

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI**

**BÜNYESİNDE ANASINIFI BULUNAN İLKÖĞRETİM OKULU
YÖNETİCİLERİNİN OKUL ÖNCESİ EĞİTİM İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ
(TOKAT İLİ ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tuğba Doğan

**Ankara
Ocak, 2012**

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI**

**BÜNYESİNDE ANASINIFI BULUNAN İLKÖĞRETİM OKULU
YÖNETİCİLERİNİN OKUL ÖNCESİ EĞİTİM İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ
(TOKAT İLİ ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tuğba Doğan

Danışman: Prof. Dr. F. Çağlayan Dinçer

**Ankara
Ocak, 2012**

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Bu çalışma jürimiz tarafından İlköğretim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi
Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ ÇALIŞMASI RAPORU olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Prof. Dr. F. Çağlayan DİNÇER (Danışman)

Üye

Prof. Dr. Sibel Ç. GÜNEYSU

Üye

Doç. Dr. Sadegül AKBABA ALTUN

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

14.. / 2.. / 2012

Enstitü Müdürü

Prof. Dr. Nejla KURUL

ÖZET

BÜNYESİNDE ANASINIFI BULUNAN İLKÖĞRETİM OKULU YÖNETİCİLERİNİN OKUL ÖNCESİ EĞİTİM İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ (TOKAT İLİ ÖRNEĞİ)

Doğan, Tuğba

Yüksek Lisans Tezi, İlköğretim Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. F. Çağlayan Dinçer

Ocak 2012, 203 sayfa

Bu çalışmanın amacı, bünyesinde anasınıfı bulunan ilköğretim okulu yöneticilerinin okul öncesi eğitime yönelik görüşlerinin belirlenmesidir. Bu amaçla, 2010–2011 eğitim öğretim yılında Tokat iline bağlı bünyesinde anasınıfı bulunan 57 köy, 13 belde ve 28 merkez ilköğretim okulu yöneticilerden, amaçlı örneklem yöntemlerinden tabakalı amaçlı örneklem yoluyla 10’ar ilköğretim okulu yöneticisi seçilerek örneklem oluşturulmuştur. Çalışmanın amacına yönelik olarak, araştırmacı tarafından hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla ilköğretim okulu yöneticileri ile görüşmeler yapılmış, ayrıca uygun görüşü alınan yöneticilerin ses kayıtları alınmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi kullanılarak analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. Araştırma sonucunda bünyesinde anasınıfı bulunan ilköğretim okulu yöneticilerinin okul öncesi eğitim alanı ve eğitimin içeriği hakkında bilgi eksiklikleri bulunduğu ve dolayısıyla okul öncesi öğretmenlerine gereği kadar rehberlik edemedikleri belirlenmiştir. Ayrıca yöneticilerin bu konuda hizmet içi eğitime ihtiyaç duydukları saptanmıştır.

ABSTRACT

THE OPINIONS ABOUT PRESCHOOL EDUCATION OF PRINCIPALS OF ELEMENTARY SCHOOLS INCLUDING KINDERGARTEN (TOKAT, PROVINCE EXAMPLE)

Doğan, Tuğba

Thesis Advisor: Prof. Dr. F. Çağlayan Dinçer

January 2012, 203 p.

The aim of this study is to determine the opinions about preschool education of principals of elementary schools including kindergarten. For this purpose, in 2010-2011 academic years the sample in the city of Tokat was formed with 10 elementary schools' principals from each kind of schools chosen by stratified sampling method from the principals of the 57 villages, 13 towns and 28 central elementary schools including kindergarten. In some schools because of reasons such as preschool teachers who are the key participant interviews having annual leave holiday, a teacher not to want interview and instead of preschool teacher the other teacher work, 8 schools in towns, 9 schools in villages were reached. For the purpose of the study, elementary schools' principals were interviewed through the semi-structured interview form, prepared by the researcher; also sound recordings were taken from the principals whose appropriate sight was received about it. The data obtained from research was interpreted using content analysis, one of the qualitative research methods. As a result of the research, it was found that, principals of elementary schools including kindergarten are unfamiliar with preschool education, they don't know the contents of preschool education so they are insufficient for guidance to preschool teachers. Also, it was determined that principals of elementary schools including kindergarten need in-service training about preschool education.

“Doğa vücudu geliştirmek için birtakım olanaklara sahiptir ki bunları hiçbir zaman engellemek gerekir. Bir çocuğu gitmek istediğinde yerinde kalmaya, yerinde kalmak istediğinde de gitmeye zorlamamak gerekir. Çocuklar, iradeleri bizim yanlışımız yüzünden bozulmamışsa, boşuna bir şey istemezler. Canları istediğinde zıplamalı, koşmalı, bağırmalıdır. Tüm hareketleri, güçlenmeye çalışan bünyelerinin gereksinimleridir. ...

Doğa çocukların büyüyüp adam olmadan önce çocuk olmalarını istiyor. Bu düzeni bozmaya kalkarsak, ne olgunluğu ne de tadı olan ve çürümekte gecikmeyecek turfanda meyveler üretiriz. Genç bilginlere ve yaşlı çocuklara sahip oluruz. Çocukların kendilerine özgü görme, düşünme, hissetme biçimleri vardır; bunların yerine kendimizinkileri koymak istemekten daha akılsızca bir şey olamaz ve ben çocuğun on yaşındayken düşünme yetisine sahip olmaķtansa, beş kadem boyunda olmasını yeğlerim. Gerçekten de bu yaşta mantık ne işe yarayacaktır? Mantık gücün frenidir, çocuğun da bu frene gereksinimi yoktur.”

Emile, 2009

Jean Jacques ROUSSEAU

Her zaman varlığıyla bana güç kıatan, beni destekleyen, umutsuzluğa kapıldığımda dünyamı aydınlatan, hayatımda sahip olduğum en büyük değerlerden biri olan en kıymetli varlığa...

Mehmet ABANOZ'a...

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI	i
ÖZET	ii
İÇİNDEKİLER	vi
ÇİZELGELER LİSTESİ	viii

BÖLÜM I

GİRİŞ	1
Problem.....	1
Amaç	7
Önem	7
Sınırlılıklar	9
Kısaltmalar	9

BÖLÜM II

KONUyla İLGİLİ ARAŞTIRMALAR VE ARAŞTIRMALAR	10
Okul Öncesi Eğitim	10
Okul Öncesi Eğitim Nedir?	10
Okul Öncesi Eğitimin Tarihsel Gelişimi	11
Dünyada Okul Öncesi Eğitim	11
Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimin Tarihsel Gelişimi ve Bugünkü Durumu	27
Okul Öncesi Eğitimin Kalkınma Planlarındaki ve Milli Eğitim Şuralarındaki Yeri ve Cumhuriyetten Günümüze Okullaşma Oranları	31
Okul Örgütü ve Yönetimi	39
Okul Yönetiminde Rol Oynayan Öğeler	39
Eğitim Yöneticisinin Görev, Yetki ve Sorumlulukları	41
Konuyla İlgili Araştırmalar	47

BÖLÜM III

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli	52
Araştırma Alanı ve Örneklem	54
Veri Toplama Araç ve Teknikleri.....	60
Verilerin Analizi.....	63

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR	68
-----------------------------------	-----------

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER	168
--------------------------------	------------

Sonuç	168
--------------------	------------

Öneriler	174
-----------------------	------------

KAYNAKLAR	176
------------------------	------------

EKLER	186
--------------------	------------

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge 1. 2010-2011 Yılında Tokat İline Bağlı Bünyesinde Anasınıfı Bulunan İlköğretim Okulu ve Araştırmada Ulaşılan İlköğretim Okulu Sayıları	55
Çizelge 2. İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Yaşa Göre Dağılımı.....	55
Çizelge 3. İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Görev Sürelerine Göre Dağılımı	56
Çizelge 4. İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Çalışmakta Oldukları Okullardaki Görev Süreleri	56
Çizelge 5. İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Mezun Oldukları Okul Düzeyi.....	57
Çizelge 6. İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Mezun Oldukları Programlar	57
Çizelge 7. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yaşa Göre Dağılımı.....	58
Çizelge 8. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Görev Sürelerine Göre Dağılımı	58
Çizelge 9. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çalışmakta Oldukları Okullardaki Görev Süreleri	59
Çizelge 10. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mezun Oldukları Okul Düzeyi.....	59
Çizelge 11. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mezun Oldukları Programlar	60
Çizelge 12(A). Merkez İlköğretim Okullarında Görev Yapan Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitimin Amacına İlişkin Görüşleri	69
Çizelge 12(B). Belde İlköğretim Okullarında Görev Yapan Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitimin Amacına İlişkin Görüşleri	70
Çizelge 13(A). Merkez İlköğretim Okullarında Görev Yapan Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitimin Önemine İlişkin Görüşleri.....	73
Çizelge 13(B). Belde İlköğretim Okullarında Görev Yapan Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitimin Önemine İlişkin Görüşleri.....	75
Çizelge 13(C). Köy İlköğretim Okullarında Görev Yapan Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitimin Önemine İlişkin Görüşleri.....	76
Çizelge 14(A). Merkez İlköğretim Okullarında Görev Yapan Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitimden Beklentileri ve Konu ile İlgili Okul Öncesi Öğretmeni Görüşleri.....	84
Çizelge 14(B). Belde İlköğretim Okullarında Görev Yapan Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitimden Beklentileri ve Konu ile İlgili Okul Öncesi Öğretmeni Görüşleri.....	86
Çizelge 14(C). Köy İlköğretim Okullarında Görev Yapan Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitimden Beklentileri ve Konu ile İlgili Okul Öncesi Öğretmenlerinin Görüşleri	88

Çizelge 15(A). Merkez İlköğretim Okullarında Görev Yapan Yöneticilerin Program ile İlgili Görüşleri.....	91
Çizelge 15(B). Belde İlköğretim Okullarında Görev Yapan Yöneticilerin Program ile İlgili Görüşleri.....	92
Çizelge 15(C). Köy İlköğretim Okullarında Görev Yapan Yöneticilerin Program ile İlgili Görüşleri.....	93
Çizelge 16(A). Merkez İlköğretim Okullarında Yapılan Diğer Etkinlikler.....	97
Çizelge 16(B). Belde İlköğretim Okullarında Yapılan Diğer Etkinlikler	98
Çizelge 16(C). Köy İlköğretim Okullarında Yapılan Diğer Etkinlikler	99
Çizelge 17(A). Merkez İlköğretim Okullarında Görev Yapan Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitim Sınıflarında Olması Gereken Fiziksel Koşullara İlişkin Görüşleri	106
Çizelge 17(B). Belde İlköğretim Okullarında Görev Yapan Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitim Sınıflarında Olması Gereken Fiziksel Koşullara İlişkin Görüşleri	107
Çizelge 17(C). Köy İlköğretim Okullarında Görev Yapan Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitim Sınıflarında Olması Gereken Fiziksel Koşullara İlişkin Görüşleri	108
Çizelge 18(A). Merkez İlköğretim Okulu Yöneticilerinin ve Öğretmenlerin Belirttikleri Materyal Temini Yolları.....	115
Çizelge 18(B). Belde İlköğretim Okulu Yöneticilerinin ve Öğretmenlerin Belirttikleri Materyal Temini Yolları.....	117
Çizelge 18(C). Köy İlköğretim Okulu Yöneticilerinin ve Öğretmenlerin Belirttikleri Materyal Temini Yolları.....	118
Çizelge 19(A). Merkez İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Okul Öncesi Eğitimin Yaygınlaştırılması Kapsamında Okullarında Yürüttükleri Çalışmalar.....	120
Çizelge 19(B). Belde İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Okul Öncesi Eğitimin Yaygınlaştırılması Kapsamında Okullarında Yürüttükleri Çalışmalar.....	122
Çizelge 20(A). Merkez İlköğretim Okulu Yöneticilerinin ve Öğretmenlerin Okul-aile İşbirliği Kapsamında Yürüttükleri Çalışmalar	124

Çizelge 20(B). Belde İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Okul-aile İşbirliği Kapsamında Yürüttükleri Çalışmalar	126
Çizelge 20(C). Köy İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Okul-aile İşbirliği Kapsamında Yürüttükleri Çalışmalar	128
Çizelge 21(A). Merkez İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Ev Ziyaretlerinin Amacına İlişkin Görüşleri	131
Çizelge 21(B). Belde İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Ev Ziyaretlerinin Amacına İlişkin Görüşleri	132
Çizelge 21(C). Köy İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Ev Ziyaretlerinin Amacına İlişkin Görüşleri	133
Çizelge 22(A). Merkez İlköğretim Okulları Yöneticilerinin Okullarında Görev Yapan Öğretmenler Arasında İşbirliği Sağlamak İçin Yürüttükleri Çalışmalar	142
Çizelge 22(B). Belde İlköğretim Okulları Yöneticilerinin Okullarında Görev Yapan Öğretmenler Arasında İşbirliği Sağlamak İçin Yürüttükleri Çalışmalar	143
Çizelge 23(A). Merkez İlköğretim Okullarında Görev Yapan Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitime Yönelik Hizmet İçi Eğitimleri Değerlendirmeleri	152
Çizelge 24(A). Merkez İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Belirttikleri Hizmet İçi Eğitim Konuları	153
Çizelge 23(B). Belde İlköğretim Okullarında Görev Yapan Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitime Yönelik Hizmet İçi Eğitimleri Değerlendirmeleri	155
Çizelge 24(B). Belde İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Belirttikleri Hizmet İçi Eğitim Konuları	156
Çizelge 23(C). Köy İlköğretim Okullarında Görev Yapan Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitime Yönelik Hizmet İçi Eğitimleri Değerlendirmeleri	158
Çizelge 24(C). Köy İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Belirttikleri Hizmet İçi Eğitim Konuları	159

Çizelge 25(A). Merkez ilköğretim Okulu Yöneticilerinin Anasınıflarını Denetleme Yöntemleri	163
Çizelge 25(B). Belde ilköğretim Okulu Yöneticilerinin Anasınıflarını Denetleme Yöntemleri	164
Çizelge 25(C). Köy İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Anasınıflarını Denetleme Yöntemleri	164

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde, “Bünyesinde Anasınıfı Bulunan İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Okul Öncesi Eğitim ile İlgili Görüşleri” konulu bu araştırmanın problemi, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, araştırmanın sınırlılıkları ve ilgili tanımlar yer almaktadır.

1.1. Araştırmanın Problemi

0-6 yaşlar arasını kapsayan okul öncesi yıllar kişiliğin oluşumu ve şekillenmesi, temel bilgi, beceri ve alışkanlıkların kazanılması ve geliştirilmesinde ileriki yaşlara olan etkisi nedeniyle, yaşamın en kritik dönemlerinden biridir (Dağlıoğlu, 2008). Bu dönemde çocuğa sağlanacak yaşantıların türü ve kalitesi, yetişkinin ona verebileceği imkânların zenginliğine bağlıdır (Oktay, 2007).

Okul Öncesi eğitimin amacı; erken çağlardan başlayarak çocuğun bedensel, duygusal, zihinsel ve sosyal gelişimini etkileyecek ortamı sağlamaktır (Arslan, 2004). Özellikle çocukların ilköğretime başlayıncaya kadar geçirdikleri birçok kritik dönemi içine alan ve gelişim hızlarının çok yüksek olduğu okul öncesi dönem, bu bakımdan daha da fazla önem taşımaktadır. Bu dönemde çocuklar kendi gelişim özelliklerini, yeteneklerini, ilgi alanlarını ve gereksinimlerini yeterince tanımadıklarından, duygu ve düşüncelerini ifade etme güçlüğü içinde olduklarından, onlarla ilgilenen yetişkinlerin çok bilinçli ve dikkatli olmaları gerekmektedir (Aral, Kandır ve Can Yaşar, 2000).

Ülkemizde okul öncesi çağı çocuklarına bakım ve eğitim hizmeti veren çeşitli kurumlar bulunmaktadır. Bu kurumlar kreş, yuva, anaokulu, anasınıfı, gündüz bakım evi ve benzeri isimler altında işlevlerini yerine getirmeye çalışmaktadırlar. Okul öncesi eğitim veren birimlerden biri olan anasınıfları

yapı olarak ilköğretim bünyesinde bir yıl süreli olarak açılan kurumlardır. Son yıllarda okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması kapsamında, ilköğretim bünyesinde açılan anasınıflarının sayıları arttıkça, okul müdürünün oynaması gereken yönetici rolleri de önem kazanmıştır. Her ne kadar öğrencilerin yetiştirilmesinden doğrudan sorumlu olanlar öğretmenler gibi görünse de okuldaki eğitim ve öğretim faaliyetlerinin başında okul yöneticisi vardır ve hem öğrencilerin hem de öğretmenlerin etkililiğinde asıl faktör yöneticidir. Bu bağlamda, okul yöneticilerinin, geleceğin teminatı olan çocukların sağlıklı yetiştirilmesinde önemli bir yeri vardır (Çiçek Sağlam, Alımtırın ve Yancı, 2009).

Yöneticinin tanımına baktığımızda, bir örgütün amaçlarını gerçekleştirmek için, var olan örgüt yapısını ve işlem sürecini kullanan kişidir. Örgütün amaçlarını gerçekleştirmek için yeni bir yapı ve işlem süreci başlatma, örgütsel bir liderlik olarak tanımlanmaktadır. Bir yöneticinin aynı zamanda lider olarak kabul edilebilmesi için, yönettiği personelin düşüncelerini, duygularını, değer yargılarını, inançlarını ve davranışlarını etkilemede ve yönlendirmede, alışılmış uygulamaları ve belirli otorite kaynaklarını aşabilmesi gerekir. Böyle bir etkileme gücünden yoksun bir kişi, sadece yönetici olarak nitelendirilebilir (Aydın,2005).

Okul yöneticilerinin en önemli sorumlulukları olarak şu noktalar saptanmıştır:

1. **İnsanlarla etkili biçimde çalışma.** Bu insanlar, çevredeki insanlar, bürokrasideki insanlar, diğer meslektaşlar ve öğrencilerdir. Ancak yönetim açısından, okulun amaçlarının gerçekleştirilmesi açısından, öğretim kadrosu ile çevredeki insanlar özel bir önem taşımaktadırlar.
2. **Etkili bir işletme yönetimi.** Okulun temel amacı, çocukları eğitmektir. Okulun temel etkinliği ise öğretimdir. Diğer tüm etkinlikler yardımcıdır, kendi kendilerine amaç değil, amacın gerçekleştirilmesinde kullanılan araçlardır. Ancak, eğer bu hizmetler profesyonel olarak yürütülmezse, öğretim programı aksar ve halkın okula olan güveni sarsılır.

3. Yeterli bir okul binası ve çevresi hazırlama. Etkinliklerin niteliklerine uygun fiziksel koşulların hazırlanması, girişimden istenilen sonucun alınması için bir önkoşuldur.

4. Eğitim programının geliştirilmesi. Okulun eğitim programı, hedeflerin gerçekleştirilmesi için kasıtlı olarak planlanmış öğrenme deneyimlerinin bütünüdür.

5. Mesleğe hizmet. Öğretim kurumlarında öğretmenlik yapma, eğitim konusunda çevreyi aydınlatma, konferanslar verme, mesleksel danışmanlık yapma, mesleksel yazılar yazma gibi görevler mesleğe hizmet olarak düşünülebilir.

Yukarıdaki maddeler değerlendirildiğinde, eğitim yönetiminin görevleri insanlar, fiziksel ortam (okul yapısı ve çevresi) ve program konularında toplandığı görülmektedir (Aydın, 2005).

Balcı, Aydın, Yılmaz, Memduhoğlu ve Apaydın'a (2007) göre ise okul yöneticisinin asıl işi, öğrencinin öğrenmesine uygun bir öğrenme ortamının yaratılmasıdır. Okul yöneticisi bir yönetici olmaktan daha çok, bir öğretim lideri olarak hizmetle yükümlüdür.

Çağdaş okul yöneticisi okulunu yapılanmasına uygun bir tarzda yönetmek durumundadır. Okulda her şeyi bir işlem sürecine bağlamak, personel arasında ast-üst ilişkilerini belirtip yakın denetim uygulamak, böylece de verim beklemek mümkün olmamaktadır. Çağdaş okulda okul yöneticisi çeşitli uzmanlar arasında bir katalizör, bir kolaylaştırıcı, bir eşgüdümleyici olarak hizmet görmek durumundadır. Okul yöneticisinin öğretim lideri olarak görev yapması, onun eşgüdümleyiciliğinin benimsenmesini kolaylaştıracaktır (Balcı ve diğer., 2007).

Okul örgütünün amaçlarına ulaşmasında başarı sağlanabilmesi için, yöneticinin çalışanları ile arasında çekinme duygusunu kaldırması, okulun örgütsel yapısının oluşturulması ve disiplin biçiminin belirlenmesi, araç-gereç ve kontrol işlemlerinin yürütülmesi kadar öğretmenler ve diğer çalışanlara model olması da gerekmektedir. Okul öncesi yöneticisinin sorumlulukları arasında okulu örgütleme ve yönetme, çocukların ihtiyaçlarına göre eğitim

programları hazırlama, düzgün bir raporlama sistemi oluşturma, ailelerin programa katılımını sağlama ve bu programları topluma açıklama vb. yer almaktadır (Oktay, 2007).

Çağımız okul müdürlerinin kendilerinden beklenen rolleri yerine getirebilmeleri için öncelikle eğitim sistemi ve okul yönetiminin değişen rollerinden ve bu rolleri etkileyen çevresel dinamiklerden haberdar olmaları gerekmektedir (Gümüşeli, 2001). Yapılan pek çok araştırma bu önemi ortaya koymaktadır. Gerek ülkemizde gerekse dünyada okul yöneticileri ile çeşitli çalışmaların yapıldığı belirlenmiştir.

Arslan'ın (2004) bünyesinde anasınıfı bulunan ilköğretim okulu müdürlerinin yönetici rol davranışlarına ilişkin, müdür ve anasınıfı öğretmenlerinin algılama düzeyleri ve farklılıklarını belirlemek amacıyla yaptığı araştırmada müdür ve anasınıfı öğretmenlerinin algılama düzeyleri arasında uygulanan genel anket soruları ve anket alt gruplarındaki rol davranışlarına yönelik anlamlı düzeyde farklılık bulunmuştur. Okul müdürleri yönetici rollerini “her zaman” düzeyinde oynadıklarını ifade ederken, anasınıfı öğretmenlerinin aynı görüşü paylaşmadıkları görülmektedir. Müdürler kendilerini yönetici rol davranışlarını oynama yönünden yeterli ve bu davranışları oynama sıklığı açısından “her zaman” kategorisinde tanımlarken, anasınıfı öğretmenleri müdürler ile aynı görüşü paylaşmamakta ve onları orta düzeyde yeterli bulmaktadırlar.

Baş ve Yıldırım'ın (2010) ilköğretim okullarında görev yapmakta olan okul yöneticilerinin öğretim liderliği davranışlarını ne düzeyde yerine getirdiklerini belirlemek amacıyla yaptıkları araştırmada, cinsiyet değişkeni açısından ilköğretim okulu yöneticilerinin öğretim liderliği davranışlarını gerçekleştirme açısından farklılık saptanmazken, yönetim kıdemi, eğitim durumu, görev yapılan yerleşim birimi değişkenleri açısından farklılık görülmüştür.

Tok'un (2002) okul öncesi eğitim kurumlarında karşılaşılan yönetim sorunlarını, bu sorunların yönetici ve öğretmen performanslarını ne derece etkilediğini saptamak amacıyla yaptığı araştırmada öğretmenler ve yöneticilerin sorunlara katılma, sorunlardan etkilenme dereceleri arasında anlamlı farklılık görülmüştür.

Türkiye’de okul öncesi eğitim, ağırlıklı olarak ilköğretim okulları bünyesindeki anasınıflarında verilmektedir. Bu okulların anasınıflarından da sorumlu olan yöneticilerin hemen tamamına yakını, okul öncesi eğitim alanının dışındadır. Alanda çalışan öğretmenlerden alınan geribildirimlere bakıldığında, yöneticilerin okul öncesi eğitimin önemini yeterince anlamadıkları, anasınıflarının ihtiyaçlarını karşılamada isteksiz oldukları görülmektedir (Ural ve Ramazan, 2007).

Özdemir Topaloğlu’nun (2009) okul öncesi eğitim kurumları yöneticilerinin örgütsel amaçları gerçekleştirme düzeylerini inceleyerek buna ilişkin kendilerinin ve okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerini almak amacıyla yaptığı araştırmada yönetici ve öğretmenlerin örgütsel amaçları gerçekleştirmedeki yeterliklerine ilişkin, yönetici ve öğretmen algıları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Araştırma bulguları incelendiğinde, öğretmenlerin yöneticilerin örgütsel amaçların gerçekleştirilme düzeyini yöneticilere göre daha yüksek düzeyde algıladıkları görülmüştür.

Vural’ın (2008) okul öncesi eğitim kurumu yöneticilerinin liderlik özellikleri ve empatik beceri düzeylerinin incelenmesi, yöneticilere ait yaş, öğrenim düzeyi, mezun olunan program, toplam hizmet süresi ve kurum içi hizmet süresi değişkenlerinin okul öncesi eğitim kurumu yöneticilerinin liderlik özellikleri ve empatik beceri düzeylerinde farklılık yaratıp yaratmadığının belirlenmesi amacıyla yaptığı araştırmada yaş, öğrenim düzeyi, mezun olunan program, toplam hizmet süresi ve kurum içi hizmet süresi değişkenlerinin yöneticilerin liderlik özellikleri ve empatik beceri düzeylerinde istatistiksel anlamda bir farklılığa neden olmadığı saptanmıştır.

Marvin, LaCost, Grady ve Mooney (2003) Amerika’nın Nebraska eyaletindeki bir devlet okulunda çalışan öğretmenlerin yönetsel destek ve yönetsel güçlükler hakkındaki algıları üzerinde çalışmışlardır. Çalışma sonunda öğretmenler, yöneticilerinin kendilerine erken çocukluk programları hakkındaki önerilerine ve bilgilerine güvendiklerini belirtmişlerdir. Nebraska’daki erken çocukluk kurumları yöneticileri genel olarak alan hakkında bilgili ve erken çocukluk eğitiminin savunucuları olarak ifade edilmişlerdir. Öğretmenler, ankete katılan yöneticilerle, erken çocukluk eğitimi için özel eleman yetiştirilmesi, etkinlik yürütülmesi, özel program

geliştirilmesi, nitelikli erken çocukluk personeli yetiştirilmesi gibi konularda yardıma ihtiyaç duymaları noktasında hem fikirdirler. Araştırmacılar, bu evrensel konunun hem müdürler hem de diğer yöneticiler açısından kent ve kırsal toplumlarda görüldüğüne işaret etmektedirler. Ayrıca erken çocukluk yöneticilerinin personelin güçlü yönlerini ve programı etkili bir şekilde değerlendirebilmeye ihtiyaç duydukları belirtilmiştir.

Taş'ın (2009) ilköğretim okullarının amaçları ile yöneticilerin görevlerine ilişkin öğretmenlerin algılarını belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada; öğretmenlerin okul amaçlarını mevzuatta belirlenmiş amaçlardan daha kapsamlı, öğrenci ve okulun başarıya taşınması şeklinde algıladıkları belirlenmiştir.

Hayden'in (1997) okul öncesi eğitim yöneticilerinin yönetim rollerine yönelik yaptığı araştırmada, okul öncesi eğitim yöneticiliğinin öğretmenlikten ayrı bir alan olarak görülmediği belirtilmiş ayrıca yöneticilerin yönetimle ilgili olarak özel bir eğitime ihtiyaçları olduğu ortaya konulmuştur.

Ayrıca AÇEV (2005) raporunda okul öncesi eğitim kapsamında verilen hizmetler başlığında yapılan personel ve fiziki şartlar konulu grup çalışması sonucunda, yöneticilerin ve ilköğretim öğretmenlerinin okul öncesi eğitimin önemi, gerekliliği ve içeriği hakkında eksik ve yanlış bilgiye sahip olmaları nedeniyle, okul öncesi öğretmenlerine destek vermemeleri, alan dışından kişilerin yönetici, denetleyici ve okul öncesi öğretmeni olarak görev yapması kurumda verilen hizmetlere ilişkin sorunlar olarak dile getirilmiştir.

Muhammad'in (2010) erken çocukluk eğitimi yöneticisi olan pek çok ilköğretim okulu müdürlerinin okul öncesi eğitim alanında yeterliklerinin öğrenci başarısında fark yaratıp yaratmadığını bulmak amacıyla yaptığı çalışmada; pek çok ilköğretim okulu müdürünün erken çocukluk liderliği için özel yeterliğe sahip olmadığını belirtmektedir. Ayrıca araştırmacı ilköğretim okulu müdürünün okul nüfusunun erken çocukluk eğitimi bölümü için profesyonel gelişimin sıklıkla ihmal edildiğini ortaya çıkarmıştır.

Yapılan çalışmalar incelendiğinde, araştırmaların okul yöneticilerinin yönetici rol davranışları ve okul amaçlarını gerçekleştirmeleri bakımından yetersiz oldukları ve yöneticiliği gerçekleştirme durumu algıları ile öğretmenlerin bu durum üzerindeki algılarının birbirinden farklılaştığı

görülmektedir. Bu bağlamda araştırmamızda okul yöneticileri ile çalışılacaktır. Ülkemizde okul öncesi eğitimin öneminin anlaşılmasıyla birlikte okul öncesi eğitimi yaygınlaştırma çalışmaları kapsamında ilköğretim okulları bünyesinde anasınıfları açılmaya başlanmış olup bu sınıfların açılmasında okul yöneticilerinin görüş ve yaklaşımları belirleyici olmuştur. İlköğretim okulu yöneticilerinin okul öncesi eğitime ne derece önem verdiklerinin belirlenmesi amacıyla yola çıkarak bu çalışmada bünyesinde anasınıfı bulunan ilköğretim okulu yöneticilerinin okul öncesi eğitime yönelik görüş ve yaklaşımları araştırılacaktır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, bünyesinde anasınıfı bulunan ilköğretim okulu yöneticilerinin okul öncesi eğitim ile ilgili görüşlerini belirlemektir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Hemen hemen tüm batılı toplumlarda okul öncesi eğitim, ulusal eğitim sisteminin ayrılmaz bir parçası haline gelmiş olup Türkiye’de de bu yönde bir gelişme süreci mevcuttur. UNESCO’nun 2010 yılında yayınlanan “Education for All Global Monitoring Report” adlı çalışmasında, Türkiye’nin 1999 yılında okul öncesi eğitimde %6 olan okullaşma oranının, 2007 yılında %16’ya yükseldiği belirtilmektedir. Merkez ve Doğu Avrupa ülkeleri içerisinde Türkiye’nin bulunduğu grupta yer alan Bulgaristan’ın okul öncesi eğitimde okullaşma oranı, belirtilen yıllarda %67’den %81’e, Slovakya’nın %82’den %94’e, Romanya’nın %62’den %72’ye yükseldiği göz önünde bulundurulursa; bu grup içerisinde en düşük okullaşma oranına sahip ülke Türkiye’dir (Altay, İra, Bozcan ve Yenal, 2010).

Diğer taraftan ülkemizde genel okullaşma geçtiğimiz yıllarda önemli ve sürekli bir artış kaydetmiş, 2003’te %15 olan 5-6 yaş grubu okullaşma oranı 2008’de %30 u geçmiştir. Daha ileri düzeyde hedefler de belirlenmiştir. Türkiye şu anda okul öncesi eğitimde okullaşma oranını 2011 yılına kadar 30 ilde %100 e çıkarmayı amaçlamaktadır (Dünya Bankası, 2010).

Okul öncesi eğitim alanında, ilgili kurumların işleyişi ve personelin eğitimi konusunda Türkiye’de gelişen bilinçlenmeye paralel olarak ilerleme yoluna girilmiştir. Milli Eğitim Şura kararları incelendiğinde, 17–29 Temmuz 1939 tarihinde yapılan I. Milli Eğitim Şurası’ndan V. Milli Eğitim Şurası’na kadar okul öncesi eğitim konusunun gündeme gelmediği görülmüştür. 04 -14 Şubat 1953 tarihinde yapılan V. Milli Eğitim Şurası’nda, dönemin Milli Eğitim Bakanı Tefik İLERİ yaptığı açılış konuşmasında, okul öncesi eğitim ve öğretim teşkilatının, isteğe bağlı kurumlar olarak kurulacağını belirtmiştir (Altay ve diğer., 2010). XVII. Milli Eğitim Şurası’nda (2006), 60–72 aylık çocukluk çağını kapsayan okul öncesi eğitim döneminin zorunlu hale getirilmesi için çalışmalara başlanmasına ve bu amaçla Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ile sağlık, nüfus müdürlükleri, muhtarlıklar ile Milli Eğitim müdürlükleri arasında koordinasyon ve bilgi akışının sağlanmasına karar verilmiştir (Deretarla Gül, 2007). XVII. Milli Eğitim Şurası’na kadar olan elli üç yıllık süre içerisinde okul öncesi eğitim isteğe bağlı bir kurum mahiyetinde görülmüştür. Okul öncesi eğitimin ancak XVII. Milli Eğitim Şurası ardından zorunlu hale getirilmesi kararının alınmış olması ülkemizde okul öncesi eğitimle ilgili hakim bakış açısını ve okullaşma oranının neden bu kadar düşük olduğunu gösterir niteliktedir (Altay ve diğer., 2010).

Okul öncesi eğitim konusuna Beş Yıllık Kalkınma Planlarında da yer verilmiştir. VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planında (2001–2005) okullaşma oranlarının 1999–2000 öğretim yılında %9,8’e ulaştığı, uzun vadede zorunlu temel eğitimin 12 yıla çıkarılması hedefi doğrultusunda gerekli altyapının hazırlanması ve okul öncesi eğitim hizmeti veren kurumlar arasındaki farklılıkların giderilmesi için standartlar oluşturması benimsenmiştir. IX. Beş Yıllık Kalkınma Planında (2007–2013) ise okul öncesi eğitimde 4–5 yaş çocuklarında okullaşma oranının 2005–2006 öğretim yılında %19,9 olduğu bu oranın 2012–2013 döneminde %50’ye çıkarılması hedeflenmiştir (www.dpt.gov.tr).

Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Belli durumlar üzerinde yoğunlaşma, sayılardan çok kelimelere önem verme ve tümevarımcı olma niteliksel metodun güçlü yanları olarak vurgulanmıştır (Patton, 1990). Nitel metodun daha uygun görünmesinin bir diğer nedeni

“ilköğretim yöneticilerinin okul öncesi eğitim ile ilgili görüşleri” nin ayrıntılı olarak incelenmek istenmesidir. Ayrıca okul öncesi eğitim ve yönetimi konularında yapılan çalışmaların çoğunun nicel çalışmalar olduğu görülmektedir. 2010-2011 eğitim öğretim yılında 32 ilde başlatılan 60-72 ayda zorunlu eğitim uygulamasında pilot iller arasında yer alması bakımından çalışma alanı olarak Tokat ili seçilmiştir. Bu ilde 2010 yılı verilerine göre 60-72 aylık çocukların okullaşma oranı %28,90’dır. Bu nedenle çalışmada nitel araştırma yöntemi ile çalışılması konunun ayrıntılı olarak incelenmesine imkân sağlamaktadır. Bu anlamda pilot ilde gerçekleştirilen bu çalışma okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması kapsamında yapılan çalışmalara ışık tutmaktadır.

Ayrıca çalışmanın, ülkemizde son yıllarda okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması kapsamında, ilköğretim okulları bünyesinde anasınıflarının açılmasına yöneticilerin bakış açılarının belirlenebilmesinin yanı sıra farklı merkezlerde çalışan yöneticiler arasında da görüş farklılıklarını ve okul öncesi eğitim ile ilgili farkındalık durumunu gözler önüne sermesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

1.4. Sınırlılıklar

Bu araştırma, 2010-2011 öğretim yılı, örnekleme yer alan Tokat İl Milli Eğitim Müdürlüğü’ne bağlı bünyesinde anasınıfı bulunan ilköğretim okulları yöneticileri ile yapılan görüşmelerde sorulara verilecek cevaplarla sınırlıdır.

1.5.Kısaltmalar

MEM: Milli Eğitim Müdürlüğü

MY1: 1 Nolu Merkez İlköğretim Okulu Yöneticisi

MÖ1: 1 Nolu Merkez İlköğretim Okulu Anasınıfı Öğretmeni

BY1: 1 Nolu Belde İlköğretim Okulu Yöneticisi

BÖ1: 1 Nolu Belde İlköğretim Okulu Anasınıfı Öğretmeni

KY1: 1 Nolu Köy İlköğretim Okulu Yöneticisi

KÖ1: 1 Nolu Köy İlköğretim Okulu Anasınıfı Öğretmeni

BÖLÜM II

KONUyla İLGİLİ ALANYAZIN VE ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde araştırma konusuyla ilgili kuramsal bilgiler ve konu ile ilgili yurt içinde ve yurt dışında yapılan çalışmalar sunulmuştur.

2.1. Okul Öncesi Eğitim

2.1.1. Okul Öncesi Eğitim Nedir?

Okul öncesi dönem, kişiliğin oluşumu ve şekillenmesi, temel bilgi, beceri ve alışkanlıkların kazanılması ve geliştirilmesinde ileriki yaşlara olan etkisi nedeniyle kritik bir dönemdir ve bu dönemde çocuğa sağlanacak yaşantılar çok önemlidir.

14. Milli Eğitim Şurası'nda (1993); okul öncesi eğitim; 0 – 72 ay grubundaki çocukların gelişim düzeylerine ve bireysel özelliklerine uygun, zengin uyarıcı çevre imkânları sağlayan, onların bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal yönden gelişimlerini destekleyen, kendilerini toplumun kültürel değerleri doğrultusunda en iyi biçimde yönlendiren ve ilköğretime hazırlayan, temel eğitim bütünlüğü içerisinde yer alan bir eğitim süreci olarak tanımlanmıştır.

Aral, Kandır ve Can Yaşar (2000) ise çocuğun doğduğu günden temel eğitime başladığı güne kadar geçen yılları kapsayan ve çocukların daha sonraki yaşamlarında önemli roller oynayan; bedensel, psikomotor, sosyal-duygusal, zihinsel ve dil gelişimlerinin büyük ölçüde tamamlandığı, ailelerde ve kurumlarda verilen eğitimle kişiliğin şekillendiği gelişim ve eğitim süreci olarak tanımlamışlardır.

Diğer bir ifadeyle; doğumdan ilkokulun başlangıcına kadar olan çocukluk yıllarını içine alan, bu yaş çocuklarının bireysel özelliklerini ve

gelişimsel düzeylerine uygun zengin uyarıcı çevre imkânlarını sağlayan, onların tüm gelişimlerini toplumun kültürel değerleri ve özellikleri doğrultusunda en iyi biçimde yönlendiren bir eğitim sürecidir (Poyraz ve Dere, 2003).

Okul öncesi eğitim, çocuğa beyin gelişiminin en hızlı olduğu dönemde çeşitli zengin deneyim fırsatları sunarak bu gelişmeyi desteklemekte ve zihinsel fonksiyonları arttırmaktadır. Aynı zamanda duygusal-sosyal, dil, fiziksel ve diğer tüm gelişim alanlarına etki yaparak çocuğun kişilik yapısını, benlik algısını, yaratıcılığını, iletişim becerisini ve sosyal duygusal uyumunu olumlu yönde desteklemektedir. Tüm bu destekler çocuğun yaşama iyi bir başlangıç yapmasını sağlamakta ve tüm hayatı boyunca etkisini hissettirmektedir (Kuru Turaşlı, 2007).

2.1.2. Okul Öncesi Eğitimin Tarihsel Gelişimi

Okul öncesi eğitimin tarihçesi, Dünya’da ve Türkiye’de okul öncesi Eğitim şeklinde sunulacaktır.

2.1.2.1. Dünyada Okul Öncesi Eğitim

Okul öncesi eğitim kavramı çocuk gelişimi alanındaki ilk çalışmalarla birlikte ortaya çıkmıştır. Çocuk gelişimi konusunda ilk çalışmaları yapanlar tıp doktorları ve sosyal reformcular olmuştur.

Johann Pestalozzi’nin 1774 yılında kendi çocuğu üzerindeki gözlemlerine dayanarak yaptığı çalışma, çocuk gelişimi ile ilgili ilk bilimsel kayıt olarak kabul edilmektedir (Aral ve diğer., 2000).

Okul öncesi eğitimin gerekliliğine inanarak ilk anaokulunu açan, Alman eğitimci Friedrich Wilhelm Froebel’dir. Froebel, 1840 yılında Almanyada “Kindergarten” (Çocuk Bahçesi) adını verdiği ilk anaokulunu açmıştır.

Çocuk eğitimi konusunda büyük katkılarda bulunan İtalyan eğitimci Maria Montessori uzmanlık çalışmalarında, zihinsel engelli çocuklarla ilgilenmiş ve uyguladığı yöntemlerle büyük gelişmeler sağlamıştır. Montessori aynı yöntemlerle normal çocukların gelişiminde de daha iyi sonuçlar alınabileceğini savunmuştur. Roma’da 1907’de kendi deyimiyle ilk “Çocuk Evi”ni açmıştır (Aral ve diğer., 2000).

Froebel ve Montessori’den sonra diğer ülkelerde de okul öncesi kurumları açılmaya başlamıştır. İlk yıllarda yuva ve anaokullarının çoğu üniversite ve kolejlerin laboratuvar okulları olarak açılmıştır. 20. yüzyılın başlarında, sosyal bilimler alanında yapılan araştırmalar, okul öncesi eğitime katkıda bulunmuşlardır. Genelde çeşitli ülkelerde çocukları kurumlarda eğitmeyi amaçlayan programlar, eğitim sistemlerinin yapısı içinde yer almaktadır (Aral ve diğer., 2000).

Amerika Birleşik Devletleri

Okul öncesi eğitimin zorunlu olup olmama durumu: Zorunlu Değil

Zorunlu okula başlama yaşı: Eyaletlere bağlı olarak 5, 6 veya 7

Eğitimin amacı: Programın amacı, çocukları ilkokula hazırlamak, kendilerine güvenlerini artırmak, iyi ahlak davranışları ile oyun ve çalışma alışkanlıklarının kazandırılmasıdır (Erdoğan, 2008).

Okul Öncesi Dönem Okullaşma Oranı: Toplam 50 eyaletten oluşan ülkede her ülke kendi sistemini oluşturmuştur. New Jersey %63.2’lik okullaşma oranıyla ilk sırada yer alırken %34.4’lük oranla North Dakota son sırada yer almaktadır (NIEER, 2004). Ülke çapında dört yaş grubunu oluşturan çocukların %69’u ve üç yaş grubunun %43’ü bir okul öncesi eğitim merkezine devam etmektedir (Alat, 2007).

Öğretmen yetiştirme okul düzeyi: üniversite

Öğretmen yetiştiren okulların öğretim süresi: 4 yıl

Beş yaşındaki çocuklara yönelik anasınıfı (kindergarten) eğitiminin temel eğitim kapsamında olması ve beş yaş grubunu oluşturan çocukların hemen hemen tamamının anasınıfına devam etmesi nedeniyle anasınıfı eğitimi okul öncesi eğitim kapsamında görülmemektedir. Okul öncesi eğitim terimi, 3-4 yaşlarındaki çocuklara hizmet vermekte olan programları anlatmak için kullanılır (Alat, 2007).

İngiltere

Okul öncesi eğitimin zorunlu olup olmama durumu: Okul öncesi eğitim isteğe bağlıdır ve 2-5 yaş grubundaki çocuklara verilen eğitimi kapsar (Yıldırım, 2008).

Zorunlu okula başlama yaşı: 5

Öğretmen yetiştirme okul düzeyi: Üniversite veya yüksek okul

Öğretmen yetiştiren okulların öğretim süresi: 4 yıl

Okul Öncesi Dönem Okullaşma Oranı: 3-5 yaş arası okullaşma oranı %53'tür (Haktanır, 2005).

Çek Cumhuriyeti

Okul öncesi eğitimin zorunlu olup olmama durumu: 3-6 yaş grubunu kapsamakla birlikte zorunlu değildir (Yıldırım, 2008).

Eğitimin Amacı: Çocukların zihinsel ve fiziksel yeteneklerini geliştirmek; onların sosyal ve kültürel gelişimlerini desteklemek; onları gelecekteki okul yaşamına hazırlamaktır.

Okul Öncesi Dönem Okullaşma Oranı: 2005-2006 eğitim öğretim yılı okul öncesi okullaşma oranı 3 yaş için %74.3, 4 yaş için %89.3 ve 5 yaş için %95'tir (Yıldırım, 2008).

Danimarka

Okul öncesi eğitimin zorunlu olup olmama durumu: Okul öncesi eğitim zorunlu değildir (Arslan, 2005).

Zorunlu okula başlama yaşı: 7

Eğitimin Amacı: Çocukların oyunlar ve diğer etkinliklerle, arkadaşlarıyla etkileşim içinde bulunarak, okul ortamına alışmalarını sağlamak ve onları yakın gelecekteki okul yaşamına hazırlamaktır (Yıldırım, 2008).

Öğretmen yetiştirme okul düzeyi: Mesleki yüksek eğitim enstitüsü

Öğretmen yetiştiren okulların öğretim süresi: 3,5 yıl

Okul Öncesi Dönem Okullaşma Oranı: 3-6 yaş okullaşma oranı %82'dir (Oktay, 2007).

Ülkede bu eğitimi veren dört farklı tipte kurum vardır. Bunlar; yuvalar (3 yaşına kadar), anaokulları (3-7 yaş arası), ilkokul öncesi sınıflar (6-7 yaş grubu) ve 3ay-14 yaş arası çocuklar için entegre edilmiş kurumlardır (Arslan, 2005).

Finlandiya

Okul öncesi eğitimin zorunlu olup olmama durumu: Zorunlu değil

Zorunlu okula başlama yaşı: 7

Eğitimin Amacı: Finlandiya'da eğitimin kabul edilen genel amacı; nüfus içinde eşitliği sağlamak ve tüm genç insanlara sosyal gelişimi için gerekli bilgi ve beceriyi kazandırmaktır (Oktay, 2007).

Öğretmen yetiştirme okul düzeyi: Üniversite

Öğretmen yetiştiren okulların öğretim süresi: 3 yıl

Okul Öncesi Dönem Okullaşma Oranı: 3-6 yaş arası okullaşma oranı %63'tür (Haktanır, 2005).

Ülkede okul öncesi eğitim 5-6 yaşındaki çocuklar için gündüz bakımı şeklinde ve nüfusun az olduğu bölgelerde çok amaçlı ilköğretim okulları ile bağlantılı olarak gerçekleştirilir. Gündüz bakımı, anne babaya çocuklarının yetiştirilmesinde yardımcı olmayı ve onlarla işbirliği ile çocukların kişisel gelişimine katkıda bulunmayı amaçlar. Çok amaçlı okullarda verilen okul öncesi eğitim, gündüz bakım hizmetlerini tamamlayıcı ve 7 yaşın altındaki çocuklar için fırsat eşitliğini sağlayıcı hizmetlerden oluşur (Oktay, 2007).

Fransa

Okul öncesi eğitimin zorunlu olup olmama durumu: Okul öncesi eğitim parasız ve isteğe bağlı

Zorunlu okula başlama yaşı: 6

Eğitimin Amacı: Yetersiz koşullarda bulunan ve annesi çalışan çocukların ilkokula hazırlanmalarına yardımcı olmak olduğu kadar, özel eğitim gerektiren çocukların erken teşhis ve tedavisini de sağlayabilmektir (Haktanır, 2005).

Öğretmen yetiştirme okul düzeyi: Üniversite

Öğretmen yetiştiren okulların öğretim süresi: 3,5 yıl

Okul Öncesi Dönem Okullaşma Oranı: Beş yaşındakilerin hemen hemen %100 'ü okul öncesi eğitimden yararlanırlar, 3 yaşın altındakiler için ise bu oran %20'dir (Oktay, 2007).

Ülkede okul öncesi eğitim ile ilgili ilk hukuki düzenlemeler 1837 yılında yapılmıştır (Arslan, 2005). 2 ile 6 yaş arası çocuklar sağlık durumlarını gösteren bir rapor ile okul öncesi eğitime başlayabilirler (İkizer, 2004). Fransa' da okul öncesi eğitim, 3 yaş için "küçük" grup, 4 yaş için "orta" grup ve 5 yaş için "temel" grup olmak üzere üç grupta verilir (Yıldırım, 2008).

Fransız eğitim sisteminde anaokullarının kendine özgü bir yeri vardır. Anaokulu bir koruyucu ya da çocuk bahçesi değil, kendine özgü programı, içeriği ve öğretim yöntemleri olan bir okuldur. Çocuklar anaokullarında

kendilerine özgü bir çevre oluşturarak bu çevrede özgürce ilk deneyimlerini yaşarlar, bir şeyleri kendi başlarına yapabilmeleri için teşvik edilirler ve oyunlarla, etkinliklerle, deneyimlerle ilk edinimlerinin temellerini atmış olurlar (Kartal, 2005). Ülkede okul öncesi eğitim 2-6 yaşı kapsamakla birlikte AB ülkeleri arasında 3-5 yaşlarındaki çocukların okullaşma oranının en yüksek olduğu ülkedir (Oktay, 2007).

İtalya

Zorunlu okula başlama yaşı: 6

Eğitimin Amacı: Çocukların fiziksel, duyuşsal, devinışsel, dilbilimsel ve bağımsız karar verme yeteneklerini geliştirmektir.

Öğretmen yetiştirme okul düzeyi: Öğretmenler üniversite mezunu olmak zorundadırlar. Devlet okullarında çalışanların iki yılda bir sınavdan geçmeleri gerekmektedir (Haktanır, 2005).

Okul Öncesi Dönem Okullaşma Oranı: 3-6 yaş okullaşma oranı %92

İtalya'da, önceleri daha çok kiliseler tarafından ve aileler arasında işbirliği yoluyla sağlanan çocuk bakımı hizmetleri, 20.yüzyılın başından itibaren, özellikle endüstri bölgelerinde, bazı girişimciler ve toplumun desteği sayesinde kurumsal okul öncesi eğitim programlarına dönüşmeye başlamıştır. 2. Dünya Savaşı'ndan sonra gelişmiş bölgelerdeki belediyeler okul öncesi eğitime daha çok önem vermeye başlamış ve Reggio Emilia, Bologna, Pistoia, Parma ve Modena gibi şehirlerde çok başarılı okul öncesi eğitim merkezleri açılmıştır (Alat, 2007). Ülkede okul öncesi eğitim ile ilgili ilk hukuki düzenlemeler 1923 yılında yapılmıştır (Arslan, 2005). İtalyan eğitim sistemi üçlü bir yapıdan oluşur:

1. Devlet-okul organizasyonu
2. Bölgesel mesleki eğitim organizasyonu
3. Devlet-okul organizasyonu ve bölgesel öğretim organizasyonuna paralel özel kurumlar (Oktay, 2007).

Okul öncesi eğitim hizmetlerinin verildiği merkezler şu şekilde gruplanmaktadır:

Nidid'infanzia: 3ay-3 yaş arası çocuklara yönelik bu kreşler Eylül-haziran/temmuz ayları arasında ve çoğunlukla günde 8-12 saat hizmet vermektedir. %80'i resmi, %20'si ise özel kreşlerden oluşmaktadır.

Scuole dell'infanzia: 3-6 yaş grubuna hizmet veren bu kurumlar büyük oranda (%50) Eğitim Bakanlığı tarafından işletilmektedir. Eylül-haziran ayları arasında tam gün açık olan scuole dell'infanzia programları devletten aldıkları finansal destek sayesinde genelde çocuk başına düşük bir aidat talep etmektedir. Eğitim Bakanlığı ve belediyelere bağlı olanlar ise yemek hariç parasızdır.

Entegre servisler: Genellikle 0-6 yaş arasına yönelik bu bakım ve eğitimi birleştiren, hem resmi hem de özel programlardan oluşan entegre servisler; çocuk ve aile merkezleri, günde beş saat hizmet veren 18-36 aylık çocuklar için oyun alanları ve yine 3 yaşından küçük çocuklar için evde ya da eğitimcinin evinde verilen eğitim hizmetlerinden oluşmaktadır (Alat, 2007). Okul öncesi kurumların genel sorumluluğu Eğitim Bakanlığı'na ait olmakla birlikte, uygulamada okulların yönetimi yerel eğitim otoritelerine bırakılmış durumdadır (Oktay, 2007). Bu durum gelişmiş bölgelerde yaygın ve kaliteli eğitim verilmesini sağlarken, fakir güney bölgelerinde okul öncesi eğitime erişim ve kalite sorunları yaşanmasına neden olmuştur (Alat, 2007).

Anaokullarının belirli bir resmi programı olmamakla beraber, eğitimsel prensiplerin çerçevesi belirlenmiştir. Özellikle Roma'da, şartları uygun olmayan aileler için Montessori programı özel sektörde sıkça kullanılır. Eğitim programları yönünden incelendiğinde bugün İtalya'da iki farklı tip kurum dikkati çekmektedir:

1. Anneleri isteyken çocuklara bakan okullar
2. En modern fikirleri temel alan, Avrupa'nın herhangi bir yerindekilerle kıyaslanabilecek şekilde en iyi eğitim veren okullar

Örnek olarak dünyadaki en iyi ilk on okul arasında yer alan Diana School (Reggio Emilia) sayılabilir. Okulun eğitiminde esas olan fikir şudur: “Okul tüm çocuklar içindir, ancak onların hepsinin aynı olduğu değil, hepsinin farklı olduğu görüşüne dayanmalıdır (Oktay, 2007).

Almanya

Zorunlu okula başlama yaşı: 6

Eğitimin Amacı: Çocuğun toplumun bir üyesi olarak gelişmesine yardım etmek (Oktay, 2007).

Öğretmen yetiştirme okul düzeyi: Meslek okulu veya üniversite

Öğretmen yetiştiren okulların öğretim süresi: 2+1 (3) yıl veya 4-4,5 yıl

Okul Öncesi Dönem Okullaşma Oranı: Ülkenin batısında %73 doğusunda ise %96

Almanya’da anaokulları 1840’lı yıllarda görülmeye başlanmış ve Froebel ile yaygınlaşmıştır (Haktanır, 2005). Ülkede okul öncesi eğitim hizmeti veren değişik kurum türleri vardır:

0-3 yaş arası çocuklara hizmet veren gündüz bakım evleri (daynursery), 3-6 yaş arası çocuklara hizmet veren anaokulları (kindergarten), 4 ay-6 yaş arası çocuklara yönelik okullar (extendedagecentre), 5 yaş grubu için ilkokullar içindeki anasınıfları, 0-3 yaş için aile bakım merkezleri (Oktay, 2007).

Belçika

Okul öncesi eğitimin zorunlu olup olmama durumu: Okul öncesi eğitim parasız ve isteğe bağlı

Zorunlu okula başlama yaşı: 6

Öğretmen yetiştirme okul düzeyi: Mesleki eğitim enstitüleri

Öğretmen yetiştiren okulların öğretim süresi: 3 yıl

Okul Öncesi Dönem Okullaşma Oranı: 5-6 yaşta ortalama %100

Belçika'da ilk kez 1827'de okul öncesine yönelik okullar görülmeye başlamıştır. Model olarak Robert Owen'in okulları örnek alınmıştır. 1857'de ilk özel anaokulu Froebel'in anaokulu modelinden yola çıkılarak açılmıştır (Poyraz ve Dere, 2003).

Yeni Zelanda

Öğretmen yetiştirme okul düzeyi: Üniversite

Öğretmen yetiştiren okulların öğretim süresi: 3 yıl

Okul Öncesi Dönem Okullaşma Oranı: 1 yaş ve altı %17.7, 2 yaş %19.5 ve 3 yaş ve üzeri %62.8(www.educationcounts.govt.nz)

Enrolments in licensed early childhood services by age as at 1 July (2006 to 2010)							
Age	2006	2007	2008	2009	2010	Difference 2006-10	
						Number	%
Under 1	6,721	7,803	7,894	7,972	8,704	1,983	29.5
1 Year	20,390	21,783	23,593	23,917	24,771	4,381	21.5
2 Years	32,106	33,040	33,707	35,293	36,873	4,767	14.8
3 Years	49,767	51,918	53,298	54,541	57,729	7,962	16.0
4 Years	54,406	55,057	57,278	57,506	59,141	4,735	8.7
5 Years	1,864	1,537	1,223	1,681	1,706	-158	-8.5
TOTAL	165,254	171,138	176,993	180,910	188,924	23,670	14.3
Sub-total 3 & 4 years	104,173	106,975	110,576	112,047	116,870	12,697	12.2

Ülkede okul öncesi eğitim hizmetleri; anaokulları, yuvalar, ilkokullara bağlı okul öncesi sınıfları, oyun merkezleri, çocuk bakım merkezleri, yerel halkın dili ve kültürünün eğitiminin verildiği merkezler, ev tabanlı servisler, uzaktan eğitim, pasifik adaları erken çocukluk eğitim merkezi, toplum oyun grupları ve hastanelerdeki oyun odaları tarafından verilmektedir (Haktanır, 2005; Alat, 2007).

Çin Halk Cumhuriyeti

Öğretmen yetiştirme okul düzeyi ve öğretim süresi: 0-3 yaş grubuna hizmet veren programlarda çalışabilmek için meslek lisesi mezunu olmak yeterli iken 3-6 yaş grubuyla çalışan öğretmenlerin 4 yıllık üniversite (2 yıl ders, 2 yıl staj+ders), 2-3 yıllık meslek

yüksekokulu mezunu olmaları ya da anaokulunda çalışabilmek için gerekli sertifikaları almış olmaları gerekmektedir (Spodek ve Saracho, 2005; Alat, 2007).

Okul Öncesi Dönem Okullaşma Oranı: Ülkede çocuk nüfusunun %20-25'i okul öncesi eğitime devam edebilmektedir. Bu oran kentlerde %60-70 olurken kırsal kesimde %20-30 oranındadır (Spodek ve Saracho, 2005; Alat, 2007).

Çin'in erken çocukluk eğitimi üç farklı güç tarafından donatılmıştır; ulusal kültür, komünist kültür ve batı kültürüdür. Bu farklı kültürler farklı okulların oluşmasına neden olmuştur (Spodek ve Saracho, 2005). Bu ülkedeki okul öncesi eğitim kurumlarında ahlâk eğitimi ve aile eğitiminin önemli bir yeri vardır (Haktanır, 2005).

Çin Halk Cumhuriyeti'nde belli başlı okul öncesi eğitim programları şunlardır;

3-6 yaş grubu için;

1. **Anaokulları:** Temel eğitim kapsamında veren üç yıllık eğitim kurumlarıdır. Bu çocukların %10'u yatılı olarak eğitim almaktadır.
2. **İlkokul öncesi sınıflar:** İlkokula başlamadan önceki yıl verilen ve temel eğitim kapsamında yer alan, Türkiye'deki anasınıfı benzeri sınıflardır.
3. **Resmi olmayan eğitim programları:** Oyun grupları, etkinlik merkezleri, hafta sonu sınıfları, mevsimlik sınıflar, tarım faaliyetlerinin yoğun olduğu aylarda açık tutulan eğitim sınıfları ve ev merkezli eğitim kapsamı dışındaki programlardır.

0-3 yaş grubu için;

1. **Resmi kurumlar:** 1-3 yaş grubuna hizmet veren kreşlerdir.
2. **Resmi olmayan eğitim programları:** Ev merkezli programlar, hafta sonu hizmet veren anne baba-çocuk merkezleri gibi programlardır (Alat, 2007).

Irak

Irak'ta 4-5 yaşlarındaki çocuklar anaokullarına gitmektedir ve bu çağdaki çocukların ancak %5,7'si okula gidebilmektedir. 1991 yılından 2003'e kadar ülkede yaşanan olumsuz koşullar nedeniyle hem bu oranda hem de anaokulu sayısında düşme kaydedilmiştir (%7'den %5,7'ye düşmüştür) (Haktanır, 2005).

Polonya

Okul öncesi eğitimin zorunlu olup olmama durumu: 1 Eylül 2004 tarihinden itibaren 6 yaşındaki çocukların okul öncesi eğitim kurumlarına kayıt yaptırmaları zorunlu hale getirildi. Yine aynı tarihte yürürlüğe giren yasaya göre 2.5 yaşındaki çocukların da bu kurumlara kayıt yaptırmalarına olanak tanındı (İkizer, 2004).

Eğitimin Amacı: Bu okulların temel amacı çocukların yaş seviyelerine uygun gelişimlerinin teşvik edilmesi ve desteklenmesidir (Yıldırım, 2008).

Zorunlu okula başlama yaşı: 6

Okul Öncesi Dönem Okullaşma Oranı: 2005-2006 yıllarına bakıldığında 3-5 yaşta %41'dir. Bu oran ülkenin kasabalarında, doğusunda ve batısında farklılıkları gösterebilmektedir. 6 yaş grubunda ise bu oran %97,6'dır (www.eurydice.org).

İsrail

Okul öncesi eğitimin zorunlu olup olmama durumu: 1949 yılında çıkarılan bir kanunla zorunlu eğitim beş yaşında başlayarak on yıl sürmektedir. Başka bir deyişle okul öncesi eğitimin bir yılı zorunludur (Temel ve Koç, 2000).

Eğitimin Amacı: Anadili konuşma ve kavramları içeren temel becerileri öğretmek, bilişsel gelişimi, yaratıcılığı ve sosyal yetenekleri geliştirmektir.

Zorunlu okula başlama yaşı: 5

Öğretmen yetiştirme okul düzeyi: Üniversite

Öğretmen yetiştiren okulların öğretim süresi: 4 yıl

Okul öncesi eğitim kurumları; iki yaşa kadar kreş, üç-dört yaş için yuva ve beş yaş için anaokulu biçimindedir. Yuvalar (Ganon) çoğunlukla üç-dört yaşlarındaki çocuklar için ve iki temel gereksinimi karşılamak üzere düşünülmüştür: bunlardan birincisi İbranice dilini yaymak, ikincisi çalışan annelerin çocuklarının bakımını sağlamaktır (Temel ve Koç, 2000).

Anaokulları (GanYeladim) dört-beş yaş çocuklarının okul öncesi eğitimini sağlayan kurumlardır. Anaokulu programlarının temel amacı çocukların bütün gelişim alanlarını dikkate alarak onları okul hayatına hazırlamaktır (Temel ve Koç, 2000).

Avusturya

Okul öncesi eğitimin zorunlu olup olmama durumu: Zorunlu değil

Eğitimin Amacı: Okul öncesi eğitimin öncelikli amacı çocuğu okula hazırlamak değil, çocuğun kişiliğini bir bütün olarak geliştirmektir.

Zorunlu okula başlama yaşı: 6

Öğretmen yetiştirme okul düzeyi : Ön lisans

Öğretmen yetiştiren okulların öğretim süresi: 2 yıl

*Okul Öncesi Dönem Okullaşma Oranı:*2009/10 yılı verilerine göre 3-5 yaş arasındaki çocukların okul öncesi eğitime katılma oranı % 88.5'tir (Eurydice.org, 2010).

Japonya

Okul öncesi eğitimin zorunlu olup olmama durumu: Zorunlu değil

Okul Öncesi Dönem Okullaşma Oranı: 3 yaş grubunun % 40'ı, 4-5 yaş grubunun %92'si, anaokullarına veya kreşlere devam etmektedir (Erdoğan, 2003).

Ülkede Okulöncesi eğitim, anaokulları ve gündüz bakım evlerinde verilmektedir. Eğitim Bakanlığı'nın gözetiminde olan anaokullarında, 3-5 yaşlarındaki çocuklara günde 5 saat eğitim verilmektedir. Gündüz bakım evleri (kreş) ise, Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nda çalışan anneler için kurulmuş olup, bebeklikten 5 yaşına kadar olan çocuklara günde 8 saat eğitim verilmektedir (Erdoğan, 2003).

İsviçre

26 bölgeye ayrılmış olduğu ve her bölge bağımsız yönetildiği için ulusal bir aile eğitim politikası yoktur. Her bölge kendi ihtiyacını belirleyip ona göre politikasına yön vermektedir.

İsviçre'de annelerin %74'ü çalışmaktadır ve büyük çoğunlukla yarı zamanlı olarak çalıştıkları için okul öncesi çağıdaki çocukların da büyük çoğunluğu yarım günlük okula gitmektedir.

Çocuk bakımı hala özel organizasyonlarca yönetilmektedir ancak hala nicelik nitelikten önce gelmektedir (Haktanır, 2005).

İrlanda

Zorunlu okula başlama yaşı: 6

Öğretmen yetiştirme okul düzeyi: Üniversite

Öğretmen yetiştiren okulların öğretim süresi: 3 yıl

Okul Öncesi Dönem Okullaşma Oranı: 5 yaş grubu çocukların hemen hemen hepsi, 4 yaş çocuklarının yarısı

Resmi okullaşma yaşı olan 6 yaşından önce çocuklar ilkokullardaki 4-5 yaş sınıflarına devam ederler. Bu sınıflar genellikle anaokulu binasında ve ilkokul müdürünün sorumluluğu altındadır. Eğitim çocuğun yaşına göre günde 3 ile 5 saat arasında değişir. Sınıf mevcutları 20 ile 39 arasındadır. Eğitim parasızdır. Kiliseler tarafından kurulan okullara devlet maddi açıdan destek verir. Müfredat içerisinde İrlandaca, İngilizce, matematik, sosyal-çevresel eğitim ve fen eğitimi, sanat eğitimi, beden sağlığı eğitimi yer alır (Oktay, 2007).

İspanya

Zorunlu okula başlama yaşı: 6

Eğitimin Amacı: 2006 eğitim yasasına göre okul öncesi eğitim üçer yıllık devirler halinde düzenlenmiştir. Her devrin çocuğun hareket ve fiziksel kontrol alışkanlıkları, duygusal gelişimi, dil ve iletişimi, sosyal ilişkilerde temel rehberliği kapsamı gerektiği vurgulanmıştır (Eurydice.org.2007/2008a).

Öğretmen yetiştirme okul düzeyi: Temel eğitim öğretmenliği (okul öncesi, sınıf, yabancı dil, resim, müzik, beden eğitimi ve özel eğitim öğretmenliği) için adaylar, üniversitelere bağlı eğitim yüksekokullarında öğretmenlik eğitimi görmektedirler (Sağlam ve Kürüm, 2005).

Öğretmen yetiştiren okulların öğretim süresi: 3 yıl

Okul Öncesi Dönem Okullaşma Oranı: 3 yaşındakilerin yaklaşık %55'i, 4 yaşındakilerin yaklaşık %90'ı, 5 yaşındakilerin ise yaklaşık %100'ü (Oktay, 2007).

İspanya, 3 yaşta okullaşmaya bakıldığında Avrupa Birliği ülkeleri içinde en çok ilerleme kaydetmiş ülkedir. Sınıflarda öğretmen başına en fazla 25 çocuk olur ve aynı sınıfta farklı düzeylerden gelen öğrenci grupları olması mümkündür.

Okul öncesi eğitimin ve eğitim programının genel yöntem ve ilkeleri vardır ama kendine özgü bir yöntemi yoktur. Deneyimlere, etkinliklere ve oyuna dayandırılmaktadır. Sosyal kaynaşma ve özsaygının geliştirilmesi amaçlanmaktadır (Eurydice.org.2007/2008a).

İsveç

Okul öncesi eğitimin zorunlu olup olmama durumu: Zorunlu değil

Öğretmen yetiştirme okul düzeyi: Yüksekokullarda ve eğitim enstitüleri

Öğretmen yetiştiren okulların öğretim süresi: Eğitim süresi 1993–94 öğretim yılında 2,5 yıldan 3 yıla çıkarılmıştır (Sağlam ve Kürüm, 2005).

Okul Öncesi Dönem Okullaşma Oranı: 6 yaş (2008/09 %95) (Eurydice.org, 2010).

İsveç'te erken çocukluk eğitimi ve bakımı; anasınıfları (förskola), çocuk bakım merkezleri (familjedaghem) ve açık eğitim (öppenförskola) den oluşmaktadır. Okul öncesi eğitim sınıflarında zorunlu eğitimde kullanılan müfredatın aynısı uygulanmaktadır ancak bu sınıflar için ders öğretim programı ya da zaman çizelgesi bulunmamaktadır (Eurydice.org, 2010).

Portekiz

Zorunlu okula başlama yaşı: 6

Eğitimin Amacı: Okul öncesi eğitimde kazanılması istenilen amaçlar; dile hâkim olma, fiziksel, artistik, müziksel, dramatik kendini ifade etme, matematiğe hâkim olma, genel bilgileri anlamadır (Eurydice.org, 2006/2007b).

Öğretmen yetiştirme okul düzeyi: Okul öncesi eğitim ve ilköğretim 1. Devre öğretmenliği içim adaylar, eğitim yüksekokullarında veya üniversitelerin aynı programları uygulayan bölümlerinde kaynaşık modele (alan bilgisi ve öğretmenlik meslek bilgisinin aynı eğitim sürecinde birlikte verildiği model) göre

“bacharelato” denilen yükseköğretim diploması ile bitirilen öğretmenlik eğitimi görürler (Sağlam ve Kürüm, 2005).

Öğretmen yetiştiren okulların öğretim süresi: 3 yıl

*Okul Öncesi Dönem Okullaşma Oranı:*2006/07 verilerine göre %78,6 (Eurydice.org, 2009).

Yunanistan

Zorunlu okula başlama yaşı: 5 (Eurydice.org, 2010)

*Öğretmen yetiştirme okul düzeyi:*Üniversite

Öğretmen yetiştiren okulların öğretim süresi: 4 yıl

*Okul Öncesi Dönem Okullaşma Oranı:*2009-10 verilerine göre 4 yaşta devlet okullarında %36.3, özel okullarda %21.7 (Eurydice.org, 2010).

Yunanistan’da okul öncesi eğitimde özel bir öğretim metodu kullanılmamaktadır. Amaç, çocuklara okuma-yazma öğretmekten çok, onları okula ve sosyal çevreye hazırlamaktır. Anaokulundaki başlıca faaliyetler oyun, yaratıcı ve sosyal etkinliklerdir. Anaokulları genellikle 20 çocuğa bir öğretmen düşecek şekilde bir ya da iki öğretmenle çalışırlar (Oktay, 2007).

2.1.2.2. Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimin Tarihsel Gelişimi ve Bugünkü Durumu

Türkiye’de okul öncesi eğitim Cumhuriyet öncesi ve sonrası olmak üzere iki grupta incelenecektir.

Cumhuriyet Öncesi Dönem

Türkiye’de küçük yaştaki çocukların eğitiminde okullardan yararlanılmasının tarihçesi 15. yüzyıla, Fatih Sultan Mehmet zamanına kadar uzanır. Bu dönemde vakıflar aracılığı ile kurulan, eğitim kurumları arasında

yer alan “Sıbyan Okulları” bir anlamda okul öncesi eğitim kurumlarının ilk örnekleri sayılabilirler.

Osmanlı döneminde yerli halk için olmamakla birlikte azınlıklar ve yabancılar için büyük kentlerde anaokullarının açıldığı görülür (Aral ve diğer., 2000).

Eğitimci Satı Bey II. Meşrutiyetin başlangıç tarihi 1908 yılından önce bazı illerde “Özel Ana Mektepleri” açıldığını ileri sürer. Bu tarihten sonra da İstanbul’da bazı özel ana mektepleri açılmıştır. Ancak “Resmi Ana Mektepleri” Balkan Savaşları’ndan sonra açılmış ve yaygınlaşmaya başlamıştır.

Satı Bey İstanbul Beyazıt’ta özel bir “Çocuk Yuvası” açmıştır. Bir süre sonra bu çocuk yuvasına İstanbul’un aristokrat ailelerinin çocukları devam etmeye başlamıştır.

Balkan Savaşları bu çalışmaları büyük ölçüde engellemiş, ancak yine de 1913-17 yılları arasında İmparatorluk sınırları içerisinde resmi anaokulları açılmıştır. Bu dönemde gerek özel, gerek resmi anaokullarının en büyük sorunu, uygulanan eğitim yöntemleri ve buna göre yetişmiş öğretmen bulmadaki zorluktur. 1914 yılında Eğitim Bakanlığı bütçesi düzenlenirken anaokullarının açılması için bütçeye ödenek konmuş ve o yıl on okulun açılması planlanmıştır (Aral ve diğer., 2000).

Emrullah Efendi’nin nazırlığında 1913 yılında çıkarılan “Tedrisat-ı İptidaiye Kanunu Muvakkatı” (Geçici İlköğretim Kanunu) ile anaokullarının ülkenin her yerine yaygınlaştırılması emredilmiştir. Aynı kanunda öğrencilerin yaşları, öğretim teknikleri, ders araçları ve okulun kuruluşuna dair temel esaslar da verilmiştir. Bu kanunda Ana Mektepleri ve Sıbyan Sınıfları’nın ilköğretime bağlı olduğu belirtilmiştir.

Tedrisat-ı İptidaiye Kanununda adı geçen ana mekteplerine öğretmen yetiştirmek üzere 1915 yılında “İstanbul Darülmuallimat”ına bağlı bir öğretmen okulu açılmıştır. Öğretim süresi bir yıl olan bu okulda, Türkiye’de ilk olarak okul öncesi eğitim alanı için öğretmen eğitimi çalışmaları başlamış; ancak 370 kadar mezun veren bu okul 1919 yılında kapanmıştır (Aral ve diğer., 2000).

1915 yılında da “Ana Mektepleri Nizamnamesi” (Anaokulları Tüzüğü) yayımlanmıştır. Akyüz’ün (1996) da Anaokullarının tarihçesi üzerine yaptığı bir çalışmada nizamname ayrıntılarıyla sunulmaktadır:

Nizamnamenin hükümleri bugünkü dille şöyledir:

Genel Hükümler

Madde 1. Anaokulları, ilkokulu bulunan bir kız mektebine bağlı olarak ya da bağımsız olarak açılır.

Madde 2. Anaokulu kurulurken,

- a) Binasının okul yapılmasına elverişli ve sağlık şartlarına uygun olmasına,
- b) Çocukların sayısı ile oranlı genişlikte bahçesinin bulunmasına,
- c) Her çeşit eğitim araç gerecinin hazırlanmış olmasına özen gösterilecektir.

Madde 3. Anaokulları ücretli veya ücretsiz olarak açılabilir.

Madde 4. Ücretli resmi anaokullarına parasız çocuk alınmaz.

Madde 5. Anaokullarına 4,5,6 yaşındaki çocuklar alınır. Erkek ve kız çocukları birlikte bulundurulabilir.

Madde 6. çocuklar anaokullarına alınırken doktor tarafından muayene edilerek bulaşıcı hastalıkları olmadığı ve aşıları olduğu tespit edilecektir.

Madde 7. Anaokullarında çocuklar yaşlarına göre sınıflara ayrılırlar. Her sınıfa en çok 30 çocuk alınır.

Madde 8. Anaokullarında sağlığa uygun ve ahlaki oyunlar, okul içinde yürüyüşler ve düzenli beden eğitimi, dini ve milli hikaye ve konuşmalar, resimlerin incelenmesi ve el işleri yaptırılır.

Madde 9. Anaokulları en az haftada bir kez sağlık incelemesine tabi tutulacak ve çocuklar tek tek muayene edilecektir. Gerek görülürse bu denetimlerden çocuk velilerine bilgi verilecektir.

Milli Mücadele Türk tarihinin en önemli dönemeçlerinden biri olarak sayılır. Bu mücadeleyi başlatan, ülke geneline yayan ve kazanılmasını sağlayan isim Mustafa Kemal'dir. Diğer bir isim ise, Doğu cephesinde bir yandan savaş meydanlarında çarpışırken diğer yandan binlerce sahipsiz ve yetim kalmış şehit çocuklarını toplayarak eğitim almaları için ortam oluşturmuştur. Küçük çocuk sayısının artması ile birlikte ilkokul ve anaokuluna olan ihtiyacın doğduğunu gören Kazım Karabekir, bu doğrultuda çalışmalar yaparak Kolordu bünyesinde önce ilkokul daha sonra da anaokulu açılışlarını yaptı (Sivaz, Yıldız ve Tekin, 2009).

Cumhuriyet Sonrası Dönem

Cumhuriyet ilan edildiğinde 38 ilde 80 anaokulu ve bu okullarda toplam 5880 öğrenci eğitim almaktaydı. 1928 yılında "Harf İnkılabı"nın yapılması, her Türk vatandaşını okur-yazar duruma getirmek çabası devletin anaokulu ve anasınıflarına ayırdığı tüm ödeneklerin ilköğretim hizmetlerine aktarılmasına neden olmuştur. Böylece çevresel olanaklarla çalışmalarını sürdüren okullar da 1937/1938 öğretim yılında kapanmıştır (Aral ve diğer., 2000).

1930 yılında Milli Eğitim Bakanlığınca illere gönderilen bir genelge ile anaokulu ve anasınıflarının açılmayacağı bildirilmiştir ve 1961-1962 öğretim yılına kadar resmi anaokulu veya anasınıfı açılmamıştır (Poyraz ve Dere, 2003).

Çocuğunu evde bırakacak kimsesi olmayan çalışan annelere yardım amacıyla 1940 yılından sonra anaokulu yönetmeliğinin fabrikalarda uygulanması bir tamimle illere bildirilmiştir. Ancak, özel idare bütçelerinin darlığı bu okulları yaşatmaya imkân vermemiştir.

Okul öncesi eğitim ile ilgili önemli gelişmeler 1960 yılından sonra dikkati çeker. 5 Ocak 1961 tarih ve 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanununda okul öncesi eğitim ile ilgili maddeler bulunmaktadır.

1961-1962 öğretim yılında 10 ilde açılan anasınıflarına 20 ilkokul öğretmeni atanmış, daha sonra bu öğretmenler için 1961 Eylül ayında yetiştirme kursu hazırlanmış ardından bu öğretmenler bir aylığına İtalya'ya seminere gönderilmiştir (Poyraz ve Dere, 2003).

1963-1964 öğretim yılında kız meslek liselerinde anaokulu öğretmeni yetiştirmek amacıyla çocuk gelişimi ve eğitimi bölümü açılmıştır. Bu bölüm mesleki eğitimin yanı sıra öğretmenlik formasyonu veren derslerle takviye edilmiş, Talim ve Terbiye Kurulunun 11.04.1964 tarih ve 120 sayılı kararı ile okul öncesi eğitim okullarında öğretmen yetiştiren bir bölüm haline getirilmiştir.

1973 yılında çıkan Milli Eğitim Temel Yasası ile tüm öğretmenlere yükseköğrenim görme zorunluluğu getirilmiş, böylece yuva ve anaokulu öğretmenlerinin de yükseköğretimden yetiştirmeleri gerektiği kabul edilmiştir. 1980'de YÖK kurulmuş ve ülkedeki birçok üniversitede Okul Öncesi Öğretmenliği anabilim dalları oluşturulmuştur (Poyraz ve Dere, 2003).

Okul öncesi eğitime verilen önem nedeniyle 1992 yılında 3797 Sayılı Kanunla Okul Öncesi Eğitim Genel Müdürlüğü kurulmuştur.

Ülkemizde bugün okul öncesi eğitimde geline nokta bakacak olursak; 2002 yılında %11 olan okullaşma oranının, 2009-2010 eğitim-öğretim yılında 48-72 aylık dönemde %39'a, 60-72 aylık dönemde ise %61'e yükseldiği görülmektedir.

2.1.2.3. Okul Öncesi Eğitimin Kalkınma Planlarındaki ve Milli Eğitim Şuralarında Yeri

Günümüze kadar yayımlanmış dokuz kalkınma planında zaman zaman okul öncesi eğitime ilişkin konulara da yer verilmiştir (<http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/plan.asp>).

I. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda (1963-1967) okul öncesi eğitime yer verilmemiştir.

II. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda (1968-1972) Okul Öncesi eğitim; 3-6 yaşındaki çocukların eğitimidir şeklinde tanımlanmıştır. Bu eğitim, ancak anne eğitiminden yoksun çocukların eğitimi için ele alınacaktır şeklinde belirtilmiştir. Ayrıca 1968 - 1972 döneminde okul öncesi eğitim hizmetleri, bağımsız anaokulları ve ilkokullara bağlı anasınıfları kurularak geliştirilecektir. Bütün köy enstitülerinde öğretim programının ve okul öncesi eğitim hizmetlerinin geliştirilmesi amacıyla çocuk yuvalarının açılması planlanmıştır.

III. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda (1973-1977) kaynakların sınırlılığı sebebiyle okul öncesi eğitimin 1995 yılına kadar Milli Eğitim Bakanlığı ve ilgili diğer kuruluşların gayretleri ile bir model geliştirme ölçeğinde olacağı ve bu model çerçevesinde özel sektörün teşvik edilmesi planlanmıştır.

Kız meslek liseleri bünyesindeki anaokulları, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'nın çocuk yuvaları ve belli işyerlerinde kanunen açılması gereken çocuk yuvaları ve anaokulları uygulamasının genişletilerek devam ettirilmesi; okul öncesi eğitim ve bakım birimlerinin standartları ve eğitim programlarının Milli Eğitim Bakanlığı'nca belirlenmesi, özel kesimin bu konudaki gayretlerinin teşvik edilerek, yol gösterici yayınlar, araştırmalar yapılması ve denetleme sağlanması konularına yer verilmiştir.

Ayrıca anne eğitiminden yoksun 3- 6 yaşındaki çocukların eğitimi olarak ele alınan okul öncesi eğitimi ile ilgili çalışmalar planlı dönemde sınırlı

kalmıştır. Bununla beraber özel kesime örnek olması amacı ile Ankara, Adana (iki okul), Bolu, Gaziantep ve Zonguldak'ta olmak üzere 6 anaokulu açılmış, 1970-71 öğretim yılında anasınıflarının sayısı da 118 olmuştur. Bu dönemde açılması konusunda özel kesimde gelişmelerin olduğu, 1970-71 öğretim yılında yabancı ve azınlık özel anaokulları hariç özel kesime ait anaokullarının sayısının 70 olduğu bildirilmiştir.

IV. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda (1979-1983) en çok kentleşmiş yörelerde başlamak üzere özellikle gecekondu ve işçi çocukları hedef alınarak geliştirilecek olan okul öncesi eğitim pilot uygulamalarının ele alınması bildirilmiş; okul öncesi eğitimi, pilot uygulama sonuçlarına göre ve yapılacak yeni düzenlemelerle eğitim sisteminin rasyonel bir yapıya kavuşturulmasından sonra sistemin bütünlüğü dikkate alınarak yaygınlaştırılması planlanmıştır.

V. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1985-1989) dönemi sonunda okul öncesi (5-6 yaş nüfusunun) okullaşma oranının %10'a çıkarılması hedeflenmiştir. Bu hedefin gerçekleştirilmesi ve anaokullarıyla anasınıflarının yaygınlaştırılması için kamu ve özel kuruluş imkânlarından azami derecede yararlanılması kararlaştırılmıştır.

VI. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1990-1994) sonunda anaokulları ve anasınıflarının yaygınlaştırılması, okul öncesi eğitimde okullaşma oranının yüzde 11,5'e çıkarılması hedef alınmıştır.

VII. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1995-2000) sonunda okul öncesi eğitimde okullaşma oranları yüzde 16 olarak hedeflenmiştir.

VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planında (2001-2005) 1999-2000 eğitim-öğretim yılında okul öncesi eğitimde okullaşma oranı yüzde 9,8 olarak bildirilmiştir. Okul öncesi eğitim hizmeti veren kurumlar arasındaki farklılıkların giderilmesi için standart oluşturulması hedeflenmiş, okul öncesi

eğitim döneminde toplum tabanlı eğitim verilebilmesi için yazılı, sözlü ve görüntülü eğitim programlarının yapımının özendirilmesi planlanmıştır.

IX. Beş Yıllık Kalkınma Planında (2007-2013) okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması amacıyla öğretmen ve fiziki altyapı ihtiyacının karşılanması, eğitim hizmetlerinin çeşitlendirilmesi, toplumsal farkındalık düzeyinin yükseltilmesi, erken çocukluk ve ebeveyn eğitimlerinin artırılması hedeflenmiştir.

Okul öncesi eğitim ile ilgili Milli Eğitim Şuralarında yer alan bilgilere baktığımızda ise;

Okul öncesi eğitim ile ilgili konular ilk defa Beşinci Milli Eğitim Şurasında (5-14 Şubat 1953) okulöncesi öğretim ve eğitimin anaokulları için hazırlanmış olan program ve yönetmeliğin incelenmesi şeklinde gündem maddesine alınmıştır. Ardından Yedinci Milli Eğitim Şurasında (5-15 Şubat 1962) 222 Sayılı İlköğretim Kanunu'na göre yeniden hazırlanması gereken, 13 adet yönetmelik tasarısı içinde (Anaokulları ve Anasınıfları Yönetmeliği), Şûra'dan hemen sonra Bakanlıkta teşkil edilen komisyonlarca hazırlanarak Talim ve Terbiye Kurulunun incelemesine sunulmuş bulunmaktadır.

Dokuzuncu Milli Eğitim Şurasında (24 Haziran-4 Temmuz 1974) okul öncesi eğitimin tanımı, kapsamı, amaç ve görevleri ile kuruluşu hakkındaki bilgilere yer verilmiştir.

Onuncu Milli Eğitim Şurasında (23-26 Haziran 1981) anasınıfı programının esasları belirtilmiştir. Bu esaslar anasınıfının işlevlerini, anasınıfının amaçlarını, anasınıfı faaliyet kategorilerini ve uygulamaya yönelik önerileri içermektedir.

On Birinci Milli Eğitim Şurasında (8-11 Haziran 1982) okul öncesi eğitime öğretmen yetiştiren kurum programlarının içeriği ve okul öncesi eğitime öğretmen yetiştirme ilkeleri kararlaştırılmıştır.

On İkinci Milli Eğitim Şurasında (18-22 Temmuz 1988) alınan kararlar şöyledir:

Karar 2. Anaokulu ve anasınıfı öğretmeni ihtiyacının yükseköğretim tarafından karşılanması mümkün oluncaya kadar, mevcut öğretmenlerin yanına “öğretmen yardımcısı” veya “eğitici” verilmesi konusunda gerekli çalışmaların yapılması; lise ve dengi okul mezunlarının, kendilerine verilecek pedagojik formasyondan sonra bu amaçla istihdam edilmeleri.

Karar 7. Okul öncesi eğitim kademesine (Anaokulu ve anasınıfı) öğretmen yetiştiren yükseköğretim programlarının iki yıl olarak kalması ve programlara öğretmen lisesi mezunlarının belli kontenjan ve puan avantajı sağlanmış ÖSS puanıyla, meslek lisesi mezunlarının ise ÖSS mesleğe yatkınlık testi ile alınmaları; bu programların, Eğitim Yüksekokulları bünyesinde düşünülmesi.

Karar 23. Aileden gelen yetersizlikleri gideren, çalışan ailelerin çocuklarına bakım ve eğitim imkânı veren ve çocuklarımızın ilkokula daha uyumlu bir geçiş yapmalarını sağlayan okul öncesi eğitim programlarının Türkiye’nin şartlarına, sosyal ve kültürel yapısına, değer sistemlerine uygun olarak geliştirilmesi.

On Dördüncü Milli Eğitim Şurasında (27-29 Eylül 1993) iki gündem konusundan birini okul öncesi eğitim oluşturmuştur. Şurada alınan kararlardan bazıları şöyledir:

1. Okul öncesi eğitimin geliştirilerek yaygınlaştırılması, Kalkınma Planlarındaki hedeflere ulaşılması sağlanacaktır.
2. Aynı yaş grubuna hizmet veren Okul Öncesi Eğitimi Kurumlarından; anaokulu, “36-72 aylık çocukların eğitimleri amacıyla açılan, Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı, özel ve resmi Okul Öncesi Eğitim Kurumu”, anasınıfı, “60-72 aylık çocukların, resmi ve özel anaokullarının, ilkokulların ve ilköğretim

okullarının bünyesinde açılan Okul Öncesi Eğitim Kurumudur” şeklinde tanımlanacaktır.

3. Milli Eğitim Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile işbirliği içerisinde, işletmelerde kreş açma uygulaması sağlanacak, kapsamının geliştirilmesi hususunda gerekli mevzuat çalışması başlatılacaktır. Bu hususun sağlık reform çalışmalarında dikkate alınması sağlanacaktır.

4. Okul öncesi eğitim alanındaki her çeşit kademe ve görevler için, personelde aranacak nitelikler ile görev ve sorumluluklar belirlenecek ve bu öğretmenler sertifika sistemine bağlanacaktır.

5. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında görev alacak personelin görev analizleri yapılacak, yurt dışında görevlendirilecek okul öncesi eğitim öğretmenleri başarılı öğretmenlerden arasından seçilecektir. Öğretmenler yabancı dili de içine alan bir hazırlık eğitiminden geçirilecektir.

6. Toplu konut projelerinde yeter sayı ve kapasitede okul öncesi eğitim kurumunun açılmasına yer verilmesi hususunda gerekli çalışmalar yapılacaktır.

7. Belediyeler, Kamu İktisadi Teşekkülleri, Vakıflar, Dini Kuruluşlar ve diğer özel teşebbüslerin, okul öncesi eğitim kurumu açmaları teşvik edilecek ve desteklenecektir.

8. Okul öncesi eğitimin geliştirilip yaygınlaştırılması amacıyla “Ev Yuvaları” Projesi yaygınlaştırılacaktır.

9. Küçük il ve ilçe merkezleri ile gecekondu semtlerinde yaşayan gelir düzeyi düşük ailelerin yoğun olduğu merkezlerde ikili eğitim yapacak anaokulları projesi gerçekleştirilecektir.

10. Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasında Yap-İşlet-Devret modelinden yararlanılacak, bölgelerin şartlarına uygun tip projeler geliştirilecektir.

11. Milli Eğitim Bakanlığı, Üniversitelerle işbirliği yaparak paket programlar pilot okullarda uygulanacak ve alınan sonuçlara göre bu programlar, çocuğun ihtiyacını karşılayacak nitelikte ve bilimsel çerçevede farklı kurum ve kuruluşlara göre esneklik ilkesine bağlı kalınarak geliştirilecektir.

12. “Okul Öncesi Eğitim Merkezleri” kurulmak suretiyle bunların bünyesinde öğretmenlere program, materyal, danışma ve rehberlik hizmeti verecek “Öğretmen Kaynak Birimleri” oluşturulacaktır.

13. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’nda okul öncesi eğitimi ile ilgili gerekli düzenlemeler yapılacak; okul öncesi eğitimi ile ilgili bütün mevzuatı kapsayacak şekilde bir “Okul Öncesi Eğitimi Kanunu” çıkarılması için gerekli çalışmalar yapılacaktır.

On Beşinci Milli Eğitim Şurasında (13-17 Mayıs 1996) belirtilenler şu şekildedir:

1. 5-6 yaş okul öncesi eğitimi, ilköğretim bünyesine alınmalı.
2. Okul binalarının yapımında özel eğitim ve okul öncesi çocuklarının ihtiyaçları doğrultusunda gerekli fiziki düzenlemeler (Rampa, asansör, sıra, oyun bahçesi vb) yapılmalıdır.
3. Okul öncesinden itibaren ailenin eğitimi, önemli bir boyut olarak ele alınmalıdır. “Aile Katılım Programları” ve “Ana Baba Okulları” yaygınlaştırılmalıdır.
4. Öğretmen yetiştiren kurumlardaki öğretim elemanları, uygulama ve mesleki deneyimle donatılmış olmalı, öğretmen yetiştiren kurum öğretim elemanları tercihen o kurumun öğretmen yetiştirdiği Temel Eğitim Devresi (okul öncesi, sınıf öğretmeni ve dal) öğretmenlerinden seçilmeli ve bunlara kariyer kazandırılmalıdır.

On Yedinci Milli Eğitim Şurasında (13-17 Kasım 2006) diğer şuralarda alınan kararların devamı niteliğinde olabilecek nitelikte kararlara alınmıştır:

1. 60-72 aylık çocukluk çağını kapsayan okul öncesi eğitimi döneminin zorunlu hale getirilmesi için çalışmalara başlanmalıdır.
2. Bağımsız anaokullarına rehber öğretmen atanması zorunlu hale getirilmelidir.
3. Okul öncesi eğitim kurumlarının açılmasında özel sektör teşvik edilmelidir.

4. Kaynak aktarımı, arsa ve bina temini konusunda yerel yönetimlere yasal sorumluluk verilmelidir.
5. Okul öncesi eğitim hizmeti veren kreş, gündüz bakımevi, çocuk yuvaları, özürllüler için rehabilitasyon merkezleri ve benzeri sosyal tesislerin yapılarının geliştirilmesi amacıyla devler desteği ve teşvikleri artırılmalı ve bu kurumlara vergi muafiyeti getirilmelidir.
6. Belediyeler, il özel idareleri, kamu iktisadi teşekkülleri, vakıflar ve diğer müteşebbislerin okul öncesi eğitim kurumları açmaları teşvik edilmeli ve bu kurumlar desteklenmelidir.
7. 1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda, gerekli düzenlemeler yapılarak, "Okul Öncesi Eğitimi Kanunu" çıkarılmalıdır.
8. Ülkemizde okul öncesi eğitim alacak çocuk sayısı ve nüfus bilgileri hakkında Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), sağlık, nüfus müdürlükleri, muhtarlıklar ile millî eğitim müdürlükleri arasında koordinasyon ve bilgi akışı sağlanmalıdır.
9. Rehberlik hizmetlerine okul öncesi eğitimden başlanmalıdır.
10. Cumhuriyetin 100. yılını kutlayacağımız 2023 yılında okul öncesi eğitimdeki 36– 60 aylık çocuklar için okullaşma oranı % 80'e ulaşmalıdır.
11. Genel bütçeden okul öncesi eğitime ayrılan pay artırılmalıdır.

En son yayınlanan On Sekizinci Milli Eğitim Şurasında (1-5 Kasım 2010) okul öncesi eğitime yönelik öğretmen yetiştirme konusuna iki maddeyle değinilmiş, diğer bir maddede ise okul öncesi eğitim sınıflarının düzenlenmesine ilişkin hedefler yer almıştır. Okul Öncesi eğitime yönelik alınan kararlar şöyledir:

1. Öğretmenliğin bir ihtisas mesleği olduğu gerçeğinden hareketle, uzaktan veya açık öğretim yoluyla okul öncesi öğretmenliği, İngilizce öğretmenliği vb. alanlarda öğretmen yetiştirilmesine izin verilmemelidir.
2. Özel eğitim, psikolojik danışmanlık ve rehberlik ile okul öncesi öğretmenliği alanlarında öğretmen açığının kapatılamaması nedeniyle

üniversitelerin öğretim elemanı yetiştirme çalışmalarına ağırlık verilmeli ve bu bağlamda 1416 sayılı kanun kapsamında bu alanlardan yurt dışına öğrenci gönderilmesine özen gösterilmelidir.

3. Bağımsız anaokullarının sayısı artırılarak anasınıfları kaldırılmalı veya ilköğretim okullarında anasınıfının kullanım alanları ve diğer bölümler bu yaş grubu özelliklerine göre düzenlenmelidir.
4. Rehberlik hizmetlerine okul öncesi eğitimden başlanmalıdır.

2.2. Okul Örgütü ve Yönetimi

Okul, toplumun eğitimin ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kurulmuş bir örgüttür. Yönetim ise bu yapıyı işleten bir süreçtir. Örgütün amaçları önceden belirlenir. Yönetim ise bu amaçları gerçekleştirmek için örgütteki madde ve insan kaynaklarını kullanır ve kontrol eder. Örgütlenmeden yönetim, yönetmeden örgüt oluşmaz. Bir eğitim örgütü olan okul yönetimi, eğitim yönetiminin daha sınırlı bir alanda uygulanmasıdır (Çiçek Sağlam, 2008).

2.2.1. Okul Yönetiminde Rol Oynayan Öğeler

Çiçek Sağlam (2008) okul yönetiminde rol oynayan öğeleri iç ve dış öğeler olarak ifade etmiştir.

2.2.1.1 Okul Yönetiminde Rol Oynayan İç Öğeler

Yöneticiler, öğretmenler ve diğer personel (memurlar, teknik personel, sağlık personeli, eğitim uzmanları, hizmetliler) okulu oluşturan iç öğeler olarak sıralanabilir. İç öğelerden kasıt okulun yapısında yer alan ve okulu oluşturan temel öğeler oluşudur. Ancak, bugün özellikle devlet okullarına baktığımızda yönetici, öğretmen, memurlar, hizmetliler dışındaki personelin okulların yapısında yer aldığını söylemek pek olası değildir.

Okul Yöneticisi

“Okul Yöneticisi” yerine “okul müdürü” ifadesi daha yaygın olarak kullanılmaktadır. Okul müdürü okulu yöneten kimsedir. Okul müdürü okulun

amaçlarına ulaşması için gerekli olan maddi kaynakları ve insan kaynaklarını en verimli şekilde kullanmaktan sorumlu olan kimsedir. Daha açık bir ifadeyle okul müdürü, okulun insan kaynakları ile maddi kaynaklarının sağlanması, bu kaynakların yerli yerinde kullanılması, tüm eğitsel etkinliklerin planlanması, uygulanması, denetlenmesi, okulda olumlu etkileşim, iletişim ve işbirliği ortamının yaratılması, okul ortamında karşılaşılan her tür sorunun çözülmesi gibi görevleri yerine getirir.

Okul müdürü, her şeyden önce okul için gerekli kaynakları sağlayan, ortamı hazırlayan, öğrenmeyi kolaylaştıran ve öğrenmeye liderlik yapan kişidir. Okul müdürünün temel görevi, okul programını yönetmek, okulda etkili öğrenmenin gerçekleşmesini sağlamak ve okulu başarılı kılmaktır (Şişman, 2007).

Okul müdürünün, okul toplumunun yaşantıları, öğrencilerin öğrenme ve başarı düzeyleri, öğretmenlerin motivasyonu, iş doyumu, okulla bütünleşmeleri, kısaca bir takım okul sonuçları üzerinde etkisi vardır. Kaliteli bir eğitim sunumu erken çocukluk eğitiminde yönetim rolü ile yakından ilişkilidir ve yönetici eğitim kalitesini etkileyen anahtar kişidir (Hayden, 1997; Black, 2008). Eğitimin başarısında yönetici desteğinin önemli bir yeri vardır. Yönetimsel destek personelin sıkıntılarını dinlemeyi, onların güvenini kazanmayı ve onlara eğitim kaynakları sağlamayı içermektedir (Brotherson, Sheriff, Milburn ve Schertz, 2001).

Öğretmen

Öğretmenlik, Milli Eğitim Temel Kanunu'nda belirtildiği gibi alan bilgisi, öğretmenlik meslek bilgisi (formasyon) ve genel kültür gerektiren özel bir uzmanlık alanıdır. Öğretmen, okulun en temel ve en önemli öğelerinin başında gelmektedir. Çünkü okulda verilen eğitimin kalitesi öğretmenin kalitesiyle ilgilidir. Öğretmen ne kadar çok kişisel ve mesleki nitelik ile donanmış ise bu niteliklerini ne kadar iyi kullanabiliyor ise öğrenciler de bundan o kadar yararlanabilecektir.

2.2.1.2 Okul Yönetiminde Rol Oynayan Dış Öğeler

Ana-babalar (veliler), baskı grupları, kamu yönetiminin yapısı ve iş piyasası gibi öğeler dış öğelerdir. Bu öğeler doğrudan okulun yapısında yer almasalar da okul yönetiminde etkili olabilmektedirler. Okulun amaçlarına ulaşmasında veliler önemli bir role sahiptir.

Çocukların eğitiminde en önemli pay aileye düşmektedir. Bu nedenle ailelerin, çocuklarının eğitim sürecine bilinçli ve aktif bir şekilde katılmaları gerekmektedir. Aynı şekilde, okulların da eğitim programları, okulun amaçları, ihtiyaçları konusunda aileleri sürekli bilgilendirmesi yararlı olacaktır.

2.2.2. Eğitim Yöneticisinin Görev Yetki ve Sorumlulukları

Okul yönetiminin esas görevi okulu önceden belirlenmiş olan amaçlara uygun olarak yaşatmak ve gelişmesini sağlamaktır. Okul müdürlerinin görev, yetki ve sorumlulukları ilgili yönetmeliklerde ifade edilmiştir.

27 Ağustos 2003 tarih ve 25212 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nde okul müdürünün görev, yetki ve sorumlulukları aşağıdaki gibi ifade edilmiştir.

Okul Müdürünün Görev, Yetki ve Sorumlulukları

Madde 60: İlköğretim okulu, demokratik eğitim-öğretim ortamında diğer çalışanlarla birlikte müdür tarafından yönetilir. Okul müdürü, ders okutmanın yanında kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge, program ve emirlere uygun olarak görevlerini yürütmeye, okulu düzene koymaya ve denetlemeye yetkilidir. Müdür, okulun amaçlarına uygun olarak yönetilmesinden, değerlendirilmesinden ve geliştirilmesinden sorumludur.

Okul-kurum müdürlerinin görev tanımları ile görevleri Milli Eğitim Bakanlığı Ağustos 2000 sayılı ve 2508 tarihli Tebliğler Dergisinde maddeler halinde yer almaktadır.

Okul müdürü;

- Okulun yönetimini; kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge, organizasyon, koordinasyon görevlerini yerine getirir, uygulama ve denetimini yapar.
- Personelin performansını değerlendirerek, yüksek verim elde etmek için tedbirler alır.
- Okulu ile ilgili iyileştirme önerilerini amirlerine sunar.
- Astlarına yetki ve sorumluluk devrederek, işlerin daha rasyonel yürümesini ve astlarının ihtiyaç duyulan alanlarda yetişmelerini sağlar.
- Ödüllendirilecek personeli tespit eder.
- Kendisine bağlı personelin sicil raporlarını doldurur.
- Amirleri tarafından istenildiğinde okulu ile ilgili faaliyetleri bir rapor halinde sunar.
- Astlarından gelen önerileri değerlendirir. Çalışmaları ile ilgili işlerin değerlendirmesini yapar.

Okul müdürlerinin görevlerinden bazıları aşağıda sıralanmıştır:

1. Eğitim lideri olarak okuldaki eğitim-öğretim ve yönetim görevlerini kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge, genelge, emir ve çalışma plan ve programlarına uygun olarak yürütür.
2. Okulu için vizyon ve misyon geliştirir.
3. Milli Eğitim Temel Kanunu'nda belirlenen temel ilke ve amaçların yanında okulun özel amaçlarını gerçekleştirebilmek için çalışma planlarını yapar, uygular ve denetler. Okuldaki eğitim-öğretim ve yönetimin bir disiplin içerisinde yürütülmesini sağlar.
4. Eğitim-öğretim ve yönetimin verimliliğini artırmak, eğitimin kalitesini yükseltmek ve bu konuda sürekli gelişimi sağlamak için gerekli araştırmaları yapar, araştırmalara dayalı iyileştirme projeleri hazırlayarak amirlerinin onayına sunar, onaylanan projeleri uygular ve

sonuçlarını değerlendirir. Okulun gelişim hedeflerini ortaya koyan stratejik planlar hazırlar ve buna dayalı olarak okulun gelişim planını hazırlar ve bu planını uygulamaya geçirilmesini sağlar.

5. Okulda öğrenen birey ve öğrenen organizasyon felsefesinin yerleşmesini sağlayıcı önlemleri alır.
6. Okulda ahenkli çalışma düzenini kurar.
7. Okuldaki bütün çalışmaları ilgililerle işbirliği yaparak öğretim yılı başlamadan önce planlar ve düzenler.
8. Yıllık, ünite ve günlük planların eğitim programlarına göre hazırlanmasında ve diğer çalışmalarda öğretmenlere rehberlik eder, öğretmenlerin çalışmalarını denetler.
9. Öğretmenlerden ders yılı başında yıllık plan alır, planları tasdik eder, uygulanıp uygulanmadığını denetler.
10. Okulda sağlıklı bir eğitim ortamı oluşturmak amacıyla öğretmenler kuruluna başkanlık eder. Sınıf, zümre vb. öğretmenler kurullarının çalışmalarını izler. Gerektiğinde bu kurulları toplantıya çağırır. Kurulda alınan kararları onaylar, uygulamaya koyar ve gerekli gördüklerini üst makamlara bildirir.
11. Öğretmenlerin meslekleri ile ilgili alanlarda yetişmelerini teşvik eder ve bu konuda gerekli tedbirleri alır. Ders yılının çeşitli zamanlarında öğretmenlerin derslerini ve diğer faaliyetlerini yakından izler.
12. Ekip çalışması ruhunun yerleşmesini sağlar.
13. Personele güven verici, demokratik kurallar içerisinde sevgi ve saygı esasları doğrultusunda örnek davranış ve tutum ile etkili bir kişilik sergiler. Personel arasında iş birliğinin tesisini, uyumunu sağlar ve yol gösterici bir rol oynar.
14. Personelin performansını sürekli gözetip değerlendirerek, verim düşüklüğü varsa bunun sebeplerini araştırır, personelin yeteneklerini göz önünde bulundurarak istihdam eder, onlara rehberlik eder, iş başında yetişmelerini sağlar, daha üst kademeye hazırlanmalarına yardımcı olur.

15. Okuldaki her düzeydeki personelin eğitim ihtiyaçlarını tespit eder ve bu tespitler çerçevesinde personelin yetişmesi ile ilgili gerekli tedbirleri alır.
16. Ders dışı eğitici, sosyal, kültürel ve sportif faaliyetler ile millî gün ve haftalara ilişkin faaliyetlerin düzenli ve etkili bir şekilde yürütülmesini sağlar. Derslerle ilgili uygulamaya ilişkin gerekli izinleri alarak gezi ve incelemelerin yapılmasını sağlar.
17. Okulun kültürel gelişim ve eğitim merkezi olduğu ilkesinden hareketle yakın çevre ile ilişki kurulmasına ve velilerle sıkı bir iş birliğinin sağlanmasına önem verir. Okulun imkânlarını çevreye açarak okulun bulunduğu bölgenin bilim ve kültür merkezi hâline gelmesini sağlar. Çevre imkânlarından okulun, okulun imkânlarında da çevrenin eğitim amaçlı olarak yararlanmasını sağlar.
18. Okulun iç (idarî personel, öğretmen, öğrenci, yardımcı personel ve diğer personel) ve dış öğeleriyle (Okul Koruma Derneği, Okul Aile Birliği vb. gibi) iş birliği içinde çalışır.
19. Gelen yazılardan personelin bilgilendirilmesi gerekenleri ilgililere duyurur.
20. Okulun ayniyat, gelir-gider, bütçe ile ilgili işlemlerinin mevzuatına göre yürütülmesini sağlar.

Okul yönetiminde yapılan eğitim-öğretim işlerinden biri mesleki çalışmalardır. Bu çalışmalar;

- Yönetici ve öğretmenlerin genel kültür, özel alan ve pedagojik formasyon alanlarında, bilgi ve görgülerini artırmak,
- Yeni beceriler kazandırmak,
- Eğitim-öğretimde karşılaşılan problemlere çözüm yolları bulmak,
- Ders programlarında, mevzuatında ve uygulamalarında yapılan değişiklikleri inceleyip, değerlendirmek,
- Öğrencinin ve çevrenin ihtiyaçlarına göre plan ve programları hazırlamak, birbiri ile ilişkili alanlarda zümre öğretmenleri ile işbirliği yapmak,

- Yeni öğretim yılında uygulanacak yıllık çalışma programları, iş takvimi ve planlar gibi hazırlıkları yapmak
için kendi okullarında derslerin kesilmesinden temmuz ayının ilk iş gününe, eylül ayının ilk iş gününden derslerin başlangıcına kadar; yıl içinde ise yıllık çalışma programında belirtilen sürelerde yaptıkları çalışmalardır (Bozkurt Bostancı, 2008).

Amerika Birleşik Devletleri'nde NAESP (National Association of Elementary School Principal) Ulusal İlköğretim Okulu Müdürleri Derneği hem anasınıfı çocukları için yaratıcı sınıf ortamı oluşturma hem de mevcut anasınıflarına ve 1. kademe sınıflara bu programı uygulamada yardıma ihtiyaç duyan binlerce okul müdürü için bir kaynak olması amacıyla *“Early Childhood Education & The Elementary School Principal (Erken Çocukluk Eğitimi & İlköğretim Okulu Müdürleri)”* adında bir kitap yayımlamıştır. Kitapta anasınıflarında yer alan materyal ve donanım özelliklerine ilişkin bilgiler şu şekilde verilmektedir (NAESP, 1998):

Materyaller ve donanım;

- Güvenilir ve kolay ulaşılabilme,
- Çocuklar tarafından istenildiğinde kolay ulaşılabilme,
- Çocukların yaşına, fiziksel özelliklerine uygun,
- Dayanıklı,
- Özel eğitime ve gelişimsel desteğe ihtiyacı olan çocuklar da dâhil tüm çocuklar için yeni koşullara uyarlanabilme,
- Bireysel veya grup olarak kullanılabilme gibi özellikleri taşınmalıdır.

Ayrıca müdürlerin sahip olması gereken özellikleri de;

- Dil ve kültürel farklılık gösteren bölgelerde okul öncesi eğitim ile ilgili alt yapıya sahip olmak,
- Çocukların nasıl öğrendiğini anlamaya ilişkin yeterliğe sahip olmak,

- Sadece orta ve üst düzey çocuklar için değil küçük çocuklara da uygulanabilecek yönetim stratejilerinde genel uzmanlığa sahip olmak şeklinde belirtmişlerdir. Ayrıca müdürler çocukların yaşına ve gelişim seviyelerine uygun eğitici materyal sağlar ve çocukların farklı seviyelerden gelebileceğini bilir. Müdürler programa aile katılımını sağlamalı, çocuklar ve aileleriyle çalışan diğer sosyal örgütlerle işbirliği sağlamalıdır.

NAESP (1998), Amerika Birleşik Devletleri'ndeki devlet okullarında 3-4 yaş çocuklarının katıldığı eğitim programlarının genişletilmeye devam ettiğini belirtiyor. Okul müdürleri mevcut programları geliştirmek ve bu programları genişletmek için uygulama ile en iyi yaklaşımın sentezini yapmaları gerek. İlköğretim okulu müdürleri küçük çocukların zihinsel, sosyal ve duygusal gelişimlerini biçimlendirmede önemli bir role sahiptir. Ayrıca öğretmenlerin öğrenmelerini artıracak ve öğretim yöntemini geliştirecek personel eğitim fırsatlarını takip etmeleri için onları destekler.

İlköğretim okulu müdürleri her çocuğun öğrenmede önemli olan doğal merakı, yeteneği ve ilgisi doğrultusunda katılabileceği eğitim programını sağlamak için güçlü bir liderlik yapmalıdır. Ayrıca bu görev; eğitim programı planlama, uygulamaya koyma, bunları destekleyecek uygun para ve zaman kaynağı sağlama ve programın başarısını izleyecek değerlendirme sistemi kurmayı içerir.

İlköğretim okullarının başarısında aile katılımı en temel etkindir. Erken çocukluk eğitimi programında ise aile katılımı müdürler için en önemli ve en öncelikli etken olmalıdır. Aile katılımında velilere konferanslarda, toplantılarda okulun çalışmaları doğrultusunda hem okulda hem evde çocuklarına destek olma konusunda daha etkili olabilmeleri için destek verilir. Okul çalışanları ve ebeveynler ziyaret, notlar, anketler, okul mektupları, internet ve e-mail gibi çeşitli yollarla açık ve yakın iletişim kurarlar. Eğer davet edilirse müdürler aile-öğretmen toplantılarında her zaman bulunurlar (NAESP, 1998).

Balay (2008) okula aile işbirliğinin temel amacını velilerin katılımı ve desteği ile öğrenci ve okul başarısını yükseltmek olarak ifade etmiştir. Okul, kontrollü bir ortam sağlayarak çocukta, topluma ve kendisine yarar sağlayacak davranışları oluşturmayı amaçlar. Ancak okulun öğrenciye istenilen davranışları tek başına kazandırması olanaklı değildir.

Ailenin okula katılımı öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişimlerinin olumlu etkilemekte, çocukların başarıya olan inançlarını da pekiştirmiş olmaktadır. Öğrencinin okuldaki gelişimi ailenin eğitime verdiği önemli doğrudan ilişkilidir. Okul-aile işbirliğinin iki önemli faydası vardır: birincisi, ailenin okula yönelik ilgisinin, hem öğrenciyi hem de öğretmeni daha çok motive etmesidir, ikincisi ise, okulun yapısını, değerlerini ve standartlarını tanıyan ailelerin çocuklarını daha iyi yönlendirebilmeleridir (Demirbulak, 2000).

2.3. Konuyla İlgili Araştırmalar

2.3.1. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Hayden'in (1997) çocuk bakım merkezi ve okul öncesi eğitim kurumlarında yönetim rolü ve yöneticilerin anlayış eksikliklerini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada yöneticilerin %41'inin yönetici olmadan önce alanda 2 yıl ya da daha az bir süre çalıştıklarını belirtmiştir. Ayrıca yöneticilerin %49'unun erken çocukluk eğitimi ile hizmet içi eğitime katılmadıkları, %40'ının ise sadece 1 eğitime katıldığı belirlenmiştir. Katılımcı oranı düşükken, hizmet içi eğitimi değerlendirme oranı yüksek bulunmuştur. Ek olarak yöneticilerin kendilerini yetersiz hissettikleri konulara baktığımızda idari ve mali işler, personel sorunları göze çarpmaktadır. Araştırmada yöneticilerin, yönetici olmak isteyen öğrencilere yönetici olmadan önce mutlaka alanda en az 2 yıl çalışmaları gerektiği önerisinde bulundukları belirlenmiştir.

Croll, Lewis, Kelly ve Godhard'ın (1993) yaptıkları çalışmada ise çocuk bakımı alanındaki yöneticilerin alanda çalışan diğer personelden daha yaşlı ve daha istikrarlı oldukları belirlenmiştir. Çalışma, yöneticilerin eğitim ihtiyacı olduğunu açık bir şekilde göstermiştir. Ayrıca erken çocukluk eğitimi yöneticilerinin çoğunun rollerinin artan karmaşıklığına hazırlıklı olmadıkları bulgular arasındadır.

ABD Iowa eyaletinde Brotherson, Sheriff, Milburn ve Schertz'in (2001) yöneticilerin erken çocukluk eğitimi programında yer alan sorunları ve bu programa liderlik etmede nelere ihtiyaç duyduğunu belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmada ise, müdürlerin pek çoğunun eğitim geçmişinin erken çocukluk eğitimi olmadığı ve bu eğitimin bir ilköğretim okulu müdürünün görevlerinden çok küçük bir parça olduğu dile getirilmiştir. Ayrıca müdürlerden binanın fiziksel olarak çocuklar için önemi ve bu çocukların eğitimi üzerindeki etkisi ve öğretmenlerin mesleki gelişimi için gerekli eğitimi sağlamada yaptıkları çalışmalar hakkında bilgi alınamamıştır. Öğretmenler ise okullarında yönetici desteğinin sağlanması konusunda hayal kırıklığı yaşadıklarını belirtmişlerdir. Fakat erken çocukluk eğitimi yöneticilerinin yöneticilik rolleri farklılık gösterebilmektedir. Bu kez ABD'nin Nebraska eyaletinde Marvin, LaCost, Grady ve Mooney'in (2003) Nebraska eyaletinde görev yapan erken çocukluk eğitimcilerinin yönetsel destek ve alanda yaşadıkları zorlukları belirlemek için yaptıkları araştırmada ise öğretmenler yöneticilerinin erken çocukluk eğitimi hakkında bilgili olduğunu, mesleki gelişim konusunda onlara gerekli desteği ve yönlendirmeyi sağladıklarını belirtmişlerdir. Bu iki araştırmada farklı yerleşim bölgelerinde farklı sonuçlar çıkabileceği görülmektedir.

ABD'de son yıllarda Ulusal İlköğretim Okulu Müdürleri Derneği (NAESP), bünyesinde bulunsun ya da bulunmasın erken çocukluk eğitiminin yaygınlaştırılması ve geliştirilmesi için yöneticileri aktif rol almaları konusunda teşvik etmektedir. Genç Öğrenciler Derneği Topluluğu (Community Advocates for Young Learners) erken çocukluk eğitimi hakkında yöneticileri desteklemek için bir çalışma hazırlamıştır. Müdürler bu çalışmaya yaz

döneminde katılmışlar ve ailelerle nasıl işbirliği yapılacağı, çocukların nasıl değerlendirileceğine ilişkin konularda çalışmışlardır. Daha sonra, okul başladığında, danışmanlar yöneticilerin çalıştıkları okullarda okul öncesi sınıflarını programa uygun olarak düzenlemek için çalışmışlardır. Okul yöneticilerinden biri, bu çalışmanın erken çocukluk eğitimi ile ilgili farkındalığını artırdığını, tüm çocuklara müfredatta yer alandan daha fazla fırsat sunma konusunda ilham verdiğini dile getirmiştir (Jacobson, 2008).

2.3.2. Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar

Türkiye’de yapılan çalışma sonuçları yurt dışında yapılmış çalışma sonuçlarına benzerlik göstermekle birlikte, ülkemizde yapılan çalışmalar günümüze daha yakındır. Bu bağlamda Nural, Atay ve Çömez’in (2009) bünyesinde anasınıfı bulunan ilköğretim okulu müdürlerinin karşılaştıkları sorunları belirlemek amacıyla yaptıkları nitel araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak 15 ilköğretim okul müdürü ile görüşmeler gerçekleştirilerek veriler toplanmıştır. Araştırma sonucunda yöneticiler fiziksel yapının yetersizliği, anasınıfının dinlenme aralarının olmayışı, okul öncesi çağda olan çocukların okula gönderilmeyişi, anasınıfının zorunlu olmayışı, okul müdürlerinin okul öncesi eğitim ile ilgili hizmet içi eğitimden geçirilmeyişi, üst yönetimin anasınıfı kayıtları için baskıcı davranmaları şekline sorunları dile getirdikleri ifade edilmiştir.

Kayalı ve Helvacı’nın (2009) ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlere göre, okul yöneticilerinin halkla ilişkiler bağlamında sahip oldukları yeterliklerini saptamak amacıyla yaptıkları tarama çalışmasında 100 öğretmene ulaşılarak anket uygulanmıştır. Çalışma sonucunda yöneticilerin halkla ilişkiler etkinliklerinin örgütlenmesi boyutunda yetersiz olduğu belirlenmiştir.

Özgan ve Aydın’ın (2010) okul-aile işbirliğine ilişkin yönetici ve öğretmen görüşleri doğrultusunda mevcut durumu betimlemek ve okul-aile işbirliğinin sağlanmasına yönelik çözüm önerileri geliştirmek amacıyla yaptıkları çalışmada, 120 öğretmen ve 20 yöneticiye ulaşılmış ve Öğretmen

Anketi ve yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırma sonunda yöneticiler ve öğretmenlerin velilerin ilgisizliğinden şikâyetçi oldukları belirtilmiştir.

Gök ve Gürol'un (2002) ilköğretim okullarının zaman ve ergonomik açıdan kullanım durumunu belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmada 110 ilköğretim okulu yöneticisine araştırmacılar tarafından geliştirilen anket uygulanarak veriler toplanmıştır. Araştırma sonucunda okulların %48,3'ünde anasınıfı için ayrı wc-lavabolar bulunurken, %51,7'sinde olmadığı saptanmıştır. Ayrıca okullardaki lavaboların %77,4'ünün ölçüsü 1. sınıftan 8. sınıfa kadarki öğrencilerin vücut ölçüsüne göre değişik ölçülerde olmadığı, ancak %22,6'sının bu sınıflardaki öğrencilerin kullanımına uygun olduğu belirlenmiştir.

Arslan'ın (2004) bünyesinde anasınıfı bulunan ilköğretim okulu müdürlerinin yönetici rol davranışlarına ilişkin, müdür ve anasınıfı öğretmenlerinin algılama düzeyleri ve farklılıklarını belirlemek amacıyla yaptığı çalışmaya 53 okul müdürü ve 88 anasınıfı öğretmeni katılmış, anket uygulanmış ve veriler SPSS programı ile analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda araştırmaya katılan okul müdürlerinden %72,1'inin okul öncesi eğitimi ile ilgili hiçbir eğitim seminerine katılmadığı, ancak %27,9'unun en az bir an fazla dört kez olmak üzere bu alanla ilgili seminerleri takip ettiği belirlenmiştir. Ankette yer alan program ve öğretim işlerinde anasınıfı öğretmenleri okul müdürlerini orta düzeyde değerlendirirken, okul müdürleri kendilerini yeterli düzeyde görmektedir. Diğer bir bulgu; okul müdürlerinin kendilerini araç-gereç ve malzemenin zamanında temin edilmesini sağlama konusunda yeterli düzeyde görmeleridir. Anket sonundaki açık uçlu soruya verilen cevaplarda öğretmenler, anasınıflarının gelir kapısı şeklinde görülmesinden ve aidatların anasınıfı ihtiyaçlarının dışındaki harcamalar için de kullanılmasından rahatsız oldukları görülmüştür.

Güler'in (2004) okul öncesi eğitim programlarının uygulanmasında kurum yöneticilerinin sorumluluklarına ilişkin kendilerini değerlendirmelerine

yönelik görüşlerini saptamak amacıyla yaptığı araştırmaya 67 özel ve resmi anaokulunda görevli yönetici katılmış ve veriler anket yoluyla toplanmıştır. Araştırma sonunda yöneticilerin %67,2'sinin anaokulunda aile katılımına yönelik çalışma konusunda ailelerle işbirliği yapmadığı belirlenmiştir. Yöneticilerin %52,3'ünün, personelin nitelikleri ve hizmet içi eğitim ihtiyacını saptamaya yönelik, %89,6'sının ise, eğitim programının değerlendirilmesine yönelik kayıt tutmadıkları belirtilmiştir. Araştırmada yöneticilerin sadece %7,4'ünün program geliştirme konusunda bilgi sahibi olduğu ifade edilmiştir.

Cumhuriyet öncesinde kurulan okul öncesi eğitim kurumları Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu zorluklar ve savaş nedeniyle; daha sonraki yıllarda, okul öncesi eğitim ailelerin denetimine bırakılmıştır.

Cumhuriyet sonrası dönemde ilk olarak İlköğretim ve Eğitim Kanununda okul öncesi eğitim ile ilgili maddeler yer almış, ardından öğretmen yetiştirmek için bölümler açılmıştır. Son adımda 1992 yılında Okul Öncesi Eğitim Genel Müdürlüğü kurulmuştur.

Ülkemizde bugün okul öncesi eğitimde geline nokta bakacak olursak; 2009-2010 eğitim öğretim yılında 60-72 aylık dönemde okullaşma oranı %61'e yükselmiştir. Dünyada farklı ülkelerdeki okul öncesi eğitimde okullaşma oranlarına bakıldığında okul öncesi eğitimde en düşük okullaşmanın Türkiye'de olduğu görülmektedir. Ülkemizde son yıllarda okul öncesi eğitimin öneminin anlaşılmasıyla birlikte yaygınlaştırma çalışmaları kapsamında ilköğretim okulları bünyesinde anasınıflarının açılması ile birlikte yöneticilerin konuya bakış açıları daha da önemli hale gelmiştir.

Konuya ilişkin çalışmalar sınırlı olmakla birlikte araştırma sonuçları incelendiğinde; yöneticilerin eğitim geçmişinin okul öncesi eğitim olmadığı ya da bu alana yönelik deneyimlerinin olmadığı, okul öncesi eğitim ile ilgili hizmet içi eğitime katılmadıkları belirlenmiştir. Ayrıca yöneticiler ilköğretim okullarındaki fiziksel yapının anasınıfı için yetersizliğine dikkati çekmişler, okulların çoğunda anasınıfı için ayrı wc-lavabo olmadığı, lavaboların

ölçüsünün ise öğrencilerin fiziksel özelliklerine göre değişik ölçüde olmadığı dile getirilmiştir.

Araştırmada, bünyesinde anasınıfı bulunan ilköğretim okulu yöneticilerinin okul öncesi eğitime ne derece önem verdiklerinin belirlenmesi doğrultusunda yöneticilerin okul öncesi eğitime yönelik görüş ve yaklaşımları ortaya konmuştur. Böylece yaygınlaştırma kapsamında yapılacak çalışmalara bu sonuçlar yol gösterici olacaktır. Ayrıca çalışmanın zorunlu eğitim kapsamında olan pilot bir ilde gerçekleştirilmesi, ilköğretim okullarının durumunu ve yöneticilerin konuya bakış açısını ortaya koyması bakımından alana katkı getireceği düşünülmektedir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yöntemi, çalışma alanı ve örneklem seçimi, veri toplama araç ve teknikleri, geçerlik ve güvenirlik çalışmaları, verilerin toplanması, çözümü ve yorumu yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Çalışmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiştir. “Nitel araştırma”, **gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma** olarak tanımlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Nitel araştırmanın beş özelliği vardır (Bogdan ve Biklen, 1998):

1. Doğallık (Naturalistic): Nitel araştırmacılar çalışmanın altında yatan konu veya problem ile ilgili deneyimleri olan katılımcıların bulunduğu alanda veri toplarlar.
2. Betimsel Veri (Descriptive Data): Nitel araştırma tanımlayıcıdır. Veri toplama sayılar yerine kelime veya resimlerle gerçekleşir. Veri; görüşme notları, fotoğraflar, kamera kayıtları, özel belgeler ve diğer resmi kayıtları içerir.
3. Süreçte yer alma (Concern with process): Nitel araştırmacılar belgeler üzerinde çalışarak, davranışları gözlemleyerek veya katılımcılarla görüşme yaparak verileri kendileri toplarlar.
4. Tümevarım (Inductive): Nitel araştırmacılar verilerini tümevarımsal bir yolla analiz ederler. Veri analizi süreci bir huniye benzer; veriler başlangıçta çok genel ve açıktır ve ilerledikçe daha düzenli daha özel hale gelir. Nitel araştırmacılar önemli soruların ne olduğunu anlamaya çalışarak bölümler üzerinde ilerlemeyi planlarlar.
5. Anlam oluşturma (Meaning): Nitel araştırmacılar yakaladıkları noktalardan kesin bir şekilde emin olmaya çalışırlar. Strateji ve prosedürü takip ederek katılımcıların bakış açılarını değerlendirmeye

çalışırlar. Nitel araştırma süreci araştırmacı ve katılımcı arasındaki diyalog veya etkileşim olarak nitelendirilebilir.

Bu özelliklere ek olarak Creswell (2009) şunları belirtmiştir:

Çoklu Veri Kaynakları (Multiple Sources of Data): Nitel araştırmacılar tek bir kaynağa bağlı kalmak yerine görüşme, gözlem ve doküman gibi verilerin çoklu formunu kullanırlar.

Gelişmeye Açık Plan (Emergent Design): Nitel araştırma süreci gelişmeye açıktır. Yani çalışma planı başlangıçta belirli değildir ve sürecin tüm aşamaları araştırmacının alan girmesi ve veri toplamaya başlamasıyla birlikte değişebilir veya yön değiştirebilir.

Gözlem ve görüşme en sık kullanılan nitel araştırma yöntemlerindendir. Gözlem ve görüşme, sosyal olguların göreliliğini ve hareketliliğini bir an için de olsa yakalamaya ve anlamaya yöneliktir. Bu yöntemlerin en önemli katkısı, araştırılan konuyu, ilgili bireylerin bakış açılarından görebilmeye ve bu bakış açılarını oluşturan sosyal yapıyı ve süreçleri ortaya koymaya olanak vermesidir. Görüşme tekniğinin türlerinden biri olan yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği, araştırmacıya esneklik sağlaması, yanıt oranının yüksek olması, katılımcıların sözel olmayan davranışlarını da gözlemesi, araştırmacının ortam üzerinde kontrol sahibi olması, derinlemesine bilgi edinmeyi sağlaması gibi yararlarla sahiptir (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Bünyesinde anasınıfı bulunan ilköğretim okulu yöneticilerinin okul öncesi eğitime yönelik görüşlerinin alınmasını amaçlayan bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Ayrıca yöneticilerin görüşlerinin doğruluk ve geçerliğini teyit etmek amacıyla anahtar görüşmeci olarak okul öncesi öğretmenleriyle de görüşmeler yapılmıştır.

3.2. Araştırmanın Çalışma Alanı ve Örneklem

Araştırmanın alanını 2010–2011 eğitim öğretim yılında Tokat iline bağlı bünyesinde anasınıfı bulunan 57 köy, 13 belde ve 28 merkez ilköğretim okulu yöneticileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise amaçlı örnekleme yöntemlerinden tabakalı amaçlı örnekleme yoluyla Tokat iline bağlı merkez, belde ve köy okullarından 10’ar ilköğretim okulu yöneticisi seçilerek oluşturulmuştur.

Çalışma alanını oluşturan Tokat ili, 2010–2011 eğitim öğretim yılında 32 ilde başlatılan 60–72 ayda zorunlu eğitim uygulamasında pilot iller arasında yer alması, bu ilde 2010 yılı verilerine göre 60–72 aylık çocukların okullaşma oranının %28,90 olması durumlarından dolayı seçilmiştir.

Patton’a (1990) göre tabakalı amaçlı örnekleme yöntemi maksimum çeşitlilik örneklemesine göre daha küçüktür. Tabakalı amaçlı örneklemin amacı analizde ortaya çıkabilecek ortak özellikleri belirlemek yerine büyük farklılıkları yakalamaktır. Tabakaların her biri oldukça homojen örnekleri teşkil etmektedir. Bu yöntem, genelleme veya istatistiksel sonuçlar için örnek boyutlarının çok küçük olabilmesi bakımından tabakalı rastlantısal örneklemeden farklılaşmaktadır.

Görüşmeler esnasında bazı okullarda anahtar görüşmeci olarak görüşmeler yapılacak okul öncesi öğretmenlerinin izne ayrılması, yerine ücretli öğretmenin görev yapması, bir öğretmenin görüşme yapmak istememesi gibi nedenlerle beldelerde 8, köylerde 9 okula ulaşılabilmektedir. 2010-2011 yılında Tokat iline bağlı bünyesinde anasınıfı bulunan ilköğretim okulu sayısı ve araştırmada ulaşılan ilköğretim okulu sayısına ilişkin bilgiler Çizelge 1’de verilmiştir.

Çizelge 1. 2010-2011 Yılında Tokat İline Bağlı Bünyesinde Anasınıfı Bulunan İlköğretim Okulu ve Araştırmada Ulaşılan İlköğretim Okulu Sayıları

Yerleşim Bölgesi	Bünyesinde Anasınıfı Bulunan İlköğretim Okulu Sayısı	Araştırmada Ulaşılan İlköğretim Okulu Sayısı
Köy	57	9
Belde	13	8
Merkez	28	7
Toplam	98	27

Araştırmanın örneklemini oluşturan merkez, belde ve köy ilköğretim okullarında çalışan tüm yöneticiler erkektir. İlköğretim okulu yöneticilerinin yaş dağılımına ilişkin bilgiler ise Çizelge 2’de verilmiştir.

Çizelge 2. İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Yaşa Göre Dağılımı

	30-34 yaş (f)	35-39 yaş (f)	40-44 yaş (f)	45-49 yaş (f)	50-54 yaş (f)	55-59 yaş (f)
Merkez	0	1	1	1	3	4
Belde	2	1	2	1	2	0
Köy	1	0	6	2	0	0

Merkez ilköğretim okullarında görev yapan 10 yöneticiden 4’ünün 55-59 yaşları arasında olduğu göze çarpmaktadır. Bununla birlikte 9 köy ilköğretim okulu yöneticisinden 6’sının 40-44 yaş aralığında olduğu dikkati çekmektedir. Buna göre merkez ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin yaş ortalaması bakımından daha ileri yaşlarda olduğu görülmektedir.

İlköğretim okulu yöneticilerinin görev sürelerine ilişkin bilgiler Çizelge 3’te verilmiştir.

Çizelge 3. İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Görev Sürelerine Göre Dağılımı

Görev Süresi	0-4 yıl (f)	5-9 yıl (f)	10-14 yıl (f)	15-19 yıl (f)	20-24 yıl (f)	25-29 yıl (f)	30-34 yıl (f)
Merkez	0	0	3	1	0	5	1
Belde	0	3	2	1	2	0	0
Köy	1	4	4	0	0	0	0

Yöneticilerin görev sürelerine göre dağılımını yerleşim bölgelerine göre incelediğimizde merkez ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin daha uzun yıllar alanda çalıştığı görülmektedir. Bununla birlikte en kısa görev süresine sahip yöneticilerin köy ilköğretim okullarında çalıştığı dikkati çekmektedir.

İlköğretim okulu yöneticilerinin çalışmakta oldukları kurumlardaki görev sürelerine ilişkin bilgiler Çizelge 4’de verilmiştir.

Çizelge 4. İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Çalışmakta Oldukları Okullardaki Görev Süreleri

Görev Süresi	0-6 ay (f)	6 ay-1 yıl (f)	1-4 yıl (f)	5-9 yıl (f)
Merkez	3	5	1	1
Belde	4	2	1	1
Köy	1	6	2	0

Yöneticilerin çoğunlukla 1 yıl ya da 1 yıldan az bir süredir bulundukları okullarda görev yaptıkları Çizelge 4’te görülmektedir. İlköğretim okulu yöneticilerinin mezun oldukları okul düzeyine ilişkin bilgiler Çizelge 5’de verilmiştir.

Çizelge 5. İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Mezun Oldukları Okul Düzeyi

Görev Süresi	Ön lisans (f)	Lisans (f)
Merkez	4	6
Belde	2	6
Köy	2	7

Merkez ilköğretim okullarında görev yapan 10 yöneticiden 4'ünün ön lisans mezunu olduğu göze çarpmaktadır. Belde ve köy ilköğretim okullarında ise ön lisans mezunu yönetici sayısı daha azdır. İlköğretim okulu yöneticilerinin mezun oldukları programa ilişkin bilgiler Çizelge 6'da verilmiştir.

Çizelge 6. İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Mezun Oldukları Programlar

Mezun Olunan Programlar	Merkez (f)	Belde (f)	Köy (f)
Sınıf Öğretmenliği	10	5	4
Coğrafya Öğretmenliği	0	0	2
Türkçe Öğretmenliği	0	0	1
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	0	1	0
Tarih	0	1	0
İşletme	0	1	0
Sağlık İdaresi	0	0	1
Ziraat Fakültesi	0	0	1
TOPLAM	10	8	9

Merkez ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin tamamı sınıf öğretmenliği programından mezun olmuştur. Belde ilköğretim okullarında ise 8 yöneticiden 5'i sınıf öğretmenliği mezunu olup, diğer 3 yönetici ise sırasıyla işletme, sosyal bilgiler öğretmenliği ve tarih bölümü mezunudur. Köy

ilköğretim okullarında ise 9 yöneticiden 4'ü sınıf öğretmenliği, 2'si coğrafya öğretmenliği, 1'i Türkçe öğretmenliği mezunudur. Diğer 2 yönetici ise eğitim alanı dışından olup sağlık idaresi ve ziraat fakültesi mezunudur. Bu anlamda sadece merkez ilköğretim okullarında eğitim alanı dışından mezun bir yöneticiye rastlanmamıştır.

Merkez, belde ve köy ilköğretim okullarında görev yapan okul öncesi öğretmenlerinin cinsiyete göre dağılımını incelediğimizde ise, tüm öğretmenler kadındır. Okul öncesi öğretmenlerinin yaş dağılımına ilişkin bilgiler Çizelge 7'de verilmiştir.

Çizelge 7. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yaşa Göre Dağılımı

	20-24 yaş (f)	25-29 yaş (f)	30-34 yaş (f)	35-39 yaş (f)	40-44 yaş (f)	45-49 yaş (f)
Merkez	2	1	0	2	3	2
Belde	0	2	5	0	1	0
Köy	1	4	4	0	0	0

Merkez ilköğretim okullarında görev yapan okul öncesi öğretmenlerinin yaş dağılımı 20-24 yaş aralığından başlayıp 45-49' a çıkarak daha geniş bir dağılım gösterirken, belde ve köylerde bu dağılım daha sınırlı olup 30-34 yaş aralığında yoğunlaşmaktadır. Okul öncesi öğretmenlerinin görev sürelerine ilişkin bilgiler Çizelge 8'de verilmiştir.

Çizelge 8. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Görev Sürelerine Göre Dağılımı

Görev Süresi	0-4 yıl (f)	5-9 yıl (f)	10-14 yıl (f)	15-19 yıl (f)	20-24 yıl (f)	25-29 yıl (f)
Merkez	3	0	0	2	3	2
Belde	2	5	1	0	0	0
Köy	3	5	1	0	0	0

Okul öncesi öğretmenlerinin görev süreleri dağılımını incelediğimizde belde ve köy ilköğretim okullarında 14 yıldan daha fazla bir süre görev yapan okul öncesi öğretmenine rastlanmamıştır. Merkez ilköğretim okullarında ise görev süresi dağılımı 25-29 yıl aralığına kadar çıkabilmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin çalışmakta oldukları okullardaki görev sürelerine ilişkin bilgiler Çizelge 9'da verilmiştir.

Çizelge 9. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çalışmakta Oldukları Okullardaki Görev Süreleri

Görev Süresi	0-6 ay (f)	6 ay-1 yıl (f)	1-4 yıl (f)	5-9 yıl (f)	25-29 yıl (f)
Merkez	3	0	2	3	2
Belde	1	1	5	1	0
Köy	3	1	5	0	0

Merkez ilköğretim okulunda görev yapan 10 okul öncesi öğretmeninden 2'sinin 25-29 yıl kadar aynı okulda görev yapması dikkati çekmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin mezun oldukları okul düzeyine ilişkin bilgiler Çizelge 10'da verilmiştir.

Çizelge 10. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mezun Oldukları Okul Düzeyi

Görev Süresi	Önlisans (f)	Lisans (f)
Merkez	3	7
Belde	0	8
Köy	0	9

Merkez ilköğretim okullarında görev yapan 10 okul öncesi öğretmeninden 3'ü ön lisans mezunudur. Belde ve köy ilköğretim okullarında ise ön lisan mezunu okul öncesi öğretmeni bulunmamaktadır. Okul öncesi

öğretmenlerinin mezun oldukları programa ilişkin bilgiler Çizelge 11'de verilmiştir.

Çizelge 11. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mezun Oldukları Programlar

Mezun Olunan Programlar	Merkez (f)	Belde (f)	Köy (f)
Okul Öncesi Öğretmenliği	5	6	7
Ev Ekonomisi ve Çocuk Gelişimi	4	2	2
Çiçek-Örgü-Dokuma Öğretmenliği	1	0	0
TOPLAM	10	8	9

Belde ve köy ilköğretim okullarında görev yapan okul öncesi öğretmenleri okul öncesi öğretmenliği ya da ev ekonomisi/çocuk gelişimi mezunudur. Fakat merkez ilköğretim okullarında görev yapan 1 okul öncesi öğretmenin okul öncesi eğitim alanı dışından olan bir programdan mezun olması dikkati çekmektedir.

3.3. Veri Toplama Araç ve Teknikleri

Araştırmanın amacına yönelik olarak, araştırmacı tarafından eğitim yönetimi ve okul öncesi eğitim ile ilgili literatür tarandıktan sonra yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmış, hazırlanan formun geçerliği için Okul Öncesi Eğitim ve Eğitim Yönetimi alanlarında 6 uzman görüşüne başvurulmuştur. Uzmanlardan gelen öneriler doğrultusunda hazırlanan görüşme formunda (Ek-1) ilk olarak toplam 20 soruya yer verilmiş, ardından hazırlanan görüşme formu örneğinin anlaşılabilirliğini test etmek amacıyla bünyesinde anasınıfı bulunan üç ilköğretim okulu yöneticisiyle pilot görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Pilot çalışma sonuçlarının değerlendirilmesiyle görüşme formunda yer alan 20. soruya verilen yanıtların

daha önceki sorulardan birinin içerisinde yer alması nedeniyle 20. soru formdan çıkarılarak görüşme formuna son hali verilmiştir.

Nitel araştırmada, görüşme iki yolla gerçekleştirilebilir. Birincisi; görüşme veri toplamada ağırlıklı olarak ve tek başına yapılabilir, ikincisi; katılımcıları gözlem, doküman analizi veya diğer tekniklerle birlikte kullanılabilir. Görüşmenin başında araştırmacı kısaca çalışmanın amacını belirtmeli, gerekliyse gizliliğin korunacağını söyleyerek güven ortamı yaratmalıdır. İyi bir görüşme, konu hakkında özgür ve rahat bir şekilde yapılandır. İyi bir görüşme kelimelerle örülmüş zengin veriye sahiptir. Veriler detaylar ve örneklerle doludur. Nitel araştırmalarda görüşmeci olabildiğince “evet, hayır” şeklinde cevap verilebilecek sorulardan kaçınmalıdır (Bogdan ve Biklen, 1998).

Bu kapsamda araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme formunda, konuya ilişkin detaylı bilgilerin alınabilmesi amacıyla açık uçlu sorulara yer verilmiştir.

Tokat İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden alınan yazılı izinin (Ek-2) ardından araştırmada yer alan her bir ilköğretim okulu yöneticisine görüşme başlangıcında görüşme ile ilgili genel bilgiler hatırlatılıp gizlilik esasına bağlı kalınacağı belirtilerek görüşmeye başlanmış, görüşme her bir okul yöneticisine görüşme formunda yer alan soruların sorulması ve alınan cevapların yazılı olarak kaydedilmesi şeklinde gerçekleştirilmiştir.

Görüşmelerde kayıt cihazı kullanırken mutlaka izin alınmalı, izinsiz kesinlikle kullanılmamalıdır. Katılımcılar araştırmacıyla paylaştıklarının gizli kalmasını ve başkalarıyla paylaşılması konusunda araştırmacıya güvenmek isterler (Bogdan ve Biklen, 1998).

Araştırmada görüşmeler gerçekleştirilirken yöneticilerden izin istenmiş, uygun görüşü alınan yöneticilerin ses kaydı alınmıştır.

Her bir okulun yöneticisi ile görüşme yapıldıktan sonra verilerin doğruluk ve geçerliğini teyit etmek amacıyla o okulun okul öncesi öğretmeni ile de görüşme yapılmıştır. Okul öncesi öğretmenlerine görüşme formunda yer alan 1, 2, 3, 4, 14 ve 18. sorular yöneltilmemiş, diğer tüm sorulara cevap alınmıştır.

Araştırmada, belirlenen alt amaçlara ulaşabilmek için;

1. Yöneticilerin okul öncesi eğitim ile ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme süresi yöneticiyle olan iletişime bağlı olarak 25-50 dakika arasında değişmektedir. En kısa görüşme 25 dk., en uzun görüşme ise 50 dk. sürmüştür.
2. Yönetici ve öğretmenlerin genel özelliklerini tanımak, haklarında bazı bilgileri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu” (Ek-3) kullanılmıştır. Kişisel bilgi formunda okul yöneticileri ve öğretmenlere ait olan cinsiyet, yaş, öğrenim düzeyi, mezun olunan program, hizmet süresi, bulundukları kurumda ne kadar süredir yönetici pozisyonunda çalıştıkları, okul öncesi eğitim ile ilgili hizmet içi eğitime katılıp katılmama durumları yer almaktadır.

3.3. Verilerin Analizi

Bünyesinde anasınıfı bulunan ilköğretim okulu yöneticilerinin okul öncesi eğitim ile ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla toplanan veriler nitel veri analizlerinden içerik analizi yöntemi kullanılarak yorumlanmıştır. Toplanan veriler bilgisayara kaydedilirken ses kaydı alınabilen görüşmeler tekrar tekrar dinlenilerek kaçırılan ifade varsa tespit edilerek eklenmiş ve kayıtlar tamamlanmıştır. İlköğretim okullarında görev yapan yöneticilerden her bir soru için alınan tüm yanıtlar alt alta yazılmış, bu yanıtlar birçok kez okunmak suretiyle içerik analizi yapılmıştır. Yöneticilerden gelen yanıtlar temalara ayrılarak, her bir kategoriye giren ifadelerin frekansı belirlenmiştir. Fakat bir yönetici bir konuya ilişkin birden fazla görüş belirttiği için, yönetici sayısından fazla görüş ortaya çıkmıştır. İfadelerin frekansı ile yönetici sayısı arasında paralellik olmadığından ifadelerin toplamı alınmamış sadece frekansları belirtilmiştir.

İçerik analizinde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun

anlayabileceği bir biçimde sunmaktır. Nitel araştırma verileri dört aşamada analiz edilir: (1) verilerin kodlanması, (2) temaların bulunması, (3) kodların ve temaların düzenlenmesi, (4) bulguların tanımlanması ve yorumlanması (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

1. Verilerin Kodlanması

Bu aşamada, elde edilen bilgiler incelenerek, anlamlı bölümlere ayrılır ve her bölümün kavramsal olarak ne ifade ettiği bulunur. Bu bölümler bazen bir sözcük bazen cümle ya da paragraf, bazen de bir sayfalık veri olabilir. Kendi içinde anlamlı bir bütün oluşturan bu bölümler, araştırmacı tarafından isimlendirilir, diğer bir deyişle kodlanır. Kodlamada kullanılan kavramlar araştırmacının kendisinden, okuduğu alan yazından ya da verinin içinden gelebilir.

Tüm veriler bu şekilde kodlandıktan sonra, bir kod listesi oluşur ve bu liste verilerin incelenmesinde ve düzenlenmesinde anahtar liste görevini görür. Toplanan verilerin farklı bölümlerinde benzer anlamlara sahip veriler, bu yolla aynı kodlarla isimlendirilir ve bu şekilde, farklı bölümlerde yer alan ve anlam bakımından ilişkili olan verilerin bir araya getirilmesi ve ilişkilendirilmesi mümkün olur.

Bu kapsamda araştırmada kodlar bazen verinin içinden belirlenmiş bazen araştırmacı tarafından belirlenmiştir. Örneğin; yöneticiler okul öncesi eğitimin amacına yönelik görüş belirtirken kullandıkları “İlköğretime hazırlık” ifadesi kod olarak kullanılmıştır. Diğer taraftan okul öncesi eğitimin önemine ilişkin yönetici ifadelerine yönelik belirlenen “kritik dönem, sosyal beceri” kodları araştırmacı tarafından belirlenmiştir.

2. Temaların Bulunması

Temaların bulunması için önce kodlar bir araya getirilir ve incelenir. Kodlar arasındaki ortak yönler bulunmaya çalışılır. Bu bir anlamda tematik kodlama işlemidir ve toplanan verilerin kodlar aracılığı ile kategorize edilmesidir.

Araştırmada araştırma soruları tema olarak belirlenmiştir. Örneğin görüşme formunda yer alan yaygınlaştırma çalışmalarına yönelik sorulara verilen yanıtlar kodlanarak “Yaygınlaştırma Çalışmaları” teması altında toplanmıştır.

3. Verilerin kodlara ve temalara göre düzenlenmesi ve tanımlanması

İlk aşamadaki ayrıntılı kodlama ve ikinci aşamadaki tematik kodlama sonucunda toplanan veriler düzenlenerek bir sistem oluşturulur. Üçüncü aşamada ise; bu sisteme göre elde edilen veriler düzenlenir ve bu şekilde belirli olgulara göre verilerin tanımlanması ve yorumlanması mümkün olabilir. Bu aşamada toplanan bilgiler işlenmiş biçimde sunulur.

4. Bulguların yorumlanması

Ayrıntılı bir biçimde tanımlanan ve sunulan bulguların yorumlanması ve bazı sonuçların çıkarılması bu son aşamada yapılır. Nitel araştırmada araştırmacı, bilgi toplama sürecinin doğal bir parçasıdır ve onun incelenen konuyla ilgili düşünceleri büyük önem taşır. Bu nedenle araştırmacı bu son aşamada, topladığı verilere anlam kazandırmak ve bulgular arasındaki ilişkileri açıklamak, neden-sonuç ilişkileri kurmak, bulgulardan bir takım sonuçlar çıkarmak ve elde edilen sonuçların önemine ilişkin açıklamalar yapmak zorundadır (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

3.4. Geçerlik ve Güvenirlik

Patton (2002), geçerlik ve güvenirliğin, nitel araştırmacının çalışmasını planlarken, sonuçları analiz ederken ve çalışma kalitesini değerlendirirken kaygı duyduğu durumları açıklayan iki faktör olduğunu belirtmiştir. Araştırmada geçerlik ve güvenirliği sağlamak amacıyla kullanılan stratejiler şöyledir:

İNANDIRICILIK

- a. **Uzun süreli etkileşim** Görüşülen kişiler genellikle görüşmenin başında araştırmacı etkisine daha açıktırlar. Görüşme süresi ilerledikçe geçen zaman içinde bir güven ortamı oluşur ve görüşülen kişi verdiği yanıtlarda daha samimi olabilir. Bu nedenle uzun süren görüşmelerde toplanan verilerin geçerliği daha yüksektir (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bu anlamda araştırmada yöneticilerle yapılan en kısa görüşme 25 dakika en uzun görüşme ise 50 dakika sürmüştür.
- b. **Uzman İncelemesi** Araştırma konusu hakkında genel bilgiye sahip ve nitel araştırma yöntemleri konusunda uzmanlaşmış kişilerden, yapılan araştırmayı çeşitli boyutlarıyla incelenmesinin istenmesi inandırıcılık konusunda alınabilecek önlemlerden bir diğeridir (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Araştırmada okul öncesi eğitim, eğitim yönetimi ve nitel araştırma yöntemleri konularında uzman akademisyenlere sürekli danışılarak araştırmanın çeşitli boyutlarının incelenmesi istenmiştir.
- c. **Katılımcı Teyidi** araştırma süreci içerisinde araştırmacının toplanan verilerden farklı sonuçlara ulaşması olasılığı vardır. Bu durum araştırmacının sahip olabileceği bazı öznel varsayımlardan kaynaklanabileceği gibi verileri yanlış anlamasından da kaynaklanabilir. Her iki durumda da veri kaynakları ile oluşturulacak bir teyit mekanizması, ulaşılan sonuçların gerçeği temsil etmede ne derece yeterli olduğunu anlamada yardımcı olabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bu anlamda ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerle birlikte aynı okulda çalışan okul öncesi öğretmenleri ile de görüşmeler yapılmış, yöneticilerden alınan yanıtların geçerliği teyit edilmeye çalışılmıştır.

AKTARILABİLİRLİK (Transfer Edilebilirlik)

Nitel araştırmada genelleme yapmak mümkün değildir çünkü verinin elde edildiği ortamın benzer diğer örneklerde aynen temsil edilmesi mümkün değildir. Nitel araştırmada “genelleme” yerine “aktarılabilirlik” kavramının benimsenmesi, araştırma sonuçlarının doğrudan benzer ortamlara genellenemeyeceği, ancak bu tür ortamlara sonuçların

uygulanabilirliğine ilişkin geçici yargılara ulaşılması ve test edilebilecek denenceler oluşturulması anlamına gelmektedir. Nicel araştırmada araştırmacının sorumluluğu evrene genelleme yapmak iken nitel araştırmacının sorumluluğu elde ettiği sonuçların benzer ortamlara aktarılabilirlik değerini ortaya koymaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

- a. **Ayrıntılı Betimleme** Doğrudan alıntılar bu amaçla araştırmacılar tarafından sık kullanılır. Okuyucu açısından araştırma sonuçlarının anlam kazanması önemli ölçüde bu betimlemenin yeterliğine bağlıdır. Verileri ayrıntılı bir biçimde betimlemeden sunulan sonuçların inandırıcılığı düşük olacaktır. Bu kapsamda araştırmada hem yöneticilerin hem de okul öncesi öğretmenlerinin yanıtlarına ilişkin doğrudan alıntılara yer verilmiştir.
- b. **Amaçlı örnekleme** Nitel araştırmada aktarılabilirliği artırmak için hem tipik olarak karşımıza çıkan olay ve olguları hem de bunların değişkenlik gösteren özelliklerini ortaya koyma amacını güden amaçlı örnekleme yöntemleri kullanılır. Bu amaçla araştırmaya dahil edilen veri kaynaklarının bu farklılığı yansıtacak biçimde seçilmesi önem kazanmaktadır. Araştırılan olay, olgu ve duruma ait değişkenlik ve çeşitliliği anlaması ve araştırma sonuçları ile karşılaştırması açısından önemli bir katkı sağlar (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bu bağlamda araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden tabakalı amaçlı örnekleme yöntemi benimsenmiştir. Tabakalı amaçlı örnekleme yöntemi ile farklı yerleşim bölgelerinde görev yapan yöneticilerin okul öncesi eğitime ilişkin görüşlerindeki farklılıkları yakalamaktır.

TEYİT EDİLEBİLİRLİK

- a. **Teyit İncelemesi** Bu incelemede amaç araştırmacının ulaştığı sonuçları ham verilerle karşılaştırarak teyit mekanizmasını çalıştırıp çalıştırmadığına bakmaktır. Bu nedenle araştırmacının tüm veri toplama araçlarını, ham verilerini, analiz aşamasında yaptığı kodlamaları ve rapora temel oluşturan algıları, notları, yazıları ve çıkarımları saklaması ve gerektiğinde böyle bir incelemeye sunması

gerekir (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bu kapsamda özellikle ham veriler, kodlamalar zaman zaman okul öncesi eğitim, ölçme değerlendirme ve eğitim yönetimi alanlarında uzman kişilerin görüşlerine sunularak değerlendirme yapmaları istenmiştir. Bu aynı zamanda bir metin üzerinde yapılan içerik çözümlemesinin güvenilirliğinin, farklı kodlayıcılar tarafından yapılan kodlamalar arasındaki tutarlılık ile gösterilebileceğini ifade etmektedir (Weber,1990).

Doğru bilgiye ulaşma konusunda gereken önlemlerin alınması (yani “geçerlik”) ve araştırma sürecini ve verileri açık ve ayrıntılı bir biçimde, yani bir başka araştırmacının değerlendirmesine olanak verecek biçimde tanımlanması (yani “güvenirlik”), nitel araştırmacının karşılaması gereken önemli beklentilerdir. Geçerliğin, güvenilirliği önemli ölçüde güvence altına aldığı düşünüldüğünde, geçerliğe verilen önem aynı zamanda güvenilirliği sağlamaya yönelik alınmış bir önlem olarak algılanmalıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırmanın genel ve alt amaçları doğrultusunda okul öncesi eğitim ile ilgili ilköğretim okulu müdürleriyle yapılan görüşmelerden elde edilen bulgu ve yorumlara yer verilmektedir. Bulgular aşağıda verilen başlıklar altında incelenecektir:

- A. Okul Öncesi Eğitimin Amacı ve Önemine İlişkin Bulgular
 - 1. Okul Öncesi Eğitimin Amacı
 - 2. Okul Öncesi Eğitimin Önemi
 - 3. Okul Öncesi Eğitim Kurumları ile İlgili Gözlemler
 - 4. Okul Öncesi Eğitimden Beklenenler
- B. Okul Öncesi Eğitim Programı ve İçeriğine İlişkin Bulgular
 - 1. Okul Öncesi Eğitim Programı
 - 2. Okul Öncesi Eğitim Programı İçeriği
 - 3. Etkinlikler
 - 4. Belirli Gün ve Haftalar / Törenler
- C. Okul Öncesi Eğitim Ortamlarına İlişkin Bulgular
 - 1. Sınıflar
 - 2. Tuvalet / Lavabolar
 - 3. Oyun Alanları / Oyuncaklar
 - 4. Materyal Temini
- D. Okul Öncesi Eğitimde Yaygınlaştırma Çalışmalarına İlişkin Bulgular
- E. Okul Öncesi Eğitimde Okul-Aile İşbirliğini Sağlamaya İlişkin Bulgular
 - 1. Ev Ziyaretleri
 - Ev Ziyaretlerine Katılanlar
- F. Okul Öncesi Eğitime Bütçe Ayrılmasına İlişkin Bulgular
- G. Okul Öncesi Eğitimde Personel Hizmetlerine İlişkin Bulgular
 - 1. Öğretmenler Arasında İşbirliği Sağlama
 - 2. Mesleki Gelişim Fırsatları Hazırlama
 - Hizmet İçi Eğitimler
 - 3. Denetim
 - Yöntem
 - Sıklık

A. Okul Öncesi Eğitimin Amacı ve Önemine İlişkin Bulgular

1. Okul Öncesi Eğitimin Amacı

Yöneticilerin okul öncesi eğitimin amacına yönelik belirttikleri ifadelerin kategorize edilmesi sonucu ana temalar, çocukların gelişim alanları olan **Bilişsel Gelişim, Sosyal-Duygusal Gelişim, Psikomotor Gelişim, Dil Gelişimi ve Öz Bakım Becerileri** olarak belirlenmiştir.

Merkez ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin okul öncesi eğitimin amacına ilişkin görüşleri Çizelge 12(A)'da verilmiştir.

Çizelge 12 (A). Merkez İlköğretim Okullarında Görev Yapan Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitimin Amacına İlişkin Görüşleri

Okul Öncesi Eğitimin Amacına İlişkin Yönetici İfadeleri	Frekans (f)
"Çocuğu ilköğretime hazırlamak"	4
"Çocuğun sosyalleşmesini sağlamak"	2
"Fırsat eşitliği sağlamak"	2
"Çocukları okula alıştırmak"	2
"Okulu tanıtmak"	1
"Çocuğa doğru davranışlar kazandırmak"	1
"Paylaşmayı öğretmek"	1
"Toplumsal kurallara uymayı sağlamak"	1
"Çocuğun toplumun bir bireyi olduğunu fark etmesini sağlamak"	1
"Türkçe'yi doğru konuşmalarını sağlamak"	3
"Bazı el becerilerini vermek"	2
"Tertip, düzen, temizlik konusunda hayata küçük yaşta hazırlamak"	1

Merkez ilköğretim okullarında görev yapan yöneticiler 11 farklı ifade ile okul öncesi eğitimin çocuğun **sosyal-duygusal gelişimini** destekleyecek bir amaca sahip olduğuna vurgu yapmışlardır. Buna ek olarak 4 yönetici okul öncesi eğitimin amacını **"Çocuğu ilköğretime hazırlamak"** şeklinde ifade

etmiştir. Merkez ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin okul öncesi eğitimin amacına ilişkin ifadelerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

*“Okul öncesi eğitimin amacı çocukları **ilköğretime hazırlamak, arkadaşlarıyla paylaşmayı öğretmek, bazı el becerilerini vermektir.**” (MY2)*

*“**Çocuklarımızı okula alıştırmak, okulu tanıtmak, el becerilerini geliştirmek ve okula uyum sağlamasını kazandırmaktır.**” (MY4)*

*“Okul öncesi eğitimin amacı **çocuğu temel eğitime-ilköğretime hazırlamak, sosyalleşmesini sağlamak, güzel konuşmayı ve toplumsal kurallara uymayı, toplumun bir bireyi olduğunu fark etmesini sağlamaktır.**” (MY8)*

Belde ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin okul öncesi eğitimin amacına ilişkin görüşleri Çizelge 12(B)'de verilmiştir.

Çizelge 12 (B). Belde İlköğretim Okullarında Görev Yapan Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitimin Amacına İlişkin Görüşleri

Okul Öncesi Eğitimin Amacına İlişkin Yönetici İfadeleri	Frekans (f)
“Çocuğu ilköğretime hazırlamak”	5
“Çocukları okula alıştırmak”	3
“Çocuğun sosyalleşmesini sağlamak / Çocuğu sosyal yaşama hazırlamak”	2
“Psikomotor ve kas gelişimini desteklemek ”	1
“El yıkama, diş fırçalama, tertip düzen anlamında çocukların gelişimini desteklemek.”	1

Belde ilköğretim okullarında görev yapan yöneticiler okul öncesi eğitimin **çocuğun sosyal-duygusal gelişimini** destekleyecek bir amaca sahip olduğuna vurgu yapmışlardır. Ayrıca **“İlköğretime Hazırlık”** noktasına 5 yönetici vurgu yapmış, sosyal-duygusal gelişim alanı için 5 yönetici **“Çocukları okul ortamına alıştırmak”, “Çocuğu sosyal yaşama hazırlamak”** şeklinde görüş

belirtmişlerdir. Belde ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin okul öncesi eğitimin amacına ilişkin ifadelerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

*“Okul öncesi eğitimin amacı bölgeye göre değişiyor. Şehirdeki, köy ve kasabadaki amaç farklılık gösteriyor. Köy ve kasabada en fazla el yıkama, diş fırçalama, tertip, düzen, oyuncak anlamında katkı sağlıyor. Ayrıca anasınıflarının amacı çocukları okul kültürüne de alıştırmak olmalı. Anasınıfı eğitimi almayan çocukların okula uyumu öğretmenin bir ayını alıyordu. Okula giriş-çıkış, teneffüse çıkma, dersi dinleme, kalem tutma gibi. Bu süreç bir haftaya indi. **Anasınıflarının en büyük kolaylığı çocuğu okula ve 1. Sınıfa hazırlamak.**” (BY1)*

*“Okul öncesi eğitimin gerekliliğine kesinlikle inanıyorum. Çocukları **ilkokula hazırlamak** öncelikli amaç. Bazı yerlerde aileler çocuklarını başından atıp rahat bir gün geçirme olarak düşünüyorlar. Ama bana göre eğitimci olarak, okul öncesi eğitimin **çocuğu okula alıştırmak**, okulu sevdirmede yerinin büyük olduğunu düşünüyorum.” (BY8)*

Köy ilköğretim okullarında görev yapan 9 yöneticiden 8'i okul öncesi eğitimin amacını *“İlköğretime Hazırlık”* olarak vurgulamıştır. Ayrıca sosyal-duygusal gelişimi destekleme amacı olduğunu *“Paylaşmayı öğretmek”*, *“Çocuğun sosyalleşmesini sağlamak”* ve *“Toplumun bir bireyi olduğunu fark etmesini sağlamak”* ifadeleriyle dile getirmişlerdir. Köy ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin okul öncesi eğitimin amacına ilişkin ifadelerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

*“.....Okul öncesi eğitimde amaç, **çocukların paylaşmayı öğrenmesi, sosyalleşmeyi öğrenmesi, birey olma yolunda adım atılması ve ilköğretime hazırlamaktır.**” (KY1)*

*“Okul öncesi eğitim şart, bu tartışmasız artık, Türkiye’de okul öncesi eğitim şart. **1. sınıf çocuklarını biz okumaya çok hızlı almak istiyoruz, okumaya hızlı almak için de orada yaptıkları çalışmalar var.** İşte kavram var, tamamlama var, el becerileri var, küçük kaslarının gelişmesi, boyamaları, anladığını ifade etme. **Bunların hepsini anasınıfı çocukları alıyorlar. 1. sınıfa geldiğinde çocuk daha çok hazır bulunuyor ve hiçbir faaliyet yapmadan, öğretmen belki ufak tefek bir el çalışmasıyla direkt okuma-yazma çalışmasına geçiyor.** Onun için kesinlikle ve kesinlikle olmalı, ben olması taraftarıyım....” (KY9)*

Merkez, belde ve köy ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin okul öncesi eğitimin amacı konusunda ortak görüşte oldukları belirlenmiştir. Yöneticiler okul öncesi eğitimin amacını çocukların sosyal-duygusal gelişimini desteklemek ve onları ilköğretime hazırlamak olarak ifade etmişlerdir. MEB (2004) Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği'nin 6. Maddesinde, okul öncesi eğitimin amaçları arasında çocukları ilköğretime hazırlama ve çocukların beden, zihin ve duygu gelişmesini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamayı belirtmiştir. Bu noktadan hareketle yöneticilerin belirttikleri amaçlar MEB'in belirttiği amaçlarla tutarlık göstermektedir.

Ayrıca Shore, Shue ve Lambert'in (2010) ilköğretim okulu yöneticilerinin okullarında sayıca artmakta olan 3-4 yaş çocuklarını nasıl idare ettiklerini belirlemek amacıyla yaptıkları araştırmada, yöneticiler anasınıfının çocukların sosyal gelişimlerine yardım ettiğini, anaokulu sayesinde çocukların genel okul sürecini, diğer öğrencileri, çalışan personeli tanıdıklarını ve böylece okula geldiklerinde kendilerini daha rahat hissettiğini belirtmişlerdir. Bu sonuç araştırma bulgusuyla paraleldir.

Black'in (2008) yaptığı çalışmada da aynı şekilde erken çocukluk eğitiminin çocukların sosyal, özdenetim ve kontrol becerilerini geliştirdiği belirtilmiştir.

2. Okul Öncesi Eğitimin Önemi

Yöneticilerin okul öncesi eğitimin önemine ilişkin ifadelerinin kategorize edilmesi sonucu ana temalar; **kritik dönem, ilköğretime katkı sağlama ve sosyal beceri** olarak belirlenmiştir.

Merkez ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin okul öncesi eğitimin önemine ilişkin görüşleri Çizelge 13(A)'da verilmiştir.

Çizelge 13 (A). Merkez İlköğretim Okullarında Görev Yapan Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitimin Önemine İlişkin Görüşleri

Okul Öncesi Eğitimin Önemi	Yönetici İfadeleri	Frekans (f)
Kritik Dönem	"Öğrenme yaşlarının daha erken yaşlar olduğunu bildiğimiz için geç kalmamak adına okul öncesi eğitim önemli."	1
	"Kavram bilgilerinin geliştiği bir dönem ve bu dönemde gelişim hızlı olduğu için önemli."	1
	"Anasınıfında problemi olan çocuklar erken fark edildiğinde önlenmesi kolay oluyor."	1
	"Çocuğun karakterinin oluştuğu dönem olduğundan okul öncesi eğitim çok önemli."	1
	"Gizli kalmış bazı yetenekler okul öncesi eğitimle ortaya çıkıyor."	1
İlköğretime Katkı Sağlaması	"İlköğretime hazırlık"	2
	"Anasınıfına giden ve gitmeyen öğrenci arasındaki fark okul öncesi eğitimin önemini ortaya koyuyor. Anasınıfına giden öğrenciler sınıf düzenine, okuma yazmaya hazırlığa kolay uyum sağlıyor."	2
	"Harf tamamlamayı öğreniyor."	1
Sosyal Beceri	"Paylaşmayı, kuralları öğreniyor."	1
	"Düzenli beslenme, sofrada adabı konularını öğreniyor."	1

Merkez ilköğretim okullarında görev yapan 10 yöneticiden 5'i çocukların kavram bilgilerinin hızlı geliştiği bir dönem olması, çocuğun karakterinin oluştuğu bir dönem olması, çocuğun problemlerine erken müdahale edilebilmesi ve öğrenme yaşlarının erken yaşlar olması sebebiyle bu yaşlarda çocuğun eğitime alınması gerektiğini ifade ederek okul öncesi eğitimin **kritik dönem** olması nedeniyle önemli olduğunu vurgulamıştır. 2

yönetici anasınıfına giden ve gitmeyen öğrenci arasındaki farkı dile getirerek anasınıfına giden öğrencilerin sınıf düzeni ve okuma-yazmaya kolay uyum sağladığını, anasınıfında harf tamamlamayı öğrendiklerini belirterek okul öncesi eğitimin ilköğretime katkı sağlaması bakımından önemli olduğunu dile getirmişlerdir.

Merkez ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin ifadelerinden bazıları şöyledir:

“Kesinlikle öğrenme yaşlarının daha erken yaşlar olduğunu bildiğimiz için geç kalmamak bakımından okul öncesi eğitimin çok yararlı olduğunu, mümkün olursa 1-2 yıl daha erkene alınmasının yararlı olacağını düşünüyorum. Bu bir nevi evin dış kapı anahtarı gibi. Açılmadan giremezsiniz. Anasınıfında her şeyin kapısı açılır.” (MY5)

“Okul öncesi eğitim ilköğretime büyük katkı sağlayacaktır. Okul öncesi eğitim alan ve almayan çocuk arasında mesafe var. En önemlisi davranış konusunda. Anasınıfında problemi olan çocuklar erken fark edildiğinde önlenmesi kolay oluyor, ilerledikçe zor. Karakterin oturduğu yaşlar 6 yaş.” (MY6)

Belde ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin okul öncesi eğitimin önemine ilişkin belirttikleri görüşler Çizelge 13(B)'de verilmiştir.

Çizelge 13 (B). Belde İlköğretim Okullarında Görev Yapan Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitimin Önemine İlişkin Görüşleri

Okul Öncesi Eğitimin Önemi	Yönetici İfadeleri	Frekans (f)
Kritik Dönem	"Davranış kazandırmada 0-6 yaşlar çok önemli"	2
	"Zihinsel gelişimin en yoğun olduğu ve en çok doldurulması gereken dönem olduğu için önemli."	1
	"Çocuğun karakterinin oluştuğu dönem olduğundan okul öncesi eğitim çok önemli."	1
	"Parmak kaslarının gelişimi, zekâ gelişimi açısından, kendi becerilerini ve sosyal becerilerinin gelişimi açısından erken yaşlar önemli."	1
Sosyal Beceri	"Çocuğun ailenin dışında daha sosyal ve aktif olmasını sağlıyor."	2
	"Çocukların aidiyet ve özgüven duygularını geliştirmesi bakımından önemli."	1
	"Kurallara uymada aileler duygusal davranıyor, fakat okul bunu kazandırıyor."	1

Belde ilköğretim okullarında görev yapan 8 yöneticiden 5'i çocuğun zihinsel, psikomotor, sosyal-duygusal gelişiminin okul öncesi dönemde hızlı olması yönündeki ifadeleriyle **kritik döneme** vurgu yapmıştır. 2 yönetici çocuğun ailenin dışında daha sosyal ve aktif olmasını sağladığını belirterek okul öncesi eğitimin çocuğun sosyal becerilerini geliştirmesi bakımından önemli olduğunu dile getirmiştir. Ayrıca "*Çocukların aidiyet ve özgüven duygularını geliştirmesi bakımından çok önemli olması*", "*Kurallara uymada aileler duygusal davranıyor, fakat okul bunu kazandırıyor.*" şeklindeki ifadeler **sosyal beceri** teması altında okul öncesi eğitimin önemine ilişkin dile getirilen diğer ifadelerdir.

Belde ilköğretim okulunda çalışan yöneticilerin okul öncesi eğitimin **ilköğretime katkı sağlaması** bakımından önemli olduğu konusuna ilişkin bir görüş belirtmedikleri belirlenmiştir.

Belde ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin ifadelerinden bazıları şöyledir:

“Okul öncesi eğitim çocukların beden, zihin, duygu gelişimi açısından çok önemli. Çocuğun ailenin dışında daha sosyal ve aktif olmasını sağlıyor.” (BY3)

*“Okul öncesi eğitimin insanın en önemli çağı olduğuna inanıyorum. Çünkü **insan zihninin gelişiminin en yoğun olduğu ve en çok doldurulması gereken çağ**. Ne kadar insan zekâsı eğitimle meşgul olursa, ileride o kadar beyin gelişiyor.” (BY6)*

Köy ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin okul öncesi eğitimin önemine ilişkin belirttikleri görüşler Çizelge 13(C)’de verilmiştir.

Çizelge 13 (C). Köy İlköğretim Okullarında Görev Yapan Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitimin Önemine İlişkin Görüşleri

Okul Öncesi Eğitimin Önemi	Yönetici İfadeleri	Frekans (f)
Kritik Dönem	“Çocuğun kişiliğinin %70’inin olduğu dönem olduğundan okul öncesi eğitim çok önemli.”	1
	“Bir takım değerlerin kavratılması için kritik dönem.”	1
Sosyal Beceri	“Okul öncesi eğitim sayesinde toplumda bir birey olarak becerilerini sergileme imkânı buluyor.”	1
	“Kurallara uymayı, paylaşmayı öğrendiği için önemli.”	1
	“Arkadaşlık ilişkilerinin gelişmesi bakımından önemli.”	1
İlköğretim e Katkı sağlama	“Okul öncesi eğitim almış çocuğun ilköğretime hazır bulunuşluk düzeyi daha yüksek.”	4
	“Çocuğun okula alışması açısından önemli.”	3
	“Çocuğun okulu sevip sevmemesi, okula sıcak duygular beslemesi burada başlıyor.”	1
	“Okul öncesi eğitimde katlama, kesme gibi motor becerileri öğrenerek geliyor.”	1

Köy ilköğretim okullarında görev yapan 9 yöneticinin tamamı, okul öncesi eğitimin **ilköğretime katkı sağlama**sı bakımından önemli olduğunu vurgulamışlardır. İlköğretime katkı sağlama noktasında; okul öncesi eğitim almış çocuğun ilköğretime hazır bulunuşluk düzeyinin daha yüksek olması ve okula alışması konularına dikkati çekmişlerdir. Ek olarak, okul öncesi eğitimin öğrencinin çeşitli alanlarda gelişimine katkıda bulunduğu için önemli olduğu

ifadesine rastlanmıştır. Ayrıca kırsal kesimde yaşayan ailelerin çocuklarına eğitim verebilme konusunda yetersiz kaldıkları, bu eksikliğin okullarda giderildiğinin altını çizerek fırsat eşitliği sağlama yönünde görüş belirtilmiştir. Köy ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin okul öncesi eğitimin önemine ilişkin ifadelerinden bazıları şöyledir:

*“Okul öncesi eğitim gerekli. Zorunlu hale gelmesi geç kalınmış bir eğitim. Çocukların ilköğretime başlamadan önce gitmeleri gerek. Okul öncesi eğitim almış çocukların **ilköğretime hazırbulunuşluk düzeyi** çok farklı oluyor. Taşıma merkezli bizim okul. Taşımalı olarak daha önce anasınıfına gelmeyen çocuklarla gelenler çok farklı. **Bir takım değerlerin kavratılması için en kritik dönem.**” (KY3)*

*“Okul öncesi eğitim çocukların **1. sınıfa hazırlanması açısından çok önemli.** Evde eğitim açısından fazla bir şey verilmediğine inanıyorum. Okul öncesi sayesinde çocuklarımızın hazırbulunuşluk düzeyleri geliyor, aynı zamanda okula uyum da sağlanıyor... Hazırbulunuşluk düzeyinin gelişmesi için, toplumda bir birey olarak becerilerini sergileme imkânı bulduğu için, bilgi düzeyinde becerileri kazandığından, **kurallara uyma, paylaşmayı öğrenme açısından önemli.**” (KY4)*

Merkez ve belde ilköğretim okullarında görev yapan yöneticiler çocuğun zihinsel, psikomotor ve sosyal-duygusal gelişiminin okul öncesi dönemde hızlı olduğunu ve bu dönemde çocuğun problemlerine erken müdahale edilebildiğini dile getirerek, okul öncesi dönemin kritik bir dönem olması nedeniyle önemli olduğunu belirtmişlerdir. Köy ilköğretim okullarında görev yapan yöneticiler ise okul öncesi eğitimin ilköğretime katkı sağlaması bakımından önemli olduğunu ifade etmiştir.

3. Okul Öncesi Eğitim Kurumları ile İlgili Gözlemler

Merkez ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin daha önce herhangi bir okul öncesi eğitim kurumunu ziyaret etme durumuna ilişkin bulguları incelediğimizde 10 ilköğretim okulu yöneticisinin tümünün ziyarette bulunduğu belirlenmiştir. Ziyaretin amacı yöneticilerin ziyaret edilen okulda işi olması, okulun yöneticisi ile görüşme ve sergi-gösterilere katılma şeklinde bulunmuştur.

Aynı şekilde **belde** ilköğretim okullarında görev yapan 8 yöneticinin tümünün daha önce herhangi bir okul öncesi eğitim kurumunu ziyarette bulunduğu belirlenmiştir. Ziyaret amacı olarak belde ilköğretim okulu yöneticileri; çocuklarının okul öncesi eğitim aldığı için ve toplantı için gittiklerini ifade etmişlerdir.

Köy ilköğretim okullarında görev yapan 9 yöneticiden 8'i okul öncesi eğitim kurumunu ziyaret ettiklerini belirtmiştir. Çocukları gittiği için ziyarette bulunduklarının altını çizmişlerdir.

Merkez ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin ziyaret ettikleri okullar kurum türü olarak incelendiğinde yöneticilerin 9'u ilköğretime bağlı anasınıfına, aynı zamanda da bu yöneticilerden 5'i bağımsız anaokuluna gittiklerini ifade etmiştir.

İlköğretim okulu yöneticilerinin okullardaki gözlemleri **olumlu** ve **olumsuz** başlıkları çerçevesinde incelenmiştir.

Merkez ilköğretim okullarında görev yapan 9 yönetici anasınıfları için olumsuz gözlemlere vurgu yaparken bağımsız anaokulları için 7 farklı ifade ile olumlu ifadelerde bulunmuş, olumsuz bir görüş belirtmemişlerdir.

Anasınıflarına yönelik gözlemlerde,

- **Olumsuz**

Merkez ilköğretim okullarında görev yapan yöneticiler binaların anasınıfı için uygunsuzluğuna, küçük çocuklar için tuvalet-lavabo sıkıntısına, anasınıflarının zorunluluktan var olduğuna dikkati çekmişlerdir. 4 yönetici anasınıflarında hep aynı sıkıntıların olduğunu, yapılan çalışmaların hep benzer çalışmalar olduğunu ifade etmişlerdir.

- **Olumlu**

Anasınıfına devam eden öğrencilerin 1. sınıfta daha başarılı olması, çocukların anasınıfında aile ortamında olduğu gibi mutlu olmaları, 2 yöneticinin anasınıfları için belirttiği olumlu gözlemlerdir.

Bağımsız anaokullarına yönelik gözlemlerde,

7 yönetici olumlu ifadeler kullanmış, olumsuz görüş bildiren yönetici olmamıştır. Yöneticiler, okul öncesi eğitimin verilmesi gereken yerin anaokulları olduğuna, binaların çocukların gelişimine uygunluğuna dikkati çekmişlerdir. Ayrıca merkez ilköğretim okulu yöneticileri anaokullarının çalışmalarını daha detaylı, daha farklı bulduğunu ifade etmiş, çocukların söz alma veya soruya cevap verme katılımlarının dikkatini çektiğini vurgulamıştır. Ayrıca bağımsız anaokullarının yemek odası, uyku ve oyun odası gibi fiziksel özelliklerin uygunluğunu belirterek çocukların daha sağlıklı bir ortamda daha iyi bir eğitim aldıkları, dile getirilen bir diğer görüştür.

Merkez ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin ziyarette bulundukları okullara ilişkin gözlem ifadelerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

“Anaokullarına gittiğimiz oldu. İlköğretim anasınıflarına gittim. Genellikle aynı şeyler. Özellikle ilköğretim okullarındaki anasınıflarının çalışmaları aynı. Anaokullarının çalışmaları daha detaylı, daha farklı. Bina onlara uygun, öğretmen kadrosu, araç-gereçleri farklı. İlköğretim okullarındaki anasınıfları zorunluluktan var.” (MY6)

“.....Anasınıflarının aynı binada olması uygun değil. Hep sonradan yapılma, uydurulmuş. Tam moda mod uymamış. Tuvaletler yıkılmış, onlara uygun tuvalet yapılmış ama aynı binada. Bu öğrenci teneffüste tuvalete zor gider. Ya birisi götürecektir. Ama müstakil olursa kendi işini görecektir, o sorumluluğu alacak. Bizim amacımız da o; kendi kendine yetebilen, ayakları üzerinde durabilen bireyler yetiştirmek.” (MY9)

Belde ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin ziyaret ettikleri okullar kurum türü olarak incelendiğinde yöneticilerin 5'i bağımsız anaokuluna, 5'i ilköğretim anasınıfına gittiğini dile getirmiştir. Yöneticilerin okullardaki gözlemleri **olumlu** ve **olumsuz** başlıkları çerçevesinde incelenmiştir.

Anasınıflarına yönelik gözlemlerde,

- **Olumsuz**

Belde ilköğretim okullarında görev yapan yöneticiler, belde ve merkezdeki anasınıfı arasında fark olmadığına, hatta merkezdeki anasınıflarının fiziki olarak daha kötü olduğuna, binaların yetersiz ve öğrenci sayısının çok fazla olup sınıfların kalabalık olmasına dikkati çekmişlerdir. 2 yönetici anasınıflarının fiziki olarak uygun olmayan ortamlar olduğunu, kullanılmayan yerlerin anasınıfı yapıldığını ifade etmiştir. 1 yönetici ise anasınıflarında öğrenci sayısının çok fazla olduğuna dikkati çekmiştir.

Ayrıca 1 yönetici ilköğretime bağlı anasınıfına toplantı için gittiğini belirtmiş, bu toplantıdan önce okul öncesi eğitim hakkında bir şey bilmediğini, toplantının bu anlamda çok faydalı olduğunu ifadesine eklemiştir.

- **Olumlu**

Belde ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin anasınıfları için olumlu görüş belirtmedikleri belirlenmiştir.

Bağımsız anaokullarına yönelik gözlemlerde,

3 belde yöneticisi olumlu ifadeler kullanmış, 1 yönetici olumsuz görüş bildirmiştir.

- **Olumsuz**

Sadece 1 yönetici de anaokullarının da fiziksel olarak yeterli olmadığını ifade ederek olumsuz değerlendirmede bulunmuştur.

- **Olumlu**

Yöneticiler, anaokullarının fiziki şartlarının daha iyi olduğuna dikkati çekmiş, anaokullarının çalışmalarını daha detaylı, daha fazla etkinlik yapıldığını özellikle özel anaokullarında görsel olarak göze hitap eden materyallerin bulunduğunu belirterek olumlu görüş belirtirken,

Belde ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin ziyarette bulundukları okullara ilişkin gözlem ifadelerinden bir kaç aşağıda verilmiştir:

“Anaokuluna gittim, merkezde anasınıfına gittim. Şunu gördüm kasaba ile merkezdeki anasınıfı arasında çok fazla fark yok. Onlarda da fiziki yapı olarak uygun olmayan bir ortam, hatta daha küçük olan bir ortam. Kullanılamayan yerler anasınıfı olmuş. Bu konuda daha iyiyiz diyebiliriz. Normal sınıfları biz anasınıfına çevirdik, merkezdeki okullardan bazıları odunluğ boyayıp düzenleyip, bazıları fen laboratuvarını, depoyu anasınıfı yapmışlar. Anasınıfları ilköğretimde başarıyı ölçtüğümüz yerler olmadığı için sponsor olarak görenler var. Sırf bunun için anasınıfı açanlar var.”
(BY1)

“....Kızım 2 sene anaokuluna gitti. Onu almaya gidiyordum. Şunu gördüm; öğrenci sayısının kalabalık olmaması gerekiyor, 15 kişiyi geçmemesi lazım. Bazen bakıyorsunuz 30-35 kişi olmuş, iş boyutundan çıkıyor, çocukları oyunla oyalamaya dönüşüyor. Bizim okullarımızda binalarımız yetersiz, bahçe yapacak yer kalmadı ki her yer beton yığını. Anaokullarında bile öyle; gerekirse havuz olacak.”
(BY2)

Köy ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin ziyaret ettikleri okullar kurum türü olarak incelendiğinde yöneticilerin 5'i ilköğretim

anasınıfına, 3'ü ise bağımsız anaokuluna gittiklerini ifade etmişlerdir. İlköğretim okulu yöneticilerinin okullardaki gözlemleri **olumlu** ve **olumsuz** başlıkları çerçevesinde incelenmiştir. Köy ilköğretim okullarında görev yapan yöneticiler bağımsız anaokulları için olumsuz bir gözlem dile getirmezen, anasınıfları için yapılan olumsuz değerlendirmeler anasınıflarının fiziksel özellikleri ile ilgilidir. Bu konuda materyal eksikliğini, anasınıflarının dar olduğunu ve zorlama şartlarla oluşturulduğunu dile getirmişlerdir.

Anasınıflarına yönelik gözlemlerde,

- **Olumsuz**

Köy ilköğretim okulu yöneticilerinin yaptıkları olumsuz değerlendirmeler fiziksel özellikler yönündedir.

- **Olumlu**

Olumlu noktalar olarak eğitim ihtiyacını karşılamak için her türlü imkânının olduğundan, çocukların yaptıkları etkinliklerin etkileyici oluşundan ve sınıfların kalabalık olmayışından bahsetmişlerdir.

Bağımsız anaokullarına yönelik gözlemlerde,

- **Olumlu**

Bağımsız anaokulları için malzemelerin bol olduğunu, her odanın, mutfakın ayrı olduğunu, bağımsız anaokullarının okul öncesi eğitim için daha iyi olduğunu ifade etmişlerdir. Buna ek olarak bir yönetici beslenme konusunda kendi anasınıflarından farklı olduğunu dile getirmiş, kendi okullarında çocukların velinin gönderdiği malzemeleri yediğini sözlerine eklemişlerdir.

Köy ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin ziyarette bulundukları okullara ilişkin gözlem ifadelerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

“Ziyaret olarak bulunmadım fakat çocuğumu kayıt için gittiğimde anasınıflarına baktım. Sınıflarda bu çocukların eğitim ihtiyacını karşılamak için her türlü imkânın olduğunu gözlemledim. Yeteri kadar öğretmen, materyal, yardımcı abla var. Sınıflar da kalabalık değildi. Sınıfı ders ortamında izlemedim.

Panolara baktım, çocukların el becerileri çok hoşuma gitti, yaptıkları ürünler hoştu.” (KY4)

*“Bir kez eski malzemeleri almak için ziyarete gittik. **Buradaki anaokuluyla bizim anasınıfımız arasında dağlar kadar fark var. Malzemeler istemediğin kadar, her oda ayrı, mutfağı ayrı, aşçısı, işçisi hep ayrı. Bizim orada öğretmenler fedakârlığın alasını yapıyorlar.” (KY5)***

Merkez, belde ve köy ilköğretim okulu yöneticileri ziyaret ettikleri bağımsız anaokulları için olumsuz bir görüş belirtmemiş, ilköğretim bünyesinde bulunan anasınıflarının okul öncesi eğitim için uygun olmadığını dile getirmişlerdir. Tüm yöneticiler, anaokullarının okul öncesi eğitim için daha uygun olduğuna dikkati çekmişlerdir. Yöneticiler genel olarak gittikleri okulların fiziksel koşullarına dikkat etmişlerdir. Özellikle köy ilköğretim okulu yöneticileri ve belde ilköğretim okulu yöneticileri, çocukları okul öncesi eğitim kurumuna devam ettiği için anasınıfı ya da bağımsız anaokullarını ziyaret ettiklerini belirtmişlerdir. Yöneticiler okul öncesi eğitim kurumlarında daha fazla zaman geçirdiklerinde gözlemlerde bulunarak, okul öncesi eğitime yönelik farkındalıklarının arttığı düşünülmektedir. Jacobson ‘un (2008) yapmış olduğu çalışmada okul öncesi eğitimin kalitesinin artırılması ve yaygınlaştırılması amacıyla ilköğretim okulu yöneticilerinin erken çocukluk eğitiminin içeriğini ve çocukların nasıl değerlendirileceğini tartışmak amacıyla bir araya geldiklerini belirtmiştir. Araştırmada, okul öncesi eğitim ile ilgili çalışmalara katılan yöneticilerin anasınıfları ile daha çok ilgilendikleri belirtilmiştir.

4. Okul Öncesi Eğitimden Beklenenler

Merkez ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin okullarında verilmekte olan okul öncesi eğitimden beklentileri ve konu ile ilgili okul öncesi öğretmen görüşlerine ilişkin bilgiler Çizelge 14(A)'da verilmiştir.

Çizelge 14 (A). Merkez İlköğretim Okullarında Görev Yapan Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitimden Beklentileri ve Konu ile İlgili Okul Öncesi Öğretmenlerinin Görüşleri

Yöneticilerin Okullarında Verilmekte olan Okul Öncesi Eğitimden Beklentileri	Frekans (f)	Yöneticilerin Beklentilerinin Okul Öncesi öğretmenlerindeki yansımaları	Frekans (f)
İlköğretime hazırlık	6	İlköğretime hazırlık	6
Çocukların sosyalleşmesi	3	---	---
Temizlik alışkanlığının verilmesi	3	Temizlik alışkanlığının verilmesi	1
Çocuklara gerekli kuralların öğretilmesi	2	Çocuklara gerekli kuralların öğretilmesi	2
Çocukların el becerilerinin gelişmesi	2	---	---
Çocukların kaliteli eğitim almaları	1	Çocukların kaliteli eğitim almaları	1
Davranışlarındaki yanlışlıkların düzeltilmesi	2	---	---
Çocukların Türkçeyi düzgün konuşmaları	1	Çocukların Türkçeyi düzgün konuşmaları	1
Bölgedeki 5-6 yaş grubu çocuklarının tamamını eğitime katmak (Yaygınlaştırma)	1	Bölgedeki 5-6 yaş grubu çocuklarının tamamını eğitime katmak (Yaygınlaştırma)	3
Doğru beslenme alışkanlıklarının kazanılması	1	---	---
Hayata hazırlanmaları	1	---	---
Kavramsal bilgi ve becerilerinin gelişmesi	1	---	---
Çocuğun sorumluluk duygusunun gelişmesi	1	---	---
---	---	Veli memnuniyeti	1

Merkez ilköğretim okulu yöneticilerinin 10'undan 6'sı okul öncesi eğitimden beklentisini okul öncesi eğitimin amacı ve öneminde vurguladıkları gibi **ilköğretime hazırlık** şeklinde dile getirmişlerdir. Ayrıca 3 yönetici çocukların sosyalleşmesin, diğer 3 yönetici temizlik alışkanlığının verilmesi konusuna dikkati çekmişlerdir. Çizelge 14(A) incelendiğinde, okul yöneticilerinin belirttikleri 7 farklı beklenti öğretmenler tarafından

belirtilmemiştir. Buna ek olarak “Veli memnuniyeti” yöneticiler tarafından belirtilmemiş fakat yöneticiler öğretmenlerde böyle bir etki bırakmıştır. Yöneticilerin okul öncesi eğitimden beklentileri aşağıda sıralanmıştır:

- Çocuklara gerekli kuralların verilmesi,
- Çocukların el becerilerinin gelişmesi,
- Çocukların kaliteli eğitim almaları ve davranışlarındaki yanlışlıkların düzeltilmesi,
- Çocukların Türkçe’yi düzgün konuşmaları,
- Bölgedeki 5-6 yaş grubu çocuklarının tamamının eğitime alınması,
- Doğru beslenme alışkanlıklarının kazanılması,
- Çocukları hayata hazırlamak,
- Çocukların kavramsal bilgi ve becerilerinin gelişmesi,
- Çocuğun sorumluluk duygusunun gelişmesi

Merkez ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin okul öncesi eğitimden beklentileri ve bu konu ile ilgili öğretmen görüşlerini incelediğimizde aynı şekilde 6 öğretmenin ilköğretime hazırlık konusunu ifade ettiği belirlenmiştir. “Çocukların sosyalleşmesine” ilişkin ise yöneticiler böyle bir beklentileri olduğunu belirtirken öğretmenler bu görüşe yönelik bir ifade dile getirmemişlerdir. Öğretmen ve yönetici ifadelerinden bir kaçışöyledir:

“Okulu tanıma adına yapılanları önemsiyorum. Öğrencinin gözlemlenebilir davranışlarının iyiye doğru ilerlemesi. Bu arada kavramsal bilgi ve becerilerinin gelişmesi, derslere etkisi daha ikinci planda kalıyor benim için. Şu andaki çocukların görsel medyadan bile kavram edindiklerini görüyorum. Örneğin, sayıları televizyondan duyuyor, saatte görüyor, takvimde görüyor. Davranış anlamında okul öncesi eğitime çok iş düştüğünü düşünüyorum.”
(MY7)

“Özellikle okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması, okula gelen öğrenci sayısının gösterge olarak artırılması. Okul öncesi eğitim hakkında bilgi sahibi olmadıkları için, okul öncesi eğitimi oyun, beslenme olarak düşünüyorlar. Okul öncesi eğitim velilere duyurulduğu kadar diğer öğretim kademesindeki meslektaşlara da duyurulmalı. Okul öncesi öğretmenini önemsemiyorlar. Bir toplantıda fikir beyan ettiğimde önemsenmiyor diğer öğretmenler tarafından.”
(MÖ7)

“Beklentim, öğrencilerin sorumluluk duygusunun gelişmesi, paylaşmayı öğrenmeleri.” (MY10)

“İdareciler anasınınına çok destek vermiyorlar. İçeriğini bilmiyorlar. Sınıfa geliyorlar serbest zaman etkinliğinde “Çocuklar niye ayakta, niçin masaya oturmuyorlar?” diye soruyorlar. Okul idarecisi sınıf öğretmeni olduğu için sınıf öğretmenliği davranışı bekliyorlar bizden. Bizden ne beklediklerini bilmiyorum ama düşüncem şu; söz dinleyen, kurallara saygılı öğrenci bekliyorlar.” (MÖ10)

Belde ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin okul öncesi eğitimden beklentileri ve konu ile ilgili okul öncesi öğretmeni görüşlerine ilişkin bilgiler Çizelge 14 (B)'de verilmiştir.

Çizelge 14 (B). Belde İlköğretim Okullarında Görev Yapan Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitimden Beklentileri ve Konu ile İlgili Okul Öncesi Öğretmenlerinin Görüşleri

Yöneticilerin Okullarında Verilmekte olan Okul Öncesi Eğitimden Beklentileri	Frekans (f)	Yöneticilerin Beklentilerinin Okul Öncesi öğretmenlerindeki yansımaları	Frekans (f)
İlköğretime hazırlık	7	İlköğretime hazırlık	7
Tüm çocukları okul öncesi eğitime almak (Yaygınlaştırma)	1	Tüm çocukları okul öncesi eğitime almak	1
Çocukların Türkçeyi düzgün konuşmaları	1	Çocukların Türkçeyi düzgün konuşmaları	2
Çocukların okulu sevmeleri / okula alışmaları/ okul kurallarını öğretmek	3	Çocukların okulu sevmeleri / okula alışmaları	2
Davranış olarak çocukların eğitilmeleri	1	Çocuklara sevgi, saygı, hoşgörü, sorumluluk alama gibi davranışların kazandırılması	1
Çocukların parmak kaslarının gelişmesi	1	Çocukların psikomotor, sosyal-duygusal ve dil gelişimlerini desteklemek	1
Okulda çalışan personeli/ okulu tanımak	1	Okulu tanımak	1
---	---	Çocukların öz bakım becerilerini karşılayabilecek duruma gelmeleri	1
---	---	Çocukların okula devamını sağlama	1

Belde ilköğretim okullarında görev yapan 8 yöneticiden 7'si okul öncesi eğitimden beklentisini **ilköğretime hazırlık** şeklinde vurgulamıştır. Belde ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin okullarında verilmekte olan okul öncesi eğitimden beklentileri aşağıda sıralanmıştır:

- Tüm çocukların okul öncesi eğitime alınması,
- Çocukların davranış olarak eğitilmeleri
- Çocukların Türkçeyi düzgün konuşmaları,
- Parmak kaslarının gelişmesi
- Çocukların okulda çalışan personeli, okulu tanımasıdır.

Belde ilköğretim okullarında görev yapan okul öncesi öğretmenlerinin konuya ilişkin görüşlerini incelediğimizde, aynı şekilde 7 öğretmen ilköğretime hazırlık konusunu ifade etmiştir. Öğretmen ifadeleri ile yöneticilerin ifadeleri arasında çelişkiye rastlanmamıştır. Yöneticiler tarafından dile getirilmeyen “Çocukların okula devamını sağlama” ve “Çocukların öz bakım becerilerini karşılayabilecek duruma gelmeleri” ifadesi 2 öğretmen tarafından belirtilmiştir.

Konuya ilişkin öğretmen ve yönetici ifadelerinden bazıları şöyledir:

“Çocukların okulu sevmeleri, ağlamadan çekinmeden okula gelmeleri, okula alışmaları, davranış olarak vermek istediklerimizi anasınıfında verebiliyoruz.” (BY2)

“Taşra kesim bizim okul. Veliler zaten bilinçsiz. Çocuk gitsin ne olursa olsun. İdare en azından çocukların nasıl konuşacağını, büyüklerine nasıl davranacağını, okul ortamını öğrenmelerini, öz bakım becerilerini karşılamalarını, en son olarak da 1. Sınıfa hazırlamamızı bekliyor.” (BÖ2)

“Öğrencinin hazır bulunuşluğu çok önemli. Önceden bu durum ailenin inisiyatifine, eğitim durumuna bağlıydı. 1. Sınıf öğretmeni bunu düzeltmek için önce uzun süre uğraşıp sonra öğretime geçiyordu. Şimdi bu durum sifıra indi. Artık okullu olduğunun farkında çocuk. Başlangıçta isteyerek geliyorlar.” (BY5)

“Öncelikle beklenti 1. Sınıfa hazırlık. Sınıfta sıkıntı yaşamamaları için okula uyum sağlamaları.” (BÖ5)

Köy ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin okul öncesi eğitimden beklentileri ve konu ile ilgili okul öncesi öğretmeni görüşlerine ilişkin bilgiler Çizelge 14 (C)’de verilmiştir.

Çizelge 14 (C). Köy İlköğretim Okullarında Görev Yapan Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitimden Beklentileri ve Konu ile İlgili Okul Öncesi Öğretmenlerinin Görüşleri

Yöneticilerin Okullarında Verilmekte olan Okul Öncesi Eğitimden Beklentileri	Frekans (f)	Yöneticilerin Beklentilerinin Okul Öncesi öğretmenlerindeki yansımaları	Frekans (f)
İlköğretime hazırlık	6	İlköğretime hazırlık	7
Çocukların Türkçeyi düzgün konuşmaları	1	---	---
Çocukların okul kurallarını öğrenmeleri/okula uyum	5	Çocukların okulu sevmeleri / okula alışmaları	1
Davranış olarak çocukların eğitilmeleri	4	Çocuklara sevgi, saygı, hoşgörü, sorumluluk alama gibi davranışların kazandırılması	3
Temizlik kurallarını öğrenmeleri	2	Çocuklara öz bakım becerilerini kazandırmak	1
Çocukların sosyal açıdan gelişmeleri	1	Çocukları sosyal anlamda gelişimlerini desteklemek	1
Çocukların bulunduğu toplumun örf ve adetlerini öğretmek	1	----	---

Köy ilköğretim okullarında görev yapan 9 yöneticiden 5'i okul öncesi eğitimden beklentisini ***ilköğretime hazırlık, Okul kurallarını öğrenebilme ve Çocukların bir takım davranış kalıplarını benimsemiş olmaları*** şeklinde belirtmiştir. Köy ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin okullarında verilmekte olan okul öncesi eğitimden bekledikleri diğer konular;

- *Çocukların temizlik kurallarını öğrenmeleri,*
- *Çocukların Türkçeyi düzgün konuşmaları (dil gelişiminin sağlanması),*
- *Okula uyum sağlamaları,*
- *Çocukların sosyal açıdan gelişmeleri,*
- *Bulunduğu toplumun örf ve adetlerini öğrenmeleri,*
- *Okuma-yazmaya hazır olmaları dır.*

Köy ilköğretim okullarında görev yapan okul öncesi öğretmenlerinin konu ile ilgili görüşlerini incelediğimizde yöneticilerin belirttiği gibi 7 öğretmen de ***ilköğretime hazırlık*** konusuna dikkati çekmiştir. Öğretmen ifadeleri ile yöneticilerin ifadeleri arasında çelişkiye rastlanmamıştır. Yöneticiler tarafından dile getirilmeyen "***Çocukların okula devamını sağlama***" ifadesi öğretmenler tarafından belirtilmiştir.

Konuya ilişkin öğretmen ve yönetici ifadelerinden bir kaçı şöyledir:

“Okul öncesi çocuklarının davranış eğitiminin tam olması; eğer böyle olursa ileri kademede zorlanmayız. Temizlik okullarda sorun, bu okul öncesinde kavratılmalı.” (KY3)

“Her şeyden önce okulun beklentisi eğitimde kaliteyi yükseltmek ve geleceğe nitelikli bireyler yetiştirmek.Bu dönemde çocuk kişilik gelişimini tamamlıyor. Bizim amacımız bu dönemi sağlıklı geçirmek” (KÖ3)

“Okul kurallarını öğrenmiş, 1. Sınıfa hazır öğrenci gelmesi” (KY5)

“Öncelikle çocukların güvenliği, imkânlar dâhilinde iyi bir eğitim verilerek ilköğretime hazırlanmaları ve çocukların okula devamının sağlanması.” (KÖ5)

Merkez, Belde ve Köy ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin okul öncesi eğitimin amacı, önemi ile okul öncesi eğitimden beklentileri arasındaki benzerlikler incelendiğinde yöneticilerin belirttikleri amaç, önem ve beklentileri birbirleriyle paralellik göstererek **İLKÖĞRETİME HAZIRLIK** görüşünde birleşmiştir.

UNESCO (1996), “Erken Çocukluk Gelişimi ve Eğitimi ile İlköğretim Arasındaki İlişki (Links Between Early Childhood Development and Education and Primary Education)” konusunda yayımladığı raporda okul öncesi eğitimin okul kuralları ve okul ortamına uyum konusunda gerekli olduğunu dile getirmiştir. Örneğin, Filipinlerde kırsal bölgelerde yaşayan, daha önce okul öncesi eğitim almamış çocuklara ilköğretime başladıkları ilk dönemde sekiz haftalık bir okul öncesi eğitim verilerek okulu tanımları sağlanmaktadır. İlköğretim hazırlık noktasında, raporda Portekiz’de ilköğretim okulu öğretmenlerinin erken çocukluk eğitimi kurumlarında çalışarak ve gözlem yaparak vakit geçirdikleri belirtilmiştir. Böylece erken çocukluk eğitimi alarak gelecek olan öğrencileri için daha iyi bir ilköğretim programı hazırlamak için bilgi sahibi olmuş oluyorlar. Aynı şekilde bazı Latin Amerika ülkelerinde, çocuklara bir sonraki yıl okula başlamadan önce dinleyici olarak bazen okula gitmelerine izin verilmektedir. Böylece, okula uyum deneyimi kazanmış

oldukları vurgulanmaktadır. Bu noktada merkez, belde ve köy ilköğretim okulu yöneticilerinin ilköğretim hazırlık noktasındaki görüşleri UNESCO raporunda yer alan bilgilerle paralellik göstermektedir.

B. Okul Öncesi Eğitim Programı ve İçeriğine İlişkin Bulgular

Okul öncesi eğitim programı ve içeriğine ilişkin ana temalar; program ile ilgili olarak yöneticilerin programa dair yaptıkları **olumlu** ve **olumsuz değerlendirmeler** şeklinde, içerik ile ilgili olarak yöneticilerin ifadelerinden yola çıkarak ana temalar; okul öncesi eğitimde yapılan **Oyun-hareket etkinlikleri, Türkçe etkinlikleri, Matematik etkinlikleri, serbest zaman etkinlikleri, müzik etkinlikleri, sanat etkinlikleri** şeklinde belirlenmiştir.

1. Okul Öncesi Eğitim Programı

Merkez ilköğretim okulunda görev yapan yöneticilerin okul öncesi eğitim programı ile ilgili görüşleri Çizelge 15(A)'da verilmiştir.

Çizelge 15 (A). Merkez İlköğretim Okullarında Görev Yapan Yöneticilerin Program ile İlgili Görüşleri

Programı Değerlendirme	Yönetici İfadeleri	Frekans (f)
Olumlu	"Program sürekli değiştiriliyor, kazanım ve temalar yeterli."	1
	"Program değiştirilerek devam ediyor."	1
	"Uygun ve yeterli."	1
	"Çocukların birlikte yaşamayı, paylaşmayı, sosyal ortamda öğrenmeyi sağlayan bir program. Tamamen kişisel becerilerine yönelik program."	1
	"Her altı saat için ayrı etkinlik var."	1
	"Program yeterli fakat fiziksel yetersizlikler nedeniyle uygulanamıyor."	1
	"Program çocukların yaşlarına ve fiziksel gelişimlerine uygun."	1
Olumsuz	"Program şu anda tam rayına oturmuş değil."	1
	"Program yanlış yönetiliyor. Bakanlığın hazırladığı program yeterli fakat yönetecek öğretmenleri iyi seçmek lazım."	1
	"Programda öğretim olmamalı."	1
Diğer	"Program hakkında detaylı bilgim yok / incelemedim"	3
	"Program ile ilgili eğitim almadık."	1

Merkez ilköğretim okullarında görev yapan **7 yönetici** programı çocukların yaşına ve gelişimlerine uygun, kişisel becerilere yönelik ve yeterli şeklinde **olumlu** değerlendirirken, **3 yönetici** programın rayına oturmadığını, programın öğretmenler tarafından iyi yönetilmediğini belirterek **olumsuz** değerlendirmede bulunmuşlardır.

3 yönetici program hakkında detaylı bilgiye sahip olmadığını, programı incelemeyi belirtmiştir. 1 yönetici ise okul öncesi eğitim programına yönelik herhangi bir eğitim almadıklarını ifade etmiştir.

Belde ilköğretim okulunda görev yapan yöneticilerin okul öncesi eğitim programı ile ilgili görüşleri Çizelge 15(B)'de verilmiştir.

Çizelge 15 (B). Belde İlköğretim Okullarında Görev Yapan Yöneticilerin Program ile İlgili Görüşleri

Programı Değerlendirme	Yönetici İfadeleri	Frekans (f)
Olumlu	"Okul Öncesi eğitim programı yeterli. Oyun olduğu için çocuklara uygun."	1
	"Tamamen çocuğun yaşına ve psikolojisine göre düzenlenmiş, genellikle eğitim ağırlıklı bir program."	1
Olumsuz	"Mevcut aktivitelerin çocukların zihinsel gelişimine uygun olduğunu düşünmüyorum, zaman geçirci etkinliklerden öteye gitmiyor."	1
	"Programın okullara uygun olduğunu düşünmüyorum. Oyun ağırlıklı olduğu için çocuklar sınıfı oyun oynanan yer olarak görüyor."	1
Diğer	"Program hakkında detaylı bilgim yok / incelemedim"	2

Belde ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin program ile ilgili görüşlerini incelediğimizde programa yönelik 8 yöneticiden 2'si programı oyun temelli, eğitim ağırlıklı, çocuğun yaşına ve psikolojisine yönelik olması sebebiyle **olumlu** değerlendirirken, 2 yönetici mevcut aktivitelerin çocukların zihinsel gelişimine uygun olmadığını, zaman geçirci etkinlikler olduğunu ve oyun ağırlıklı olması sebebiyle çocukların sınıfı oyun oynanan mekân olarak gördüğünü belirterek **olumsuz** değerlendirmede bulunmuşlardır. 2 yöneticinin

ise olumlu ya da olumsuz herhangi bir değerlendirmede bulunmadığı belirlenmiştir.

2 yönetici program hakkında detaylı bilgiye sahip olmadığını, programı incelemmediğini belirtmiştir. 1 yönetici ise programını incelemmediğini, ancak çocuğu okul öncesi eğitime devam ettiği için programı “Çocuğu oyunla eğitmek” şeklinde değerlendirebileceğini ifade etmiştir.

B6 belde ilköğretim okulunda görev yapan yönetici programın detayları hakkında bilgisi olmadığını belirtmesine rağmen program hakkında değerlendirmede bulunmuştur.

Köy ilköğretim okulunda görev yapan yöneticilerin okul öncesi eğitim programı ile ilgili görüşleri Çizelge 15(C)'de verilmiştir.

Çizelge 15 (C). Köy İlköğretim Okullarında Görev Yapan Yöneticilerin Program ile İlgili Görüşleri

Programı Değerlendirme	Yönetici İfadeleri	Frekans (f)
Olumlu	“Programda mevcut içerik gayet iyi.”	1
	“Program tam anlamıyla uygulandığında verimli. İyi bir program olduğu kanaatindeyim.”	1
	“Programın içeriğini şu an tam anlamıyla olumlu buluyorum.”	1
Diğer	“Program hakkında detaylı bilgim yok / incelemedim”	4

Köy ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin program ile ilgili görüşlerini incelediğimizde 9 yöneticiden 3’ü programı **olumlu** değerlendirirken, olumsuz bir görüş dile getirilmemiştir. 4 yönetici programı incelemmediğini, program hakkında fazla bir bilgiye sahip olmadığını belirtmiş; programı incelemeye çok zamanları olmadığını, lazım olunca açıp baktıklarını, ilköğretim programını bildikleri kadar okul öncesi eğitim programına hâkim olmadıklarını ifadelerine eklemişlerdir. 2 yönetici ise programı değerlendirmeye yönelik görüş belirtmemiştir. Ayrıca yöneticiler

programın uygulanması konusunda öğretmen yeterlikleri konusuna dikkati çekmişlerdir. Bu konuya yönelik iki yönetici ifadesi aşağıdaki gibidir:

“...Uygulama açısından kız meslek lisesi mezunu kişiler bu işi bilmiyorlar, çocuğa nasıl davranacağını bilmiyorlar. Uygulayanlar açısından eğitim düzeyinin yeterli olmadığını düşünüyorum. Özellikle Açık Öğretim nezdinde yetişen öğretmenler yeterli değil...” (KY2)

“...Öğretmen burada ön plana çıkıyor. Kapasitesi, eğitim durumu çok önemli...” (KY3)

Konuya ek olarak, K6 İlköğretim okulu yöneticisi okul öncesi eğitim programını çok geniş incelemediğini belirtmesine rağmen okul öncesi eğitimden beklentisi ve okullarda yapılmakta olan çalışmalara yönelik gözlemlerinden yola çıkarak içerikte ilköğretime hazırlama amacıyla etkinliklerin yer aldığını ifade etmiştir.

2. Okul Öncesi Eğitim Programında İçerik

Merkez ilköğretim okullarında görev yapan yöneticiler içerik ile ilgili olarak *“tiyatro, orta oyunu, folklor yapıyorlar”, “Güzel konuşma çalışmaları var”, “Ünitelerle ilgili sayı, basit toplama çıkarma işlemleri var”* şeklinde söylemlerle okul öncesi dönem yaş grubunun özelliklerine uygun olmayan etkinlik örneklerini belirtmişlerdir.

Merkez ilköğretim okulunda görev yapan yöneticilerin program ve içeriğe ilişkin ifadelerinden bazıları şöyledir:

*“İlk etapta geliyorlar, öğretmen derslerini gösteriyor sonra yemek zamanı, kahvaltıya hazırlık, yemekten sonra dişlerini fırçalaması gerektiğini, ellerini yıkaması gerektiğini, sofrada adabını gösteriyor. Daha sonra boyama etkinlikleri oluyor. **Okul öncesi eğitim programı ile ilgili çok fazla eğitim almadık. Program şu anda geliştirilerek devam ediyor.**” (MY2)*

*“**Program ve içerik hakkında fazla bilgiye sahip değilim. Yanlış yönetildiği kanaatindeyim.** Sadece amaç nicelik olursa, herkesi okul öncesi eğitimden geçirelim olursa emanet ettiğimiz bilinçsiz kişilerin verdiği eğitimden çocukların zarar göreceği kanaatindeyim. Bakanlığın hazırladığı plan yeterli fakat planı yönetecek kişileri iyi seçmek lazım.” (MY7)*

*“Program çocukların yaşlarına ve fiziklerine uygun olarak hazırlanmış. Sabah 2 saat serbest etkinlik; çocuklar istediği gibi oynuyorlar ve kendi aralarında oyun kurmayı, paylaşmayı öğreniyor. **Daha sonra ünitelerle ilgili sayıları, ufak çaplı toplama-çıkarma işlemleri öğreniyorlar.** Şarkı söylemeyi, güzel konuşmayı, sofrada adabını, tuvalet kültürünü öğreniyor. Değişik etkinlikler küçük tiyatro, orta oyunu, küçük çaplı folklor bu gibi etkinlikler yapıyorlar.” (MY10)*

Belde ilköğretim okullarında görev yapan yöneticiler içerik ile ilgili olarak *“Beslenme eğitimi”, “El yıkama, diş fırçalama etkinlikleri”, “Temizlik alışkanlığını geliştirici çalışmalar”* şeklindeki söylemlerle **Öz bakım becerilerinin desteklenmesi amacıyla** hazırlanmış etkinliklere dikkati çekmişlerdir. Buna ek olarak içerik ile ilgili 3 yönetici *“El becerilerini geliştirici çalışmalar”*, diğer 3 yönetici ise *“Oyun”* ifadesini kullanmıştır. Belde ilköğretim okulunda görev yapan yöneticilerin program ve içeriğe ilişkin ifadelerinden bazıları şöyledir:

*“Programın %100 okullara uyumlu olduğunu düşünmüyorum. **Anasınıflarının amacı 1. sınıfa hazırlamaktır.** Özellikle 2. dönemden itibaren buna yönelik etkinlikler konmalıdır. 1. sınıfa başlayan çocuklar anasınıfındaki rahatlığa, ayakta dolaşmaya, çoğu zaman kendi isteklerini yapmaya alışkın olduklarından sınıfı oyun oynanan mekân olarak gördüklerinden 1. sınıfta da oyun atmosferini görmek istiyor.” (BY1)*

“Programların yeterli olduğuna inanmıyorum. Mevcut aktivitelerin çocukların zihinsel gelişimlerine uygun olduğunu düşünmüyorum, zaman geçirici etkinliklerden öteye gitmiyor, yani günü kurtarmak. Zaten okul öncesi eğitim ile yeni yeni ilgilenilmeye başlandı. Eskiden ücretli, sigortalı hangi okuldan mezun olursa olsun gönderiyorlardı. Sadece oyun oynatsınlar akşama kadar hepsi bu. Programla ilgili detaylar konusunda bilgim yok.” (BY6)

Köy ilköğretim okullarında görev yapan yöneticiler içerik ile ilgili olarak **Öz bakım becerilerinin desteklenmesi amacıyla** hazırlanmış etkinliklere dikkati çekmişlerdir. Buna ek olarak içerik ile ilgili “*El becerilerini geliştirici çalışmalar*”, “*Oyuna dayalı el becerilerini artıran etkinlikler*”, “*Oyunlar, şarkılar, resim çalışmaları, dinleme, anlama, anladığını anlatma çalışmaları var.*”, “*İlköğretime hazırlayacak etkinlikler*” ifadelerini kullanmışlardır. Yöneticiler öz bakım becerilerine yönelik etkinliklerle ilgili olarak yerleşim yeri nedeniyle daha çok tuvalet eğitimi, tırnak temizliği gibi konular üzerinde çalıştıklarını ifadelerine eklemişlerdir. Köy ilköğretim okulunda görev yapan yöneticilerin program ve içeriğe ilişkin ifadelerinden bazıları şöyledir:

*“Genelde oyuna dayalı el becerilerini artıran etkinlikler. Beslenme saatinde yemek kurallarını öğreniyor. **Köyde olduğumuz için bu çok önemli. Tuvalet eğitimi, tırnak temizliği gibi konular üzerinde çalışıyoruz çokça.**” (KY5)*

*“Uygulanan okul öncesi eğitim programı tam anlamıyla uygulandığında verimli. **İyi bir program olduğu kanaatindeyim. Çok geniş incelemedim.** İlköğretim programını bildiğim kadar okul öncesi eğitim programına hâkim değilim. Amaç öncelikle çocuğu ilköğretime hazırlamak. Bunun için yapılan etkinlikler olduğunu biliyorum. Çok detaylı bilgim yok.” (KY6)*

Yöneticilerin okul öncesi eğitim programı ve içeriğine yönelik görüşleri incelendiğinde programa yönelik toplam 27 yöneticiden 9'unun okul öncesi

eğitim programı hakkında bilgi sahibi olmadığı, programı incelemmediği belirlenmiştir. Merkez ilköğretim okulunda görev yapan yöneticiler içerik ile ilgili okul öncesi dönem yaş grubu çocuklarının özelliklerine uygun olmayan etkinlik örneklerini belirtmişlerdir. Belde ve köy ilköğretim okulu yöneticileri ise öz bakım becerilerinin geliştirilmesine yönelik yapılan çalışmalara dikkati çekmişlerdir. Bu durum yerleşim yeri farklılığından kaynaklandığı düşünülmektedir.

3. Etkinlikler

Merkez ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin *okul öncesi eğitime yönelik gün içerisinde yapılan etkinlikler dışındaki çalışmalar* ile ilgili ifadeleri Çizelge 16 (A)'da verilmiştir.

Çizelge 16 (A). Merkez İlköğretim Okullarında Yapılan Diğer Etkinlikler

Etkinlikler	Frekans (f)
Bahçe Etkinlikleri	
Tahterevalli, kaydırağa binmek	5
Baharda fidan dikmek	1
Geziler	
Belediyenin seralarına, çiçekliklerine gezi	2
Müze	2
Postane, itfaiyeye gezi	2
Bağımsız Anaokuluna Gezi	1
Hayvanların bakıldığı yerlere geziler	1
Tarihi-turistik yerlere gezi	1
Sosyal Etkinlikler	
Minik Tema çalışması	1
Sinema	1
Sosyal Hizmetler Kurumu, yaşlıların bakım tesisini ziyaret	1

Merkezde görev yapan yöneticilerin okullarında yapılan diğer program ya da etkinliklere yönelik belirttikleri ifadelerden yola çıkılarak bulunan ana

temalar; **bahçe etkinlikleri, geziler ve sosyal etkinlikler** olarak belirlenmiştir. **En çok yapılan etkinlik** 9 yönetici ifadesiyle **“geziler”** olmuştur.

Merkezde görev yapan yöneticilere **“Sizce başka neler yapılabilir?”** diye sorduğumuzda yöneticilerden 7’si fiziki imkânların uygun olmaması sebebiyle farklı bir şey yapılamayacağını belirtmiş, 2 yönetici ise **“Diğer müstakil anaokullarının gezdirilip oradaki faaliyetleri görmelerinin sağlanabileceğini, çocukların parklara götürülerek tabiat sevgisinin aşılabilceğini, anaokulundan başlanılarak çocukların bir üst kademede devam edebileceği sporların yaptırılabilceğini”** dile getirmişlerdir.

Belde ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin *okul öncesi eğitime yönelik gün içerisinde yapılan etkinlikler dışında yapılan etkinlik ya da programlar* ile ilgili belirttikleri etkinlikler Çizelge 16(B)’de verilmiştir.

Çizelge 16 (B). Belde İlköğretim Okullarında Yapılan Diğer Etkinlikler

Etkinlikler	Frekans (f)
Bahçe Etkinlikleri	
Bahçede doğa çalışmaları	1
Sosyal Etkinlikler	
Sergi	2
Şenlik Düzenleme	1

Belde ilköğretim okulu yöneticileri okullarında yapılan diğer etkinlikler ile ilgili sadece **bahçe etkinlikleri ve sosyal etkinlikleri** dile getirmiştir. Bahçe etkinliklerine örnek olarak 1 yönetici bahçede doğa ile etkinlikleri yaptıklarını ifade etmiş, sosyal etkinlikler için ise sergi yapma ve yılsonunda şenlik düzenleme ifadelerine yer verilmiştir. Yöneticilere **“Sizce başka neler yapılabilir?”** diye sorduğumuzda sadece 1 yönetici bu konuya ilişkin **“Zaman zaman çocukları 1. Sınıfa hazırlık olması amacıyla 1. sınıf derslerine almak.”** şeklinde açıklamada bulunmuştur. Bu duruma ek olarak 1 yönetici yapılması gereken etkinliklerin programda var olduğunu, bunların tam olarak yapılmasının ihtiyacı karşıladığını dile getirerek yeni bir öneride

bulunmamıştır. Bir diğer yönetici ise “*Aile ortamından ilk defa ayrılıp okul ortamına katıldıkları için çok fazla etkinlik yapma durumları yok.*” şeklinde bir ifadede bulunmuştur. Bir diğer yönetici ise fiziki yetersizlikleri dile getirerek ekstra bir etkinlik yapılamayacağını altını çizmiştir.

Köy ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin *okul öncesi eğitime yönelik gün içerisinde yapılan etkinlikler dışında yapılan etkinlik ya da programlar* ile ilgili belirttikleri etkinlikler Çizelge 16(C)'de verilmiştir.

Çizelge 16 (C). Köy İlköğretim Okullarında Yapılan Diğer Etkinlikler

Etkinlikler	Frekans (f)
Bahçe Etkinlikleri	
Çevreyi tanıma, koruma ve güzelleştirme çalışmaları	2
Sosyal Etkinlikler	
Milli bayramlarda el becerilerini sergiledikleri etkinlikler	3
Yılsonu sergileri	1
Film izleme	1
Gezi	
Ailelere ziyaret düzenleme	3
Havalar güzel olduğunda beslenmenin öğrencilerin evine gidilerek yapılması	1

Köy ilköğretim okulu yöneticileri gün içerisinde yapılan diğer etkinliklere yönelik belirttikleri ifadelerden bulunan ana temalardan köy ilköğretim okulu yöneticileri **bahçe etkinlikleri**, **sosyal etkinlikler** ve **gezileri** dile getirmiştir. Bahçe etkinlikleri olarak doğayı tanıma, koruma ve güzelleştirme etkinlikleri yaptıklarını ifade etmiş, sosyal etkinlikler için ise yılsonu sergileri, belirli gün ve haftalarda yapılan çalışmalar ve ses sistemi, perde sistemi kurarak haftanın bir gününde çocuklara film izlettirme çalışmaları belirtilmiştir. Gezilere yönelik olarak; havalar güzel olduğunda beslenme zamanında öğrencilerin evlerine giderek yemek yeme ve veli ziyareti yapma etkinlikleri dile getirilmiştir. Yöneticilere “*Sizce başka neler yapılabilir?*” diye

sorduğumuzda yöneticiler bu konuya ilişkin “*Geziler olabilir, oyun merkezlerine gidilebilir.*”, “İmkân olsa yüzme ya da bisiklet sürme gibi spor etkinlikleri yapılabilir” şeklinde açıklamalarda bulunmuşlardır. Bu duruma ek olarak 1 yönetici yapılması gereken etkinliklerin programda var olduğunu, anasınıfının etkinlik anlamında yoğun, dolu dolu geçtiğini dile getirerek yeni bir öneride bulunmamıştır.

Çizelge 16(A),16(B) ve 16(C) incelendiğinde merkez ilköğretim okullarında, belde ve köy ilköğretim okullarının anasınıfına göre çok sayıda farklı etkinlik yapıldığı görülmektedir. Bu durumun yerleşim yeri farklılığı ve uyarıcı zenginliğinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Yöneticilerin program ve içerik ile ilgili belirttikleri görüşler incelendiğinde merkez ve belde ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerden daha az sayıda kişi programı “İncelemedim, Bilmiyorum” ifadesini kullanmış, ancak programla ilgili çocukların gelişim düzeyine ve yaşına uygun olmayan ve programda yer almayan ifadelerle değerlendirmede bulunmuşlardır. Köy ilköğretim okullarında görev yapan yöneticiler daha şeffaf davranarak bilmedikleri noktalara değinmişler fakat okul öncesi eğitim içeriğine uygun etkinlikleri dile getirmişlerdir.

Belde ve köy ilköğretim okullarında görev yapan yöneticiler öz bakım becerilerine yönelik etkinliklere dikkati çekmişlerdir. Bu durum yerleşim yeri farklılığından dolayı öncelik verilen etkinliklerin altını çizmektedir.

Son olarak **merkez** ilköğretim okullarında görev yapan yöneticiler fiziki yetersizlikleri öne sürerek okullarda yapılabilecek etkinliklere farklı bir öneri getirememiş, **belde** yöneticileri ise yapılması gerekenlerin programda var olduğunu ifade etmişlerdir. **Köy** yöneticileri ise imkânlar dâhilinde yaptıkları çalışmaları dile getirerek, yapılacak etkinliklere örnek olarak gezi ve spor etkinliklerini belirtmişlerdir. Bu bağlamda köy ilköğretim okullarında yöneticilerinin okul öncesi eğitim adına daha pozitif görüşte ve gayret içerisinde oldukları görülmektedir. Bu durumun Köy ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin yaş ortalaması olarak daha genç ve meslekte daha yeni olmalarından dolayı daha duyarlı oldukları düşünülmektedir.

4. Belirli Gün ve Haftalar / Törenler

Merkez ilköğretim okullarında görev yapan 10 yöneticiden 7'si, özel günler için hazırlanan törenlerde öğretmen planlaması yoluyla, çocukların yetenekleri doğrultusunda, kendilerine olan güveni kazanmaları ve gelişimlerini desteklemek amacıyla **çocuklara aktif rol verilmesi gerektiğini** belirtmişlerdir.

2 yönetici bu özel günlerde velilerin çocuklardan özel etkinlik beklediklerini, yapılmadığı zaman çocukların üzerinde psikolojik baskı oluşturulduğunu, velilerin bu bakış açısının değiştirilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Yapıldığını belirttikleri etkinlikler ise; rontlar, sergiler, yöresel oyunlar, şiirler, küçük oyunlar, skeçler, orta oyunları, defileler ve şarkı-türkü şeklindedir.

Bu etkinlikler ile ilgili merkez ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin ifadelerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

“Daha çok güzel şeyler olsun istiyoruz ama okul öncesi çocuklarını eğitmek kolay değil. Daha çok anasınıfı öğretmenleri hazırlıyor, bu da daha çok velilerin istekleri doğrultusunda programlar oluyor.” (MY2)

“Öğrencilerin etkinliklerini o zamanlarda sergilemelerini velilerimiz alışkanlık haline getirdi. Özellikle anneler günü sadece anasınıflarına mahsusmuş gibi anlıyor velilerimiz ve bizden özel etkinlik bekliyor. Anasınıfları küçük oyunlar, skeçler, öğrencilerin becerilerini gösterdikleri etkinlikler oluyor, aynı çalışmalar bir de yılsonunda oluyor. Çalışmaların yapılması gerektiğini, velilerimiz tarafından çok abartıldığını çocukların yıpratıldığını görüyoruz. Her veli kendi çocuğundan çok fazla şey bekliyor. Yapılmadığı zaman çocuk üzerinde psikolojik baskı oluşturduklarını görüyoruz. Keşke velilerin bakış açısını değiştirmeden çocukları sahneye çıkartmasak.” (MY8)

Tören ve özel günlerde anasınıfı öğrencileri ve öğretmenlerinin nasıl bir görev almaları gerektiği ile ilgili yönetici-öğretmen ifadeleri arasındaki tutarlıklara baktığımızda M4 ve M7 okullarında görev yapan yönetici ve öğretmen ifadeleri arasında çelişki görülmektedir. Bu ifadeler şöyledir:

“Anneler gününde diğer sınıfların yapmış olduğu etkinlikler gibi okul öncesi sınıfının da etkinlik yapmasını istiyoruz. Okulumuzda sene sonunda anasınıfı öğrencileri şenliği düzenliyoruz. O şenliğe de velilerimizi davet ediyoruz.” (MY4)

“Bu okula bu sene geldim, hiçbir şey istemediler. Sadece 23 Nisan’da isteyeceklermiş, o zaman da ben yapmam herhâlde.” (MÖ4)

“Daha önceki uygulamalarda bu öğrenciler gösterilere katılıyordu. Milli Eğitim Bakanlığı bu çocukların gösterilere katılmasını yasakladı. Bu karardan sonra biz gösterilere almıyoruz fakat alınması gerektiği kanaatindeyim. Çocuğun gelişimi, kendine güven duyması açısından önem arz ettiğine inanıyorum. Bu uygulamanın şöyle bir sıkıntısı var; öğretmen çocukları gösterilere katmayacağız diye kendini geri çekiyor.” (MY7)

“Bize tanımladıkları bir rol yok fakat siz göz dolduruyorsunuz diyerek o program içerisinde bizi görmek istiyorlar.” (MÖ7)

M7 okulu yöneticisi bu gösterilere çocukların katılmasını MEB’in yasakladığını belirtmiştir. Buna rağmen öğretmen bu konuda okul idaresinin istekli olduğunu dile getirerek çelişkiye dikkati çekmiştir.

Belde ilköğretim okullarında görev yapan 8 yöneticiden 5’i, özel günler için hazırlanan törenlerde öğretmen planlaması yoluyla, çocukların yetenekleri doğrultusunda yaptıkları çalışmalarla anasınıfın önemini kendilerinin anlattığını, bu çalışmalarla çocukların duygu ve düşüncelerini rahatlıkla söylemeyi öğrendiklerini, çocuğun kişilik gelişiminde önemli olduğu için aktif rol verilmesi gerektiğini ifadelerinde belirtmiştir. 3 yönetici ise velilerin beklentileri doğrultusunda rol verilebileceğini, velilerin bundan memnun olduğunu, çocuğunu okula göndermek istemeyen velinin okula ilgisinin arttığını dile getirmiştir.

Belde ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin konuya ilişkin ifadeleri ile yöneticilerin ifadeleri karşılaştırıldığında çelişkiye rastlanmamış fakat 2 öğretmen bu etkinliklerin çocukları okuldan soğuttuğunu, çocukların

gelişimine uygun olmadığını dile getirmişlerdir. Yönetici ve öğretmen ifadelerinden bazıları şöyledir:

“Anasınıfında yapılan çalışmaları herkesin görmesini istiyoruz. Her türlü çalışmaya anasınıfını katıyoruz. En azından velilerin ilgisi artar. O yüzden çocuğunu göndermek istemeyenler bile göndermek zorunda hisseder kendisini yapılan çalışmaların güzelliğini görünce.”
(BY2)

“23 Nisanda, belirli günlerde çocukları zorlayamazsın ama okul idaresi anasınıfının daha ilgi çekeceğini düşündüğü için çocuklara görev vermemizi istiyor, veriyoruz da zaten. Ama 23 Nisan çok yıpratıyor çocukları, haftalarca bahçede çalışma yapıyoruz, bazı çocuklar okuldan soğudu geçen sene, gelmediler.” (BÖ2)

“Bu tür etkinliklerde amaç eğlenceyse, küçük çocukların yaptıkları müzikli oyunlar ilgi çekici oluyor. Bu konuda öğretmenimize gerekli bilgiyi veriyoruz, gerekli çalışmaları yapmasını istiyoruz. Çocuğun kişilik gelişimi için çocuğun katılması gerektiğini düşünüyorum. Çocukların bu tür etkinliklerde kendilerini daha iyi ifade edebileceğini düşünüyorum.” (BY8)

“Okul yönetimi bu özel günlerde çocukların yaş seviyelerine uygun olarak seçilen etkinliklerin yer almasını istiyor. Bu etkinliklerle çocuğun başarıma duygusunu yaşayabileceğini ve eğlenerek öğrenebileceğini düşünüyor.” (BÖ8)

Köy ilköğretim okullarında görev yapan 9 yöneticinin tamamı özel günler için hazırlanan törenlerde çocukların yetenekleri doğrultusunda, kendilerine olan güveni kazanmaları ve kişilik gelişimlerini desteklemek amacıyla, çocuklar çok zorlanmadan **çocuklara aktif rol verilmesi gerektiğini** belirtmişlerdir.

5 yönetici bu özel günlerde velilerin çocuklardan özel etkinlik beklediklerinin, bu etkinliklerin velilerin çok hoşuna gittiğinin, okul öncesinin bu törenlerde vitrin oluşturduğunun altını çizmişlerdir. Yapıldığını belirttikleri etkinlikler ise; rontlar, gösterilerle sınırlı kalmıştır. Köy ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin konuya ilişkin ifadeleri ile yöneticilerin ifadeleri karşılaştırıldığında çelişkiye rastlanmamıştır. Yönetici ve öğretmen ifadelerinden bazıları şunlardır:

“Anasınıfı öğrencileri de okulun öğrencileri artık. Onların da etkinliklerde yer alması gerekiyor bence. Özgüvenlerinin gelişmesi açısından önemli. Çalışmaları izliyorum ben, şaşıyoruz yani, “öğrenebiliyorlarmış” gibi bir his oluşuyor içimde.” (KY4)

“Okul yönetimi bu etkinliklerde anasınıfının aktif olarak katılması için her türlü desteği veriyor ve öğretmene hiçbir şekilde müdahale etmiyor.” (KÖ4)

“Çok da oyun çıkarılacak diye zorlanması doğru değil. Ama şöyle bir durum var, o çocukların velisi benim çocuğum sahnede olsun istiyorlar. Çok abartılı oyun olursa o çocuklara yazık. Çocuklara mesela çiçek vereceksiniz, misafirlerin arasına gelecek çiçek verecek.” (MY5)

“Çocukların seviyelerine uygun, yaparken eğlenecekleri etkinliklerle, programlara katılmamıza destek olunuyor.” (KÖ5)

Merkez, belde ve köy ilköğretim okullarında görev yapan yöneticiler özel törenlerde özellikle öğretmen planlaması yoluyla, çocuklara yetenekleri doğrultusunda aktif görev verilmesi gerektiğini düşünmektedir. Bu çalışmaların çocukların kendilerine olan güvenini geliştirdiğini, çocukların kişilik gelişiminde önemli olduğunu ifadelerine eklemişlerdir. Merkez, belde ve özellikle köy yöneticileri buna ek olarak velilerin bu yönde bir beklentileri olduğunu vurgulamışlardır.

C. Okul Öncesi Eğitim Ortamlarına İlişkin Bulgular

Okul öncesi eğitimde fiziksel koşullara ilişkin ana temalar **sınıflar**, **tuvaletler** ve **oyun alanları / oyuncaklar** şeklinde belirlenmiştir. Yöneticilerin okul öncesi eğitim ortamlarına ilişkin ifadeleri sırasıyla merkez, belde ve köy olmak üzere sırayla 17(A), 17(B) ve 17(C) çizelgelerinde verilmiş, bulgular ana tema başlıklarıyla sunulmuştur.

Çizelge 17 (A). Merkez İlköğretim Okullarında Görev Yapan Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitim Sınıflarında Olması Gereken Fiziksel Koşullara İlişkin Görüşleri

Fiziksel Koşullar	Yönetici İfadeleri	Frekans (f)
Sınıflar	"Sınıflar en az 40m olmalı / geniş olmalı"	2
	"Sınıflarda temizlik ve hijyen çok önemli."	1
	"Tabanı uygun döşenmiş olmalı"	1
	"Zeminin halı olması doğru değil, toz tuttuğu için"	1
	"Mevcut dolaplar onlara uygun olmalı"	1
	"Kız ve erkek çocuklara ait araç-gereçler olmalı"	1
	"Mekânın (sınıf) ısı ve ışığı ayarlanmalı"	1
	"Sınıflar ev ortamını andırarak şekilde olmalı"	1
	"Taban mutlaka tahta ya da laminant olmalı"	1
	"Çocukların üşümemesi için küçük halıcıklar olmalı"	1
	"Düşmemesi için büyük dolaplar yerine küçük dolaplar olmalı"	1
	"Asılan panolar çocukların göz zevkine uygun canlı ve renkli olmalı"	1
	"Bilgisayar ve projeksiyon olmalı"	1
Tuvaletler	"Anasınıfı çocuklarının tuvaletleri ve lavaboları ayrı olmalı"	4
	"Tuvalet ve lavabo onların boyuna uygun olmalı"	3
	"Hem alaturka hem alafranga tuvalet olmalı, her ikisini de kullanmayı bilsinler"	1
Oyun Alanları/ Oyuncaklar	"Ayrı kapalı bir bahçesi / oyun alanı olmalı"	6
	"Kum havuzu olmalı"	1
	"Dikkat ile ilgili oyuncaklar olmalı"	1
	"Oyuncaklar kimyasal boya taşımamalı"	1
Diğer	"Binası müstakil olmalı"	3
	"Ayrı bir giriş kapısı / ayrı bir mutfak olmalı"	2
	"Çocuklarımızın uyuma/dinlenme alanı ayrı bir yerde olsa iyi olur"	2

Çizelge 17 (B). Belde İlköğretim Okullarında Görev Yapan Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitim Sınıflarında Olması Gereken Fiziksel Koşullara İlişkin Görüşleri

Fiziksel Koşullar	Yönetici İfadeleri	Frekans (f)
Sınıflar	"Sınıflar geniş olmalı."	2
	"Sınıfın bir bölümünde lavabo olmalı."	3
	"Masa, sandalye çocukların fiziksel yapılarına uygun olmalı."	2
	"Sınıfın bir bölümü yumuşak malzemelerle kaplı, bir bölümünün oyun oynayacakları sert bir zemin olmalı."	1
	"Sınıf içerisinde depo olmalı."	1
	"Oyun odası, etkinlik odası, yemek odası ayrı olmalı."	1
	"Ev ortamını aratmamalı."	1
	"Zemin halıflex olmalı, temizliği zor fakat sağlık için uygun olmalı."	1
Tuvaletler	"Tuvalet ve lavabo çocukların fiziksel özelliklerine uygun olmalı"	5
	"Belde yerinde tuvalet ve lavabolar dışarıda olmalı."	1
Oyun Alanları/ Oyuncaklar	"Kum havuzu olmalı"	2
	"Köşeli oyuncaklar olmamalı"	1
	"Oyun alanları temiz ve bakımlı olmalı"	1
	"Küçük çocukların fiziksel gelişimlerini destekleyecek materyaller olmalı"	1
Diğer	"Binası müstakil olmalı"	3
	"Ayrı bir giriş kapısı / ayrı bir mutfağı olmalı"	2
	"Çocuklarımızın uyuma/dinlenme alanı ayrı bir yerde olsa iyi olur"	2

Çizelge 17 (C). Köy İlköğretim Okullarında Görev Yapan Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitim Sınıflarında Olması Gereken Fiziksel Koşullara İlişkin Görüşleri

Fiziksel Koşullar	Yönetici İfadeleri	Frekans (f)
Sınıflar	"Sınıflar en az 40m olmalı/ geniş olmalı."	5
	"Sınıflar temiz, güvenli ve hijyenik olmalı."	3
	"Sınıfın ısı ve ışığı iyi ayarlanmalı, havadar olmalı"	2
	"Tüm etkinlik köşeleri tam ve kullanışlı olmalı, göstermelik olmamalı."	2
	"Sınıflardaki dolaplar sallanmamalı, dolaplara, köşelere kolay ulaşılabilmeli."	1
	"Çocukların rahatça boyama yapacakları bölüm, okuma yazma çalışmalarına geçecekleri ayrı bir alan olmalı."	1
Tuvaletler	"Anasınıfı çocuklarının tuvaletleri ve lavaboları ayrı olmalı"	3
	"Tuvalet ve lavabo onların boyuna uygun olmalı"	3
	"Lavabo ve tuvaletler bina içerisinde / yakın olmalı."	3
	"Lavabolarında sıcak su akmalı."	1
	"Tuvaletler alafranga olmalı."	1
Oyun Alanları/ Oyuncaklar	"Çocukların enerjilerini boşaltabilecekleri oyun alanları olmalı."	2
	"Bol oyuncak olmalı."	2
	"Kum havuzu olmalı."	1
	"Plastik malzemeler olmalı."	1
Diğer	"Ayrı bir mutfacı olmalı"	3
	"Ayrı bir giriş kapısı olmalı."	1

1. Sınıflar

Sınıflara ilişkin bulgularda zemin döşemesi, sınıfın genişliği, temizlik ve sağlığa uygunluk konularına dikkat edildiği bulunmuştur.

Merkez ilköğretim okullarında görev yapan 2 okul yöneticisi sınıfların en az 40m² olması gerektiğini ifade etmiştir. Sınıf döşemesi ile ilgili olarak zeminin tahta ya da laminant olması gerektiğini, halı olmasının toz tutması bakımından uygun olmadığını dile getirmiştir. Ayrıca 1 yönetici sınıfın ev ortamına benzeyecek şekilde düzenlenmesi gerektiğini ifade etmiştir. Yöneticiler belirttikleri 14 farklı ifade ile sınıfların fiziksel koşullarına dikkati çekmişlerdir.

Belde ilköğretim okullarında görev yapan 8 yöneticiden 2'si merkez ilköğretim okullarında görev yapan yöneticiler gibi sınıfların geniş olması gerektiğini belirtmiştir. Döşeme ile ilgili olarak sınıfın bir bölümünün yumuşak

malzemelerle kaplı, bir bölümünün çocukların oyun oynayabileceği sert bir zemin olması gerektiğini, temizliği zor olsa da sağlık açısından uygun olması sebebiyle halıfleks kaplı olması gerektiğini dile getirmişlerdir. Ayrıca sınıfın içerisinde lavabo olması gerektiği dile getirilen ifadeler arasındadır.

Köy ilköğretim okullarında görev yapan 9 yöneticiden 3'ü sınıfların geniş olması gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca sınıfın içerisinde lavabo olması gerektiği dile getirilen ifadeler arasındadır. Köy ilköğretim okullarında görev yapan yöneticiler verdikleri 17 farklı ifade ile sınıfların fiziksel koşullarına dikkati çekmişlerdir. Ek olarak yöneticiler anasınıflarının yemek yeme kolaylığı ve hijyen açısından ayrı bir mutfakları olması gerektiğinin altını çizmişlerdir.

Yöneticilerin okul öncesi eğitim ortamlarına yönelik görüşleri incelendiğinde merkez, belde ve köy ilköğretim okulu yöneticilerinin sınıfların geniş olması konusunda ortak görüş belirttikleri belirlenmiştir. Dinçer ve Ergül (2008) anasınıflarının, dil, sanat, matematik, drama, fen, müzik ve oyun faaliyetleri ve aynı zamanda bireysel ve grup çalışmaları için yeterli genişlikte olması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Ek olarak **belde** ve **köy** yöneticileri sınıf içerisinde lavabo olması gerektiğini dile getirmiştir. Öğrenme merkezlerine yönelik görüş sadece köy ilköğretim okullarında görev yapan yöneticiler tarafından dile getirilmiş; **merkez, belde** ve **köy** ilköğretim okullarında görev yapan yöneticiler sınıfın fiziksel koşullarına dikkati çekmişlerdir fakat genel olarak köy ilköğretim yöneticileri diğer yöneticilerden konu ile ilgili daha fazla sayıda ifadeye yer vermişlerdir. Bu durum köy ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin okul öncesi eğitimle daha ilgili olduklarını düşündürmektedir.

Yöneticiler, üst düzey sorumlulukları ile karar verici kimselerdir, bu yönüyle fiziksel çevrenin düzenlenmesinde önemli bir rolü vardır. Uygunsuz koşulları belirlemeli ve gerekli tedbirleri almaları gerekmektedir (Dinçer ve Ergül, 2008).

2. Tuvaletler / Lavabo

Merkez ilköğretim okullarında görev yapan 10 yöneticinin 4'ü anasınıfı çocuklarının tuvalet ve lavabolarının okulun diğer öğrencilerinin kullandığı tuvalet ve lavabolardan ayrı olması gerektiği, 3 yönetici anasınıfı öğrencilerinin boyuna uygun, her ikisini de kullanmayı öğrenmeleri açısından hem alaturka hem alafranga tuvalet olması gerektiğini belirtmiştir.

Belde ilköğretim okullarında görev yapan 8 yöneticiden 5'i ise tuvalet ve lavaboların çocukların fiziksel özelliklerine uygun olması gerektiğini ifade etmiştir. 1 yönetici ise temizliği yapacak personelin bulunmaması açısından tuvalet ve lavaboların dışarıda olması gerektiğini dile getirmiştir.

Köy ilköğretim okullarında görev yapan yöneticiler de **merkez** ve **belde** ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerle aynı ifadeleri kullanarak tuvalet ve lavaboların çocukların boyuna uygun, diğer çocukların kullandıkları yerden ayrı olmasına dikkati çekmişlerdir. Ek olarak köy ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerden biri çocukların sağlığı için kışın lavabolardan sıcak su akması gerektiğini ifade etmiştir. Yerleşim yeri farklılığından kaynaklanan bir durum olan lavabo/tuvaletlerin dışarıda olması nedeniyle bu görüşün belirtildiği düşünülmektedir.

3. Oyun Alanları / Oyuncaklar

Merkez ilköğretim okullarında görev yapan 10 yöneticiden 6'sı anasınıflarının ayrı, kapalı bir bahçesi / oyun alanı olması gerektiğini vurgulamıştır.

Belde ilköğretim okullarında görev yapan 8 yöneticiden 2'si çocuklar için bahçede kum havuzu olması gerektiğini ifade ederken; oyun alanlarının bakımlı ve temiz olması gerektiği, oyuncakların köşeli olmaması gerektiği, çocukların fiziksel gelişimlerini destekleyecek materyallerin olması gerektiği ise diğer 3 yönetici tarafından dile getirilen ifadelerdir.

Köy ilköğretim okullarında görev yapan 9 yöneticiden 2'si çocukların enerjilerini boşaltabilecekleri oyun alanları olması gerektiğini ifade ederken, bol oyuncak, bu oyuncakların plastik olması gerektiğini ve oyun alanlarının geniş olması gerektiğini ifadelerine eklemişlerdir.

Merkez ilköğretim okullarında görev yapan 10 yöneticiden 8'i okul öncesi eğitimde olması gereken fiziksel koşulları imkânlar ölçüsünde sağlayabildiklerini belirtmişlerdir. Sağlanan koşullar ise lavabo ve tuvaletler, sınıf tabanının halı, seramik ya da laminant döşenmesi, masa, sandalye, televizyon, oyuncaklar, sınıf boyası ve perde olarak belirtilmiştir. 5 yönetici lavabo ve tuvaletlere ilişkin yaptıkları çalışmaları dile getirerek en çok bu koşula vurgu yapmışlardır. Yöneticiler ve birlikte çalıştıkları anasınıfı öğretmenlerinin anasınıflarında fiziksel koşulların sağlanabilmesine ilişkin verdikleri ifadeler karşılaştırıldığında yöneticiler daha temizlik ve hijyen koşullarına dikkat ederken öğretmenler etkinlikler için gerekli olan koşulların uygunluğuna dikkat etmişlerdir.

Yönetici ve öğretmenlerin yanıtları arasındaki tutarlıklara baktığımızda ise merkezde yer alan **M2** ve **M4** okullarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin yanıtları arasında çelişkiye rastlanmıştır. Yöneticiler sınıfın yer döşemesi ve tuvalet koşullarına vurgu yaparak gerekli koşulları sağladıklarını dile getirirken, öğretmenler koşulların uygun olmadığını dile getirmişlerdir. Çelişkiye rastlanan ifadeler aşağıda verilmiştir:

“Okulumuzda koşulların bir kısmını yerine getirebiliyoruz. Tv var, onların boyuna uygun masa, sandalye var.” (MY2)

“Berbat. İlköğretim bünyesi berbat durumda. Donanım açısından yeterli fakat, öğrenci fazla, sınıf dar. Okulun en kötü sınıfları anasınıfı yapılıyor.” (MÖ2)

“Biz okulumuzda bu koşulları sağladık. Lavabolarımızı çocukların kullanacağı duruma getirdik. Sınıfımızın tabanı laminant. Laminant üzerinde de halı var. Sınıfların içinde de halı var.” (MY4)

“Yok yeterli değil. Fiziki şartlarımız yeterli değil, materyal yeterli değil. Oyun alanımız yok, masaları itip çekiyoruz.” (MÖ4)

Belde ilköğretim okullarında görev yapan 8 yöneticiden 6'sı ise okul öncesi eğitimde olması gereken fiziksel koşulları imkânlar doğrultusunda sağlayabildiklerini ifade etmişlerdir. Sağladıkları koşullar ise mutfak, oyun odası, lavabo/tuvaletler ve halı. 2 yönetici lavabo ve tuvaletlerle ilgili, 2 yönetici ise zemin döşemesinin halı yapılması ile ilgili çalışmalara dikkati çekmiştir.

Yönetici ve öğretmenlerin yanıtları arasındaki tutarlıklara baktığımızda ise beldede yer alan **B1** okulunda görev yapan yönetici ve öğretmenlerin yanıtları arasında çelişkiye rastlanmıştır. B1 yöneticisi gerekli koşulları sağladığını dile getirirken, öğretmen müdürün kendilerine önem vermediğini dile getirmiştir. Çelişkiye rastlanan ifadeler aşağıda verilmiştir:

“Bu koşulların %70-80'i mevcut okulumuzda. Okul bahçesinde çocukların fiziksel gelişimini sağlayacak materyaller yok; fakat planladık. Yeri hazır; kum havuzu yaptıracağız. Tuvalet/lavabo uygulaması zor. Okul binaları anasınıfları yapmak için planlanmamış. Mevcut olan boş bir sınıfı anasınıfı yapıyoruz.” (BY1)

“Sağlayamadık. Okul müdürümüz okul öncesi eğitimin farkında bile değil. Önemsemiyor. Eski müdürümüz daha büyük diye müdür odasını bozup anasınıfı yapmıştı, bu yıl müdürümüz değişti bizi tekrar okulun dışında bir bölüme alıyorlar.” (BÖ1)

Köy ilköğretim okullarında görev yapan 9 yöneticiden 7'si bahsedilen fiziksel koşulları sağlayamadıklarını dile getirmekle birlikte çok olumsuz konuşmayarak var olan imkânları iyileştirmeye çalıştıklarını ifade etmişlerdir.

Diğer bir yönetici ise fiziksel anlamda bağımsız anaokullarından eksikleri olmadığını iddia etmiştir. Sağladıkları koşullar ise sınıf tabanını laminant veya halifleks döşemek, duvarları boyatmak. Özellikle yöneticiler anasınıfını başka bir sınıfa, öğretmenler odasına ya da müdür odasına taşıyarak sınıfı genişlettiklerine vurgu yapmışlardır. Yöneticiler daha çok donanım konusunda sağlanan durumlara dikkati çekerken öğretmenler etkinlik için gerekli köşe ve materyallere ilişkin görüş belirtmişlerdir.

Merkez ve belde ilköğretim okullarında görev yapan yöneticiler okul öncesi eğitim için gerekli olan koşulları sağlayabildiklerini ifade ederken, köy ilköğretim okullarında görev yapan yöneticiler koşulları sağlayamadıklarını sadece var olan durumu iyileştirmeye çalıştıklarını belirtmişlerdir. Fakat belde ilköğretim okullarında görev yapan yöneticiler ve birlikte çalıştıkları anasınıfı öğretmenlerinin anasınıflarında fiziksel koşulların sağlanabilmesine ilişkin verdikleri ifadeler karşılaştırıldığında yöneticiler de öğretmenler de bina uygunluğuna dikkat etmişlerdir. Bu durum yerleşim yerlerindeki farklılıktan kaynaklanmaktadır. Kırsal yerleşim alanı olan belde ve köy ilköğretim okulların fiziksel olarak uygun olmadığı gerçeğini göstermektedir.

Ayrıca yöneticiler daha çok sınıflara yönelik temizlik, hijyen konularında koşulları sağlayabildiklerini belirtmişler, etkinlik köşelerinin düzenlenmesi, sınıf genişliği, çocuk sayısı, lavabo tuvalet koşulları ve oyun/oyuncak ile ilgili daha az sayıda görüş dile getirmişlerdir. Sonuç olarak ilköğretim okullarında özellikle belde ve köy ilköğretim okullarında okul öncesi eğitim ortamlarının uygun olmadığı, yöneticilerin okul öncesi eğitim ortamlarının düzenlenmesi konusunda bilgi sahibi olmadığı düşünülmektedir. Anaokulu için düzenlenecek derslikler, elverdiğince ev havasını vermelidir. Derslik, çocukların oyun, uyku, temizlik, beslenme, tuvalet gibi bütün gereksinmelerini, aynı alanda ya da bitişik odalarda karşılamalıdır. Dersliğin, binanın giriş katında olması zorunludur. Anaokulu dersliğinin kapılarından biri bahçeye açılmalıdır. Anaokulu dersliğinde, oturma, dinlenme, oyun, evcilik gibi değişik etkinlikler için köşeler bulunmalıdır (Başaran, 2006). Bu konuda Muhammad (2010) erken çocukluk dönemi öğrencilerinin diğer öğrencilerden farklı ihtiyaçları olduğunu ve bünyesinde anasınıfı bulunan ilköğretim okulu müdürlerinin bu ihtiyaçlar hakkında bilgi sahibi olması gerektiğini belirtmiştir.

Aynı şekilde İlköğretimde okul binalarının zaman ve ergonomik açıdan kullanım durumunu ortaya koymak amacıyla Gök ve Gürol (2002) tarafından yapılan bir çalışmada okulların %48,3'ünde anasınıfı için ayrı wc-lavaboların bulunduğu %51,7'sinde ise olmadığı saptanmıştır. Okullardaki lavabo ölçülerinin uygunluğuna bakıldığında ise %77,4'ünün ölçülerinin 1. sınıftan 8. sınıfa kadarki öğrencilerin vücut ölçüsüne göre değişik ölçülerde olmadığı, ancak %22,6'sının bu sınıflardaki öğrencilerin kullanım durumuna uygun olduğu belirlenmiştir. Sonuçlar araştırma bulgularını destekler niteliktedir. Gök ve Gürol (2002) yaptıkları araştırmanın verilerini 1998-1999 yıllarında toplamışlardır. Aradan geçen 12 yıla rağmen hala benzer sorunlar devam etmekte, buna rağmen okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması için yapılan çalışmalar ilköğretim bünyesinde anasınıfı açılması şeklinde yürütülmektedir. 18. Milli Eğitim Şurası'nda (2010) *“Bağımsız anaokullarının sayısı artırılarak anasınıfları kaldırılmalı veya ilköğretim okullarında anasınıfının kullanım alanları ve diğer bölümler bu yaş grubu özelliklerine göre düzenlenmelidir.”* şeklinde alınan kararda ilköğretim okullarında durumun nasıl olduğunu ve nasıl olması gerektiğini açıkça ifade etmektedir.

Ekinci'nin (2010), ilköğretim okulu müdürleri ve öğretmenlerinin mesleki sorunlarını belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada okul müdürleri ve öğretmenler, en önemli sorun olarak okulların fiziki bakımdan yetersiz olduğunu dile getirdikleri belirlenmiştir. Okul müdürleri, okullarının fiziki bakımdan yetersizliklerini sıralarken öncelikle derslik, bölümler ve ortamlarının ihtiyacı karşılayacak durumda olmadığını, sınıf sayısının yetersiz olmasından dolayı birleştirilmiş ve mevcutların fazla olduğu sınıflarda öğretim yapmak zorunda kaldıklarını ifade etmişlerdir. Aynı çerçevede ele alınan öğretmen sorunlarından da fiziki sorunlar en fazla görüş ifade edilen alan olmuştur. Bu anlamda ilköğretim okullarının fiziki olarak yetersiz olması okul öncesi eğitim sınıfı oluşturulmasında daha büyük sorunlara neden olduğu bu araştırma bulgusuyla desteklenmektedir.

4. Materyal Temini

Merkez ilköğretim okulunda görev yapan yöneticilerin ve anasınıfı öğretmenlerinin belirttikleri materyal temini yolları Çizelge 18(A)'da verilmiştir.

Çizelge 18 (A). Merkez İlköğretim Okulu Yöneticilerinin ve Öğretmenlerin Belirttikleri Materyal Temini Yolları

Materyal Temini Yolları	Frekans (Yönetici) (f)	Frekans (Öğretmen) (f)
Veli-okul işbirliği (Veli bağışları / okul aidatları)	9	9
MEM 'den alınan Malzemeler	8	3
Öğretmenler (kendi imkanlarıyla)	2	--
Okulun kendi bütçesi	1	--
Sponsor (Danone Firması, Belediye Başkanlığı, Yardımsever vatandaş)	3	4

Merkez ilköğretim okulunda görev yapan 9 yönetici anasınıfları için gerekli koşulları sağlamada materyal temini yolu olarak veli-okul işbirliğine vurgu yaparak velilerden alınan bağış/aidatları dile getirmişlerdir. 8 yönetici milli eğitim müdürlüğünden gelen donanımı belirtirken, öğretmenlerin kendi imkânlarıyla da katkı getirdiklerini, Belediye başkanlığı, yardımsever vatandaşlar ve Danone firmasından gelen materyallerin de olduğunu belirtmişlerdir. 1 yönetici ise milli eğitim müdürlüğünden bu tür bir destek alamadıklarını ifade etmiştir. Aynı konuya ilişkin öğretmen ifadelerine baktığımızda 9 anasınıfı öğretmeni de yöneticilerle aynı şekilde veli bağışlarını / veli-okul işbirliğini dile getirmiştir. Ayrıca velilerin ellerinden gelen herhangi bir işi yaparak katkı sağladıklarını ifadelerine eklemişlerdir. Sadece 3 öğretmen milli eğitim müdürlüğünden gelen materyalleri ifade etmiş, kendi imkânlarıyla getirdikleri katkıları dile getirmemişlerdir.

Sadece bir yönetici okulun kendi bütçesiyle destek verdiğini ifade etmiş, bu konuya ilişkin öğretmen ifadesine rastlanmamıştır. Yöneticilerin belirttikleri ifadelere ek olarak öğretmenler kaynak kitap aldıkları kırtasiyeden iskonto karşılığı materyal aldıklarını, anasınıfı kapanan okullardan da

malzeme geldiğini dile getirmişlerdir. Materyal teminine ilişkin yönetici ve öğretmen ifadelerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

“Velilerimizden, milli eğitim müdürlüğünün belirlediği oranda aldığımız yıllık aidatlardan karşılıyoruz. Milli eğitimden bu tür bir destek yok. Bazen donanım veriyor ama biz masa ve sandalyemizi kendimiz aldık.” (MY2)

“ Öğrenci kayıt paralarından, aidatlardan karşılıyoruz.” (MÖ2)

“ Başlangıçta milli eğitim müdürlüğümüz bakanlık imkânlarıyla standart set halinde veriyor. Bunu yıllara göre zaman zaman takviye ediyor. Milli eğitim komisyonunun belirlediği miktarda aidat alıyoruz ve kesinlikle anasınıfına harcanıyor. Bunu çocukların özellikle oyuncak ve kullanım araçlarında değerlendiriyoruz.” (MY5)

“Anasınıfı kapatılan okullardan gelenler oldu. Onun dışında masa, sandalye ve dolabı MEM’den aldık. Bir de velilerimizden aldığımız aidatlar.” (MÖ5)

Belde ilköğretim okulu yöneticileri ve öğretmenlerin belirttikleri materyal temini yollarına ilişkin bilgiler Çizelge 18 (B)’de verilmiştir.

Çizelge 18 (B). Belde İlköğretim Okulu Yöneticilerinin ve Öğretmenlerin Belirttikleri Materyal Temini Yolları

Materyal Temini Yolları	Frekans (Yönetici) (f)	Frekans (Öğretmen) (f)
Veli-okul işbirliği (Veli bağışları / okul aidatları)	7	5
MEM 'den alınan Malzemeler	6	2
Öğretmenler (kendi imkanlarıyla)	2	2
Okulun kendi bütçesi	2	1
Sponsor (Belediye Başkanlığı Merkez okullardan alınan malzemeler AÇEV)	1	2

Belde ilköğretim okulunda görev yapan 8 yöneticiden 7'si anasınıfları için gerekli koşulları sağlamada materyal temini yolu olarak veli-okul işbirliğine vurgu yaparak velilerden alınan bağış/aidatları dile getirmişlerdir. 6 yönetici milli eğitim müdürlüğünden gelen donanımı belirtirken, öğretmenlerin kendi imkânlarıyla da katkı getirdiklerini, Belediye başkanlığının yardımları olduğunu belirtmişlerdir. 2 yönetici ise okulun kendi bütçesini kullanarak materyal temini yoluna gittiklerini ifade etmişlerdir. Aynı konuya ilişkin öğretmen ifadelerine baktığımızda okul öncesi öğretmenleri de yöneticilerle aynı şekilde veli bağışlarını / veli-okul işbirliğini dile getirmiştir. Ayrıca 4 öğretmen kendi imkânlarıyla getirdikleri katkıları dile getirmiştir. Köy ilköğretim okulu yöneticileri ve öğretmenlerin belirttikleri materyal temini yollarına ilişkin bilgiler Çizelge 18 (C)'de verilmiştir.

Çizelge 18 (C). Köy İlköğretim Okulu Yöneticilerinin ve Öğretmenlerin Belirttikleri Materyal Temini Yolları

Materyal Temini Yolları	Frekans (Yönetici) (f)	Frekans (Öğretmen)(f)
Veli-okul işbirliği (kermes düzenleme, materyal hazırlama, aidat)	---	4
MEM 'den alınan malzemeler	9	5
Öğretmenler (kendi imkânlarıyla)	2	5
Okulun kendi bütçesi	1	1
Sponsor (Diğer okullardan alınan malzemeler, AÇEV)	1	2
Başka okullardan temin edilen materyaller	2	1

Köy ilköğretim okulunda görev yapan 9 yöneticinin tamamı anasınıfları için gerekli koşulları sağlamada materyal temini yolu olarak Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınan malzemeleri dile getirmişlerdir. AÇEV'in donanım olarak okula getirdiği katkılar, öğretmenlerin kendi imkânlarıyla yaptıkları çalışmalar belirtilen diğer ifadelerdir. Ayrıca yöneticiler üniversite öğrencilerinin “Topluma Hizmet Uygulamaları” dersi kapsamında mağazalardan oyuncak aldıklarını, başka okullardan temin edilen materyallerin olduğunu belirtmişlerdir. Köy ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin materyal temini yolu olarak veli-okul işbirliğine yönelik görüş belirtmedikleri bulunmuştur. Aynı konuya ilişkin öğretmen ifadelerine baktığımızda okul öncesi öğretmenleri veli bağışlarını / veli-okul işbirliğinin altını çizmiştir. Ayrıca öğretmenler kendi imkânlarıyla getirdikleri katkılara dikkati çekmişlerdir. Materyal teminine ilişkin yönetici ve öğretmen ifadelerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

“Milli Eğitim Müdürlüğü ve öğretmenlerimiz kendi evlerinden çocuklarının oyuncaklarını getirdi. Birazını MEM birazını okul bütçesinden karşıladık. Okul-aile birliği bütçesinden karşıladık.” (KY1)

“Materyal ben gittiğimde yeterliydi. Ben de hazırlıyorum. Kukla köşesinde perde yoktu, kumaş aldım, velilerim dikti, kuklaları kendim

yaptım. Fen köşesine büyüteç götürdüm. Meyve-sebze, zıt kavramları gösteren afiş götürdüm. Müzik köşesi için marakası ben yaptım.”
(KÖ1)

“Sandalye, masa MEM’den aldık. Geçen sene üniversite öğrencileri ile Topluma Hizmet Uygulamaları kapsamında 10 öğrenci ile tüm oyuncak mağazalarını gezerek bize oyuncak topladılar, çok toplananları da çevre okullara dağıttık.” (KY2)

“Anasınıfı malzemelerini genellikle Milli Eğitim Müdürlükleri karşılıyor. Fakat bazı malzemeleri temin etmeleri mümkün olamayabiliyor. İşte bu doğrultuda Anasınıfı Öğretmenlerine çok iş düşüyor. Velilerimizin de desteğini alarak kermesler düzenliyoruz ve kermesten elde ettiğimiz gelirle sınıfımızın ihtiyaçlarını karşılıyoruz. Bazı firmalardan anasınıfımızın eksiklerini bildiriyoruz. Eksiklerimizin temini için sponsor olmalarını rica ediyoruz. Bu çabalarımız bazen sonuçsuz kalsa da bazı firmalar duyarlılık göstererek yardım etmeyi kabul ediyorlar.” (KÖ2)

Çizelge 18(A), 18(B) ve 18(C) incelendiğinde hem merkez hem de belde ilköğretim okullarında **velilerden alınan katkı paylarının en çok başvurulanan materyal temini yolu olduğu** belirlenmiştir. Fakat **köy** ilköğretim okullarında yöneticiler **MEM’den alınan malzemelere** dikkati çekmişler, veli-okul işbirliğine yönelik bir görüş belirtmemişlerdir. Bu durumun yerleşim yeri farklılığından dolayı velilerin ekonomik gücünden kaynaklandığı düşünülmektedir. Merkez ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenler kendi desteklerini dile getirmezken belde ve köy ilköğretim okulunda görev yapan öğretmenler bunu ifade etmişlerdir. Bu durum yerleşim bölgelerindeki farklılığın donanım ve materyal üzerindeki etkisini yansıtmaktadır. Belde ve köylerde görev yapan öğretmenlerin bulundukları bölgelerde daha fazla materyal ve donanım eksikleri olduğu için materyal temini konusunda daha fazla katkı getirmeleri gerektiği düşünülmektedir.

D. Okul Öncesi Eğitimde Yaygınlaştırma Çalışmalarına İlişkin Bulgular

Okul öncesi eğitimde yaygınlaştırma çalışmalarına ilişkin ana temalar **tanıtım, tarama, okul öncesi dönemdeki çocuklara ulaşma ve okulun kendi bünyesinde gerçekleştirdiği çalışmalar** şeklinde belirlenmiştir.

Merkez ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin yaygınlaştırma kapsamında yaptıkları çalışmalara ilişkin bilgiler Çizelge 19(A)'da verilmiştir.

Çizelge 19 (A). Merkez İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Okul Öncesi Eğitimin Yaygınlaştırılması Kapsamında Okullarında Yürüttükleri Çalışmalar

Yaygınlaştırma Çalışmaları	Yönetici İfadeleri	Frekans (f)
Tanıtım	"Okul öncesi eğitim hakkında velilere bilgi verme"	3
	"6 yaş grubu çocuklarına / velilerine anasınıfının gezdirilmesi"	2
	"Okul öncesi eğitim hakkında broşür hazırlama"	1
	"İnternet üzerinde anasınıfının fiziki durumunu yayınlama"	1
Tarama	"Okul öncesi eğitime kayıt olacak çocukların belirlenmesi"	2
Okul öncesi Dönemdeki Çocuklara Ulaşma	"Kayıt olmayan çocukların evine gidilmesi"	4
	"E-okul aracılığıyla listeden telefonla ya da mektupla çağırma"	1
	"Okula devam eden çocuklarla, bu çocukların çevresindeki 6 yaş grubu çocuklara ulaşma"	1
Diğer Çalışmalar	"Okula ek şube açılması"	1
	"Kız meslek lisesi ile işbirliği içerisinde okul öncesi çocukların hazırladıkları oyun, gösteri, sergi gibi özendirici faaliyetler"	1
	"Durumu iyi olmayan öğrencileri okul tarafından desteklemek"	1
	"Halk Eğitim Müdürlüğü anasınıfı açtı, kontenjan fazlası olan öğrencileri oraya yönlendiriyoruz."	1

Merkez ilköğretim okullarında görev yapan 7 yönetici yaygınlaştırma çalışmaları ile ilgili olarak ifadelerinde **tanıtım** yöntemine vurgu yapmışlardır.

Tanıtım çalışmalarının; okul öncesi eğitim hakkında bilgi verme, 6 yaş grubu çocuklarına / velilerine anasınıfının gezdirilmesi şeklinde yapıldığı belirtilmiştir. Okul öncesi eğitim hakkında broşür hazırlama ve internet üzerinde anasınıfının fiziki durumunu gösteren fotoğrafları yayınlama belirtilen diğer tanıtım çalışmalarıdır.

6 yönetici tarafından vurgu yapılan bir diğer yaygınlaştırma çalışması okul öncesi dönem çocuklarına ulaşma şeklinde belirlenmiştir. Okul öncesi dönem çocuklarına ulaşmak için 4 yönetici kayıt olmayan çocukların evine gidildiğini belirtmiştir. Yapılan diğer çalışmalar ise; e-okul aracılığıyla listeden belirlenen çocuklara telefonla ya da mektupla çağırma ve okula devam eden çocuklarla, bu çocukların çevresindeki 6 yaş grubu çocuklara ulaşmadır.

4 yönetici okullarının bünyesine gerçekleştirdiği çalışmalarla ilgili olarak ek şube açtıklarını, kız meslek lisesi ile işbirliği içerisinde okul öncesi dönem çocuklarının hazırladıkları oyun, gösteri, sergi gibi özendirici faaliyetler hazırlandığını, durumu iyi olmayan öğrencilerin okul tarafından desteklendiğini ve kontenjan fazlası olan öğrencilerin Halk Eğitim Merkezinin açtığı anasınıfına yönlendirildiğini ifade etmişlerdir.

Bölgede bu konuda yapılan çalışmalarla ilgili merkez ilköğretim okullarında görev yapan 5 yönetici *“Aynı çalışmalar yapılıyor.”* ifadesini kullanırken 2 yönetici *“Daha önce başka bir kurumdaydım, yeni geldiğim için bilmiyorum.”* şeklinde bilgi vermiştir.

Belde ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin yaygınlaştırma kapsamında yaptıkları çalışmalara ilişkin bilgiler Çizelge 19(B)’de verilmiştir.

Çizelge 19 (B). Belde İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Okul Öncesi Eğitimin Yaygınlaştırılması Kapsamında Okullarında Yürüttükleri Çalışmalar

Yaygınlaştırma Çalışmaları	Yönetici İfadeleri	Frekans (f)
Tanıtım	“Okul öncesi eğitim hakkında velilere bilgi verme”	4
	“Okul öncesi eğitim hakkında broşür hazırlama”	1
Tarama	“Okul öncesi eğitime kayıt olacak çocukların belirlenmesi”	1
Okul öncesi Dönemdeki Çocuklara Ulaşma	“Kayıt olmayan çocukların evine gidilmesi”	1
	“E-okul aracılığıyla listeden telefonla ya da mektupla çağırma”	1
	“Okula devam eden çocuklarla, bu çocukların kardeşleriyle çocuklara ulaşma”	1

Belde ilköğretim okullarında görev yapan 8 yöneticiden 5'i yaygınlaştırma çalışmaları ile ilgili olarak ifadelerinde **tanıtım** yöntemine vurgu yapmışlardır. Tanıtım çalışmaları ile ilgili okul öncesi eğitim hakkında bilgi verme ve okul öncesi eğitim hakkında broşür hazırlama çalışmaları dile getirilmiştir.

3 yönetici tarafından vurgu yapılan bir diğer yaygınlaştırma çalışması okul öncesi dönem çocuklarına ulaşma şeklinde belirlenmiştir. Okul öncesi dönem çocuklarına ulaşmak için yapılan çalışmalar ise; e-okul aracılığıyla listeden belirlenen çocukları telefonla ya da mektupla çağırma ve okula devam eden çocuklarla, bu çocukların kardeşlerine ulaşmadır. 1 yönetici ise bu konuda sıkıntıları olmadığını, tüm çocuklara ulaşabildiklerini ifade ederek herhangi bir çalışma içerisinde olmadıklarını dile getirmiştir.

Yöneticilerin okullarında yürüttükleri yaygınlaştırma çalışmalarına ek olarak bölgede bu konuda yapılan çalışmalarla ilgili 3 yönetici *“Aynı çalışmalar yapılıyor.”* ifadesini kullanırken 2 yönetici *“MEM’in düzenlediği seminerler aracılığı ile yapılan diğer çalışmalardan haberdar oluyoruz”* şeklinde bilgi vermiştir. Bu çalışmaların ise; *“Anneleri okula getirmek, çocuğa sınıf ortamını gezdirmek”* olduğunu ifadelerine eklemişlerdir.

Köy ilköğretim okullarında görev yapan 9 yöneticiden 8'i yaygınlaştırma çalışmaları ile ilgili olarak ifadelerinde **okul öncesi dönemdeki çocuklara ulaşma** yöntemine vurgu yapmışlardır. Çocuklara ulaşmada ise veli ziyaretlerinin altını çizmişlerdir. Tanıtım çalışmaları ile ilgili okul öncesi eğitim hakkında yapılan seminer ve toplantıları dile getirmişlerdir. Bu seminer ve toplantılarda okul öncesi eğitim alan ve almayan çocuklar arasındaki farkın ve okul öncesi eğitimin ilköğretime katkılarının anlatıldığı dile getirilmiştir. Konuya ilişkin yönetici ifadelerinden bazıları şöyledir:

“Tek tek velileri dolaştık. Bazı velilerden okul öncesi eğitime inanmayanlar var. Bunları ikna etmek için uğraştık, okul öncesi eğitime giden ve gitmeyen öğrenciler arasındaki farkı anlattık. Ev ziyaretinden başka bir yol görmüyorum ben kırsal kesim olduğu için.”
(KY4)

“5-6 yaş grubu olarak 33 öğrenci vardı köyde, tamamına yakınına anasınıfı öğretmenleri ve 1. sınıf öğretmenimiz birebir görüşmeye gittiler. Anasınıfı öğretmenimiz okul öncesi eğitimin önemini anlattılar, 1. sınıf öğretmeni okul öncesi eğitimin 1. sınıfa katkısını anlattı. Yemek için göndermeyenler oluyordu, seneye bunu da karşılayacağımız için daha iyi olacak.” (KY5)

Çizelge 19(A), 19(B) ve köy ilköğretim okulu yöneticilerinin görüşleri incelendiğinde merkez ilköğretim okullarında, belde ve köy ilköğretim okullarında yapılan yaygınlaştırma çalışmalarından daha fazla sayıda ve daha farklı yaygınlaştırma çalışmalarının yapıldığı belirlenmiştir. Bu durumun yerleşim yeri farklılığından kaynaklandığını düşünülmektedir. Ayrıca belde ilköğretim okullarında görev yapan yöneticiler bölgede yapılan yaygınlaştırma çalışmaları için belirttikleri “*Anneyi okula getirmek, çocuğa sınıf ortamını gezdirmek*” yöntemlerinin merkez ilköğretim okullarında yapılan çalışmalar olduğunu belirtmişlerdir fakat bu çalışmalardan haberdar oldukları halde okullarında bu çalışmaları yürütmedikleri belirlenmiştir.

E. Okul Öncesi Eğitimde Okul-Aile İşbirliğini Sağlamaya İlişkin Bulgular

Merkez ilköğretim okulu yöneticileri ve okul öncesi öğretmenlerinin ifadelerinde yer alan okul öncesi eğitimde okul-aile işbirliğinin sağlanmasına ilişkin çalışmalara ait bilgiler Çizelge 20(A)'da verilmiştir.

Çizelge 20 (A). Merkez İlköğretim Okulu Yöneticilerinin ve Öğretmenlerin Okul-aile İşbirliği Kapsamında Yürüttükleri Çalışmalar

Okul-aile İşbirliği Çalışmaları	Frekans (f) (Yönetici)	Frekans (f) (Öğretmen)
Veli toplantıları	4	6
Ana-baba eğitim programları	4	--
Seminer düzenleme	3	--
Öğretmen – veli iletişimi (Birebir görüşmeler)	2	3
Veli ziyaretleri	1	5
Beslenme saatinde her annenin o günkü beslenme ürününü getirmesi	1	--
Velilerden ekonomik destek	1	1
Velilerin okulda yapılacak işlere destek vermesi (Kapı, pencere yapımı- tamiri, taban döşemesi yapımı)	1	1
Gezilere velileri çağırma	--	2
Sınıf içi / dışı etkinliklere destek verme	--	4

Okul öncesi eğitimde okul-aile işbirliğinin sağlanmasına ilişkin **merkez** ilköğretim okullarında görev yapan 4 yönetici **veli toplantılarına**, diğer 4 yönetici **ana-baba eğitim programlarına** vurgu yapmışlardır. 3 yönetici ise **seminer düzenleme** çalışmalarını dile getirmiştir. Ayrıca bu seminerlerin okul öncesi öğretmeni ve rehber öğretmen ile birlikte hazırlandığını ifadelerine eklemiştir. Okul öncesi öğretmenlerinin ifadelerinde ise konuya ilişkin bilgiye rastlanmamıştır.

Belirtilen çalışmalara ek olarak; bire bir öğretmen-veli görüşmeleri, veli ziyaretleri, annelerin beslenme ürünü getirmeleri, velilerin ekonomik desteği, gezilere velileri davet etme, okulda yapılacak işlere velilerin destek vermesi okul-aile işbirliği çalışmaları olarak belirtilmiştir. 1 yönetici ise ciddi bir işbirliği olmadığını, okulların bireysel çalıştığını ifade etmiştir.

Okul-aile işbirliği çalışmalarına ilişkin yönetici ve öğretmen ifadeleri arasındaki tutarlılığa baktığımızda M4 ilköğretim okulu yöneticisi ve okul öncesi öğretmeni ifadeleri arasında çelişkiye rastlanmıştır. Yönetici, okul-aile işbirliği çalışması olarak ana-baba eğitimi ve veli ziyaretlerinden bahsederken, öğretmen okul-aile işbirliğini sağlayamadıklarını belirtmişlerdir. Çelişki içeren ifadeler aşağıda verilmiştir:

“Velilerimizi sene başında eğitime alıyoruz. Onlara okul öncesi eğitimin yararlarını anlatıyoruz. Veli ziyaretlerine gidiyoruz sürekli. Okul öncesi öğretmeni velileriyle sık sık diyalog halinde zaten.” (MY4)

“Okul-aile işbirliğini sağlayamıyoruz. En büyük sıkıntımız okul idarecileri, diğer öğretmenler ve veliler bizim öğretmen olduğumuz kanaatinde değiller, bize bakıcı gözüyle bakıyorlar.” (MÖ4)

Okul aile işbirliğine ilişkin merkez ilköğretim okullarında görev yapan yönetici ifadelerinden bazıları şöyledir:

“Okul-aile işbirliği kapsamında velilerle toplantılar yapıyoruz. Okul öncesi eğitimin amacının sadece çocuk bakım yeri olmadığını, burada çocukların eğitim aldıklarını anlatmaya çalışıyoruz. Velilerimizle öğretmenlerimiz sık sık görüşüyorlar.” (MY2)

“Okul öncesi eğitim velileri daha duyarlı davranıyorlar. Çocuğun ilk eğitim macerası olduğu için mi yoksa daha korumacı davrandıkları için mi bilemiyorum ama bu veliler daha duyarlı. Bu konuda sıkıntı yok. Uğraşmaya gerek kalmıyor. Onlar zaman zaman kendileri geliyor. Ekonomik olarak destek veriyorlar, kendi becerebilecekleri iş olursa yapabileceklerini söylüyorlar. Sanayide tanıdığı usta varsa onu getirebiliyor. Kapı, pencere, taban döşemesi vs. bunları yaparken yardımcı oluyorlar. Kendi yapabiliyorsa işi maliyetine yapan velilerimiz oluyor.” (MY7)

Ek olarak velilerin işbirliği çalışmalarına gösterdikleri ilgiyi merkez ilköğretim okullarında görev yapan 9 yönetici olumlu ifade ederek “Çocuklar küçük olduğu için daha fazla ilgi var.” şeklinde belirtmişlerdir.

Belde ilköğretim okulu yöneticileri ve okul öncesi öğretmenlerinin ifadelerinde yer alan okul öncesi eğitimde okul-aile işbirliğinin sağlanmasına ilişkin bilgiler Çizelge 20(B)’de verilmiştir.

Çizelge 20 (B). Belde İlköğretim Okulu Yöneticilerinin ve Öğretmenlerin Okul-aile İşbirliği Kapsamında Yürüttükleri Çalışmalar

Okul-aile İşbirliği Çalışmaları	Frekans (f) (Yönetici)	Frekans (f) (Öğretmen)
Veli toplantıları	5	3
Öğretmen – veli iletişimi (Birebir görüşmeler)	---	2
Veli ziyaretleri	1	4
Beslenme saatinde her annenin o günkü beslenme ürününü getirmesi	1	2
Velilerden ekonomik destek	1	1
Okulun maddi durumu iyi olmayan öğrencileri desteklemesi	1	---
Velilerin sınıf içi / dışı etkinliklere destek vermesi	---	2

Belde ilköğretim okullarında görev yapan 5 yönetici **veli toplantılarına** dikkati çekmişlerdir. Belirtilen çalışmalara ek olarak; bire bir öğretmen-veli görüşmelerini, veli ziyaretlerini, annelerin beslenme ürünü getirmelerini, velilerin ekonomik desteği ve okulun maddi durumu iyi olmayan öğrencileri desteklemesini okul-aile işbirliği çalışmaları olarak belirtilmiştir.

Okul-aile işbirliği çalışmalarına ilişkin yönetici ve öğretmen ifadeleri arasındaki tutarlığa baktığımızda çelişkiye rastlamamakla birlikte 3 yönetici yapılan çalışmalarla ilgili eksik beyanda bulunmuştur.

Okul aile işbirliğine ilişkin belde ilköğretim okullarında görev yapan yönetici ifadelerinden bazıları şöyledir:

“Sene başında yaptığımız okul-aile birliği toplantılarına diğer velilere oranla anasınıfı velilerinde daha iyi katılım var. Öğretmenin belirlediği eksiklikler konuşuluyor, verebilecekleri katkı payı belirleniyor; eksiklikler alınıyor bu parayla. Anasınıfındaki velilerde ilgi daha fazla. Bu durum birkaç senedir böyle. Eskiden istekli değillerdi. E-okuldan direkt ismin düşmesi faydalı oluyor. Zorunlu olacağı için biz zorunlu gibi davranıyoruz.” (BY4)

“Okul aile işbirliği ile ilgili anasınıfı öğretmeni zaman zaman toplantılar yapıyor. Okul-aile ilişkisini kendisi sağlıyor. Kendisi kontak kuruyor velilerle, bizden bir talebi olduğunda karşılayamıyoruz çünkü imkân yok. İsteklerimizi MEM’e yazıyoruz. Bildiğim kadarıyla anasınıfında toplantı yapılıyor. Ama velilerin gelip-gelmeme konusuyla ilgili bana hiçbir dönüt iletilmedi. Ben de davet edilmediğim için katılmadım toplantılara.” (BY6)

Velilerin işbirliği çalışmalarına gösterdikleri ilgiyi belde ilköğretim okullarında görev yapan 5 yönetici olumlu ifade ederek *“Çocuklar küçük olduğu için daha fazla ilgi var, katılım yüksek”* şeklinde belirtmişlerdir. 2 yönetici ise okul öncesi velilerinin okul-aile işbirliğine katkısı olmadığını ifade etmiş, okula karşı ilgisiz olduklarını, ev ziyaretlerinin yapılmasını bazı velilerin istemediğini dile getirmişlerdir. Ayrıca 1 yönetici ise anasınıfları ile olan kopuk ilişkisini ve ilgisizliğini *“Velilerin okula gelip gelmeme durumu ile ilgili hiçbir dönüt iletilmedi bana. Ben de davet edilmediğim için katılmadım toplantılara.”* ifadesiyle dile getirmiştir.

Köy ilköğretim okulu yöneticileri ve okul öncesi öğretmenlerinin ifadelerinde yer alan okul öncesi eğitimde okul-aile işbirliğinin sağlanmasına ilişkin bilgiler Çizelge 20 (C)’de verilmiştir.

Çizelge 20 (C). Köy İlköğretim Okulu Yöneticilerinin ve Öğretmenlerin Okul-aile İşbirliği Kapsamında Yürüttükleri Çalışmalar

Okul-aile İşbirliği Çalışmaları	Frekans (f) (Yönetici)	Frekans (f) (Öğretmen)
Veli toplantıları	3	2
Öğretmen – veli iletişimi (Birebir görüşmeler)	3	4
Veli ziyaretleri	3	4
Beslenme saatinde her annenin o günkü beslenme ürününü getirmesi	3	1
Velilerden ekonomik destek	1	---
Velilerin sınıf içi / dışı etkinliklere destek vermesi	---	3
Ana baba eğitim programları	1	---
Seminerler	2	1
Milli bayramlarda tören için velilerin kıyafet dikimine yardım etmesi	3	---

Köy ilköğretim okullarında görev yapan yöneticiler **veli toplantıları, velilerle birebir görüşmeler ve veli ziyaretlerine** dikkati çekmişlerdir. Belirtilen çalışmalara ek olarak; ana baba eğitim programları, seminerler, Milli bayramlar, yemek ve temizlik konusunda velilerin desteği belirtilmiştir.

Okul-aile işbirliği çalışmalarına ilişkin yönetici ve öğretmen ifadeleri arasındaki tutarlılığa baktığımızda çelişkiye rastlamamakla birlikte yöneticilerin belirttikleri çalışmalara öğretmenler ek olarak gönderdikleri aile katılım formu aracılığıyla velilerin sınıf etkinliklerine katılımından bahsetmişlerdir.

Velilerin işbirliği çalışmalarına gösterdikleri ilgiyi köy ilköğretim okullarında görev yapan 9 yöneticiden 7'si olumlu ifade ederek *“Çocuklar küçük olduğu için daha fazla ilgi var, katılım yüksek”* şeklinde belirtmişlerdir. 1 yönetici velilerin isteksiz olduklarını belirtirken diğer bir yönetici ise çocukların okula taşınmalı olarak geldiklerini belirterek velinin de okula gelmesinin güç olduğuna dikkati çekmiştir.

Okul ve aile çocuk için en önemli eğitim öğretim yerleridir bu yüzden bu iki kurumun işbirliği yapmaları zorunlu hale gelmektedir. Günümüzde ailelerin okula katılımı ile ifade edilen anlam okul yönetimlerince “okuldaki etkinliklere destek” olarak özetlenmektedir. Okul yönetiminin ve öğretmenlerin çabalarını destekleyecek ve aynı doğrultuda ev içi etkinliklere önem verecek bir aile katılımı ön plana çıkmaktadır (Aslanargun, 2007). Fakat okul öncesi eğitimde okul-aile işbirliği çalışmaları ile ilgili olarak yöneticiler veli toplantıları, veli ziyaretleri ve velilerin ekonomik olarak destek vermesini dile getirmiş, okuldaki etkinliklere destek olarak herhangi bir görüş belirtmemişlerdir. Sadece öğretmenler tarafından velilerin etkinliklere destek verdikleri ifade edilmiştir.

Özgan ve Aydın'ın (2010) okul aile iletişimi konusunda yönetici ve öğretmen görüşleri doğrultusunda mevcut durumu betimlemek ve okul-aile işbirliğinin sağlanmasına yönelik çözüm önerileri geliştirmek amacıyla yaptıkları çalışmada yöneticiler ve öğretmenlerin velilerin ilgisizliğinden şikâyetçi oldukları belirtilmiştir. Fakat yöneticiler belirttikleri okul-aile işbirliği çalışmalarına velilerin ilgi gösterdiklerini belirtmişler, buna sebep olarak çocukların küçük olmalarından dolayı diğer velilere göre daha ilgili olduklarını belirtmişlerdir. Bu durumun çocukların yaşları küçüldükçe ailelerin okula karşı ilgisini arttırdığı düşünülmektedir.

Ayrıca yöneticiler okul-aile işbirliği çalışması olarak veli toplantıları, ana baba eğitim programları, seminerler ve veli ziyaretlerini dile getirmişlerdir. Fakat tüm bu çalışmaların sadece okul öncesi öğretmenleri tarafından gerçekleştirildiği bulunmuştur. Konuya ilişkin olarak Nural, Atay ve Çömez'in (2009) bünyesinde anasınıfı bulunan ilköğretim okulu müdürlerinin yönetim, denetim, veli, anasınıfı öğretmenleri ve yetiştirilen öğrencinin niteliği ile ilgili karşılaştıkları sorunları belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmada da okul yöneticilerinin okul-aile işbirliği ve veli eğitimi konusunda neler yapılması gerektiği ile ilgili okul yönetiminin iletişim ve rehberlik konusunda bilgi eksikliklerinin olduğunu belirtmişlerdir. Bu durum araştırma bulgusunu destekler niteliktedir. Okulun çevresindeki kişi, grup ve kurumların davranış ve düşüncelerinin okulun amaçları yönünde etkilemek okul-halk ilişkileri

olarak adlandırılmakta ve bu noktada amaç ise okul-çevre işbirliğinin sağlanması olarak dile getirilmektedir.

Kayalı ve Helvacı'nın (2009) yaptıkları araştırmada ilköğretim okulu yöneticilerinin bu bağlamda yetersiz oldukları saptanmıştır. Bu bulgudan hareketle yöneticilerin okul-çevre işbirliğini sağlamadaki yetersizliklerinin okul-aile işbirliği sağlayamama konusundaki yetersizlikleri ile ilişkili olduğu düşünülmektedir.

1. Ev Ziyaretleri

Okul-aile işbirliği çalışması olarak merkez ilköğretim okullarında görev yapan sadece 1 yönetici tarafından dile getirilen “ev ziyaretleri”, 5 okul öncesi öğretmeni tarafından ifade edilmiştir. Aynı şekilde belde ilköğretim okullarında görev yapan 1 yönetici tarafından dile getirilen “ev ziyaretleri”, 4 okul öncesi öğretmeni tarafından ifade edilmiştir. Fakat aynı durum köy ilköğretim okullarında söz konusu değildir. İfade sayılarındaki farklılık veli ziyaretlerinin sadece öğretmenler tarafından gerçekleştirildiği gerçeğini gözler önüne sermektedir.

Ev ziyaretlerine ilişkin bulgular incelendiğinde ise **merkez ve belde** ilköğretim okullarında görev yapan tüm yöneticilerin ev ziyareti yaptıklarını ifade ettikleri bulunmuştur. Bu durum yönetici ifadeleri arasında tutarsızlık olduğunu açık bir biçimde göstermektedir. Konuya ilişkin olarak Çizelge 21(A)'da merkez ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin ev ziyaretlerinin amacına ilişkin görüşlerine yer verilmiştir.

Çizelge 21 (A). Merkez İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Ev Ziyaretlerinin Amacına İlişkin Görüşleri

Ev Ziyaretlerinin Amacı	Yönetici İfadeleri	Frekans (f)
Aileyi Tanıma	"Çocukları ev ortamında gözlemlemek"	2
	"Çocuğun hangi şartlardan geldiğini görmek"	1
	"Anne-babanın ayrı olup olmama durumu"	1
	"Aile içi düzenden bilgi sahibi olmak"	1
Velinin Okula Karşı Tutumunu Değiştirme	"Okul-aile işbirliğini sağlamak"	4
	"Okula karşı sevgi uyandırmak"	2
	"Okulda ne yapıldığını anlatmak / Okul öncesi eğitim ile ilgili bilgilendirme"	2
	"Okulun veliyi ciddiye aldığını göstermek"	1
Çocuğun Kayıt-Devamının Sağlanması	"Çocukların okula kaydını yaptırmak"	1
	"Çocukların okula devamını sağlamak"	1
	"Kayıt yaptırmayı gerekçe de gelmeyen velilere bilgilendirme yapmak"	1
Çocuk Hakkında Bilgi Verme	"Çocuğun sorunu varsa sorunlarını veliye bildirmek"	2
	"Öğrencilerin gelişimleri hakkında bilgi vermek"	1

Ev ziyaretlerine yönelik görüşler incelendiğinde **merkez** ilköğretim okullarında görev yapan yöneticiler 8 farklı ifade ile ev ziyaretlerinin amacının **velinin okula karşı tutumunu değiştirmek** olduğuna vurgu yapmışlardır. Ev ziyaretleri aracılığıyla okul-aile işbirliğini sağlayarak, okula karşı sevgi uyandırmaya çalışarak, okulun veliyi ciddiye aldığını göstererek, okul öncesi eğitim hakkında bilgi verip okulda ne yapıldığını anlatarak velinin okula karşı tutumunu değiştirmeye çalışıldığını belirtmişlerdir. Ev ziyaretlerinin diğer bir amacını 5 yönetici çocuğun hangi şartlardan geldiğini görmek, aile içi düzenden bilgi sahibi olmak ve çocukları ev ortamında gözlemlemek amacıyla ev ziyaretleri yaptıklarını ifade ederek aileyi tanıma amacını işaret etmişlerdir.

Çizelge 21 (B)'de belde ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin ev ziyaretlerinin amacına ilişkin görüşlerine yer verilmiştir

Çizelge 21 (B). Belde İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Ev Ziyaretlerinin Amacına İlişkin Görüşleri

Veli ziyaretlerinin Amacı	Yönetici İfadeleri	Frekans (f)
Aileyi Tanıma	"Çocuğun hangi şartlardan geldiğini görmek"	3
	"Çocukları ev ortamında gözlemlemek"	1
	"Öğrencinin sorununun ne olduğunu ev ortamında görüp, çözmeye çalışmak"	1
Velinin Okula Karşı Tutumunu Değiştirme	"Okul-aile işbirliğini sağlamak"	1
	"Okulun veliyi ciddiye aldığını göstermek"	1
	"Okulda ne yapıldığını anlatmak /Okul, eğitim ve çocuğun önemini kavratılması"	1
Çocuğun Kayıt-Devamının Sağlanması	"Öğrencileri okula kazandırmak"	1
Çocuk Hakkında Bilgi Verme	"Çocuğun sorunu varsa sorunlarını veliye bildirmek"	2
	"Başarılı olan öğrencinin başarısını anlatmak"	1
Diğer	"Hasta olan çocuğu ziyaret etmek."	1

Belde ilköğretim okullarında görev yapan 5 yönetici yapılan ziyaretlerin amacının **aileyi tanımak** olduğuna vurgu yapmışlardır. Ev ziyaretleri aracılığıyla çocuğun hangi şartlardan geldiğini görerek, çocuğu ev ortamında gözlemleyerek, öğrencinin sorununun ne olduğunu ev ortamında görerek aile hakkında bilgi sahibi olmaya çalışıldığını belirtmişlerdir. Özellikle 3 yönetici veli ziyaretleri aracılığıyla çocuğun hangi şartlardan geldiğini görerek aileyi tanımayı amaçladıklarını dile getirmişlerdir. 3 yönetici "*okul-aile işbirliğini sağlamak*", "*Okulun veliyi ciddiye aldığını göstermek*", "*Okul, eğitim ve çocuğun önemini kavratmak*" şeklindeki ifadelerle veli ziyaretlerinin amacının **velinin okula karşı tutumunu değiştirmek** yönünde dikkati çekmişlerdir. Diğer 3 yönetici ise "*Problemi olan çocuk hakkında veliyle görüşmek*" ve "*Başarılı olan öğrencilerin başarısını anlatmak*" şeklindeki ifadelerle veli ziyaretlerinin

amacının **çocuk hakkında bilgi verme** boyutuna yönelik ifadede bulunmuştur. Buna ek olarak 1 yönetici ise veli ziyaretlerinin amacının hasta olan çocuğu ziyaret etmek olduğunu dile getirmiştir. **Kayıt-devamın sağlanmasına** ilişkin ise sadece 1 yönetici **“Öğrencileri okula kazandırmak”** ifadesini kullanmıştır.

Çizelge 21 (C)'de köy ilköğretim okulu yöneticilerinin ev ziyaretlerinin amacına ilişkin belirttikleri görüşlere yer verilmiştir.

Çizelge 21 (C). Köy İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Ev Ziyaretlerinin Amacına İlişkin Görüşleri

Veli Ziyaretlerinin Amacı	Yönetici İfadeleri	Frekans (f)
Aileyi Tanıma	“Çocuğun yaşadığı ortamı görmek”	2
	“Aile-çocuk iletişimini gözlemlemek”	1
Velinin Okula Karşı Tutumunu Değiştirme	“Okul-aile işbirliğini sağlamak”	4
	“Öğrencinin sorunları karşısında ne yapılabileceğine karar vermek”	1
	“Okul öncesi eğitimin öneminin kavratılması”	1
	“Ailenin okuldan beklenti ve isteklerinin ne olduğunu görmek, okulu anlatmak”	1
Çocuğun Kayıt-Devamının Sağlanması	“Devam etmeyen öğrencileri okula kazandırabilme”	1
Çocuk Hakkında Bilgi Verme	“Çocuğun sorunu varsa sorunlarını veliye bildirmek”	1

Köy ilköğretim okullarında görev yapan yöneticiler 7 farklı ifade ile ev ziyaretlerinin amacının **velinin okula karşı tutumunu değiştirmek** olduğuna vurgu yapmışlardır. Ev ziyaretleri aracılığıyla özellikle okul-aile işbirliğini sağlayarak velinin okula karşı tutumunu değiştirmeye çalışıldığına dikkati çekmişlerdir. Ev ziyaretlerinin diğer bir amacını 3 yönetici çocuğun hangi şartlardan geldiğini görmek, aile-çocuk iletişimini gözlemlemek amacıyla ev ziyaretleri yaptıklarını ifade ederek aileyi tanıma amacını işaret etmişlerdir.

Aslanargun'un (2007) okul-aile iletişimi konusunda yönetici ve öğretmen görüşleri doğrultusunda mevcut durumu betimlemek ve okul-aile işbirliğinin sağlanmasına yönelik çözüm önerileri geliştirmek amacıyla yaptığı çalışmada yönetici ve öğretmenlerin okul-aile ilişkilerinde yaşanan sorunların çözümüne belirttikleri önerileri; aile ziyaretleri, sosyal etkinlikler düzenlenmesi, veli toplantılarının etkili hale getirilmesi, velilerdeki önyargıların ortadan kaldırılması, öğretmenleri ve programı tanıtıcı toplantıların düzenlenmesi ve velilere değerli olduklarının hissettirilmesi şeklinde belirlemiştir. Araştırmada yer alan merkez, belde ve köy yöneticileri ise ev ziyaretlerinin amacını velilerin okula karşı tutumunun değiştirilmesi, velilerin değerli olduğunun hissettirilmesi konularında Aslanargun'un (2007) belirttiği çözümlere benzer şekilde dile getirmişlerdir.

- **Veli Ziyaretlerine Katılanlar**

Ev ziyaretlerine okuldan katılan kişilere yönelik bulgularda **merkezde** görev yapan tüm yöneticilerin bu ziyaretlere okul öncesi öğretmenlerinin gittiğini ifade ettikleri bulunmuştur. 6 yönetici bu ziyaretlere anasınıfları ile ilgilenen müdür yardımcısının, 5 yönetici ise rehber öğretmenlerin katıldığını belirtmiştir. 4 yönetici ise kendilerinin ev ziyaretlerine gittiğini dile getirmiş, ihtiyaç olduğunda ve genellikle sene başında bu ziyaretlere katıldıklarını sözlerine eklemişlerdir.

Merkez ilköğretim okullarında çalışan yöneticiler "*Rehber öğretmen*" yanıtına ek olarak rehber öğretmenlerin devamsızlık sorunu olan öğrencilere gittiklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca *kendilerinin* ev ise kendilerinin ihtiyaç olduğunda ve genellikle sene başında gittiklerini ifade etmişlerdir. Ev ziyaretlerine ilişkin bazı yönetici ifadeleri aşağıda verilmiştir:

"Ev ziyaretlerinin amacı anasınıfı çocuklarının devamını ve kaydını sağlamak. Devam eden öğrencilerin gelişimleri hakkında velilere bilgi vermek, çocukları ev ortamında gözlemlemek, veli-okul işbirliğini bir oranda artırmak." (MY8)

"Ev ziyaretleri yapılıyor. Amacı; öğrenciyi görmek, nasıl şartlardan geliyor, ailenin durumu, anne-babanın ayrı olup olmadığı bizi ilgilendiriyor. Anasınıfı öğretmeni, müdür yardımcımız, ihtiyaç olursa ben de gidiyorum yani problem değil. Sene başında komple,

gelecek öğrencilerin evi ziyaret edilir okula davet edilir, kayıt yapıldıktan sonra sene ortasında ya da sene sonunda yapılır. Ayda bir hatta 15 günde 1 kere gidiliyor.” (MY9)

Okul öncesi öğretmenlerinin konuya ilişkin ifadelerini incelediğimizde konuya ilişkin merkez ilköğretim okullarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin ifadelerinin 6’sında çelişkiye rastlanmıştır. Bu ifadelerden bazıları aşağıda verilmiştir:

*“Veli ziyaretleri **rehber öğretmen, anasınıfı öğretmeni ve müdür yardımcısı** ile gerçekleştiriliyor. Ben daha çok ilköğretimdekilere gidiyorum.” (MY3)*

*“**Sadece ben** gidiyorum.” (MÖ3)*

*“Ev ziyaretleri yapılıyor. **Anasınıfı öğretmenlerimiz ve idareciler** katılıyor.” (MY4)*

*“**Sadece ben** gidiyorum. Müfettiş geldi, tek başıma gidemeyeceğimi söyledim, artık gitmiyorum. 1. sınıflara ve diğer sınıflara gösterilen önemi bize göstermiyorlar.” (MÖ4)*

*“Ev ziyaretlerine **okul öncesi öğretmeni, rehber öğretmen ve idareciler** gidiyor.” (MY6)*

*“**Okuldan aslında kimse gelmiyor**. Ben ev ziyaretleri için de plan hazırlıyorum, onlara bilgi veriyorum ama kendim gidiyorum.” (MÖ6)*

Ev ziyaretlerine okuldan katılan kişilere yönelik bulgularda **beldede** görev yapan tüm yöneticilerin bu ziyaretlere okul öncesi öğretmenlerinin gittiğini ifade ettikleri bulunmuştur. 5 yönetici müdür ya da müdür yardımcısının ev ziyaretlerine gittiğini dile getirmiş, 2 yönetici ise okuldan bir öğretmenin anasınıfı öğretmeniyle birlikte gittiğini dile getirmişlerdir. Ziyaretlere katılan diğer kişiler ise okul memuru ve rehber öğretmen olarak belirtilmiştir. Ev ziyaretlerine ilişkin yönetici ve öğretmen ifadelerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

“Sürekli değil de hasta oldukları zaman ev ziyaretleri yapılıyor. Her sınıf kendi öğrencileriyle birlikte bağımsız olarak gidiyor. Amacı; öğretmenin öğrenciyi tanıması, nasıl bir ortamda yaşıyor, ayrı odası

var mı onlara bakıyor. Veli ziyaret edildiğinde değerli olduğunu hissediyor. Sürekli yapamıyoruz; yetiştirmemiz gereken program var. 1. dönem 1 tane, 2. dönem bir tane yapılıyor.” (BY2)

“İhtiyaç duyuldukça yapılıyor çok sıklıkla olmasa da. Küçük çevre olduğu için çocukları kendileri getirip götürüyorlar ailelerin yapısını çok iyi biliyor öğretmen ve idareciler. Ailenin çocuk sayısını, yaşadığı ortamı biliyoruz. Problemi olan öğrencilere gidiyoruz daha çok. Okul yöneticileri ve anasınıfı öğretmeni gidiyor.” (BÖ2)

Okul öncesi öğretmenlerinin konuya ilişkin ifadelerini incelediğimizde konuya yönelik yönetici ve öğretmen ifadelerinden 2’sinde çelişkiye rastlanmıştır. Çelişkinin nedenlerinden biri; yöneticinin dönem başında kayıt için gidilen ziyaretlerden bahsetmesi ve bu ziyaretlere müdür yardımcısı, müdür ve anasınıfı öğretmenin gittiğini dile getirmesi, öğretmenin ise dönem içerisinde yapılan ziyaretleri ifade ederek bu ziyaretlere tek başına gittiğini belirtmiş olmasıdır. Bir diğer çelişkide ise; yönetici ziyaretlerin yapıldığını; bu ziyaretlere anasınıfı öğretmeni, müdür ve müdür yardımcısının katıldığını ifade ederken, öğretmen bu ziyaretlere kendisinin gittiğini dile getirmiştir. Çelişki içeren ifadeler şöyledir:

*“4 aileye gidildi. **Müdür yardımcısı ve anasınıfı öğretmeni gitti. 2 aileye ben de gittim** ikna etmek için. Amacı; kaynaşmayı sağlamak. Çocuğun okulda aldığı eğitimi evde de uygulayabileceğini göstermek. Çocuk arkadaşlarını evde görünce çocuğun kendine olan güveni artıyor.” (BY1)*

*“Ev ziyaretleri yapıyoruz. Her dönem bir çocuğa gitmeye çalışıyorum. **Genelde ben tek gidiyorum**. Amacı; çocuğu ev ortamında gözlemlemek.” (BÖ1)*

*“Yapılıyor. Ev ortamını görmek, ev-okul arasındaki davranış değişiklikleri gözlemleniyor. Dönem içerisinde neler yapıldı bilmiyorum. Ziyaretlere **anasınıfı öğretmeni, müdür** olarak ben ve **müdür yardımcısı** katılıyor.” (BY7)*

*“Ailelere ev ziyaretleri yapılıyor. **Sadece ben ve öğrencilerim gidiyoruz**. Her ay bir öğrenciye gidiyorum. Veli talep ederse daha sık oluyor.” (BÖ7)*

Ev ziyaretlerine okuldan katılan kişilere yönelik bulgularda **köyde** görev yapan 9 yöneticinin tümünün bu ziyaretlere okul öncesi öğretmenlerinin gittiğini ifade ettikleri bulunmuştur. 7 yönetici müdür ya da müdür yardımcısının ev ziyaretlerine gittiğini dile getirmiş, 2 yönetici ise, 1. sınıf öğretmenin anasınıfı öğretmeniyle birlikte gittiğini dile getirmiştir. Ziyaretlere katılan diğer kişiler ise okul memuru olarak belirtilmiştir. Okul öncesi öğretmenlerinin konuya ilişkin ifadelerini incelediğimizde konuya yönelik yönetici ve öğretmen ifadelerinden 3'ünde çelişkiye rastlanmıştır. Çelişkilerin nedeni ise yöneticilerin bu ziyaretlere idareden bir kişinin (müdür ya da müdür yardımcısı) katıldığını belirtmeleri, öğretmenlerin ise ev/veli ziyaretlerine tek başına gittiklerini dile getirmeleridir. Ev ziyaretlerine ilişkin yönetici ifadelerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

“Ev ziyaretleri yapılıyor. Her öğrencinin evine gidildi. Amacı; velilerin çocuklara evde nasıl davranması gerektiği hakkında bilgilendirme yaptık. Okulda yapılan işlere velilerin nasıl katılabileceği hakkında bilgilendirme yaptık. Her öğrenciye bir kez gittik. Ayda iki öğrenci ya da haftada 1 öğrenci. Anasınıfı öğretmeni gitti. Sene başında program yaptık, hangi veliye ne zaman gidileceği ile ilgili. Sadece köye uzak yerden gelen bir öğrenci var, ona ben gittim.”
(KY4)

“Ev ziyaretleri yapılıyor. Okul müdürü olarak benim ziyaretlerim belli bir periyotta oluyor. Devam sağlanmadığı zaman ben müdahil oluyorum. İkna etme noktasında gidiyorum. Anasınıfı öğretmeni ve öğrenciler, bazen dersi olmayan öğretmenle birlikte dönem içerisinde 5 kez ev ziyaretinde bulundular.” (KY6)

Merkez ve köy ilköğretim okullarında görev yapan yöneticiler veli ziyaretlerinin amacını velinin okula karşı tutumunu değiştirmek olarak tanımlarken, belde ilköğretim okullarında görev yapan yöneticiler aileyi tanımak olarak ifade etmişlerdir. Konuya ilişkin yönetici ve öğretmen ifadeleri arasındaki tutarlığa baktığımızda en fazla çelişki merkez ilköğretim okullarında görev yapan yönetici ve öğretmen yanıtları arasında bulunmuştur.

F. Okul Öncesi Eğitime Bütçe Ayrılmasına İlişkin Bulgular

Merkez ilköğretim okullarından 8 yönetici *okul bütçelerinde okul öncesi eğitime pay ayıramadıklarını*, anasınıflarının kendi bütçesi olduğunu belirtmiştir. 7 yönetici ise bu bütçenin anasınıfı velilerinin bağışlarıyla oluşturulduğunu sözlerine eklemiştir. Konuya ilişkin 2 yönetici-öğretmen ifadesi arasında çelişkiye rastlanmıştır. Çelişki içeren ifadeler şöyledir:

“Okul öncesine alınan para sadece okul öncesi eğitime harcanıyor.”
(MY3)

“Bizim bütçemizden onlar alıyor.” (MÖ3)

“Okul öncesi bütçesi ayrı, bu bütçe de onlara yetiyor. Bağışlarla bütçeyi oluşturuyoruz, gerekirse okul-aile birliğinin kendi bütçesinden de katkı sağlıyoruz.” (MY6)

“Genelde bizim bütçemizi kullanıyorlar.” (MÖ6)

Belde ilköğretim okullarından 8 yöneticinin 5'i okul bütçelerinde *okul öncesi eğitime pay ayıramadıklarını* belirtmiştir. 4 yönetici bu bütçenin anasınıfı velilerinin bağışlarıyla oluşturulduğunu sözlerine eklemiştir. 1 yönetici *“Eğitime %100 destek kampanyasından”* yapılan bağışlarla okul öncesi eğitime pay ayırabildiklerini, 1 yönetici ise okul-aile birliği bütçesinden pay ayırdıklarını dile getirmiştir. Okul bütçesinden karşılanan durumlar ise anasınıfının fotokopi ihtiyacı, sınıfın boyası, halıfleks kaplama ve sınıfta kullanılan suluboya, oyun hamuru gibi malzemeler olarak belirlenmiştir. Konuya ilişkin 2 yönetici-öğretmen ifadesi arasında çelişkiye rastlanmıştır. Yöneticilerden biri pay ayırmaya çalıştığını ifade ederken, okulda birlikte çalıştığı okul öncesi öğretmeni ayrılmadığını, diğer bir yönetici ise aynı şekilde bütçeden çocuklar yeter ki okula gelsin diye pay ayırdıklarını ifade etmiş, okul öncesi öğretmeni ise okuldan hiçbir yardım görmediğini, malzemeleri diğer okullardan aldığını, temizlik malzemelerini ise velilerin getirdiğini dile getirmiştir. *“Eğitime %100 destek kampanyasından”* yardım alındığını ve bu yardımlardan okul öncesi eğitime pay ayırdıklarını ifade eden

yönetici ile birlikte aynı okulda çalışan okul öncesi öğretmeni bu durumdan söz etmemiştir. Çelişki içeren ifadeler şöyledir:

“Pay ayırmaya çalışıyoruz okul aile birliği bütçesinden.” (BY3)

“Ayrılmıyor.” (BÖ3)

“Normalde ayrılmaması gerekiyor, onların bütçesi var. Ama ayırıyoruz. Şu anda mecburi değil, bütünleşmedi okulla. Sokak çocuğu olmasınlar diye onlara ekonomik olarak pay ayırıyoruz.” (BY7)

“Okuldan şu ana kadar bir şey görmedim. Malzemelerimi diğer okullardan aldım. Temizlik malzemelerini veliler getiriyor.” (BÖ7)

Köy ilköğretim okullarında görev yapan 9 yöneticiden 6'sı **okul bütçelerinde okul öncesi eğitime pay ayıramadıklarını**, fakat ihtiyaç olduğunda karşılandığını dile getirmişlerdir. Genel olarak okul bütçesini velilerden alınan bağışlarla oluşturduklarını sözlerine eklemişlerdir. Temizlik ve yemek giderlerinin karşılanması, sınıf tabanının laminant döşenmesi, etkinlik köşelerinin düzenlenmesi ve sınıfa dolap yapımı okul öncesi eğitim için yönetim tarafından karşılanan ihtiyaçlar olarak belirlenmiştir. Konuya ilişkin yönetici-öğretmen ifadeleri arasında çelişkiye rastlanmamıştır, fakat pay ayırdıklarını ifade eden yöneticiler bunu sınıfın fiziksel ihtiyaçlarının düzenlenmesi (tamirat) için kullandıklarını dile getirmişlerdir. Konuya ilişkin yönetici ve öğretmen ifadelerinden bazıları verilmiştir:

“Anasınıfı ihtiyaçlarını temin yoluna gidiyoruz. Hocamız bir ihtiyaç belirttiğinde temin yoluna gidiyoruz. Okulun stratejik planında anasınıfı ortamının zenginleştirilmesini aldık ama bütçe olarak bir şey yapamıyoruz. Sıkıntı şu; kırsal kesimde sağlıklı bir bütçemiz yok. Bir terk edilmişlik durumu var. Müfettişler geliyor ama çözüm yok. Veli zaten fakir. Biz hesapla kitapla uğraşmayalım. Doğrudan ayniyat olarak donanım gelsin. Sınıf boyanacaksa boya göndersin, bilgisayar yoksa bilgisayar göndersin.” (KY3)

“Okul bütçemiz dar bütçe olduğundan kaynaktan sıra gelmiyor.” (KÖ3)

“Bizde okul bütçesi diye bir şey yok. Kırsal kesimde okul bütçesi okul bütçesi diye bir şey yok. Zaten ilköğretimde devlet herhangi bir ödenek göndermedi sadece materyalimizi gönderir, kömürümüzü, odunumuzu verir ama biz yine velilerimizden topladığımız şekliyle, bunun adı bağış olur, bunun adı zorla olur, bunun adı yalvarma yakarmayla olur, dilencilik olur, bir şekilde para temin ediyoruz. Bunun %90’ı da dilencilik diye tabir ettiğimiz şekliyle, zengini buluruz ayarlamaya çalışırız. Burada anasınıfına planladığım şeyler var, ilk etapta tabanın yapılması, dolap türü şeylerin yapılması. Onları bütçe ayırmadan kendi çapımızla yapmaya çalışıyoruz. Yani başka bir şey yapamıyoruz.” (KY9)

“Okul bütçesinden okula pay kalmıyor. Laminant okul bütçesinden yapıldı. Okul, biraz anasınıfı öğretmenleri biraz aileler destek veriyor. Çok da gerek olmuyor diyebilirim.” (KÖ9)

Merkez, belde ve köy ilköğretim okullarında görev yapan yöneticiler okul bütçelerinde okul öncesi eğitime pay ayıramadıklarını dile getirmişlerdir. Buna ek olarak merkez ve belde ilköğretim okullarında görev yapan yöneticiler okul öncesi bütçesinin anasınıfı velilerinin bağışlarıyla oluşturulduğunu ve anasınıflarının kendi bütçeleri olduğunu ifade etmiştir. Ancak merkez ilköğretim okullarında görev yapan okul öncesi öğretmenleri kendi bütçelerinden okul yönetiminin kullandığını dile getirmişlerdir. Konuya ilişkin olarak Zembat (2012) okul öncesi öğretmenlerinin okul yöneticileri, meslektaşları ve aileler ile yaşadıkları çatışmaların altında yatan nedenleri incelemek amacıyla yaptığı araştırmada paralel bir bulguya değinmiştir. Zembat (2012), okul öncesi eğitime devam eden çocukların giderlerinin karşılanabilmesi için ailelerin okula ödediği aidatların yöneticiler tarafından kullanılması öğretmenler tarafından en sık dile getirilen çatışma durumu olarak belirtilmiştir. Köy ilköğretim okulu yöneticileri anasınıfı velilerinin bağışlarından bahsetmemişlerdir. Bu bulguyu Ekinci’nin (2010) ilköğretim okulu müdürleri ve öğretmenlerinin mesleki sorunlarını belirlemek amacıyla yaptığı çalışma destekler niteliktedir. Araştırmada ilköğretim okullarına okul bütçesinin tahsil edilmemesi okul müdürlerinin dile getirdiği bir sorun olarak dile getirilmiştir. İlköğretim okullarının mali kaynak problemlerini çözmede en çok kullandıkları yaklaşım; öğrenci velilerinden alınan kayıt paraları ve diğer bağış niteliğindeki maddi katkılardır. Bu çerçevede yaşanan finansman

sıkıntısı özellikle velilerden maddi katkıların alınamadığı okullarda temel bir takım ihtiyaçları giderememe sorununun yaşanmasına yol açmaktadır. Bu bağlamda düşünüldüğünde köy ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin anasınıfı velilerinden alınan bağışları dile getirmemelerinin nedeni olarak belirtilebilir.

G. Okul Öncesi Eğitimde Personel Hizmetlerine İlişkin Bulgular

1. Öğretmenler Arasında İşbirliği Sağlama

Merkez ilköğretim okulu yöneticilerinin öğretmenler arasındaki işbirliğini sağlamak amacıyla okullarında yaptıkları çalışmalara ilişkin bilgiler Çizelge 22 (A)'da verilmiştir.

Çizelge 22 (A). Merkez İlköğretim Okulları Yöneticilerinin Okullarında Görev Yapan Öğretmenler Arasında İşbirliği Sağlamak İçin Yürüttükleri Çalışmalar

Öğretmenler Arasında İşbirliği Çalışmaları	Frekans (f)
Öğretmenler kurulu / zümre öğretmenler kurulu toplantıları	7
1.Sınıfa başlayacak öğrenciler hakkında bilgi almak için 1.sınıf öğretmeni ile anasınıfı öğretmeni arasındaki görüşmeler	3
Seminer Çalışmaları	2
Yemek düzenleme	1

Merkez ilköğretim okullarında görev yapan 10 yöneticiden 5'i okul öncesi eğitim zümre öğretmenleri ve okuldaki diğer öğretmenler arasındaki işbirliğinin sağlanmasına yönelik “*Çok fazla bir şey yapılmıyor.*” ifadesini kullanmışlardır. Teneffüsleri olmadığı için okul öncesi öğretmenlerinin kendi aralarında tıkanıp kaldığını, diğer öğretmenlerle bir araya gelediklerini ifadelerine eklemişlerdir. Okullarında yapılmaya çalışılan işbirliği çalışmalarına ilişkin 7 yönetici öğretmen kurulu toplantılarına vurgu yapmışlardır. Yönetici ve öğretmen ifadeleri arasındaki tutarlığa baktığımızda A4 okulunda görev yapan yönetici ve öğretmen ifadeleri arasında çelişkiye rastlanmıştır. Çelişki içeren ifadeler şöyledir:

“Öğretmenler kurulu toplantısı senede 3-4 kez yapılıyor. İşbirliği sağlanıyor. Toplantıda alınan kararlar doğrultusunda çalışma yapılıyor.” (MY4)

“Diğer öğretmenlerle hiçbir diyalogumuz yok, teneffüs hakkımız olmadığı için görüşemiyoruz. Zümrelerimizle birbirimizden yardım alıyoruz. Öğretmenler odasına girip selam verdiğimde, öğretmen

sınıfına konmadığımız için cevap vermiyorlar. 20 sene önce de aynıydı, hala aynı.” (MÖ4)

Bunun yanı sıra merkez ilköğretim okullarında görev yapan 10 yöneticiden 8'i yönetici-öğretmen arasındaki iletişimi “sözel” olarak sağladıklarını ifade etmişlerdir. Bu yanıtı veren yöneticiler, “*Öğretmenleri yanlarına çağırarak*”, “*Gidip öğretmenlerin yanına oturup konuşarak*”, “*Dersliklere gittiğimde bana söylüyorlar*” şeklinde iletişim kurduklarını dile getirmişlerdir.

“*Yazılı*” olarak yanıt veren yöneticiler ise iletişimi “*Duyurulması gereken konularda yazı çıkararak*” sağladıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenlerle yazılı olarak iletişim kurduğunu belirten A3 ilköğretim okulu yöneticisi “*Özellikle okul öncesi öğretmenleri ile informal ilişki kuramıyoruz. Yazılı olarak iletişim kuruyoruz. Özel bir şey olduğunda çağırıyoruz.*” ifadesi ile anasınıfları ile olan kopuk ilişkisini beyan etmiştir.

Belde ilköğretim okulu yöneticilerinin öğretmenler arasındaki işbirliğini sağlamak amacıyla okullarında yaptıkları çalışmalara ilişkin bilgiler Çizelge 22 (B)'de verilmiştir.

Çizelge 22 (B). Belde İlköğretim Okulları Yöneticilerinin Okullarında Görev Yapan Öğretmenler Arasında İşbirliği Sağlamak İçin Yürüttükleri Çalışmalar

Öğretmenler Arasında İşbirliği Çalışmaları	Frekans (f)
Öğrenci hakkında bilgi alma	3
Seminer Çalışmaları	1
Sosyal faaliyetler (yemek, gezi)	1
Tören ve kutlamalarda yardımlaşma	1

Belde ilköğretim okullarında görev yapan 8 yöneticiden 4'ü okul öncesi eğitim zümre öğretmenleri ve okuldaki diğer öğretmenler arasındaki işbirliğinin sağlanmasına yönelik “*Ekstra bir şeye gerek duyulmuyor.*”, “*Bu daha çok okul kültürüne bağlı, iyiye sorun olmuyor.*” ifadesini kullanmışlardır.

Teneffüsleri olmadığı için okul öncesi öğretmenlerinin kendi aralarında tıkanıp kaldığını, diğer öğretmenlerle bir araya gelemediklerini ifadelerine eklemişlerdir. Okullarında yapılan işbirliği çalışması olarak 3 yönetici öğretmenlerin birbirlerinden öğrenciler hakkında bilgi almalarına vurgu yapmışlardır.

Konuya ilişkin yönetici ve öğretmen ifadelerini incelediğimizde öğretmenlerin yöneticilerle aynı görüşte oldukları saptanmıştır. Öğretmenler, laboratuvar kullanımında ilgili öğretmenden yardım aldıklarını, aile ziyaretlerine giderken okuldan öğretmenlerin kendilerine eşlik ettiğini, program ve kutlamalarda işbirliği olduğunu ifadelerine eklemişlerdir. Belde ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin belirttiği gibi öğretmenler de teneffüsleri olmadığı için ve okulun dışında bir binada yer aldıkları için diğer öğretmenlerle bir araya gelemediklerini belirtmişlerdir. Yönetici ve öğretmen ifadelerinden bir kaçı verilmiştir:

“1. sınıf öğretmeni ile görüştüklerinde, onların taleplerine göre o eksiklikler doğrultusunda çalışma yapıyorlar. Okuma-yazma anlamında değil, davranışlar, kas becerileri konusunda. Anasınıfını bitiren 1. sınıfa gideceği için sürekli iletişim halindeler.” (BY2)

“1. sınıfla daha çok diyalog halindeyiz. Bilgisayar sınıfına götürüyorum, oradaki öğretmen ilgili sağ olsun. Bazen deney yaparken fen laboratuvarına götürüyoruz.” (BÖ2)

“Anasınıfı öğretmenin teneffüsü yok. Sadece öğle arası diğer öğretmenlerle birlikteler. Etkinlik hazırlarken ona görev vermiyoruz çocuklarla daha fazla ilgilenmek durumunda olduğu için. Öğrencileri daha önceden tanıdığı için diğer öğretmenler öğrencilerle ilgi soruları ona soruyorlar.” (BY4)

“Sadece öğle aralarında görebiliyoruz birbirimizi. Birlikte yaptığımız bir çalışma yok. Eğer aile ziyareti yapılacaksa hep birlikte gidiyoruz. Proje hazırladık geçen sene “Bir fincan kahve” adında, veli ziyaretleri yaptık.” (BÖ4)

Öğretmenler arasındaki işbirliğini sağlama çalışmalarının yanı sıra belde ilköğretim okullarında görev yapan 8 yöneticinin hepsi yönetici-öğretmen arasındaki iletişimi “sözel” olarak sağladıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca 2 yönetici duyurulması gereken konularda yazı çıkarak “yazılı” olarak iletişim sağladıklarını ifadelerine eklemişlerdir. Yöneticiler sözel olarak iletişim sağlama yollarını ise; “*Sınıfları dolaşıp öğretmenlerin ihtiyaçlarını öğrenmek*”, “*Öğle yemeğinde ya da serviste bildirmek*”, “*Toplantılarda sözel olarak duyurmak*”, “*Müdür odasına gelen öğretmenlerle konuşmak*” şeklinde belirtmişlerdir. **B1** okulu yöneticisi anasınıfı öğretmenlerinin teneffüsleri olmadığı için idare ile de kopuk olduğunu dile getirmiştir.

Köy ilköğretim okullarında görev yapan 9 yöneticiden 7’si okul öncesi eğitim zümre öğretmenleri ve okuldaki diğer öğretmenler arasında işbirliğinin sağlandığını ifade etmiştir. Fakat işbirliğine yönelik çalışmalarla ilgili sadece 1 yöneticiden “Anasınıfı öğretmeni 1. sınıf öğretmenlerinin zümresinde yer alıyor.” şeklinde bilgi alınabilmektedir. Bu durum yöneticilerin işbirliği için herhangi bir çalışma yapmadıklarını, öğretmenlerin kendi aralarında işbirliği sağladıklarını, yöneticilerin ise bu durumdan haberdar olmadıklarını düşündürmektedir. Yöneticiler daha çok, işbirliği yapılabilmesi için bir araya gelinebilen durumlardan bahsetmişlerdir. Bu durumlar ise; öğretmenler kurulu toplantıları, yemek yeme, çay saatlerinde bir araya gelme ve okul servisinde birlikte gidiş geliş yapma şeklinde belirlenmiştir.

Konuya ilişkin yönetici ve öğretmen ifadelerini incelediğimizde öğretmenler yaptıkları çalışmaları dile getirmişlerdir. Bu çalışmalar; anasınıfı öğretmeni ile 1. sınıf öğretmeni arasındaki çalışmalar, öğrenciler hakkında karşılıklı bilgi edinme, materyal hazırlama konusunda yardımlaşma, ortak projeksiyon kullanımı şeklinde belirlenmiştir. Yönetici ve öğretmen ifadelerinden bir kaçı verilmiştir:

“2 binamız var. Tekini öğretmenler odası yaptık. Öğle arası 15-20 dk. için anasınıfı ile ilgilenbilmesi için nöbetçi öğrenci gönderiyoruz bir arada olabilmek için. Ayda bir yemeğe gidiyoruz. Birlikte vakit geçirerek işbirliği kararları alınıyor.” (KY2)

“1. Kademe öğretmenleriyle görüşmeler yapıyorum. Okuma yazmaya hazırlık çalışmalarında yapılan çizgi çalışmalarıyla ilgili öğretmen arkadaşlardan yardım istiyorum. El yazısına geçildiği için

çocuğa harflerin doğru şekilde öğretilmesi çok önemli (çocuklara harfleri ses olarak öğretiyoruz. 1. Sınıfta karıştırmamaları için). Bir sonraki yıl 1. Sınıfı okutacak öğretmenle öğrenciler hakkında konuşuyoruz. Öğrencilerimin hazır olması ve yabancılık çekmemesi açısından öğretmen arkadaşşı sınıfa davet ederek öğrencilerimle tanıştırdım.” (KÖ2)

“Köy ortamı olduğu için öğle arasında beraberler, gidiş-geliş yaparlarken beraberler. Valla aralarında neler yaptıklarını bilmiyorum.” (KY7)

“Çocuklara yönelik bir sorun olduğunda diğer öğretmenlerle diyaloga geçiyorum.” (KÖ7)

UNESCO (1996), “Erken Çocukluk Gelişimi ve Eğitiminin İlköğretim İle İlişkisi (Links Between Early Childhood Development and Education and Primary Education)” konulu raporunda Danimarka’da ilköğretim okulu öğretmenlerinin katılımıyla anaokulunda işbirlikçi bir öğrenme grubu oluşturulduğu belirtilmektedir. İşbirlikçi öğrenme grubu anasınıflarını küçük gruplara böler, hem ilköğretim okulu öğretmenleri hem de okul öncesi öğretmenleri bu grup çalışmalarından sorumludur. Araştırmada yer alan anasınıfı öğretmenleri ile 1. sınıf öğretmenleri arasındaki çalışmalar, öğrenciler hakkında karşılıklı bilgi edinme, materyal hazırlama konusunda yardımlaşma çalışmaları, UNESCO raporunda belirtilen konuya paralellik göstermektedir.

Diğer taraftan yönetici-öğretmen arasındaki iletişimi incelediğimizde köy ilköğretim okullarında görev yapan 9 yöneticinin 7’si yönetici-öğretmen arasındaki iletişimi “sözel” olarak sağladıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca 4 yönetici duyurulması gereken konularda yazı çıkarak “yazılı” olarak iletişim sağladıklarını ifadelerine eklemişlerdir. Bu ifadeyi kullanan yöneticiler ayrıca memnuniyet anketi uygulayarak da öğretmenlerin kendisine söyleyemedikleri istek ve şikâyetlerini bu yolla öğrenebildiklerini sözlerine eklemişlerdir. Yöneticiler sözel olarak iletişim sağlama yolları ile ilgili olarak “Çay ve yemek saatinde okulun genel işleyişi ile ilgili görüşmeler yapıyoruz.” ifadesine vurgu yapmışlar, buna ek olarak “Öğretmenler odama gelip sözel olarak ihtiyaçlarını belirtirler.” ifadesi kullanılmıştır. Okullarda iletişim, sadece okulun amaçlarını

ve çalışanların görevlerini anlamalarını değil, birbirlerini tanımaları ve benimsemelerini de sağlar (Aydın, 2005). Bu bağlamda, köy yöneticilerinin okul öncesi öğretmenleri ile daha fazla bir arada olma imkânı yakaladıklarından birbirlerini daha iyi tanıdıkları ve benimsedikleri, dolayısıyla daha fazla iletişime geçebildikleri düşünülmektedir.

Merkez ve belde ilköğretim okullarında görev yapan yöneticiler öğretmenler arasında işbirliğinin sağlanması konusunda benzer ifadeler kullanmış, okul öncesi öğretmenlerinin teneffüsleri olmadığı için diğer öğretmenlerle görüşemediklerinden çok fazla bir işbirliği yapılamadığı görüşünü vurgulamışlardır. Fakat köy ilköğretim okulu yöneticilerinden bu yönde bir ifade gelmemiştir.

İşbirliğinin yapıldığını ifade eden köy ilköğretim okulu yöneticileri yapılan çalışmalara ilişkin görüş belirtmemişlerdir. Yönetici-öğretmen arasındaki iletişimin sağlanması konusunda da belde ve köy ilköğretim okullarında görev yapan yöneticiler yemek ve çay saatlerinde bir araya gelerek görüştüklerini ifade etmişlerdir. Yerleşim yeri farklılığından, okula gidiş gelişin servislerle sağlanmasından dolayı da yönetici ve öğretmenlerin bir arada olabilecekleri ortamı yakalamış oldukları düşünülmektedir.

Terzi ve Kurt'un (2005) yaptıkları çalışmada demokrat olarak nitelenen okul yöneticilerinin idare ettiği okullardaki öğretmenlerin örgütsel bağlılığının yüksek olduğu belirtilmiştir. Öğretmenlerin bağlılıklarının artırılmasında dışsal ve maddi gereksinimlerinin yanında içsel ve moral gereksinimlere de ihtiyaçları vardır. Bu anlamda okul müdürlerinin öğretmenlerin bağlılıklarını olumlu yönde etkileyen demokrat yöneticilik davranışları göstermeleri gerekmektedir (Terzi ve Kurt, 2005). Daha fazla bir arada olabilme imkânı yakaladıklarından, araştırmaya katılan yönetici ve öğretmenlerden köy ve beldelerde görev yapanların örgütsel bağlılığının daha yüksek olduğu düşünülmektedir. Ayrıca köy ilköğretim okulu yöneticilerinin okul öncesi eğitimle daha yakından ilgili olmasını okul öncesi öğretmeniyle daha fazla bir arada olabilme ve daha çok paylaşımda bulunabilme durumu ile açıklamak da mümkündür.

2. Mesleki Gelişim Fırsatları Hazırlama

Yöneticilerin okul öncesi öğretmenlerinin mesleki gelişimleri için hazırladıkları fırsatlara ilişkin ana temalar **Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından hazırlanan fırsatlar** ve **Okul tarafından hazırlanan fırsatlar** olarak belirlenmiştir.

Merkez İlköğretim okullarında görev yapan 9 yönetici **MEM'in düzenlediği hizmet içi eğitim seminerlerine yönlendirme** yöntemini belirterek Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından hazırlanan fırsatlara vurgu yapmışlardır. 8 yönetici ise okul tarafından hazırlanan fırsatları ifade etmiş, buna ilişkin 6 yönetici okul bünyesinde hizmet içi eğitim düzenleme, 1 yönetici okul öncesi eğitim ile ilgili yayınlardan öğretmenlerin faydalanmasını sağlama ve diğer 1 yönetici ise komşu okul ziyaretleri aracılığıyla farklı uygulamalara ilişkin farkındalık sağlama çalışmalarını dile getirmişlerdir.

Yöneticilerin mesleki gelişim için sağlanan fırsatları yeterli bulup bulmadığına ilişkin bulguları incelediğimizde 5 yönetici yeterli olmadığını dile getirmiştir. Yetersiz olarak olumsuz yanıt veren yönetici ifadelerinden bazıları şöyledir:

“Genelde milli eğitim seminer yapıyor, toplantılar yapıyor. Bizim yapabileceğimiz bir şey değil.” (MY2)

“Bizim fırsat hazırlama şansımız yok. Ben şunu söylüyorum; bir öğretmen diğer öğretmenlerin dersini dinlemeli ya da gidip diğer anaokullarını gezmeli, izlemeli, neler yapıyorlar, nasıl yapıyorlar, kendini kıyaslayabilir. Tam olarak yeterli bulmuyorum.” (MY9)

Mesleki gelişim fırsatlarına ilişkin öğretmen ifadelerine bakıldığında 8 öğretmenin bu çalışmaların yetersiz olduğunu ifade ettikleri görülmüştür. Bu ifadelerden bir kaçısı şöyledir:

“Valla bizi seminere çağırıyorlar, oturup oturup geliyoruz. Masa başında ahkâm kesen müfettişler oluyor. Yuvarlak cümleler hepsi. Etkili değil.” (MÖ4)

“Çok fazla bir şey yapılmıyor. Öğretmen kendisi ilgileniyorsa üniversitelerin sempozyumlarına katılıyor. Bizimle ilgilenen müfettiş bile yok. İlköğretim müfettişleri geliyor.” (MÖ6)

“Okulda herhangi bir şey hazırlanmıyor. Bunun dışında MEM’in hazırladığı seminerler oluyor. Yeterli değil. Çünkü her şey çok hızlı geliyor, gündemi takip etmek adına daha sık yapılmalı.” (MÖ9)

Belde ilköğretim okullarında görev yapan 8 yöneticiden 5’i **MEM’in düzenlediği hizmet içi eğitim seminerlerine yönlendirme** yöntemini belirterek Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından hazırlanan fırsatlara vurgu yapmışlardır. Sadece 1 yönetici ise okul tarafından hazırlanan fırsatları ifade etmiş, okul bünyesinde düzenlenen seminer çalışmalarını dile getirmiştir.

Yöneticilerin mesleki gelişim için sağladıkları fırsatları yeterli bulup bulmadığına ilişkin bulguları incelediğimizde 8 yöneticiden 4’ü yeterli olmadığını dile getirmiştir. Buna ek olarak 1 yönetici **mesleki gelişim sağlayamadıklarını, öğretmenlerin zaten mesleki gelişimlerini tamamlayarak geldiklerini ifade etmiştir**. Ayrıca yöneticiler okul öncesi eğitim konusunda uzman olmadıkları için, bu konuya ilişkin uzmanların hizmet içi eğitim düzenlemesi gerektiğini vurgulamışlardır. Konu ile ilgili yönetici ifadelerinden bazıları şöyledir:

“Mesleki gelişim fırsatlarını bizim değil Milli Eğitimin düzenlemesi gerek. Açılan hizmet içi eğitimlere göndermeye çalışıyoruz. Bizim yapabileceğimiz bu. Yapılanlar yeterli değil. Ama önceki yıllara oranla daha iyi. Geçen ay anasınıfı öğretmenleri buluşması adı altında toplantı yapıldı. Fikir paylaşımında bulundular. Bunlar zamanla çoğaltılabilir.” (BY4)

“Bu konuda okulda böyle bir şey yok. Milli Eğitim Müdürlüğü’nün hizmet içi eğitim birimi yapıyor. Yapılanlar yeterli bence. Okul öncesi eğitim hakkında bilgi vermek herkesin yapabileceği bir şey değil, uzman olması gerek.” (BY5)

“Hizmet içi eğitimle ilgili zaman zaman Milli Eğitim çağırıyor, onlara katılıyorlar. Biz anasınıfı için şu ana kadar herhangi bir faaliyet yapmadık. Çünkü bunların yapılabilmesi için bu işlerle gerçekten ilgilenen, profesyonel, bunları anlatabilecek kişiler olmalı. Biz kendimizi bu konuda yeterli hissetmiyoruz, bu konularla ilgili MEM’den destek gelmedi bugüne kadar.” (BY6)

Köy ilköğretim okullarında görev yapan 9 yöneticiden 7’si **okulda öğretmenler tarafından hazırlanan hizmet içi eğitimleri** belirterek okul

tarafından hazırlanan fırsatlara vurgu yapmışlardır. 4 yönetici ise MEM tarafından hazırlanan fırsatları ifade etmiştir. Mesleki gelişim fırsatlarına ilişkin öğretmen ifadelerine bakıldığında ise okul tarafından hazırlanan hizmet içi eğitimleri vurgulayan yöneticilerle, aynı okullarda görev yapan öğretmenlerin 4'ü okullarında böyle bir çalışmanın olmadığını ifade ederek yöneticilerin verdikleri yanıtlardaki çelişkiye dikkati çekmişlerdir. Bu duruma ek olarak bir yönetici öğretmenlerin gelişimleri için yüksek lisans yapmaları gerektiğini belirtirken, birlikte çalıştığı okul öncesi öğretmeni okulda öğretmenlerin mesleki gelişimlerine yönelik bir çalışma olmadığını dile getirmiştir. Bu noktada yöneticilerin ifadeleri ile eylemleri arasında tutarlılık olmadığı göze çarpmaktadır. Köy ilköğretim okullarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin konuya ilişkin ifadelerinden bazıları verilmiştir:

“Özellikle yüksek lisans yapmalarını çok istiyorum. Finlandiya ya da İsrail örneğini veriyorum. Anasınıfı öğretmeni ya yüksek lisans ya da doktora yapmadan anasınıfı öğretmeni olarak çalışamıyorlar. Tüm hizmet içi eğitim kurslarına mutlaka gitmeleri gerektiğine inanıyorum ve yönlendiriyorum...” (KY6)

“Dönem sonunda seminer hazırlayalım diyoruz okulda ama hiç hayata geçiremedik. Ben internetten takip ediyorum. Yeterli bulmuyorum.” (KÖ6)

“Okulumuzda öğretmenlerin ihtiyaçları doğrultusunda hizmet içi eğitim düzenliyoruz. Okul öncesi öğretmeni hangi konuda eksik hissediyorsa o konuda ilgili öğretmen seminer veriyor. Okul bünyesinde ekstra bir şey yapılamaz fakat MEM destekleyebilir.” (KY7)

“Okulda herhangi bir şey yapılmıyor. İlde de seminer olduğunda katılıyoruz. Sadece dinlemeyle olmuyor. Ne kadar çok materyal ve uygulama olursa o kadar iyi olur.” (KÖ7)

Mesleki gelişim fırsatları sağlama konusunda **merkez** ilköğretim okullarında görev yapan yöneticiler mesleki gelişim için okul öncesi öğretmenlerini en çok Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından hazırlanan seminerlere yönlendirdiklerini belirtmişler, bu fırsatları yeterli bulmadıkları halde, öğretmenlerinin bu ihtiyaçlarını okulda gidermek yerine MEM tarafından hazırlanan hizmet içi eğitimlere göndererek karşılama yoluna

gitmişlerdir. Ek olarak köy yöneticileri okullarında düzenlenen hizmet içi eğitimleri dile getirmiş, öğretmenler ise bu konuda bir çalışma olmadığını ifade etmişlerdir. Bu durum yöneticilerin tutumlarındaki çelişkiye dikkati çekmektedir. Belde ilköğretim okullarında görev yapan yöneticiler ise okul öncesi eğitim alanında uzman olmadıklarını vurgulayarak, bu konuda uzman kişilerce eğitim fırsatları hazırlanması gerektiğini öne sürmüşlerdir. Okulun sahip olduğu tüm kaynakların, amaçlar doğrultusunda en etkili ve verimli şekilde kullanılmasını sağlamak okul yöneticisinin görevidir. Dolayısıyla, öğretmenlerin de görevlerini etkili biçimde yerine getirebilmeleri, okul yöneticilerinin onlara yönelik göstereceği mesleki rehberlikle ilişkilidir (Çiçek Sağlam ve diğerleri, 2009).

Muhammad (2010) erken çocukluk eğitimi yöneticisi olan pek çok ilköğretim okulu müdürlerinin okul öncesi eğitim ile ilgili yeterliliklerinin öğrenci başarısında bir fark yaratıp yaratmadığını belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada müdürlerin erken çocukluk programı öğretmenleri ve personeli için onların ihtiyaçlarını karşılayacak profesyonel bir eğitim almaları gerektiğini ifade etmiştir. Buna ek olarak çalışmada, müdürlerin küçük çocukların başarılı olacakları bir içerik ve içeriğe uygun derslerin düzenlenmesinde öğretmenlere yardım etmeleri gerektiği belirtilmiştir. Araştırmada yer alan merkez, belde ve köy yöneticilerinin okul öncesi eğitim alanında uzman olmadıkları öğretmenlere mesleki rehberlik yapmadıkları belirlenmiştir. Yöneticilerin okul öncesi eğitim alanından mezun olmadıkları için mesleki rehberlik yapamayacağı düşünülebilir fakat öğretmenler zaman zaman pek çok konuda hizmet içi eğitime ihtiyaç duyabilmektedir.

• Hizmet İçi Eğitimler

Yöneticilerin okul öncesi eğitime yönelik hizmet içi eğitimleri değerlendirmelerine ilişkin ana temalar **zaman, hedef kitle** ve **içerik** olarak belirlenmiştir.

Merkez ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin hizmet içi eğitimlere yönelik değerlendirmeleri Çizelge 23(A)'da verilmiştir.

Çizelge 23 (A). Merkez İlköğretim Okullarında Görev Yapan Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitime Yönelik Hizmet İçi Eğitimleri Değerlendirmeleri

Değerlendirme Boyutu	Yönetici İfadeleri	Frekans (f)
Zaman	"Özellikle tatil dönemlerinde hizmet içi eğitim verilebilir."	1
	"Yaz tatili ve seminer döneminin çoğu boş geçiyor."	1
	"Zaman ve mekân açısından çok imkân olmasına rağmen bunu verimli kullanamıyoruz."	1
Hedef Kitle	"Beni pek ilgilendirmiyor, öyle bir şeye katılmayı fazla düşünmem."	1
	"Her öğretmenin bakanlık tarafından hizmet içi eğitime tabi tutulması gerekiyor."	1
	"Bünyesinde anasınıfı bulunan okul idarecilerinin katılmaları gerek özellikle, çünkü daha çok diğer sınıflara önem veriliyor."	1
	"Katılımcılar isteyerek katılırsalar çok daha faydalı olur."	1
	"Anasınıfı öğretmeni ve idareciler birlikte katılmalı."	1
İçerik	"Teorikten ziyade uygulamalı seminerlere ağırlık verilmeli."	1
Diğer	"Daha fazla yapılmalı."	2
	"Her zaman gerekli ve zaruri olduğunu düşünüyorum."	2
	"İsteğe bağlı olmamalı."	1
	"Yeni gelişen çağa ayak uydurabilmek için, birliktelik olması, bilgi paylaşımı, birlikte karar verebilmek açısından önemli."	1

Merkez ilköğretim okullarında görev yapan 10 yöneticiden 5'i **hedef kitleye** vurgu yapmışlardır. Yöneticiler her öğretmenin hizmet içi eğitim alması gerektiğini, daha çok diğer sınıflara önem verildiğinden bünyesinde anasınıfı bulunan okul idarecilerinin okul öncesi eğitim ile ilgili hizmet içi eğitimi anasınıfı öğretmenleriyle birlikte alması gerektiğini dile getirmişlerdir.

Aynı zamanda bu yöneticilerden 3'ü hizmet içi eğitimlerin yazın verilebileceğinden, zaman ve mekânın daha verimli kullanılması gerektiğini ifade etmiştir. 1 yönetici ise teorikten ziyade uygulamalı seminerlere ağırlık verilmesi gerektiğine dikkat çekmiştir.

Ayrıca yöneticiler hizmet içi eğitimlerin daha fazla olması gerektiğini ve isteğe bağlı olmamasını ifadelerine eklemiştir. Merkez ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin gereksinim duyulan hizmet içi eğitim konularına ilişkin bilgiler Çizelge 24(A)'da verilmiştir.

Çizelge 24 (A). Merkez İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Belirttikleri Hizmet İçi Eğitim Konuları

Konular	Frekans (f)
Velilerle / çocukla iletişim	4
Programı uygulama / Etkinlik hazırlama	3
Çocuk Psikolojisi	2
Kişisel Gelişim	2
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	2
Yeni araç-gereç kullanımı	1
Hijyen	1
Sınıf Yönetimi	1
Yeni çıkan kanun ve yönetmelik ile ilgili bilgiler	1
Beden Eğitimi	1

Merkez ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerden 4'ü en çok **“velilerle / çocukla iletişim”** konusunda hizmet içi eğitime gereksinim olduğunu belirtmişlerdir. *“Programı uygulama/ etkinlik hazırlama”, “Çocuk psikolojisi”, “Kişisel gelişim” ve “Öğretim yöntem ve teknikleri”* gereksinim duyulan diğer hizmet içi eğitim konularıdır. Yöneticilerden 5'i daha önce okul öncesi eğitim ile ilgili hizmet içi eğitimlere katılmadıklarını belirtmiştir. Katılan yöneticilerin bu eğitimlerden edindiklerine ilişkin veriler incelendiğinde ise hizmet içi eğitimlerin yöneticilerin okul öncesi eğitim ile ilgili farkındalığını artırdığı belirlenmiştir. Konuya ilişkin birkaç yönetici ifadesi aşağıda verilmiştir:

“Okul öncesi eğitim sınıflarının durumunu, eksiklikleri, ilköğretim anasınıfındaki yanlışlıkları, hatta öğretim yapıldığını gördüm. Sadece idareci değil de idareci ve anasınıfı öğretmeni birlikte katılmalı. İdareciler çok yabancı bu alana. Liselerde bile okul öncesi sınıfı açıldı.” (MY6)

“1 haftalık seminere katıldım. Kısa süreli oldu, çok verimli geçmedi. Mecburiyet gibi gördüğümüzden. Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması konusu ile ilgiliydi. Daha önceden ben, anne-babası herhangi birisi evinde bakabilecekse, kardeşleri bakabilecekse okul öncesi eğitime gerek yok diye düşünüyordum, ama şimdi dış uyaranların yanlış öğrettikleri davranışların düzeltilmesi için bir rehber ihtiyacı olduğunu fark ettim. Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması konusundaki fikirlerim daha netleşti.” (MY7)

Merkez ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin ise ihtiyaç duyulan hizmet içi eğitimlere yönelik değerlendirmeleri incelendiğinde öğretmenler hizmet içi eğitimlerin bakanlık düzeyinde daha etkili olduğunu, alanında uzman hocalar tarafından verilmesi gerektiğini dile getirmiştir. Buna ek olarak öğretmenler il dışında yapılan hizmet içi eğitimlere öğretmen seçilirken adil davranılmadığını vurgulamışlardır. Öğretmen ifadelerinden bir kaçı aşağıda verilmiştir:

*“Üniversiteden bir hocanın verdiği seminer çok güzeldi. **Yapmış olmak için yapılmaması gerek. Bizi anlayan değerli hocalar gelirse daha etkili olur. Yeterli değil yapılanlar.** Bir de kitap ve dergi tanıtımı için sponsor olanlar seminer düzenliyor.” (MÖ1)*

*“**İl dışı için hizmet içi eğitimler için öğretmen seçerken torpil oluyor.** MEM’e müdür rica ediyor. Onun öğretmenleri yazılıyor. Bence sıraya konulabilir.” (MÖ2)*

Belde ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin hizmet içi eğitimleri değerlendirmelerine yönelik bilgiler Çizelge 23 (B)’de verilmiştir.

Çizelge 23 (B). Belde İlköğretim Okullarında Görev Yapan Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitime Yönelik Hizmet İçi Eğitimleri Değerlendirmeleri

Değerlendirme Boyutu	Yönetici İfadeleri	Frekans (f)
Zaman ve Yer	"Hizmet içi eğitimler mahalli değil merkezi olmalı."	1
	"Farklı illerde olmalı, farklı illerden gelenler aldığında paylaşım oluyor."	1
	"Öğretmenlerin kendilerini rahat edebilecekleri bir oramda, mesai saati dışında verilmeli."	1
Hedef Kitle	"Hizmet içi eğitimlere çoğunlukla sadece idareciler çağrılıyor."	1
	"Bakanlığın açmış olduğu hizmet içi eğitime başvuru yapıldığı halde çıkmadığı, sürekli aynı kişilere çıktığı konusunda şikâyetler var."	1
	"Kendini geliştirmek isteyen öğretmenlere yönelik olarak gerekli olduğu kanısındayım."	2
	"Gelişen bilimle birlikte farklılıkları ortadan kaldırmak için her öğretmenin hizmet içi eğitim alması şart."	2
İçerik	"Teorikten ziyade uygulamalı seminerlere ağırlık verilmeli."	2
Diğer	"Sık sık yapılmalı."	1
	"Tecrübesi ve bilgisine güvenilen insanlar tarafından verilmeli."	1
	"Hizmet içi eğitimlerde eskiye oranla artış var."	1

Belde ilköğretim okullarında görev yapan 8 yöneticiden 6'sı **hedef kitleye** vurgu yapmışlardır. Yöneticiler kendini geliştirmek isteyen öğretmenlere yönelik olarak hizmet içi eğitimlerin gerekliliğini vurgulamış, gelişmekte olan bilime ayak uydurmak, farklılıkları ortadan kaldırmak için öğretmenlerin hizmet içi eğitim alması gerektiğini dile getirmişlerdir. Yöneticilerin vurguladığı bir diğer nokta ise hizmet içi eğitimlerin **zamanı ve yeri** konusudur. Bu konuda hizmet içi eğitimlerin mahalli değil merkezi olması gerektiğini, farklı illerde yapılmasının paylaşım açısından daha etkili olduğunu belirtmişlerdir.

Belde ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin gereksinim duyulan hizmet içi eğitim konularına ilişkin bilgiler Çizelge 24 (B)'de verilmiştir.

Çizelge 24 (B). Belde İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Belirttikleri Hizmet İçi Eğitim Konuları

Konular	Frekans (f)
Çocuk Gelişimi / Çocukların gelişim özellikleri	3
Sınıf Yönetimi	2
Davranış problemi olan çocukların eğitimi / çocuk psikolojisi	2
Etkili İletişim	1
Çoklu Zekâ Kuramı	1
Okul Öncesi Eğitim Programı ve diğer ülkelerle karşılaştırılması	1
Materyal Hazırlama	1

Belde ilköğretim okullarında görev yapan 8 yöneticiden 3'ü en çok **“çocuk gelişimi”** konusunda hizmet içi eğitime gereksinim olduğunu belirtmişlerdir. *“Davranış problemi olan çocukların eğitimi / çocuk psikolojisi”*, *“Sınıf Yönetimi”*, özellikle belirtilen diğer hizmet içi eğitim konularıdır. Yöneticilerden 3'ü daha önce okul öncesi eğitim ile ilgili hizmet içi eğitimlere katılmadıklarını belirtmiştir. Katılan yöneticilerin ise bu eğitimlerden edindiklerine ilişkin veriler incelendiğinde hizmet içi eğitimlerin yöneticilerin okul öncesi eğitim ile ilgili farkındalığını artırdığı belirlenmiştir. Konuya ilişkin birkaç yönetici ifadesi aşağıda verilmiştir:

“Bakanlık düzeyinde katılmadım. İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün düzenlediği seminerlere katılıyoruz. Edinilen en büyük şey çocukların yetişkinlerden farklı olduğuydu. Çocuk eğitimi ile ilgili bilgiler edindim. Bu tarz hizmet içi eğitimleri aynı kişilerin veya müfettişlerin vermesi değil de, akademisyenlerin, alanında bu konuda uzman olan hocaların vermesi taraftarıyım. Olaylara bakış açıları, olaylara çözüm yolları, sundukları öneriler daha bilimsel olduğu için daha kalıcı, daha etkili olacağını düşünüyorum.” (BY1)

“....Bu konuda Milli Eğitim Müdürlüğü çok hassas. Profesör düzeyinde bilim adamları bize bilgiler verdiler. O yaş döneminin psikolojik gelişimi hakkında bilgimiz çok azdı, onu öğrendim, çok kritikmiş orada yapılan hatanın telafisi yokmuş. Atasözü gibi “7'sinde neyse, 70'inde odur.” (BY5)

“Hizmet içi eğitimden çıkınca düşünceler değişiyor. Erken yaşın önemini gördüm. Zihin erken gelişiyor, o dikkatimi çekti.” (BY7)

Belde ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin ise ihtiyaç duyulan hizmet içi eğitimlere yönelik değerlendirmeleri incelendiğinde 8 okul öncesi öğretmeninden 5'i hizmet içi eğitimlerin yetersiz olduğunu, anlatılanların aynı şeyler olduğunu, drama ve müzik konularında olması gerektiğini, hizmet içi eğitimlerin alan uzmanı kimseler tarafından verilmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Buna ek olarak öğretmenler il dışında yapılan hizmet içi eğitimlere öğretmen seçilirken adil davranılmadığını vurgulamışlardır. Öğretmen ifadelerinden bir kaç aşağıda verilmiştir:

“Hizmet içi eğitimler çok yetersiz. Ben kendimi yetiştirmek için özel seminerlere katılıyorum, hatta bu yaz drama eğitimi alacağım ama bu eğitim paralı. Bu da beni zorluyor.” (BÖ3)

“Mesleki gelişimimize destek veriliyor fakat bunun akademisyenler ya da alan uzmanı kişiler tarafından verilmesi lazım. Yoksa anlatılanlar söylemden öteye geçmiyor. Daha çok uygulamaya yönelik çalışmalar olmalı. Özellikle drama konusunda.” (BÖ6)

Köy ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin hizmet içi eğitimleri değerlendirmelerine ilişkin bilgiler Çizelge 23 (C)'de verilmiştir.

Çizelge 23 (C). Köy İlköğretim Okullarında Görev Yapan Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitime Yönelik Hizmet İçi Eğitimleri Değerlendirmeleri

Değerlendirme Boyutu	Yönetici İfadeleri	Frekans (f)
Zaman ve Yer	"Dönem içerisinde değil, okullar kapandıktan sonraki seminer döneminde olmalı."	1
	"Öğretmeni sosyal ve coğrafi açıdan rahatlatarak bir yerde olmalı."	1
Hedef Kitle	"Senede bir mutlaka yönetici ve öğretmenlerin hizmet içi eğitim alması gerekir."	1
	"Kendini geliştirmek isteyen öğretmenlere yönelik olarak gerekli olduğu kanısındayım."	3
	"Müdürlerin de gitmesi gerekiyor."	1
	"Başta idarecileri okul öncesi eğitim ile ilgili hizmet içi eğitime almak gerek. Biz alanı bilmiyoruz."	1
	"Özellikle yeni başlayan anasınıfı öğretmenlerine mesleklerinin benimsetilmesi için yapılmalı."	1
İçerik	"Teorikten ziyade uygulamalı seminerlere ağırlık verilmeli."	1
Diğer	"Sık sık yapılmalı."	1
	"Alan uzmanı akademisyenler tarafından verilmeli."	1

Köy ilköğretim okullarında görev yapan 9 yöneticiden 6'sı **hedef kitleye** vurgu yapmışlardır. Yöneticiler özellikle okul öncesi eğitim alanını bilmedikleri için hizmet içi eğitimlere müdürlerin de katılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Buna ek olarak öğretmenlerin de kendilerini geliştirmeleri için bu eğitimlere katılmaları gerektiğini dile getirmişlerdir. Vurguladıkları bir diğer nokta ise hizmet içi eğitimlere yönelik **zaman ve yer** konusudur. Konuya ilişkin olarak, hizmet içi eğitimlerin yılsonunda seminer döneminde, sosyal ve coğrafi açıdan öğretmenleri rahatlatarak bir yerde yapılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Köy ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin gereksinim duyulan hizmet içi eğitim konularına ilişkin bilgiler Çizelge 24 (C)'de verilmiştir.

Çizelge 24 (C). Köy İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Belirttikleri Hizmet İçi Eğitim Konuları

Konular	Frekans (f)
İletişim	2
Çocuk psikolojisi	2
Sınıf Yönetimi	1
Davranış problemi olan çocukların eğitimi	1
Okul öncesi eğitim programı (yöneticiler için özellikle)	1
Çoklu Zekâ Kuramı	1
Eğitsel oyunlar	1

Köy ilköğretim okullarında görev yapan 9 yöneticiden 4'ü en çok **“iletişim ve çocuk psikolojisi”** konusunda hizmet içi eğitime gereksinim olduğunu belirtmişlerdir. Yöneticilerden 4'ü daha önce okul öncesi eğitim ile ilgili hizmet içi eğitimlere katılmadıklarını belirtmiştir. Katılan yöneticilerin ise bu eğitimlerden edindiklerine ilişkin veriler incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin idareden ne beklediklerini gördükleri, program ve içerik hakkında bilgi sahip oldukları belirlenmiştir. Hizmet içi eğitimlerin yöneticilerin okul öncesi eğitim ile ilgili farkındalığını artırdığı belirlenmiştir. Konuya ilişkin birkaç yönetici ifadesi aşağıda verilmiştir:

“Bir çalışmaya katıldım. Anasınıfı öğretmenlerinin eğitime bakış açısını gördüm. İdareden ne bekliyorlar, ne istiyorlar onu gördüm. Ama 1 kez oldu. Öylece kaldı. Okulda bazen ifade edemiyorlar öğretmenler burada daha iyi ifade edebiliyorlar.” (KY2)

“Sivas’tan gelen bir hocaların okul öncesi eğitim çalışmasına katılmıştım. 1 hafta sürdü. Ona katıldım. Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması gerektiğini bence her öğrencinin bu eğitimden geçmesi gerektiğine karar verdim. 1. sınıf öğretmenleriyle konuştuğumda anasınıfı eğitimi alan çocuk daha başarılı, daha kendine güvenen bireyler olduğunu ifade ettiler. Okul öncesi eğitim program ve içeriği hakkında bilgiyi de hizmet içi eğitimlerden edindim.” (KY7)

Köy ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin ihtiyaç duyulan hizmet içi eğitimlere yönelik değerlendirmeleri incelendiğinde hizmet içi eğitimlerin yetersiz olduğunun, daha çok yapılması gerektiğinin ve eğitimlerin uygulamaya dayalı olması gerektiğinin altını çizmişlerdir. Eğitimlerin uzmanlar tarafından verilmesin yanı sıra özellikle **drama ve orff** konularında olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Öğretmen ifadelerinden bir kaçı aşağıda verilmiştir:

“Çevreye uyum kapsamında zorunlu olduğu için gitmiştim. Bu tarz seminerleri dar zaman yerine, ayda bir yapılırsa daha iyi olur. Slaytı açıyorlar, sıkıcı oluyor. Konusunda uzman kişiler olsa çok güzel olur.” (KÖ1)

“Bulduğum her fırsatta bakıyorum. Her öğretmenin gitmesi gerekiyor. Özellikle drama konusuna. Aynı zamanda seminerin yanında kitapların da çok önemli olduğunu düşünüyorum. Orff eğitimi, internet kaynaklarının kullanımı ile ilgili olmalı.” (KÖ9)

Tüm yöneticilerin hizmet içi eğitimlere yönelik görüşleri değerlendirildiğinde ihtiyaç duydukları **ortak konu çocuk psikolojisi, iletişim ve sınıf yönetimi** olarak belirlenmiştir. Yöneticiler okul öncesi eğitim programı ve içeriği hakkında bilgi sahibi olmadıkları halde bu konuya yönelik bir hizmet içi eğitime ihtiyaç hissetmemektedirler. Tüm yöneticiler hizmet içi eğitimlerin uzmanlar tarafından uygulamaya yönelik olarak verilmesi gerektiği görüşünde birleşmişlerdir.

Buna ek olarak özellikle merkez ve belde ilköğretim okulu yöneticileri ve öğretmenleri hizmet içi eğitimlerin yeterli olmadığının altını çizmişlerdir. Hizmet içi eğitim, iş etkinliğini doğrudan ya da dolaylı biçimde geliştirmek amacıyla düzenlenmiş bir eğitim süreci olarak tanımlanmaktadır. Hizmet içi eğitimin amacı, yöneticilere sorunların giderilmesinde yardımcı olacak bilgi ve becerileri kazandırmaktır (Kaya,1993).

Bu bağlamda Aydoğan'ın (2002) ilköğretim okullarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin hizmet içi eğitimlere ilişkin görüşlerini saptamak ve

geliştirilmesine ihtiyaç duydukları alanları belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada öğretmen ve yöneticilerin hizmet içi eğitim etkinliklerinden memnun olmadıkları belirlenmiştir. Bu sonuç araştırma bulgusunu destekler niteliktedir.

Tok'un (2002) okul öncesi eğitim kurumlarında karşılaşılan yönetim sorunlarını, bu sorunların yönetici ve öğretmen performanslarını ne derece etkilediğini saptamak amacıyla yaptığı yüksek lisans tezinde yönetici ve öğretmenlerin hizmet içi eğitim çalışmalarının yetersiz sayıda olması, hizmet içi eğitime az sayıda öğretmenin çağırılması konularında ortak görüşte oldukları belirtilmiştir.

MEB Hizmet içi eğitim dairesi başkanlığınca 15.06.2011-05.08.2011 tarihleri arasında web tabanlı olarak düzenlenen "Hizmet İçi Eğitim İhtiyacının Belirlenmesi Anketi" ne katılan 7.191 personelin 58.870 tercihinin tercih edilen eğitim faaliyeti dağılımını incelediğimizde en çok tercih edilen konular arasında "İletişim Becerileri", "Sınıf yönetimi" konuları üst sıralarda yer almaktadır.

Toplam 27 yöneticiden 12'sinin daha önce okul öncesi eğitim ile ilgili bir hizmet içi eğitime katılmadıkları belirlenmiştir. Diğer taraftan hizmet içi eğitimlere katılan yöneticilerin okul öncesi eğitime ilişkin farkındalıklarının arttığı gözlenmiştir. Özcan ve Bakioğlu'nun (2010) okul yöneticilerinin hizmet içi eğitim almalarının görevlerine etkisini incelemek amacıyla yaptıkları çalışmada hizmet içi eğitimlerin okul yöneticisinin gelişiminde küçük düzeyde de olsa bir gelişme gösterdiğini bulmuşlardır. Sonuç, araştırma bulgusunu destekler niteliktedir.

Hayden'in (1997) yaptığı çalışmada araştırmaya katılan erken çocukluk eğitimi yöneticilerinin, yönetici olmak isteyen öğrencilere yönetici olmadan önce mutlaka alanda en az 2 yıl çalışmaları gerektiği önerisinde bulundukları belirlenmiştir. Aynı şekilde Muhammad (2010) pek çok ilköğretim okulu müdürünün erken çocukluk eğitimi alanında ya çok az deneyime sahip olduğunu ya da hiç deneyimlerinin bulunmadığını dile getirmiştir. Araştırmamıza katılan ilköğretim okulu yöneticilerinin demografik bilgilerine baktığımızda yöneticilerin mezun oldukları programlar erken çocukluk eğitimi

alanı dışındadır. Bu anlamda baktığımızda yöneticilerin okul öncesi eğitimi tanıyabilmeleri için hizmet içi eğitimlerin gerekliliği dikkati çekmektedir. Yöneticiler hizmet içi eğitimleri yetersiz olarak değerlendirerek ülkemizde bu konuya yönelik bir aksaklık olduğunun altını çizmektedir.

Muhammad'ın (2010) erken çocukluk eğitimi yöneticisi olan pek çok ilköğretim okulu müdürlerinin okul öncesi eğitim ile ilgili yeterliklerinin öğrenci başarısında fark yaratıp yaratmadığını belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada ilköğretim okulu müdürleri için erken çocukluk programı alanında daha profesyonel eğitime ihtiyaç olduğunu belirtmiştir.

3. Denetim

Merkez ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin okul öncesi öğretmenlerini nasıl denetlediklerine ilişkin bulunan ana temalar **Yöntem ve Sıklık** olarak belirlenmiştir.

- **Yöntem**

Yöneticilerin okul öncesi öğretmenlerini denetlerken kullandıkları yöntemler **gözlem, soru sorma ve ölçüt belirleme** olarak saptanmıştır.

Merkez ilköğretim okulu yöneticilerinin anasınıflarını denetleme yöntemlerine ilişkin bilgiler Çizelge 25 (A)'da verilmiştir.

Çizelge 25 (A). Merkez ilköğretim Okulu Yöneticilerinin Anasınıflarını Denetleme Yöntemleri

Yöntem	Yönetici İfadeleri	Frekans (f)
Gözlem	“Öğrencilerin konuşma şekillerine bakıyorum, davranış değişikliği olmuş mu onu gözlemliyorum.”	1
	“Öğretmenin sınıf hâkimiyetine dikkat ediyorum.”	1
	“Sınıfta öğrenci-öğretmen ilişkilerine dikkat ediyorum.”	1
	“Anasınıflarına kapıdan bakıyoruz. Gidişatı kontrol ediyoruz, öğretmenlerin çalışmalarının kontrol altında tutulması açısından.”	1
Soru Sorma	“Öğretmenlerin öğretmesi gereken konularda öğrencilere sorular sorarak.”	1
Ölçüt	“Anasınıflarının (Plan-uygulama) çalışmalarına bakıyorum.”	8

Veriler incelendiğinde **merkez** ilköğretim okullarında görev yapan 10 yöneticiden 8'inin anasınıflarının **plan ve uygulamalarına bakarak** denetim yaptıkları belirlenmiş ve **ölçüt kullanarak denetleme yapıldığının** vurgulandığı saptanmıştır.

Öğrencilerin davranış değişikliğini gözleyerek, öğretmenin sınıf içerisindeki hâkimiyetine dikkat ederek, öğretmen-öğrenci iletişimini dikkate alınarak denetimde bulunduğunu ifade eden 4 yönetici ise gözlem yapma yöntemine dikkati çekmiştir.

Diğer 1 yönetici ise öğretmenin öğretmesi gereken konularda soru sorarak okul öncesi öğretmenlerini denetlediğini ifade etmiştir.

Belde ilköğretim okulu yöneticilerinin anasınıflarını denetleme yöntemlerine ilişkin bilgiler Çizelge 25 (B)'de verilmiştir.

Çizelge 25 (B). Belde ilköğretim Okulu Yöneticilerinin Anasınıflarını Denetleme Yöntemleri

Yöntem	Yönetici İfadeleri	Frekans (f)
Gözlem	“Çocukları sadece sınıf ortamında değil, sınıf dışında da gözlemliyorum. Dışarıda elini yıkarken mesela.”	3
	“Dersin işlenişini gözlemliyorum.”	1
	“Sınıfın fiziksel durumunu gözlemliyoruz.”	1
Ölçüt	“Anasınıflarının (Plan-uygulama) çalışmalarına bakıyorum.”	4

Belde ilköğretim okullarında görev yapan 8 yöneticiden 5’inin, öğrencilerin davranış değişikliğini gözleyerek, öğretmenin ders işleyişini, sınıfın fiziksel durumunu göz önüne alarak denetimde bulunduğunu ifade ederek **gözlem yapma** yöntemiyle denetim yaptıklarını vurgulamıştır.

4 yöneticinin ise anasınıflarının plan ve uygulamalarına bakarak denetim yaptıkları belirlenmiş ve **ölçüt kullanarak denetleme yapıldığına** dikkati çekmişlerdir. Belde ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin soru sorma yöntemine yönelik bir görüş belirtmedikleri belirlenmiştir.

Köy ilköğretim okulu yöneticilerinin anasınıflarını denetleme yöntemlerine ilişkin bilgiler Çizelge 25 (C)’de verilmiştir.

Çizelge 25 (C). Köy İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Anasınıflarını Denetleme Yöntemleri

Yöntem	Yönetici İfadeleri	Frekans (f)
Gözlem	“Öğretmenin dersi uygulamasını gözlemliyorum.”	3
	“Çocukların davranışlarını sınıf içerisinde / dışında gözlemliyorum.”	3
Soru Sorma	“Öğretmenlerin öğretmesi gereken konularda öğrencilere sorular soruyorum.”	1
Ölçüt	“Anasınıfları yönetmeliğinde geçen evrakları kontrol ediyorum.”	1

Köy ilköğretim okullarında görev yapan 9 yöneticiden 6’sının öğretmenin ders işleyişini ve çocukların davranışlarını sınıf içerisinde ya da

dışında gözlemleyerek denetim yaptıkları belirlenmiş ve ***gözlem yapma yönteminin*** vurgulandığı saptanmıştır.

Diğer iki yöneticiden biri yönetmelikte geçen evrakları kontrol ederek ölçüt kullanarak denetimde bulunduğunu belirtmiş, diğer bir yönetici ise çocuklara öğrendikleri konularda sorular sorarak denetim yaptığını dile getirmiştir.

Merkez ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin okul öncesi öğretmenlerini ölçüt kullanarak denetledikleri, belde ve köy ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin ise gözlem yoluyla denetledikleri belirlenmiştir. Bu durumun merkez ilköğretim okullarında öğrenci sayısının ve sınıf sayısının fazla olması nedeniyle yöneticilerin iş yükünün fazla olmasından, ölçüt kullanarak denetleme yapmanın daha az zaman aldığı düşünülmektedir.

- **Sıklık**

Merkez ilköğretim yöneticilerden 7'si denetimlerini senede 2 kez yaptığını **belde** ilköğretim yöneticilerinden 3'ü ayda 1ya da 2 kez denetlediklerini belirtirken, 2 yönetici yılda 2 kez denetlediklerini belirtmiştir. Buna ek olarak 1 yönetici denetim yerine günlük ziyaretler yaptığını ifade etmiştir. **Köy** ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin bir kısmı merkez ve beldede görev yapan yöneticiler gibi senede 2 kez diğer bir kısmı ayda 1 ya da 2 kez denetim yaptıklarını ifade etmişler, bu denetimleri daha çok ziyaret şeklinde yaptıklarının altını çizmişlerdir. Buna ek olarak bir yönetici diğer sınıfları denetlediğini ama anasınıflarını denetlemediğini açıkça ifade etmiştir.

Konuya ilişkin yönetici-öğretmen ifadeleri arasındaki tutarlığa baktığımızda merkez ilköğretim okullarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerden gelen 10 ifadeden 4'ünde çelişkiye rastlanmıştır. **Merkez** ilköğretim okullarında görev yapan yöneticiler anasınıflarını da diğer sınıflar gibi denetlediklerini ifade ederken, öğretmenler yöneticilerin denetlemeye gelmediklerini belirtmişlerdir. **Belde** ilköğretim okullarında görev yapan

yönetici-öğretmen ifadeleri arasındaki tutarlığına baktığımızda ise 8 ifadeden 1'inde çelişkiye rastlanmıştır. Yöneticiler planlara bakıp, etkinliklerin uygulanıp uygulanmadığını kontrol ederek ayda 1 ya da 2 defa denetleme yaptıklarını ifade ederken, okul öncesi öğretmeni yöneticinin hiç uğramadığını sadece dönemde 1 kez planlara baktığını ifade etmiştir. **Köy** ilköğretim okullarında görev yapan yönetici-öğretmen ifadeleri arasındaki tutarlığa baktığımızda 9 ifadeden 2'sinde çelişkiye rastlanmıştır. Yöneticiler anasınıflarına gidip gözlem yaparak denetimde bulunduklarını ifade ederken öğretmenler, yöneticilerin sınıflarına hiç gelmediklerini dile getirmişlerdir. Çelişki içeren ifadelerden bir kaçını verilmiştir:

“İki yolla yapıyorum. Birincisi; tertip düzen, dosya inceleme; diğeri sınıf ortamında etkinlikleri inceleyerek. Anasınıfı ile 1. sınıflar en çok ziyaret ettiğimiz sınıflar. Yılda en az 3 defa bazen ziyaret şeklinde de oluyor. O zaman 10'a çıkabiliyor.” (MY5)

“Arada geliyor müdür bey. Ayakkabı sorunu olduğu için pek gelmiyor. Ama ilgileniyorlar. Çok aralıklı geliyor sadece bir ara laminant yapıldı onun için sık geldiler. Geçen sene ayda bir geliyordu bu sene süre daha da uzadı. Etkinlikleri izlemeye gelmiyor, kapıdan merhaba deyip gidiyor.” (MÖ5)

“Normal öğretmen denetlemesi yapıyoruz. Öğretmeni sınıfta, derste gözlemleyip, programı uygulayıp uygulamadığına, öğretmen-öğrenci iletişiminin ders ortamında nasıl olduğuna bakıyoruz. Yıl içerisinde asgari 1-2 defa yapmaya çalışıyoruz.” (MY8)

“Sınıf defterimizi biz götürüyoruz. Denetleyebilmeleri için okul öncesi eğitimi bilmeleri gerek. Haftalık olarak günlük planlarımızı imzalattırıyoruz. Sınıfa denetim amaçlı hiç gelmediler.” (MÖ8)

“Yıllık plan, günlük planlar, yılın belli dönemlerinde yapılması gereken zümre öğretmenleri toplantı tutanaklarının tutulup tutulmadığı, planda yer alan etkinliklerin uygulanıp uygulanmadığını, günlük planla yıllık plan arasında bağlantı olup olmadığını kontrol ediyoruz. Çocukları sadece sınıf ortamında değil, sınıf dışında da gözlemliyoruz. Dışarıda elini yıkarken mesela gözetliyoruz. Çok sık olmuyor. Sık olduğunda öğretmenlerde bazen tepki yaratıyor. Bazen hafta 1 ya da 2 kez, bazen ayda 1 ya da 2 kez, rutin olmuyor. Bazen öğretmen size geliyor. Denetlemek değil de ziyaret diyelim. Denetleyici kavramı işi resmileştiriyor.” (BY1)

“Müdür hiç uğramaz anasınıfına, zaten bizi okulun dışında ayrı bir yere alıyorlar. Sadece dönemde 1 kez planlarımızı kontrol ediyorlar o kadar.” (BÖ1)

“Okul müdürünün 1. ve 2. dönem sınıfları denetlemesi mevzuat gereği. Yasal zorunluluk haricinde (2 defa) haricinde sınıflara gözlem için giriyorum.” (KY1)

“Ben hiç denetlediğini görmedim, diğer sınıfları denetliyor. Gelse bile anlayacağını sanmıyorum. Müfettiş geldiğinde de “Şunları sustur!” diyor, anlamıyorlar. Bizi anlayan birileri gelse.” (KÖ1)

Yöneticilerin anasınıflarını denetlemelerine ilişkin veriler incelendiğinde **kasaba ve köy ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin anasınıflarını daha çok ziyaret ettikleri** görülmektedir. Ayrıca konuya ilişkin merkezde görev yapan yönetici-öğretmen ifadeleri arasındaki çelişki sayısı çok daha fazladır. Bu durumun merkezdeki okullarda sınıf ve öğrenci sayısının daha fazla olmasından ve merkezdeki yöneticilerin anasınıflarına karşı daha ilgisiz ve gayretsiz olmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Ayrıca merkez ilköğretim okullarında görev yapan yöneticiler, yaptıkları çalışmalar yerine olması gereken çalışmaları dile getirerek şeffaf davranmadıkları görülmektedir. Dolayısıyla merkez ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin ifadeleriyle karşılaştırıldığında ifadelerinin daha çok çelişki içerdiği göze çarpmaktadır. Bu durumun özellikle merkez ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerde kendilerine değer verilmediği duygusuna neden olduğu görülmüştür.

Okul müdürlerinin, öğretmenlerin birinci sicil amiri olarak denetleme görevleri vardır. Örgütün amaçlarına ulaşması ve eğitim-öğretim etkinliklerinin daha verimli şekilde yapılabilmesi okul müdürünün denetleme görevi ile ilgilidir. Okul müdürü, öğretmenden iyi verimi ancak öğretim uygulamalarına ilişkin geri dönütler vererek alabilir (Arslan, 2004). Bu doğrultuda anasınıflarının denetlenmesinin ve öğretmenlere geri bildirimde bulunulmasının yönetici ve öğretmen arasındaki iletişimi de etkileyeceği düşünülmektedir.

Konunun önemini Balcı (1990), “Genç kuşakları eğiterek onları geleceğe hazırlayan, onları kafalarıyla, davranışlarıyla biçimlendirerek yönlendiren öğretmenler için, istekle çalışmak çok önemlidir. Çünkü ülkelerin geleceği vücutça ve kafaca sağlıklı yetişmiş insan gücüne bağlıdır. Bu da, öğretmenlerin görevidir. Eğitim yöneticilerinin, güdülemenin doğası ve önemi ile birlikte öğretmenlerin ülke için önemlerini de unutmamaları gerekir. Nitekim gelişmiş ülkelerin bulundukları noktaya ulaşmalarındaki en önemli nedenlerden birisi de, öğretmenlerine verdikleri öneme bağlanmaktadır.” sözleriyle dile getirmiştir. Bu duruma ek olarak Aydın (2005) ise, “Başarılı olmak isteyen yöneticiler değerlendirme sürecinin önemini bilmek ve etkili liderlik yapabilmek için gerekli bilgi ve beceriyi kazanmak durumundadır.” ifadesini kullanmıştır. Bu bakımdan düşünüldüğünde yöneticilerin denetim yapmama durumlarının nedeni olarak okul öncesi eğitim hakkında yeterli bilgi sahip olmadıkları gösterilebilir.

BÖLÜM V

SONUÇ ve ÖNERİLER

Sonuç

Bu bölümde araştırma sonunda elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan genel sonuçlar yer almaktadır.

Bu araştırmada, araştırmacı tarafından geliştirilen görüşme formu kullanılarak bünyesinde anasınıfı bulunan merkez, belde ve köy ilköğretim okulu yöneticilerinin okul öncesi eğitim ile ilgili görüşleri incelenmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlar maddeler halinde aşağıda paylaşılmıştır:

1. Merkez, belde ve köy ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin okul öncesi eğitimin amacı konusunda ortak görüşte oldukları belirlenmiştir. Yöneticiler okul öncesi eğitimin amacını çocukların sosyal-duygusal gelişimini desteklemek ve onları ilköğretime hazırlamak olarak ifade etmişlerdir (Çizelge 1(A) ve 1(B)).
2. Okul öncesi eğitimin önemi konusunda ise merkez ve belde ilköğretim okullarında görev yapan yöneticiler çocuğun zihinsel, psikomotor ve sosyal-duygusal gelişiminin okul öncesi dönemde hızlı olduğunu ve bu dönemde çocuğun problemlerine erken müdahale edilebildiğini dile getirerek, okul öncesi dönemin kritik bir dönem olması nedeniyle önemli olduğunu belirtmişlerdir. Köy ilköğretim okullarında görev yapan yöneticiler ise okul öncesi eğitimin ilköğretime katkı sağlaması bakımından önemli olduğunu ifade etmiştir (Çizelge 2(A), 2(B) ve 2(C)).
3. Merkez, belde ve köy ilköğretim okulu yöneticileri ziyaret ettikleri bağımsız anaokulları için olumsuz bir görüş belirtmemiş, ilköğretim bünyesinde bulunan anasınıflarının okul öncesi eğitim için uygun olmadığını dile getirmişlerdir. Tüm yöneticiler, anaokullarının okul öncesi eğitim için daha

uygun olduğuna dikkati çekmişlerdir. Yöneticiler genel olarak gittikleri okulların fiziksel koşullarına dikkat etmişlerdir. Özellikle köy ilköğretim okulu yöneticileri ve belde ilköğretim okulu yöneticileri, çocukları okul öncesi eğitim kurumuna devam ettiği için anasınıfı ya da bağımsız anaokullarını ziyaret ettiklerini belirtmişlerdir.

4. **Merkez, Belde ve Köy** ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin okul öncesi eğitimin amacı, önemi ile okul öncesi eğitimden beklentileri arasındaki benzerlikler incelendiğinde yöneticilerin belirttikleri amaç, önem ve beklentileri birbirleriyle paralellik göstererek **İLKÖĞRETİME HAZIRLIK** görüşünde birleşmiştir.
5. Yöneticilerin program ve içerik ile ilgili belirttikleri görüşler incelendiğinde 10 merkez ilköğretim okulu yöneticisinden 3'ü, belde ilköğretim okullarında görev yapan 8 yöneticiden 2'si, köy ilköğretim okullarında görev yapan 9 yöneticiden 4'ü programı "İncelemedim, Bilmiyorum" ifadesini kullanmıştır. Merkez ve belde ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerden daha az sayıda yönetici program hakkında bilgisi olmadığını ifade ettiği halde programla ilgili çocukların gelişim düzeyine ve yaşına uygun olmayan ve programda yer almayan ifadelerle değerlendirmede bulunmuşlardır. Köy ilköğretim okullarında görev yapan yöneticiler daha şeffaf davranarak bilmedikleri noktalara değinmişler fakat okul öncesi eğitim içeriğine uygun etkinlikleri dile getirmişlerdir (Çizelge 4(A), 4(B) ve 4(C)).
6. Belde ve köy ilköğretim okullarında görev yapan yöneticiler yapılan çalışmalarda okul öncesi dönem çocuklarının öz bakım becerilerinin geliştirilmesine ağırlık verildiğini ifade etmişlerdir. Bu durum yerleşim yeri farklılığından dolayı öncelik verilen etkinliklerin altını çizmektedir.
7. Merkez, belde ve köy ilköğretim okullarında görev yapan yöneticiler özel törenlerde özellikle öğretmen planlaması yoluyla çocuklara yetenekleri doğrultusunda aktif görev verilmesi gerektiğini düşünmektedir. Bu çalışmaların çocukların kendilerine olan güvenini geliştirdiğini, çocukların kişilik gelişiminde önemli olduğunu ifadelerine eklemişlerdir. Merkez,

belde ve özellikle köy yöneticileri buna ek olarak velilerin bu yönde bir beklentileri olduğunu vurgulamışlardır.

8. Yöneticilerin okul öncesi eğitim ortamlarına yönelik görüşleri incelendiğinde merkez, belde ve köy ilköğretim okulu yöneticilerinin sınıfların geniş olması konusunda ortak görüş belirttikleri belirlenmiştir. Ayrıca belde ve köy yöneticileri sınıf içerisinde lavabo olması gerektiğini dile getirmiştir. Öğrenme merkezlerine yönelik görüş sadece köy ilköğretim okullarında görev yapan yöneticiler tarafından dile getirilmiş; merkez, belde ve köy ilköğretim okullarında görev yapan yöneticiler sınıfın fiziksel koşullarına dikkati çekmişlerdir fakat genel olarak köy ilköğretim yöneticileri diğer yöneticilerden konu ile ilgili daha fazla sayıda ifadeye yer vermişlerdir (Çizelge 6(A), 6(B) ve 6(C)).
9. Merkez ve belde ilköğretim okullarında görev yapan yöneticiler okul öncesi eğitim için gerekli olan koşulları sağlayabildiklerini ifade ederken, köy ilköğretim okullarında görev yapan yöneticiler koşulları sağlayamadıklarını sadece var olan durumu iyileştirmeye çalıştıklarını belirtmişlerdir.
10. Hem merkez hem de belde ilköğretim okullarında **velilerden alınan katkı paylarının en çok başvurulacak materyal temini yolu olduğu** belirlenmiştir. Fakat **köy** ilköğretim okullarında yöneticiler **MEM'den alınan malzemelere** dikkati çekmişler, veli-okul işbirliğine yönelik bir görüş belirtmemişlerdir. Merkez ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenler kendi desteklerini dile getirmezken belde ve köy ilköğretim okulunda görev yapan öğretmenler bunu ifade etmişlerdir (Çizelge 7(A), 7(B) ve 7(C)).
11. Merkez ilköğretim okullarında, belde ve köy ilköğretim okullarında yapılan yaygınlaştırma çalışmalarından daha fazla sayıda ve daha farklı yaygınlaştırma çalışmalarının yapıldığı belirlenmiştir (Çizelge 8(A), 8(B)).
12. Yöneticiler okul-aile işbirliği çalışması olarak veli toplantıları, ana baba eğitim programları, seminerler ve veli ziyareti yaptıklarını dile

getirmişlerdir. Fakat tüm bu çalışmaların sadece okul öncesi öğretmenleri tarafından gerçekleştirildiği bulunmuştur.

13. Okul öncesi eğitimde okul-aile işbirliği çalışmaları ile ilgili olarak yöneticiler veli toplantıları, veli ziyaretleri ve velilerin ekonomik olarak destek vermesini dile getirmiş, okuldaki etkinliklere destek olarak herhangi bir görüş belirtmemişlerdir. Sadece öğretmenler tarafından velilerin etkinliklere destek verdikleri ifade edilmiştir.
14. Yöneticiler belirttikleri okul-aile işbirliği çalışmalarına velilerin ilgi gösterdiklerini belirtmişler, buna sebep olarak çocukların küçük olmalarından dolayı diğer velilere göre daha ilgili olduklarını belirtmişlerdir.
15. Merkez ve köy ilköğretim okulu yöneticileri yapılan ev ziyaretlerinin amacını **velinin okula karşı tutumunu değiştirmek** olarak belirtirken, belde ilköğretim okulu yöneticileri ev ziyaretlerinin amacını **aileyi tanımak** olarak ifade etmişlerdir. Konuya ilişkin yönetici ve öğretmen ifadeleri arasındaki tutarlılığa baktığımızda en fazla çelişki merkez ilköğretim okullarında görev yapan yönetici ve öğretmen yanıtları arasında bulunmuştur (Çizelge 10(A), 10(B) ve 10(C)).
16. Merkez, belde ve köy ilköğretim okullarında görev yapan yöneticiler okul bütçelerinde okul öncesi eğitime pay ayıramadıklarını dile getirmişlerdir. Buna ek olarak merkez ve belde ilköğretim okullarında görev yapan yöneticiler okul öncesi bütçesinin anasınıfı velilerinin başlılarıyla oluşturulduğunu ve anasınıflarının kendi bütçeleri olduğunu ifade etmiştir. Köy ilköğretim okulu yöneticileri anasınıfı velilerinin başlılarından bahsetmemişlerdir.
17. Merkez ve belde ilköğretim okullarında görev yapan yöneticiler öğretmenler arasında işbirliğinin sağlanması konusunda benzer ifadeler kullanmış, okul öncesi öğretmenlerinin teneffüsleri olmadığı için diğer öğretmenlerle görüşemediklerinden çok fazla bir işbirliği yapılamadığı görüşünü vurgulamışlardır.

18. İşbirliğinin yapıldığını ifade eden köy ilköğretim okulu yöneticileri yapılan çalışmalara ilişkin görüş belirtmemişlerdir. Yönetici-öğretmen arasındaki iletişimin sağlanması konusunda da belde ve köy ilköğretim okullarında görev yapan yöneticiler yemek ve çay saatlerinde bir araya gelerek görüştüklerini ifade etmişlerdir.
19. Mesleki gelişim fırsatları sağlama konusunda **merkez** ilköğretim okullarında görev yapan yöneticiler mesleki gelişim için okul öncesi öğretmenlerini en çok Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından hazırlanan seminerlere yönlendirdiklerini belirtmişler, bu fırsatları yeterli bulmadıkları halde, öğretmenlerinin bu ihtiyaçlarını okulda gidermek yerine MEM tarafından hazırlanan hizmet içi eğitimlere göndererek karşılama yoluna gitmişlerdir.
20. Mesleki gelişim fırsatları hazırlama konusunda köy yöneticileri okullarında düzenlenen hizmet içi eğitimleri dile getirmiş, öğretmenler ise bu konuda bir çalışma olmadığını ifade etmişlerdir.
21. Belde ilköğretim okullarında görev yapan yöneticiler ise okul öncesi eğitim alanında uzman olmadıklarını vurgulayarak, bu konuda uzman kişilerce eğitim fırsatları hazırlanması gerektiğini öne sürmüşlerdir.
22. Merkez, belde ve köy ilköğretim okullarında görev yapan tüm yöneticiler ihtiyaç duydukları hizmet içi eğitim konularını **çocuk psikolojisi, iletişim ve sınıf yönetimi** olarak belirtmişlerdir. Yöneticiler okul öncesi eğitim programı ve içeriği hakkında bilgi sahibi olmamalarına rağmen merkez, belde ve köyde görev yapan toplam 27 yöneticiden sadece 5'i okul öncesi eğitim programına yönelik bir hizmet içi eğitime ihtiyaç duyduklarını belirtmiştir (Çizelge 13(A), 13(B) ve 13(C)).
23. Tüm yöneticiler hizmet içi eğitimlerin uzmanlar tarafından uygulamaya yönelik olarak verilmesi gerektiği görüşünde birleşmişlerdir.
24. Merkez ve belde ilköğretim okulu yöneticileri ve öğretmenleri hizmet içi eğitimlerin yeterli olmadığını altını çizmişlerdir.

25. Toplam 27 yöneticiden 12'sinin daha önce okul öncesi eğitim ile ilgili bir hizmet içi eğitime katılmadıkları belirlenmiştir. Diğer taraftan hizmet içi eğitimlere katılan yöneticilerin okul öncesi eğitime ilişkin farkındalıklarının arttığı gözlenmiştir.
26. Merkez ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin anasınıflarının planlarına bakıp, bu ölçüte göre okul öncesi öğretmenlerini denetledikleri, belde ve köy ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin ise gözlem yoluyla denetledikleri belirlenmiştir.
27. **Kasaba ve köy ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin anasınıflarını daha çok ziyaret ettikleri** görülmektedir. Ayrıca konuya ilişkin merkezde görev yapan yönetici-öğretmen ifadeleri arasındaki çelişki sayısı çok daha fazladır.

Öneriler

Bu bölümde araştırma sonuçları göz önünde bulundurularak hazırlanan öneriler sunulmaktadır.

1. Bu araştırma Tokat ilinde yürütülmüştür. Çalışma nitel araştırma yöntemleri ile gerçekleştirildiğinden, nitel araştırmaların özelliği olarak genellenememektedir. Sonraki araştırmalar özellikle okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasında pilot bölge olarak seçilen diğer illerde gerçekleştirilerek daha geniş bir örnekleme ulaşılabilir.
2. Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması kapsamında ilköğretim bünyesinde artmakta olan anasınıflarının okul müdürlerince daha iyi yönetilebilmesi için yaz dönemlerinde özellikle bağımsız bir anaokulu seçilerek okul yöneticilerinin hizmet içi eğitime katılmaları sağlanmalı, eğitimler alan uzmanları tarafından uygulamalı olarak verilmelidir.
3. Köy ve belde ilköğretim okullarında görev yapan yöneticiler, çocukları okul öncesi eğitim kurumuna devam ettiği için anasınıfı ya da bağımsız anaokullarını ziyaret etiklerini belirtmişlerdir. Bu nedenle özellikle merkez ilköğretim okulu yöneticilerinin okul öncesi eğitime yönelik farkındalıklarını artırmak amacıyla hizmet içi eğitimlere bağımsız anaokullarında katılmaları ve bu eğitimlerin uzmanlar tarafından verilmesi sağlanmalıdır.
4. İlköğretim okulu yöneticileri ve okul öncesi öğretmenlerine yönelik hazırlanan hizmet içi eğitimlerde özellikle *çocuk psikolojisi, iletişim ve sınıf yönetimi* konularına öncelik verilmelidir.
5. Daha önce okul öncesi eğitim ile ilgili hizmet içi eğitim almamış, bünyesinde anasınıfı bulunan ilköğretim okulu yöneticileri belirlenmeli ve hizmet içi eğitimlere katılmaları sağlanmalıdır.
6. Okullara maddi destek sağlama konusunda farklı kaynaklar bulunmalıdır.

7. Veli ziyaretleri planı eğitim dönemi başında yönetici ve öğretmenlerle birlikte hazırlanmalı, bu ziyaretlere okul yönetimi de katılmalıdır.
8. Velilerin okul öncesi eğitime ilişkin ön yargıları yok edilmelidir. Bu kapsamda yapılacak çalışmalara okul yönetimi de etkin olarak katılmalıdır. Ayrıca bu yargıların oluşmasına sebep olan etkenlerden biri olan usta öğreticilere görev verilmemelidir.
9. Okul öncesi eğitime yönelik hizmet içi eğitimlerin düzenlenmesinde üniversitelerle işbirliği sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- AÇEV (2005). Okul Öncesi Eğitimde Kalite: Üniversitelerin Rolü Toplantı Raporu, İstanbul, s: 92-117.
- Akyüz, Y. (1996). Anaokullarının Türkiye’de Kuruluş ve Gelişim Tarihçesi. *Milli Eğitim Dergisi*, sayı 132, s: 7-13.
- Alat, Z. (2007). Çeşitli Ülkelerde Okul Öncesi Eğitim. *Okul Öncesi Eğitime Giriş*, G. Haktanır (Ed.). s: 175-204. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Altay, S., İra, N., Bozcan, E. ve Yenal, H. (2010). *Cumhuriyetin Kuruluşundan Günümüze Milli Eğitim Şuralarında Okul Öncesi Eğitimi ve Bugünkü Durumu*. 19. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı Bildiri Özetleri Kitabı, S.244, Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, Lefkoşa, Kıbrıs.
- Aral, N., Kandır, A. ve Can Yaşar, M. (2000). Okul Öncesi Eğitim ve Anasınıfı Programları. İstanbul: Ya-pa Yayıncılık.
- Arslan, M. (2005). Avrupa Birliği Ülkelerinde Okul Öncesi Eğitimin Gelişimi ve Mevcut Durumu. *Milli Eğitim Üç Aylık Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 33(167).
- Arslan, Ü. (2004). Bünyesinde Anasınıfı Bulunan İlköğretim Okullarındaki Müdürlerin Okul Yönetimine İlişkin Roller (Giresun ve Trabzon İlleri Örneği). *OMEP 2003 Dünya Konsey Toplantısı ve Konferansı Bildiri Kitabı*, 2. cilt. G. Haktanır ve T. Güler (Editörler). s:394-412. Ankara: Ya-pa Yayıncılık.
- Aslanargun, E. (2007). Okul - Aile İşbirliği ve Öğrenci Başarısı Üzerine Bir Tarama Çalışması. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(3), s: 1169-1189.
- Aydın, M. (2005). *Eğitim Yönetimi* (7. Baskı). Ankara: Hatiboğlu Yayınları.
- Aydoğan, İ. (2002). *MEB İlköğretim Okulu Yönetici ve Öğretmenlerinin Personel Geliştirmeye İlişkin Görüşleri*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Balay, R. (2008). Okula Toplumsal Katılım (Okul-Çevre İlişkileri). H. B. Memduhoğlu ve K. Yılmaz (Editörler). *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi*. Birinci Baskı. Ankara: Pegem Yayınevi, s: 335-356.
- Balcı, A., Aydın, İ., Yılmaz, K., Memduhoğlu, H. ve Apaydın, Ç. (2007). Türk Eğitim Sisteminde İlköğretimin Yönetimi ve Denetimi: Mevcut Durum ve Yeni Perspektifler. Servet Ö., Hasan B., Murat S. (Editörler). *Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Sistemi Temel Sorunlar ve Çözüm Önerileri Konferansı Kitabı*. 1. Baskı (s.126-185), Ankara: Türk Eğitim Derneği.
- Balcı, E. (1990). Eğitim Yönetiminde Güdülemenin Doğası ve İnsan Gereksinimleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 5, s:271-279.
- Baş, G., Yıldırım, A. (2010). İlköğretim Okulu Müdürlerinin Öğretim Liderliği Davranışlarının Farklı Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi. *E-journal of New World Sciences Academy*, 5(4); 1910-1931. Web: <http://www.nwsa.com> adresinden 23 Kasım 2010’da alınmıştır.
- Black, S. (2008). Early Education, Later Success. *American School Board Journal*, September, s:61-63.
- Bogdan, R.B. ve Biklen, S.K. (1998). Qualitative Research for Education an Introduction to Theory and Methods (Third Edition). Needham Heights, MA: Allyn&Bacon.
- Bozkurt Bostancı, A. (2008). Okul Yönetiminde Eğitim-Öğretim İşleri., H. B. Memduhoğlu ve K. Yılmaz (Editörler). *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi*. Birinci Baskı. Ankara: Pegem Yayınevi, s: 275-311.
- Brotherson, M.J.,Sheriff, G., Milburn, P. ve Schertz, M. (2001). Elementary School Principal and Their Needs and Issues for Inclusive Early Childhood Programs. *Topics in Early Childhood Special Education Journal*, 21(1), s: 31-45.
- Creswell, J. W. (2009). Research Design. Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches (third edition). CA: Sage.

- Croll, J., Lewis, G., Kelly, J ve Godhard, T. (1993). Functions of the Director and Quality of Care in Long Day Care Centres. *Viewpoint*, March.
- Çiçek Sağlam, A., Alınter, Z. ve Yancı, F. (2009). İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Öğretmenlere Yönelik Mesleki Rehberlik Görevlerini Gerçekleştirme Düzeyleri. *IV. Ulusal Eğitim Yönetimi Kongresi Bildiriler Kitabı*. Ankara: Sözkesen Matbaacılık, s: 394-404.
- Çiçek Sağlam, A. (2008). Okul Örgütü ve Yönetimi. H. B. Memduhoğlu ve K. Yılmaz (Editörler). *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi*. Birinci Baskı. Ankara: Pegem Yayınevi, s: 191-223.
- Dağlıoğlu, E. (2008). Ülkemizde Okul Öncesi Eğitim. *Eğitime Bakış Dergisi*, 4(12), s: 45-53.
- Demirbulak, D. (2000). Veli-Öğretmen Görüşmeleri İle İlgili Bir Çalışma. *Milli Eğitim Dergisi*, 146. <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/146/demirbulak.htm> adresinden 22.12.2011’de alınmıştır.
- Deretarla Gül, E. (2007). *Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim*. Okul Öncesi Eğitime Giriş, G.Haktanır (Ed.) .(2.Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık. s: 153-173.
- Dinçer, Ç. ve Ergül, A. (2008) Views from Preschools in Turkey. *International Journal of Psychology*. Abstracts of the XXIX International Congress of Psychology, Berlin (GERMANY), 20-25 July 2008. p. 136. (Poster)
- Dünya Bankası (2010). “Gelecek Nesiller için Fırsatların Çoğaltılması: Erken Çocukluk Gelişimi Politikaları”. Türkiye: Gelecek Nesiller İçin Fırsatların Çoğaltılması “Yaşam Fırsatları” konulu rapor. “Erken Çocukluk Yılların Yatırım” Erken Çocukluk Gelişimi Konferansı, Ankara.
- Ekinci, A. (2010). İlköğretim Okullarında Çalışan Müdür ve Öğretmenlerin Mesleki Sorunlarına İlişkin Görüşleri. *İlköğretim Online*, 9(2), s: 734-748. <http://ilkogretim-online.org.tr> adresinden 29 Aralık 2011’de alınmıştır.
- Erdoğan, İ., (2003). *Çağdaş Eğitim Sistemleri*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Erdoğan, F. (2008). Japonya ve Avrupa Ülkelerinde Eğitim Sistemleri. Web: <http://www.caginpolicisi.com.tr/17/31-32-33-34.htm> adresinden 24 Ekim 2008'de alınmıştır.

Eurydice.org.(2006/2007b). Education System in Portugal (2006/2007). <http://eacea.ec.europa.eu/portal/page/portal/Eurydice/ByCountryTopicResults?topicCode=abag&construCode=CC&countryCode=PT> adresinden 25 Ekim 2008 tarihinde alınmıştır.

Eurydice.org.(2007/2008a). Education System in Spain (2007/2008). <http://eacea.ec.europa.eu/portal/page/portal/Eurydice/ByCountryTopicResults?topicCode=abag&construCode=CC&countryCode=ES> adresinden 25 Ekim 2008 tarihinde alınmıştır.

Eurydice.org. (2009) . National system overviews on education systems in Europe and ongoing reforms. http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/national_summary_sheets/047_PT_EN.pdf adresinden 3 Nisan 2011'de alınmıştır.

Eurydice.org. (2010) . National system overviews on education systems in Europe and ongoing reforms. http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/national_summary_sheets/047_SE_EN.pdf adresinden 3 Nisan 2011'de alınmıştır.

Eurydice.org. (2010) . National system overviews on education systems in Europe and ongoing reforms. http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/national_summary_sheets/047_AT_EN.pdf adresinden 3 Nisan 2011'de alınmıştır.

Eurydice.org. (2010) . National system overviews on education systems in Europe and ongoing reforms. http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/national_summary_sheets/047_EL_EN.pdf adresinden 3 Nisan 2011'de alınmıştır.

- Gök, H., Gürol, M. (2002). Zaman ve Ergonomik Açıdan İlköğretim Okul Binalarının Kullanım Durumu (Elazığ İli Örneği). *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(2), s:263-273.
- Güler, D.S. (2004). Okul Öncesi Eğitim Programının Uygulanmasında Kurum Yöneticilerinin Yönetimsel ve Liderlik Sorumluluklarına İlişkin Değerlendirmeleri. *OMEP 2003 Dünya Konsey Toplantısı ve Konferansı Bildiri Kitabı*, 3. cilt. G. Haktanır ve T. Güler (Editörler). s:124-164. Ankara: Ya-pa Yayıncılık.
- Gümüşeli, A.İ. (2001). Çağdaş okul müdürlerinin liderlik alanları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 28, s. 531-548.
- Haktanır, G.(2005). Farklı Ülkeler ve Okul Öncesi Eğitimde Farklılıklar. *Bilim ve Aklın Aydınlightında Eğitim Dergisi*, 6(62).
- Hayden, J. (1997). Directors of Early Childhood Services: Experience, Preparedness and Selection. *Journal of Australian Research in Early Childhood Education*, v.1, s: 49-61.
- İkizer, İ. (2004). Almanya, Fransa ve Polonya'nın Eğitim Sistemlerine Genel Bir Bakış. *Bilim, Eğitim ve Düşünce Dergisi*, 4(3).
- Jacobson, L. (2008). Elementary Principals Go to School to Learn About Pre-K Practices. *Education Week*, 13(19).
- Kartal, H.(2005). Okul Öncesi Eğitimin Fransa'daki Durumu. Web: http://tebd.gazi.edu.tr/arsiv/2005_cilt3/sayi_2/217-225.pdf adresinden 24 Ekim 2008'de alınmıştır.
- Kaya, Y.K. (1993). Eğitim Yöneticilerinin Eğitimi. *Eğitim Yönetimi Kuram ve Türkiye'deki Uygulama*. Ankara: Set Ofset Matbaacılık, s:245-289.
- Kayalı, M. ve Helvacı, A. (2009). *Okul Yöneticilerinin Halkla İlişkiler Bağlamında Sahip Oldukları Yeterlikler*. IV. Ulusal Eğitim Yönetimi Kongresi Bildiriler Kitabı. Ankara: Sözkesen Matbaacılık, s: 272-282.

- Kuru Turaşlı, N. (2007). Okul Öncesi Eğitimin Tanımı, Kapsamı ve Önemi. *Okul Öncesi Eğitime Giriş*, G.Haktanır (Ed.). (2.Baskı) s:1-24. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Marvin, C., LaCost, B., Grady, M. ve Mooney, P. (2003). Administrative Support and Challenges in Nebraska Public School Early Childhood Programs: Preliminary Study. *Topics in Early Childhood Special Education Journal*, 23(4), s:217-228.
- MEB. (1962). *Yedinci Milli Eğitim Şura Kararları*. http://ttkb.meb.gov.tr/dosyalar/suralar/7_sura.pdf adresinden 14.12.2011'de alınmıştır.
- MEB. (1974). *Dokuzuncu Milli Eğitim Şura Kararları*. http://ttkb.meb.gov.tr/dosyalar/suralar/9_sura.pdf adresinden 14.12.2011'de alınmıştır.
- MEB. (1981). *Onuncu Milli Eğitim Şura Kararları*. http://ttkb.meb.gov.tr/dosyalar/suralar/10_sura.pdf adresinden 14.12.2011'de alınmıştır.
- MEB. (1982). *On Birinci Milli Eğitim Şura Kararları*. http://ttkb.meb.gov.tr/dosyalar/suralar/11_sura.pdf adresinden 15.12.2011'de alınmıştır.
- MEB. (1988). *On İkinci Milli Eğitim Şura Kararları*. http://ttkb.meb.gov.tr/dosyalar/suralar/12_sura.pdf adresinden 15.12.2011'de alınmıştır.
- MEB. (1996). *On Beşinci Milli Eğitim Şura Kararları*. http://ttkb.meb.gov.tr/dosyalar/suralar/15_sura.pdf adresinden 15.12.2011'de alınmıştır.
- MEB. (2006). *On Yedinci Milli Eğitim Şura Kararları*. http://www.arge42.com/dosyalar/stratejik_planlama/ust_belgeler/17_sura_karar.pdf adresinden 15.12.2011'de alınmıştır.

- MEB. (2010). *On Sekizinci Milli Eğitim Şura Kararları*. http://www.meb.gov.tr/duyurular/duyurular2010/ttkb/18Sura_kararlari_tamami.pdf adresinden 15.12.2011'de alınmıştır.
- MEB. (2004). Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği. *Tebliğler Dergisi*, Temmuz / 2562.
- MEB. (2000). İlköğretim Okulları Müdürlerinin Görev Tanımı. *Tebliğler Dergisi*, Ocak / 2508.
- MEB (1993). Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı Şura Sekreterliği, On dördüncü Milli Eğitim Şurası, *Okul Öncesi Eğitim Komisyon Raporu*, 27-29 Eylül, Ankara: MEB Yayınları.
- Muhammad, B. (2010). Student Achievement and the Leadership Capacity of Early Childhood Public Elementary School Principals: Is There a Correlation? www.eric.ed.gov/PDFS/ED520852.pdf. Adresinden 05 Ekim 2011'de alınmıştır.
- National Association of Elementary School Principal (NAESP). (1998). Early Childhood Education & Elementary School Principal: Standards for Quality Programs for Young Children: Second Edition.
- NIEER. (2004). Who Goes To Preschool and Why Does It Matter? Web: <http://www.nieer.org/resources/factsheets/9.pdf> adresinden 24 Ekim 2008'de alınmıştır.
- Nural, E., Atay, D. ve Çömez, A. (2009). *Bünyesinde Anasınıfı Bulunan İlköğretim Okul Müdürlerinin Karşılaştıkları Sorunlar*. IV. Ulusal Eğitim Yönetimi Kongresi Bildiriler Kitabı. Ankara: Sözkesen Matbaacılık, s:332-343.
- Oktay, A. (2007). Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem. 6.baskı, s:63-105. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Özcan, Ş. ve Bakioğlu, A. (2010). Bir Meta Analitik Etki Analizi: Okul Yöneticilerinin Hizmet İçi Eğitim Almalarının Göreve Etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38, s:201-212.

- Özdemir Topaloğlu, A. (2009). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Çalışan Yöneticilerin Örgütsel Amaçları Gerçekleştirmedeki Yeterlilikleri. Yüksek lisans tezi. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Özgan, H. ve Aydın, Z. (2010). Okul-Aile İşbirliğine İlişkin Yönetici, Öğretmen ve Veli Görüşleri. 9. *Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu Bildiri Kitabı*. Ankara: Pegem Yayıncılık, s: 802,811.
- Patton, M. Q.(1990). Qualitative evaluation and research methods (second edition). Newbury Park, CA: Sage.
- Patton, M.Q. (2002). Qualitative research and evaluation methods (third edition). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Poyraz, H., Dere, H. (2003). Okul Öncesi Eğitimin İlke ve Yöntemleri. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Resmi Gazete (2003). Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Okulları Yönetmeliği. (27.08.2003 / 25212).
- Sağlam, M. Ve Kürüm, D. (2005). Türkiye ve Avrupa Birliği Ülkelerinde Öğretmen Eğitiminde Yapısal Düzenlemeler ve Öğretmen Adaylarının Seçimi. *Milli Eğitim Üç Aylık Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 33(167). <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/167/index3-kurum.htm> adresinden 3 Nisan 2011'de alınmıştır.
- Shore, R.,Shue, P. ve Lambert, R. (2010). Ready or Not, Here Come the Preschoolers!. *Kappan Professional Development Discussion Guide*, 92(3), s: 32-34.
- Sivaz, B.A., Yıldız, M. ve Tekin, M. (2009). Milli Mücadele Dönemi Doğu Cephesi'nde Kurulan Eğitim Kurumlarında Uygulanan Beden Eğitimi ve Spor Faaliyetleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi (The Journal of International Social Research)*, 2(8), s:445-451.
- Spodek, B. ve Saracho, O.N. (2005). International Perspectives on Research In Early Childhood Education. USA: Age Publishing. S:1-55, 24.10.2008'de <http://books.google.com.tr> adresinden alınmıştır.

- Şişman, M. (2007). Okul Yönetimi ve Öğretim Liderliği. *Eğitime Bakış Dergisi*, 3(8), s: 3 -14.
- Taş, A. (2009). İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Okul Amaçlarını ve Müdürün Görevlerini Algılamaları. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 34 (154), s.147-160.
- Temel, Z.F. ve Koç, G. (2000). İsrail’de Okul Öncesi Eğitim. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(19), s:50-56.
- Terzi, A.R. ve Kurt, T. (2005). İlköğretim Okulu Müdürlerinin Yöneticilik Davranışlarının Öğretmenlerin Örgütsel Bağlılığına Etkisi, *Milli Eğitim Üç Aylık Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 33(166).
- Tok, E. (2002). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Yönetim Sorunları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- UNESCO. (1996). Links Between Early Childhood Development and Education and Primary Education. *Early Childhood and Family Education Unit Education Sector Monograph*, 6, Paris (France).
- Ural, O., Ramazan, O. (2007). Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimin Dünü ve Bugünü. Servet Ö., Hasan B., Murat S. (Editörler). *Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Sistemi Temel Sorunlar ve Çözüm Önerileri Konferansı Kitabı*. 1. Baskı (s.11-56), Ankara: Türk Eğitim Derneği.
- Vural, Ö. (2008). Okul Öncesi Eğitim Kurumu Yöneticilerinin Liderlik Özellikleri ve Empatik Becerilerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Weber, R. P. (1990). Basic Content Analysis, (second edition). Newbury Park, CA: Sage.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (5. Baskı). Ankara: Seçkin Yayınları.

Yıldırım, M.C. (2008). Avrupa Birliği Ülkelerinde ve Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(25), s:91-110. Web: <http://eacea.ec.europa.eu/portal/page/portal/Eurydice/ByCountryResults?countryCode=FI> adresinden 27 Ekim 2008’de alınmıştır.

Zembat, R. (2012). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Yöneticisi, Meslektaşları ve Aileler Bağlamında Algıladıkları Çatışma Durumlarının İncelenmesi, *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 37(163), s: 203-215.

http://www.educationcounts.govt.nz/statistics/ece/55413/licensed_services_and_licence-exempt_groups/annual-ece-summary-report-2010 adresinden 02 Nisan 2011’de alınmıştır.

<http://eacea.ec.europa.eu/portal/page/portal/Eurydice/ByCountryResults?countryCode=PL> adresinden 25 Ekim 2008’de alınmıştır.

<http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/plan.asp> adresinden 02 Eylül 2010’da alınmıştır.

http://hedb.meb.gov.tr/net/index.php?option=com_content&view=article&id=243:hizmetici-eitim-htiyacnn-belirlenmesi-anketi-sonuclar&catid=51:genel-duyurular&Itemid=76 adresinden 30 Kasım 2011’de alınmıştır.

EK LİSTESİ

Ek 1. Görüşme Formu

Ek 2. Tokat Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınan izin yazısı

Ek 3. Kişisel Bilgi Formu

GÖRÜŞME FORMU

Araştırma Sorusu: Bünyesinde Anasınıfı Bulunan İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Okul Öncesi Eğitim İle İlgili Görüşleri

Okul:

Tarih:

Saat:

Bu araştırma Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitim Bilim Dalı'nda yüksek lisans çalışması olarak yürütülmektedir. Bu çalışma kapsamında bünyesinde anasınıfı bulunan ilköğretim okulu yöneticilerinin okul öncesi eğitime yönelik görüşlerine gereksinim duyulmaktadır. Yaklaşık 35 – 40 dakika sürecek olan bu çalışmaya gönüllü olarak katıldığınız ve sorulara vereceğiniz samimi yanıtlarınız için teşekkür ederiz. Sizin katkılarınızla elde edeceğimiz veriler, yalnızca tez çalışmasında kullanılacak olup, başka kişi ya da kurumlarla paylaşılmayacaktır.

Tuğba DOĞAN

Görüşme Soruları

1. Okul öncesi eğitim hakkında neler düşünüyorsunuz?

a) Amacı

b) Önemi

2. Okul öncesi eğitim programı ve içeriği hakkında neler söylersiniz?

Anasınıfında çocuklar gün boyu ne gibi etkinlikler yapıyorlar? Sizin bu konudaki düşünceleriniz neler?

3. a) Okulunuzda okul öncesi eğitime yönelik gün içerisinde yapılan etkinlikler dışında yapılan etkinlik ya da programlar neler?

b) Sizce başka neler yapılabilir?

4. Okul öncesi eğitimde sınıfların fiziksel koşulları nasıl olmalıdır?
5. Siz okulunuzdaki anasınıf(lar)ında bu koşulları sağlayabildiniz mi?
6. Siz okulunuzdaki anasınıf(lar)ınızda materyal teminini nasıl sağlıyorsunuz?
7. a) Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması için okulunuzda neler yapıyorsunuz?
b) Bunun dışında bölgeler neler yapıyor?
8. a) Okul öncesi eğitimde okul-aile işbirliğinin sağlanması için neler yapıyorsunuz?
b) Okul öncesi dönemde çocuğu olan aileler bu tür çalışmalara ne tür ilgi gösteriyorlar?
9. Okul öncesi dönem çocuklarının ailelerine ev ziyaretleri yapılıyor mu? Bu ziyaretlere okuldan kimler katılıyor?
10. Okul müdürü olarak özel günler (anneler günü, 23 Nisan törenleri ve yılsonu gösterileri vb.) için anasınıfı öğretmenlerinin ve çocuklarının bu törenlerde nasıl bir görevi olması gerektiğini düşünüyorsunuz?
11. Okul bütçenizde okul öncesi eğitime pay ayırabiliyor musunuz? Bunu nasıl sağlıyorsunuz?
12. Zümre öğretmenleri ile okuldaki diğer öğretmenler arasındaki işbirliğinin sağlanması kapsamında neler yapılıyor?

13. Yönetici-öğretmen arasındaki iletişimi ne şekilde sağlıyorsunuz?

14. Daha önce hiç bir anasınıfı ya da okul öncesi eğitim kurumuna ziyarette bulundunuz mu? Bulundunuz ise neleri gözlemlediniz?

15. Okulunuzda verilmekte olan okul öncesi eğitimden öncelikli beklentiniz nedir?

16. Anasınıfı öğretmenlerinin mesleki gelişimleri için ne tür fırsatlar hazırlıyorsunuz? Yeterli buluyor musunuz?

17. a) Okul öncesi eğitime ilişkin hizmet içi eğitimler konusunda ne düşünüyorsunuz?

b) Sizce hangi konuda hizmet içi eğitime gereksinim vardır?

18. a) Okul öncesi eğitime ilişkin hizmet içi eğitimlere daha önce katıldınız mı?

b) Katıldıysanız hizmet içi eğitimlerde edindiklerinizi bizimle paylaşır mısınız?

19. Anasınıflarını nasıl denetliyorsunuz?

a) Sıklığı

Bunların dışında neler söylemek istersiniz?

TC.
TOKAT VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.60.00.03.04.311/
Konu : Tez Çalışması İzni Verilmesi

2512

04 -02- 2011

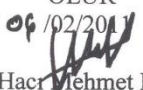
VALİLİK MAKAMINA
TOKAT

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı/Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Tuğba DOĞAN, “Bünyesinde Anasınıfı Bulunan İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Okul Öncesi Eğitim İle İlgili Görüşleri” konusunda hazırlamış olduğu bilimsel amaçlı tez çalışmasını bünyesinde anasınıfı bulunan ilköğretim okulu yöneticileri ve anasınıfı öğretmenlerine uygulamak istenmektedir.

Söz konusu tez çalışmasının bünyesinde anasınıfı bulunan ilköğretim okulu yöneticileri ve anasınıfı öğretmenlerine uygulanması müdürlüğümüzce de uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğünde olurlarınıza arz ederim.

Yaşar PETEK
İl Milli Eğitim Müdür V.

OLUR
04/02/2011

Hacı Mehmet KARA
Vali a.
Vali Yardımcısı

EĞİTİM %100 DESTEK	İl Milli Eğitim Müdürlüğü Hükümet Konağı Kat 3 60100 Tokat Hizmetçi Eğitim Şubesi	Tel : (0356) 214 10 17-170 Faks : (0356) 214 11 86 İnternet: http://tokat.meb.gov.tr E-mail : hizmetici60@meb.gov.tr
---	--	---

KİŞİSEL BİLGİ FORMU
(Yöneticiler İçin)

1. Cinsiyetiniz

a) Kadın

b) Erkek

2. Yaşınız

.....

3. Öğrenim Düzeyiniz

a) Lisans

b) Lisansüstü

4. Üniversiteden mezun olduğunuz program

.....

5. Yönetici olarak toplam hizmet süreniz

.....

6. Bulunduğunuz kurumda ne kadar süredir yöneticilik yapıyorsunuz?

.....

7. Okul öncesi eğitim ile ilgili hizmet içi eğitime katıldınız mı?

a) Evet (Evet ise; ne kadar süreli bir eğitime katıldınız? Belirtiniz.)

.....

b) Hayır

KİŞİSEL BİLGİ FORMU
(Öğretmenler İçin)

1. Cinsiyetiniz

b) Kadın

b) Erkek

2. Yaşınız

.....,

3. Öğrenim Düzeyiniz

b) Lisans

b) Lisansüstü

4. Üniversiteden mezun olduğunuz program

.....

5. Mesleğinizdeki toplam hizmet süreniz

.....

6. Bulunduğunuz kurumda ne kadar süredir öğretmenlik yapıyorsunuz?

.....